ΕΡΕΥΝΑ – ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ – ΤΕΧΝΗ

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΤΟΣ 3ον * ΑΘΗΝΑΙ * ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1958

ΤΕΥΧΟΣ 9ον

Έτος 3ον ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1958 Τεῦχος 9ον

ΙΛΙΣΟΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Συνδρομαὶ ἔτους 1958:

Βασική συνδρομή δραχ. 30
Συνδρομή φιλίας δραχ. 50
Ἐξωτερικοῦ Δολλ. 2

Ἐμβάσματα:
Κωστῆν Μελισσαρόπουλον
α) Μέσῳ Ταχυδρομείου: είς P. R. Κεντρικοῦ Ταχυδρομείου
β) Μέσῳ Ἐθν. Τραπέζης: Κεντρικόν Κατάστημα ΕΤΕΑ Ἀθήνας

Συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 6 § 1 Α. Ν. 1092)38: Ἐκδοτης, διευθυντὴς συνταξεως και τυπογραφείου: Κωστῆς Ν. Μελισσαρόπουλος, πλατεῖα Ἐθν. Τραπέζης 3 Φιλοθέη

ΙΛΙΣΟΣ

Ἔτος 3ον = ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1958 = Τεῦχος 9ον

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΕΙΜΑΡΑΣ

ΓΙΑ ΤΟΝ "ΙΛΙΣΟ„: Η ΛΙΛΙΚΑ ΝΑΚΟΥ ΚΑΙ Ο ΠΕΤΡΟΣ ΣΠΑΝΔΩΝΙΔΗΣ

Δυὸ ἐκλεκτοὶ ἄνθρωποι τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων—ἡ Εὐρωπαϊκῆς φήμης συγγραφεὺς κυρία Λιλίκα Νάκου καὶ ὁ διαλεχτὸς κριτικὸς τῆς Θεσσαλονίκης κύριος Πέτρος Σπανδωνίδης—εἶχαν τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς γράψουν τὶς ἐντυπώσεις τους ἀπὸ τὸν «Ἰλισό». Οἱ ἔπαινοι τέτοιων κορυφαίων διανοουμένων εἶναι μιὰ δυνατὴ παρότρυνσις γιὰ περισσότερη προσπάθεια. Νά, τὰ γράμματά τους:

Ἐδιάβασα τελευταία τὸ περιοδικὸ «Ἰλισός». Σᾶς συγχαίρω. Εἶνε περίφημο καὶ κάτι ποὺ ἔλειπε ἀπὸ τὸν τόπο μας, πού, δυστυχῶς, οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι εἶνε βυθισμένοι στῆς ὕλης τὴν χυδαιότητα. Εὔχομαι τὸ περιοδικὸ νὰ ἔχη τὴν ἀπήχησι ποὺ πρέπει.

ΛΙΛΙΚΑ ΝΑΚΟΥ

★

Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὸν «Ἰλισό». Ξεκουράζει καὶ ἐνθαρρύνει τὸν κουρασμένο ἄνθρωπο. Ἀφαιρεῖ κάθε τραχύτητα καὶ πάει νὰ μετουσιώσει τὴ ζωή μας.

ΠΕΤΡΟΣ ΣΠΑΝΔΩΝΙΔΗΣ

ΣΤΟ ΤΡΙΤΟ ΕΤΟΣ

ΝΕΑ ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ
ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Μὲ τὸ τεῦχος αὐτό, ὁ «Ἰλισος» εἰσερχεται στὸ 3ον ἔτος τῆς ἐκδόσεώς του.

Ἐστηρίχθηκε ὥς τώρα στὴν ἀγάπη καὶ τὴν ὑποστήριξι τῶν φίλων του. Ἐλπίζει ὅτι καὶ κατὰ τὸ 1958 θα ἔχη νεες ἐκδηλώσεις τοῦ ἐνδιαφεροντος τῶν φίλων του, γιὰ νὰ ἐπιτύχη μεγαλύτερη πρόοδο.

Οἱ φίλοι τοῦ «Ἰλισοῦ» δὲν πρεπει νὰ ξεχνοῦν ὅτι ἐνισχύουν μιὰ προσπάθεια **ΚΑΘΑΡΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ.** Ὁ «Ἰλισὸς» δὲν ἀποτελεῖ ἐπιχείρησι. **ΚΑΝΕΝΑΣ** ἀπὸ ὅσους ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἔκδοσί του—πλὴν τοῦ τεχνικοῦ προσωπικοῦ, φυσικά— **ΔΕΝ ΑΜΕΙΒΕΤΑΙ.** Κανενας, ἀπὸ τὴν διεύθυνσι, τὴν σύνταξι, τὴν διαχείρισι καὶ την διεκπεραίωσι, δὲν ἔχει δικαίωμα σὲ κανενὸς εἴδους ἀντιπαροχὴ γιὰ τὴν ἐργασία τους, που εἶναι **ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ.** Κάθε κερδος—ἀνύπαρκτο μέχρι στιγμῆς—προορίζεται νὰ γυρίση στους φίλους τοῦ περιοδικοῦ ὑπὸ μορφὴν βελτιώσεων.

Γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ «Ἰλισοῦ» εἶναι ἀνάγκη ν' αὐξηθῆ ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν του. Αὐτὸ εἶναι—πιὸ οὐσιαστικά—ἀναγκαῖο καὶ για τὴν εὐρύτερη διάδοσι τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψεως, τῆς ἀδελφοσύνης καὶ τῆς ἀνοχῆς ἀνάμεσα στους ἀνθρώπους.

Η ΤΙΜΗ ΚΑΘΕ ΤΕΥΧΟΥΣ ΩΡΙΣΘΗΚΕ ΣΕ 10 **ΔΡΑΧΜΕΣ, Η ΣΥΝΔΡΟΜΗ,** ὅμως, **ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΑΜΕΤΑΒΛΗΤΗ, ΣΤΙΣ** 30 **ΔΡΑΧΜΕΣ,** που ἀναλογοῦν σὲ 7,50 δραχμὲς τὸ τεῦχος. Αὐτὸ ἐλπίζουμε νὰ ἐπιτρεψη στοὺς φίλους μας νὰ γράψουν περισσότερους συνδρομητές.

Για ὅσους μποροῦν νὰ βοηθήσουν ἰδιαίτερα την προσπάθεια μας, ἐχει καθορισθῆ και ειδικη

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΦΙΛΙΑΣ ΠΡΟΣ ΔΡΑΧ. 50

Ἔχει ἀξία νὰ στείλουν ἀμεσως τὴν συνδρομή τους ὅσοι τὴν καθυστεροῦν. Μᾶς ἀπαλλάσσουν ἀπὸ τον κοπο και τις δαπανες τῶν ὑπενθυμίσεων και μᾶς βοηθοῦν ν' ἀντιμετωπίζουμε κανονικὰ τὰ ἔξοδα τῆς ἐκδόσεως.

Σπούτνικ καὶ Εἰρήνη

Τοῦ N. Sri Ram

Η ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως ἐξαπόλυσις «βρεφοσελήνης» πρὶν ἀπὸ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, αἱ ὁποῖαι μόλις μετὰ πάροδον τεσσάρων μηνῶν μπόρεσαν νὰ ἐξαπολύσουν τὸν δικό τους δορυφόρο ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ διεθνοῦς γεωφυσικοῦ ἔτους, ἐγέννησε στὸν δυτικὸ κόσμο, καὶ ἰδιαιτέρως στὴν Ἀμερική, βαθειὰ ἀνησυχητικὲς σκέψεις. Ἡ ὀδύνη ποὺ ἐξέφρασαν αἱ ἀμερικανικαὶ ἐφημερίδες προήρχετο κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὴν σκέψι ὅτι αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, ποὺ ἦσαν τελείως πεπεισμέναι ὅτι ἐπροπορεύοντο στοὺς τομεῖς ἐπιστημονικῆς τεχνικῆς καὶ πολεμικῆς προπαρασκευῆς, «ἡττήθησαν» στὸ μέτωπο τῶν πυραύλων ἀπὸ τὸν ἐν ψυχρῷ πολέμῳ ἀντίπαλό τους. Στὸν σημερινὸ κόσμο ἐκδηλώνεται μιὰ φρενῖτις, στὴν ὁποίαν ἔχουν παραδοθῆ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι καὶ ἡ Ρωσσία, προσπαθώντας νὰ εἶναι πρῶται σὲ ὡρισμένη ἀνακάλυψι, σὲ ἀτομικὴ βόμβα ἢ ὁποιοδήποτε ἄλλο θεαματικὸ ἢ σημαντικὸ ἀποτέλεσμα, ἂν καὶ αὐτό, γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα σὰν σύνολο, δὲν ἔχει καμμιὰ σημασία τὸ ποιός, αὐτὸς ἢ ἐκεῖνος, ἔκαμε πρῶτος, αὐτὴν ἢ ἐκείνην τὴν ἀνακάλυψι. Λησμονοῦν ὅτι ὅταν ἡ τροχιὰ μιᾶς κάποιας ἀλήθειας ὑψωθῆ στὸν ὁρίζοντα, οἱ ἀκτῖνες της πέφτουν σὲ πολλούς—καὶ οὐδέποτε σὲ ἕναν μοναχά—ἀνάμεσα στὰ καλῶς προσανατολισμένα πνεύματα.

Ἀπὸ τὸ The Theosophist, Ἄντυαρ Ἰνδιῶν

Ἐκεῖνο, ὅμως, ποὺ ἀνησύχησε τὶς δυτικὲς χῶρες, δὲν ἦταν τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ρωσσία κέρδισε ξαφνικὰ ἕναν πόντο σ᾽ αὐτὸ τὸ παιχνίδι (καθὼς ὑπῆρξε πρώτη καὶ σὲ πολλὰ ἀγωνίσματα τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων), ἀλλὰ αἱ συνέπειαι ἐπὶ τοῦ στρατιωτικοῦ πεδίου. Ἄν μπόρεσε νὰ κάμη αὐτό, θὰ μπορῆ νὰ κάμη καὶ ἄλλα ἀνάλογα στὸν τρομακτικὸ τομέα τῶν βαλλιστικῶν μηχανῶν, ἑπομένως ἦρθε ὁ καιρὸς νὰ τεθῆ τέρμα στὴν κούρσα τῶν ἐξοπλισμῶν καὶ τῆς δοκιμῆς διαρκῶς μεγαλυτέρων βομβῶν. Ἀλλά, καθὼς ἀπεδείχθη στὶς συζητήσεις περὶ ἀφοπλισμοῦ, αὐτὴ ἡ κούρσα, ποὺ ἐπιταχύνεται τώρα μὲ ἀγριότητα, δὲν μπορεῖ νὰ διακοπῆ, παρὰ μόνον ἐὰν τὸ πρόβλημα ἀντιμετωπισθῆ στὴ ρίζα του, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν μείωσι τῶν λεγομένων κλασσικῶν ἐξοπλισμῶν καὶ δυνάμεων σὲ ἐπίπεδο ποὺ θὰ ἐξησφάλιζε τοὺς ἐνδιαφερομένους. Ἡ μείωσις θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἀνηλεὴς καὶ γενική, εἰδικὰ στὶς μεγάλες δυνάμεις, ὥστε νὰ αἰσθάνωνται ἀμοιβαίως σὲ ἀσφάλεια καὶ νὰ δώσουν ἐπίσης αἴσθημα ἀσφαλείας σὲ ὅλα τὰ ἄλλα κράτη, τὰ ὁποῖα θὰ πρέπει ἢ ν᾽ ἀκολουθήσουν τὸ αὐλάκι τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης τῶν μεγάλων δυνάμεων ἢ νὰ κρατηθοῦν ἔξω ἀπὸ τὸν δρόμο τους. Στὴν ἐποχή μας, τόσο στὸν πολιτικὸ τομέα, ὅσο καὶ στὸν στρατιωτικό, δὲν γίνεται διάκρισις ἀνάμεσα σὲ κράτη «ἀπομακρυσμένα» ἢ «γειτονικά», γιατὶ ὅλα τὰ κράτη εἶναι γειτονικὰ τὰ μὲν πρὸς τὰ δέ, ὅπως καὶ στὸ σκάκι, ὅπου τὰ πιόνια κινοῦνται ἀπὸ τὸ ἕνα στὸ ἄλλο ἄκρον τῆς σκακιέρας γιὰ νὰ καταλάβουν μιὰ κενὴ θέσι.

Τὰ προβλήματά μας προέρχονται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν θεωροῦμε τὴν ἀνθρωπότητα σὰν ἕνα σύνολο. Τὸ πλεῖστον τῶν συλλογισμῶν μας βασίζονται στὴν ἔννοια : «ἐμεῖς» καὶ «ἐκεῖνοι», ὅταν δὲν εἶναι : «ἐμεῖς» ἐναντίον «ἐκείνων». Ἐπεκτείνοντας τὸ «ἐμεῖς», ποὺ ἀντιπροσωπεύει στὴν πραγματικότητα τὸ ἐγωϊστικό μας συμφέρον, διατηροῦμε δίπλα μας μιὰ θέσι γιὰ ἐκείνους ποὺ ὑπηρετοῦν αὐτὸ τὸ συμφέρον : εἶναι οἱ σύμμαχοί μας. Ἔτσι, ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ διπλωματία καταντοῦν ἕνα παιχνίδι, ὅπου τὸ ἄτομον καὶ τὸ ἀληθινό του συμφέρον θυσιάζονται. Τὸ καθένα ἀπὸ τὰ δυὸ στρατόπεδα σκοπεύει νὰ καταβάλη τὸ ἄλλο. Καὶ ὅταν ἡ ἔντασις ξεπερνᾶ τὰ ὅρια, τὰ δυὸ στρατόπεδα θὰ ἐδέχοντο εὐχαρίστως μιὰ ἰσόρροπη ἐλάφρυνσι τοῦ φορτίου των.

Δυνατόν, κατὰ τὴν κλιμακωτὴ πορεία πρὸς τὸν ἐπιθυμητὸ σκοπό, νὰ εἶναι ἀνάγκη διατηρήσεως σὲ κάθε βαθμίδα μιᾶς ἰσοτιμίας κατὰ προσέγγισι, ὥστε καμμιὰ ἀπὸ τὶς ἀντίπαλες δυνάμεις νὰ μὴν μπορῆ νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τῆς ἄλλης ἀτιμώρητα. Ἄν ὅμως

μελετήσουμε τὴν Ἱστορία, θὰ δοῦμε πῶς ἡ ἰσορροπία τῶν δυνάμεων δὲν εἶναι ἀληθινὴ λύσις, διότι ἀκόμη καὶ στὴν καλύτερη περίπτωσι εἶναι ἐπισφαλὴς καὶ ὑπόκειται σὲ ἀνατροπή, ἐξ αἰτίας τῆς διασπάσεως πολιτικῶν συμμαχιῶν, ὅπως συμβαίνει πολὺ συχνά, ἐκτὸς ἂν βασίζωνται σὲ πολὺ μπερδεμένες οἰκονομικὲς σχέσεις.

Γιά νά ἐπιτύχη βιώσιμη εἰρήνη, ὀφείλει ὁ «ἑνοποιημένος» κόσμος νά προσανατολισθῆ πρὸς τὴν ἐγκατάστασι ἑνὸς ὀργάνου, ποὺ θά μπορῆ νά καταστήση ἀβλαβεῖς τοὺς πολιτικοὺς συνασπισμοὺς καὶ νά διατηρῆ τίς χῶρες σὲ κατάστασι κυριολεκτικοῦ ἀφοπλισμοῦ, ἐξαιρέσει τῶν δυνάμεων τῶν προοριζομένων γιά τὴν ἐσωτερικὴ τάξι. Τὸ ὄργανο αὐτὸ θά πρέπει νά εἶναι παγκόσμιο, κατηρτισμένο ἀνάλογα ὥστε νά ἐκπληρώνη τά καθήκοντά του. Ἡνωμένα Ἔθνη πραγματικά ἡνωμένα ἤ κάτι σχετικό Πολλοὶ ἄνθρωποι ἀντιλαμβάνονται αὐτὴ τὴν ἀνάγκη. Ὁ Παντίτ Νεχρού, ἐπὶ παραδείγματι. Ἀλλὰ ἡ γενικὴ τάσις εἶναι νά ἀναβάλλεται γιά ἀργότερα ἕνα ἀποτέλεσμα, ποὺ θα ἔπρεπε νά τὸ ἐπιθυμοῦν ὁλόψυχα, ἐπειδὴ σκέπτονται ὅτι ὁ ἀληθινὸς καὶ γενικὸς ἀφοπλισμὸς στοὺς κόλπους μιᾶς παγκοσμίου Ὁμοσπονδίας προωρισμένης νά διατηρῆ τὴν εἰρήνη, δὲν εἶναι αὐτὴ τὴν ὥρα κατορθωτός. Εἶναι ὅμως ἀκατόρθωτο αὐτὸ διότι ἐμεῖς τὸ θεωροῦμε ἀκατόρθωτο. Εἶναι ἐξαιρετικά χαρακτηριστικὸ ὅτι ἡ ἐξαπόλυσις τεχνητῶν δορυφόρων τῆς γῆς δὲν μᾶς φάνηκε ἀκατόρθωτη καὶ ἀφιερώθηκαν σ' αὐτὴ τὴν ἐπιχείρησι τόσες δυνάμεις, ἐνῶ τὸ νά ὀργανώσουμε τὴν εἰρήνη τοῦ κόσμου καὶ νά ζοῦμε ἁρμονικά, χωρὶς νά σχεδιάζουν οἱ μὲν νά δεσπόζουν ἐπὶ τῶν δέ, δὲν μᾶς φαίνεται ὅτι ἐπιβάλλει ἄμεση προσπάθεια. Μᾶς λείπει ἡ θέλησις νά καταλήξουμε σ' ἕνα σκοπὸ καὶ ὄχι ὁ δρόμος ποὺ ὁδηγεῖ

Ἐάν ἡ θέλησις αὐτὴ δὲν μπορέση νά ἐκδηλωθῆ διά τῆς διώρυγος τῆς νοήσεώς μας, ἐπειδὴ εἶναι φραγμένη ἡ διώρυγα, θά χρειασθῆ νά γεννηθῆ διαφορετικά, μὲ ἀναγκαστικὸ τοκετό, ὑπὸ τὴν πίεσι τῶν γεγονότων, δηλαδὴ τῆς σκληρῆς πείρας. Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι αὐτὴ ἡ σκληρὴ πεῖρα, δηλαδὴ ἕνας πόλεμος ἀγριώτερος ἀπὸ κάθε προηγούμενον, δὲν θα καταστῆ ἀναγκαία. Περάσαμε δυὸ παγκοσμίους πολέμους καὶ θά ἔπρεπε νά μᾶς φθάνουν. Ἔργον τῶν θεοσόφων εἶναι νά βοηθήσουν στὴν δημιουργία, δηλαδὴ στὴν ἀνάδυσι ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ ἑαυτοῦ μας, αὐτῆς τῆς θελήσεως εἰρήνης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀπορρέει λογικα ἡ ὑποκατάστασις τῆς ἀντιζηλίας ἀπὸ τὴν συνεργασία, τοῦ χωρισμοῦ ἀπὸ τὴν ἕνωσι καὶ τῆς κυριαρχίας ἔστω καὶ «ἐπὶ ἑνὸς τῶν ἐλαχίστων» ἀπὸ τὴν ἐλευθερία.

Οἱ τεχνητοὶ δορυφόροι

καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς σὲ ἄλλους πλανῆτες

Τοῦ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Α. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Πρὸς τὰ Ἄστρα

Ἔργον τοῦ Ρώσσου γλύπτου Πόστνικωφ

ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΜΕΝΗ συγκίνησι παρακολουθεῖ ἡ πολιτισμένη ἀνθρωπότης τὴν νέα κατάκτησι τῆς ἐπιστήμης: τὴν ἐκτόξευσι τῶν τεχνητῶν δορυφόρων. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι κατὰ τὶς τελευταῖες δεκαετίες ἡ ἐπιστήμη ἔχει κάμει μεγάλες προόδους σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς δραστηριότητος αὐτῆς καὶ ἡ τεχνικὴ ἔχει παρουσιάσει ἐφαρμογὲς ποὺ μᾶς κάνουν εὐκολώτερη τὴν ζωή. Τὸ ἀτύχημα ὅμως εἶναι πὼς αἱ πρόοδοι αὐτὲς ἔχουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ἐφαρμογὲς στὰ πολεμικὰ μέσα, πρᾶγμα ποὺ κάμνει κάθε πνευματικὸ ἄνθρωπο πολὺ σκεπτικό.

Ἡ τελευταία ὅμως κατάκτησι τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς στὸ ζήτημα τῆς ἐκτοξεύσεως τῶν τεχνητῶν δορυφόρων ἔχει προξενήσει καὶ στοὺς κύκλους τῶν μορφωμένων καὶ στὸν ἁπλὸ ἀκόμη ἄνθρωπο κάποια ξεχωριστὴ ἐντύπωσι. Εἶναι ἡ πρώτη πραγματοποίησι, καθὼς λέγουν, τὸ πρῶτο βῆμα, μιᾶς προσπα-

θείας ν' ἀπομακρυνθῇ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν γῆ, γιὰ νὰ κατακτήση ἄλλους κόσμους...

Τὸ θέμα εἶναι πράγματι πολὺ ἐνδιαφέρον. Ἐκέντρισε ὅμως τὴν φαντασία πολλῶν καὶ τῆς ἔδωσε πτερά. Ἰδίως σ' ἐκείνους ποὺ δὲν ἐξετάζουν τὰ πράγματα μὲ βαθύτητα. Καὶ ἔτσι συχνὰ τώρα διαβάζουμε προβλέψεις αἰσιόδοξες γιὰ κατακτήσεις πολὺ τολμηρές. Γιὰ αἰώνιους δορυφόρους τῆς γῆς. Γιὰ ταξείδια στὴν σελήνη μ' ἐπιστροφή. Ἐγκατάστασι βάσεων στὴν σελήνη ἢ ἀλλοῦ. Ταξείδια στοὺς γειτονικούς μας πλανῆτες, ταξείδια ἔξω ἀπὸ τὸ πλανητικό μας σύστημα... Καὶ ἄλλα πολλά, πάρα πολλά...

Χρειάζεται λοιπὸν προσεκτικὴ ἐξέτασις ὅλων αὐτῶν καὶ κάποιο κοσκίνισμα.. Ἠμπορεῖ ἆρά γε ὁ ἄνθρωπος νὰ κατορθώση ὅλα αὐτά; Ἡ μήπως μερικὰ εἶναι δύσκολα ἢ πολὺ δύσκολα ἢ ἀπραγματοποίητα;

Στὶς σκέψεις μας αὐτὲς ἠμποροῦμε νὰ θέσουμε μία βάσι. Τὴν βάσι ὅτι τίποτα δὲν ἠμπορεῖ νὰ σταθῇ ἐμπόδιο στὴν ἐξέλιξι τῆς ἐπιστήμης εἰς τὸ νὰ ἐρευνᾶ, νὰ ἀνακαλύπτη καὶ νὰ ἐφαρμόζη νόμους φυσικούς. Καθημερινὰ προοδεύει. Πόσα καὶ πόσα, ποὺ ἄλλοτε τὰ θεωροῦσαν ἀκατόρθωτα, δὲν ἐπέτυχε ἀργότερα ἡ ἐπιστήμη. Ἡ πόσα ζητήματα ἄγνωστα δὲν ἦλθαν στὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

Μὲ αὐτὸ τὸ κριτήριο ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ προβλέψη ὅτι θὰ κατορθώση ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸν καιρὸ πάρα πολλά, μὲ τὴν ἐπιστήμη του καὶ μὲ τὴν τεχνική του, ποὺ σήμερα θεωροῦνται δύσκολα ἢ καὶ ἀκατόρθωτα. Ἴσως νὰ ἠμπορέση ἀκόμη νὰ νικήση καὶ τὴν βαρύτητα τῆς γῆς καὶ νὰ στείλη μηχανήματα ἔξω ἀπὸ τὸ πεδίον τῆς ἕλξεως, στὸ διάστημα...

Ἀντίθετα ὅμως στοὺς φυσικοὺς νόμους, ἀντίθετα μὲ τὴν τάξι τῶν πραγμάτων, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πάη οὔτε ὁ μεγαλείτερος σοφός. Εἶναι τέτοια ἡ φύση τῶν πραγμάτων, νὰ εἶναι ἀπαραβίαστοι. Εἶναι σὰν νὰ ζητάη τὸ ἀεικίνητο ἢ σὰν νὰ θέλη νὰ τετραγωνίση τὸν κύκλο. Μὰ οὔτε καὶ ἀντίθετα μὲ τοὺς φυσικοὺς ὅρους τῆς ζωῆς τοῦ πλανήτη μας. Καὶ πολὺ περισσότερο μὲ τοὺς φυσικοὺς ὅρους τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

Ἡ ζωὴ στὸν πλανήτη μας, φυτικὴ καὶ ζωϊκή, ἔχει πολὺ μακρυνὴ ἱστορία. Ἡ ἱστορία της εἶναι γραμμένη ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἴδια. Μὲ τὰ ποικίλα ἀπολιθώματα, τὰ διάφορα ἐγκλείσματα καὶ τὰ κοιτάσματα ποὺ βρίσκονται στὰ διάφορα στρώματα τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς. Ἦτανε ἐποχὴ ποὺ ζωὴ δὲν ὑπῆρχε στὴν γῆ. Ἐποχὴ πάρα πολὺ μακρυνὴ ποὺ διήρκεσε χρόνο ἀμέτρητο. Ὕστερα παρουσιάζεται ἡ ζωὴ μὲ ζῶα καὶ φυτὰ πολὺ ἀτελῆ καὶ ἀπὸ ἐποχὴ σὲ ἐποχή, ἀπὸ αἰῶνα σὲ αἰῶνα ἡ ζωὴ ἐξελίσσεται μέσα σὲ τελειότερους ὀργανισμοὺς φυτῶν καὶ ζώων. Γιὰ νὰ φθάση ἡ ζωικὴ κλίμακα στὴν ἀνθρωπίνη μορφή. Γιὰ νὰ φθάση ἡ ζωὴ στὸ σημεῖο ποὺ τὴ βλέπουμε σήμερα στὸν ζωικὸ καὶ τὸν φυτικὸ κόσμο.

Ἡ «ἐποχὴ» καὶ ὁ «αἰῶνας» δὲν εἶναι ἐδῶ τὰ γνωστὰ χρονικὰ διαστήματα μηνῶν καὶ ἐτῶν. Πρόκειται γιὰ πολὺ μεγάλες χρο-

νικὲς περιόδους ποὺ ἡ κάθε μία μετριέται μὲ πολλὰ ἑκατομμύρια χρόνια.

Καὶ ἡ ἀνθρωπίνη μορφὴ ἔχει καὶ αὐτὴ τὴν ἱστορία της. Ἱστορία ἀρκετὰ μακρυνή. Εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα ζωϊκῆς ἐξελίξεως ποὺ διήρκεσε πολὺ καιρό. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἀνθρωπίνη ἐχρειάστηκε μεγάλα χρονικὰ διαστήματα γιὰ νὰ φθάση ἀπὸ τὸν ἀρχικὸ ἄνθρωπο στὸν σημερινό.

Ὅλα δὲ αὐτὰ ἐπάνω στὴν γῆ. Γνήσιο παιδὶ τῆς γῆς μας εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Καταγωγὴ καὶ πατρίδα ἔχει τὸν πλανήτη μας. Εἶναι γέννημα καὶ θρέμμα του. Εἶναι ζυμωμένος μὲ τὶς συνθῆκες ζωῆς τοῦ πλανήτη μας, ἔχει πλήρη προσαρμογὴ ἡ μορφή του μὲ τοὺς ὅρους τοῦ περιβάλλοντος.

Ἡ γῆ ὅμως δὲν εἶναι μοναχὴ μέσα στοὺς κόσμους. Μπορεῖ νὰ εἶναι πολὺ μικρή, ἀλλὰ καὶ αὐτή, ὅπως ὅλα τὰ ἄλλα σώματα τοῦ οὐρανοῦ, ὑπακούει στοὺς νόμους ποὺ τὰ συνδέουν κατὰ ἕνα τρόπο. Κανένα σῶμα οὐράνιο δὲν εἶναι ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὰ ἄλλα. Κάθε οὐράνιο σῶμα ἔχει βέβαια τὴν αὐτοτέλειά του, ἀλλὰ ὅλα συνδέονται μεταξύ τους. Τὸ ἕνα ἐπιδρᾶ στο ἄλλο. Τὰ συνδέει ἡ «συμπάθεια» ὅπως ἔλεγαν οἱ Στωικοί. Καὶ ἡ σημερινὴ ἐπιστήμη πολλὰ ἔχει διαπιστώσει ἐπάνω στὸ ζήτημα αὐτό: παγκόσμιος ἕλξις, κοσμικὲς ἀκτινοβολίες, ἐπιδράσεις τοῦ ἥλιου καὶ τῆς σελήνης στὴν γῆ..

Οἱ ἀρχαῖοι ὅμως σοφοὶ εἶχαν πολὺ προχωρήσει ἐδῶ. Εἶχαν σπουδάσει, καθὼς φαίνεται, τὸ ζήτημα αὐτὸ στὴν ἐσωτερική του ὄψι. Τὶς ἐπιδράσεις τῶν σωμάτων τ' οὐρανοῦ στὴν ἀνθρωπίνη μορφὴ καὶ στὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα ἰδιαίτερα... Τὸ ἴδιο εἶχαν κάμει καὶ οἱ φιλόσοφοι— ἀστρολόγοι κατὰ τοὺς μέσους καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Οἱ φιλόσοφοι—ἀστρολόγοι ποὺ τόσον ἔχουν παρεξηγηθῆ ἀπὸ τοὺς πολλούς...

Γιατὶ τοὺς ἔκριναν καὶ ἀκόμη τοὺς κρίνουν μὲ τὸ ἴδιο μέτρο ποὺ κρίνουν καὶ τοὺς ἄλλους ἀστρολόγους, ποὺ εἴτε ἀπὸ ἄγνοια εἴτε ἀπὸ συμφέρον παραπλανοῦν τὸν κόσμο.

Καὶ οἱ ἀρχαῖοι καὶ οἱ νεώτεροι ἀπὸ τοὺς πρώτους λέγανε πὼς ὁ ἄνθρωπος ἔχει μεγάλη σχέσι μὲ τὶς ἐπιδράσεις τῶν σωμάτων τοῦ οὐρανοῦ, ἰδίως αὐτῶν ποὺ εἶναι κοντὰ στὴν γῆ. Τοῦ ἥλιου, τῆς σελήνης, τῶν πλανητῶν

Ὁ ἄνθρωπος λοιπόν, παιδὶ τῆς γῆς, ἀποτέλεσμα μακροχρόνιας ζωικῆς ἐξελίξεως, ζῆ στὸ περιβάλλον της ποὺ βρίσκεται κάτω ἀπὸ ὡρισμένες ἐπιδράσεις τῶν σωμάτων τοῦ οὐρανοῦ. Εἶναι γεννημένος καὶ προσαρμοσμένος σ' αὐτές. Μὲ τὶς συνθῆκες, μὲ τοὺς ὅρους τῆς γῆς

Θὰ ἠμπορέση ἴσως ὁ ἄνθρωπος νὰ ξεφύγη ἀπὸ τὴν γῆ κλεισμένος σ' ἕνα μηχάνημα ποὺ θὰ ἔχη τὴν θερμοκρασία ποὺ τοῦ χρειάζεται καὶ τὰ μέσα διατροφῆς. Ποὺ θὰ ἔχη ἐξουδετερωθῆ κατὰ ἕνα τρόπο ἡ ἔλλειψι τῆς γνώριμης βαρύτητος καὶ ἄλλα.

Θὰ ἠμπορέση ὅμως νὰ ζήση σε ἄλλο περιβάλλον. Σὲ ἕνα πλανήτη, νὰ ποῦμε, ποὺ ἠμπορεῖ νὰ παρουσιάζη ἔστω καὶ μερικὲς

συνθῆκες ζωῆς παρόμοιες μὲ τὶς δικές μας; Βαρύτητα, ταχύτητες, ἀτμόσφαιρα, θερμοκρασίες.

Πῶς θὰ ζήση ἐκεῖ ποὺ θὰ βρεθῆ, ἀφοῦ δὲν θὰ εἶναι στὸ περιβάλλον ὅπου γεννήθηκε καὶ ἔζησε ἡ μορφή του ἐπὶ πολλὲς χιλιάδες χρόνια; Ἄλλες κοσμικὲς ἐπιδράσεις ἐκεῖ μὲ τὶς ὁποῖες καὶ γιὰ τὶς ὁποῖες δὲν εἶναι φτιασμένος... ποὺ εἶναι ξένες μὲ τὴν ὑπόστασί του σὰν ὄντος τῆς γῆς. Μοιραῖον θὰ εἶναι νὰ μαραθῆ σὰν ἕνα φυτό, θὰ λέγαμε τῆς θάλασσας, ποὺ θὰ θελήσουμε νὰ μεταφυτεύσουμε στὴν ξηρά. Νὰ τοῦ ἀλλάξουμε περιβάλλον καὶ ὅρους ζωῆς.

Γι' αὐτὸ καὶ οἱ εἰδικοὶ σύγχρονοι ἐπιστήμονες μὲ τὸ δίκηο τους λέγουν χαρακτηριστικὰ ὅτι ἡ ἐκτόξευσι τοῦ ἀνθρώπου ἔξω ἀπὸ τὴν γῆ γεννᾶ «τρομακτικὰ βιολογικὰ προβλήματα» ἢ πὼς «τὰ γειτονικά μας οὐράνια σώματα, ἐξ ὅσων γνωρίζουμε, δὲν ἔχουν κατασκευασθῆ εἰς τὰ μέτρα μας».

Τὶς μηχανές του λοιπὸν θὰ ἠμπορέση ἴσως νὰ στείλη ὁ ἄνθρωπος πέραν ἀπὸ τὴν γῆ. Νὰ τὶς στείλη ἴσως καὶ πολὺ μακρυά. Ἀλλὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἠμπορέση νὰ μεταφυτευθῆ καὶ νὰ ζήση ὁ ἄνθρωπος σὲ ξένο πρὸς τὴν γῆ περιβάλλον; Ποὺ δὲν εἶναι στὰ μέτρα του; Νομίζουμε ὅτι δὲν θὰ ἠμπορέση, γιατὶ τοῦτο θὰ εἶναι ἀνώτερο ἀπὸ τὴν φύσι τῶν πραγμάτων.

* *

Καθὼς μαθαίνουμε, οἱ σοφοὶ τοῦ ἐσωτερισμοῦ στὰ ἀρχαῖα χρόνια ἔλεγαν σχετικὰ πὼς μόνον τὸ ἀπολυτρωμένο ἀπὸ τοὺς νόμους τῆς ὕλης πνεῦμα, τὸ ἀποθεωμένο ἀνθρώπινο πνεῦμα, τὸ ἀθάνατο, ἠμπορεῖ νὰ φύγη ἀπὸ τὸ περιβάλλον τῆς γῆς. Γι' αὐτὸ τὸ ἔλεγαν καὶ πνεῦμα ἐλεύθερο. Γιατὶ ἠμπορεῖ νὰ γίνη ἀπὸ κάτοικος τῆς γῆς καὶ κάτοικος τοῦ σύμπαντος!

ΡΩΜΟΥ ΦΙΛΥΡΑ

«Ἄνω σχῶμεν...»

Μάταια ἡ γνώση, ὁ κόπος και το χρῆμα
στὸν ἄνθρωπο ποὺ μόνο αὐτὰ λογιάζει
ἡ ψυχὴ πάνω ἀπ' ὅλα ἐξουσιάζει,
ὁλάνοιχτη ἡ καρδιὰ μπροστὰ στο μνῆμα!

Καθάρια ἡ σκέψη, ὀμορφιὰ ὡς τὰ βάθη
ἠθικὸς κόσμος κάθε κίνησή μας,
κοιμισμένα τ' ἀνθρώπινα τὰ πάθη,
ξεσκουροι, ἄυλοι καὶ στὴν ἄθλησή μας!

(Ἀπὸ τὴν συλλογὴ «Γυρισμοι»)

Ἕνα ἔγγραφον ἀπὸ τὴν ἱστορία τῶν ἀγώνων γιὰ τὴν Ἐλευθερία

Τοῦ ΙΩ. Α. ΒΑΣΙΛΗ

ΚΑΤΩΤΕΡΩ παραθετουμε ἕνα ἄρθρο γραμμενο σὰν πανηγυρικὸ για τὴν 25η Μαρτίου 1943 που δημοσιευσε τοτε τὸ κυκλοφοροῦν παρανομως φύλλον «ὁ Ἑλληνικὸς Φοῖνιξ», ὀργανον τῆς«Ἑνώσεως πρὸς διεκδίκησιν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων»

Ἡ ὀργανωσις ἐκείνη εἶχε συσταθῆ ἀπο ὁμαδα Ἰδεολογων ἡ ὁποία συνεχίζει ἀθορυβα και συστηματικα τὸ πολύπλευρο και κοινωνικα ὠφελιμο ἐργο της ἀπὸ τοῦ 1900 ἐμφανιζομενη ὑπο διαφορους μορφας και τίτλους.

Ἡ ὁμας αὐτὴ εἶναι ἕνα ζωντανο κύτταρο τοῦ κορμοῦ τῆς Ἑλλαδος και ἀκολουθεῖ την μοῖρα τῆς χωρας μας.

Κατα τους ειρηνικους χρονους οἱ προσπαθειες της κατατείνουν σε ἠθικοπλαστικα, φυσιολατρικα και ἰδεολογικα ἐργα.

Ὅταν ἐκηρυχθη ὁ Ἰταλο—Ἑλληνικος πόλεμος ἐσπευσε να πλεκη και ν' ἀποστελλη μαλλινα εἴδη για τους μαχομενους. Και ὅταν οἱ εἰσβολεῖς ὑποδούλωσαν την χώραν μας και μᾶς ἀφηρεσαν ὁλα τα ἀγαθα για την ζωη και οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεφταν μισοπεθαμενοι στους δρομους ἀπο τις στερησεις, την πεῖνα και την ἀποβιταμινωσι, ἡ ὁμας ἐκείνη ὠργάνωσε την «Ἕνωσι πρὸς διεκδίκησι τῶν ἀνθρωπινων δικαιωματων».

Ἀρχικῶς ἀνελαβε ἕνα ἀποστολικο ἐργο. Τα μελη της περιερχονταν τις συνοικίες και τις ὁδους τῶν Ἀθηνῶν και προσεφεραν τις πρῶτες βοηθειες στους πασχοντας, δίνοντας σ' αὐτους λίγο κενιάκ, σταφῖδες, λάδι, ὁ,τι τονωτικὸ μποροῦσαν για να ἐνισχύσουν τα ἀσθενικὰ ἀνθρώπινα κορμια.

Κατοπιν ὅταν ἀντελήφθηκαν την ἠθικη διαφθορα, ἀσφαλὲς σύμπτωμα τῆς ἐνδείας, τῆς βίας και τῆς κατοχῆς, νὰ ξαπλώνεται σὲ διαφορα κοινωνικα στρώματα, περασαν στην παρανομία, και ἐξεδωκαν τὴν ἐφημεριδα «ὁ Ἑλληνικος Φοῖνιξ» μὲ τὸν σκοπο να κρατησουν ψηλα το φρονημα τοῦ λαοῦ κηρύσσοντες τις ἀρχὲς τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας καὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων. Τελικῶς ἐξεδωκαν το βιβλίον «Τα δικαιωματα τοῦ ἀνθρώπου και αἱ φυσιοκρατικαι βάσεις των», το ὁποῖον κυκλοφορησε εὐρύτατα σὲ ὅλην την χωρα.

Το βιβλίο τοῦτο κυκλοφορησε ἐπίσης στην Κύπρο πρὸ διετίας γιατί, ὅπως το τονίζει ὁ συγγραφεύς του κ. Ἰ. Βασιλῆς, οἱ ἀρχὲς και τα κηρύγματα του, εἶναι παντοτε ἐπίκαιρα καὶ ἱκανα να ἀφυπνίσουν και να παροτρύνουν τους ὑποδουλωθεντας ἀνθρώπους να διεκδικήσουν τα ἀναφαίρετα και ἀναπαλλοτρίωτα δικαιωματα που ἐχουν ἀπο την φύσι για νὰ ζησουν ἐλεύθεροι και ν' ἀνατρέπουν τους θρονους τῆς Βίας καὶ καθε Τυραννίας, ὅσο δυνατοι και ἀκαταλυτοι και ἂν φαίνωνται.

Καθε κακο εἶναι ἐφήμερο γιατι δεν στηρίζεται σὲ κανενα φυσικο Νομο.

Ἡ Βία καὶ ἡ Τυραννία ἐπικρατοῦν χάρις στὴν ἄγνοια τῶν δικαιωματων ποὺ ἔχει ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς ζωῆς, στὴν ἀδράνεια του καὶ στὴν ἔλλειψι τόλμης νὰ ζητήση ἀπὸ τους ὁμοίους του ἐκεῖνα ποὺ ἀφειδῶς παρέχει ἡ Μητερα Φύσις, σὲ ὅλους τὰ παράγωγα της, σὲ ὅλους τους ἀνθρώπους χωρὶς ἐξαίρεσι.

Ἡ γνῶσις τῶν δικαιωμάτων γαλβανίζει τὴν ψυχὴ καὶ ἡ τόλμη ὁπλίζει μὲ δύναμι τὸν δοῦλο καὶ τὸν κάνει ἱκανὸ γιὰ ν' ἀνατρεπη ἀσφαλῶς τους σάπιους Θρόνους κάθε Βίας καὶ κάθε Τυραννίας.

Ἰδοὺ λοιπὸν τὸ ἱστορικὸ ἐκεῖνο ἄρθρο:

Ἡμέρα χαρωπή, ημερα ἱερη της Ελληνικης φυλῆς! Εἶσαι μια στιγμη στο κύλισμα τοῦ ἀπειρου χρόνου, στροφὴ λαμπερὴ τοῦ Φαρου τῶν ιστορικῶν ἐναλλαγῶν που φωτιζει την πορειαν τοῦ γενους μας. Λοξες καὶ παρακμες — που σαν ἀστραπη καταυγαζεις τὸ Ελληνικο στερεωμα και γεμιζεις τις ψυχές μας μ' ἐλπιδες, δύναμη και θαρρος. Εἶσαι ἕνας σταθμος κατω ἀπο μια δροσερη και σκιερη πηγη, που συναντά στο μακρυνο δρόμο τῶν πεπρωμενων της ἡ παναρχαια φυλη μας. Προς Σε θα στρεφεται παντα εὐλαβικα ἡ σκέψις μας καὶ ἡ σκεψις τῶν μελλοντικῶν γενεῶν. Νοιωθει την ἀναγκη σημερα, ὀπο καθε αλλη ἐπετειο, ν' ἀναβαπτισθῆ ἡ ψυχη μας στα ναματα τῆς πηγης σου, ποὺ τὰ ἀναταραξε σὰν σημερα ἡ εὐλογια μιᾶς θεικῆς Δύναμης που λεγεται Ἐλευθερια. Μπρος στη χρονολογια αὐτη θα στεκόμαστε πάντα σε προσοχη και θα πινουμε απο το ἱερο ἐκεῖνο ποτο για να γαλβανιζεται ἡ ψυχη μας και ν' ἀτσαλωνεται ἡ θεληση μας ἀπο το ὑπέροχο καὶ φωτεινο παραδειγμα τῶν ἡρώων τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 21.

25 Μαρτίου 1943. Εἶσαι και συ μια στιγμη τῆς πολυταραχης ἱστοριας τοῦ τοπου μας! Οσοι τὴν ζουμε, δοκιμαζουμε την πικρα σου. Την πικρα τῆς σκλαβιας. Μᾶς φαινεσαι ὁμως ἀτελειωτη. Σὰν νυχτα ζοφερη, αἰωνια, σκοτεινη, νύχτα ἐφιαλτικη! Μᾶς πιεζεις σὰν βραχνᾶς που δὲν θελει νὰ ξεκολλήση ἀπ' τὸ στήθη μας. Μᾶς πιέζεις και θέλεις νὰ μᾶς συνθλιψης μεταχειριζοντας την ταπεινωση, τὸν τρόμο, την πεῖνα, τὰ τάνκς καὶ τ' ἀεροπλανα τοῦ περιφήμου συγχρόνου πολιτισμοῦ σου. Μα ὄχι! Ὁ,τι κι' αν κάνης εἶσαι και σὺ μονο μια στιγμη στο γύρισμα τοῦ χρόνου. Θα περάσης, θα φύγης. Τί λεγω; Φευγεις, σὲ διώχνουμε.. Νὰ τὸ γλυκοχαραμμα τῆς αὐγῆς. Ξεπροβάλλει καὶ ριχνει πανω μας τις πρῶτες του ἀκτῖνες. Θα ξυπνήσουμε, θα σηκωθοῦμε ὄρθιοι, θα σὲ πεταξουμε μακρυα. Να μας! Ξυπνησαμε! Το βροντοφωνεῖ η δραση της Ἐθνικῆς μας Ἀντιστασεως ποὺ γραφει ἐδῶ καὶ τόσους μῆνες στα χωρια, στις πολεις, στα βουνα ἕνα ὑπεροχο ἔπος. Το διαλαλεῖ η θελησις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅλου τοῦ λαοῦ καθε κατηγοριας και κοινωνικῆς ταξεως που δεν θελει να ὑποδουλωθη, να υποκυψη και ἀνθισταται και ἀντικρυζει με περιφρόνηση τους καταχτητες. Το φανερώνει ἡ πρωτοφανη ἀρρενωπη επιδειξη της 25ης Μαρτιου 1943. Αὐτη ἡ ὑπεροχη εἰκονα εἶναι τὸ πρῶτο ἀπειλητικο μηνυμα για τὸ διώξιμο σου. Εἶδες ἀνδρες, παιδια, γυναικες, κοριτσια, ἀνατηρους μεσα στα καρροτσακια συρομενα ἀπο κοπελλες. Προβαλαν κατα χιλιαδες στους δρομους τῶν Ἀθηνῶν ἀοπλοι και ἀψηφῶντας τις σφαιρες και τὶς χειροβομβιδες τῶν κατακτητῶν βροντοφωνοῦσαν Θελουμε να ζησουμε ἐλεύθεροι, κατω οι τυραννοι, κατω ἡ πολιτικη επιστρατευση! Ριχναν τα ὄργανα τῶν καταχτητῶν σφαιρες και χειροβομβιδες κατ' επανω τους καὶ το πληθος τῶν ἡρωων, γιατι ὅλοι ἦσαν ηρωες, προχωροῦσε, τους περιφρονοῦσε, τους εφτυνε, τους μούντζωνε. Ἀψηφοῦσε κι' αὐτον τον θάνατο. Οἱ ἀνάπηροί μας, ἄλλοι χωρις χερια και ἄλλοι χωρις ποδια, αὐτη την στιγμη ὑπενθυμιζαν τον ἀρχαιο φυλετικο ηρωα μας, τον Κυναίγειρο. Το συμβολο τῆς ζωντανειας τῆς Φυλῆς μας. Γιὰ τον προσεχτικο παρατηρητή, ἡ ἐπιδειξη εκεινη και οι κραυγες ἐκεῖνες εἶναι το ξύπνημα τοῦ σκλαβου... Εἰναι ὁ τριγμος τῶν σπαζομενων ἀλυσσιδων.

Ἡ ἀποφασιστικότητα, τὸ θάρρος τόσων χιλιάδων ἀόπλων Ἀθηναίων, ποὺ μὲ περιφρόνηση καὶ ὑπερήφανη στάση ἀντικρύζαμε τοὺς κρανοφόρους καὶ τέλεια ὡπλισμένους κατακτητές, ἔδειξαν στοὺς τυράννους ὅτι χώρα σὰν αὐτὴ ποὺ γεννᾶ σ' ὅλες τὶς ἐποχὲς Κυναίγειρους, δὲν ἀνέχεται τὴν σκλαβιά. Ἐδῶ μόνον ὁ Ἥλιος καὶ ἡ χαρά, ἡ Φιλοσοφία καὶ ἡ Ἐλευθερία ἔχουν θέση. Γιατὶ μόνον ἐδῶ πραγματικὰ λατρεύτηκαν καὶ θὰ λατρεύωνται αἰώνια σὰν θεοί μας. Ὄχι ! Τὸ διαλαλεῖ ἡ ἀδιάψευστη πραγματικότητα : Οἱ Θεοὶ τῆς Ἑλλάδος δὲν πέθαναν, γιατὶ τὸ φῶς καὶ ἡ ἀλήθεια δὲν πεθαίνουν. Τὸ σύννεφο σκιάζει πότε—πότε τὸν Ἥλιο. Τὸ ψεῦδος συσκοτίζει κάποτε τὴν ἀλήθεια. Ἡ σκλαβιὰ ἐκτοπίζει τὴν Ἐλευθερία. Ἀλλὰ γιὰ λίγο καιρό. Γιὰ λίγες στιγμές. Τὸ ψέμμα καὶ ἡ βία θὰ διαλυθοῦν σὰν νέφη.

Καὶ ἄλλοτε στὰ παληὰ χρόνια οἱ Ρωμαῖοι πέρασαν ἀπ' ἐδῶ. Γιὰ ν' ἀπαθανατίσουν τὴν δύναμή τους ἀνήγειραν ναὸ στὴν Θεὰ Ρώμη μπροστὰ στὸ ναὸ τῆς Παρθένας μας. Ἔτσι νόμισαν πὼς μὲ λίγες πέτρες μπορεῖ ν' ἀποθεωθῆ ἡ βία καὶ ἡ ἐφήμερη ἰσχύς της. Καὶ σήμερα πάλι δύο καταχτητές, μὲ λαοὺς ποὺ ἰσχυρίζονται ὅτι ἔχουν ἀνώτερο πολιτισμὸ καὶ θέλουν νὰ ἐπιβάλουν τὴ νέα τάξη στὸν κόσμο ἀλλὰ ποὺ οἱ ἴδιοι οἱ Λαοὶ ἔχουν ὑποδουλωθῆ σὲ μιὰ ὀλιγαρχία, ἔχουν χάσει τὸ φρόνημά τους τὴν πολιτική τους ἀνεξαρτησία καὶ τὴν ντροπή, μολύνουν πάλι τὸν χῶρο τοῦ ἱεροῦ μας βράχου μὲ τὰ σύμβολα τῆς κυριαρχίας. Ἀλλ' ὅπως σήμερα ὁ ναὸς τῆς Θεᾶς των Ρώμης κείτεται σὲ συντρίμμια μπρὸς στὸν Αἰώνιο καὶ ἀκατάλυτο ναὸ τῆς Ἀθηνᾶς, ἔτσι αὔριο τὰ κουρελόπανα τῶν βεβήλων κατακτητῶν θὰ καοῦν καὶ τὰ κράτη ποὺ ἐκπροσωπεύουν θὰ καταντήσουν τὸ ἐξουθένωμα τῶν Ἐθνῶν. Θὰ τὰ βαρύνη στοὺς αἰῶνες ἡ ἀγανάκτηση, ἡ κατάρα τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς. Ἀμείλικτα θὰ τὰ καταδιώκη παντοτεινὰ ἡ ὀργὴ τῆς Θεᾶς μας. Γιατὶ ἐκεῖ ποὺ τὸ ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ πνεῦμα ἔστησε τὸν Θρόνον τοῦ Ναοῦ καὶ τὸ καθηγίασε ἡ ἰδανικώτερη λατρεία Αἰώνων, ἐτόλμησαν δύο μεγαλομανεῖς δικτάτορες νὰ στήσουν τὶς σημαῖες των ποὺ ἔφτασαν ἕως ἐδῶ μὲ στρατιὲς δύο Αὐτοκρατοριῶν οἱ ὁποῖες ἀριθμοῦν 130 ἑκατομμύρια πληθυσμοῦ. Καὶ δὲν αἰσχύνονται νὰ λὲν ὅτι ἐνίκησαν τὴν Ἑλλάδα ἐνῷ ἡ μικρὴ Ἑλλάδα τοὺς ρεζίλευσε στὰ βουνὰ τῆς Ἀλβανίας. Βέβαια ἦλθε ἡ στιγμὴ ποὺ μὲ τὰ πολεμικά τους μηχανήματα κατώρθωσαν νὰ ὑπερισχύσουν στὸν πόλεμο. Κατόπιν μᾶς ἀφώπλισαν γιὰ νὰ μᾶς ληστεύσουν καὶ νὰ μᾶς καταδικάσουν στὴν πεῖνα, στοὺς τουφεκισμούς, στὶς φυλακὲς καὶ στὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως δὲν μπόρεσαν νὰ ὑποδουλώσουν τὸ πνεῦμα μας, τὸ φρόνημά μας. Τί αἶσχος ! Τί ἀνανδρεία ! Μία ἐλπὶς ἐξιλασμοῦ ὑπάρχει γιὰ τοὺς λαοὺς ἐκείνους. Ὅταν θὰ ἀνανήψουν καὶ αὐτοί, γιατὶ σήμερα εἶναι δοῦλοι, θὰ καλύψουν τὸ πρόσωπό τους ἀπὸ ντροπὴ σὰν θὰ θυμοῦνται τὴν νικηφόρο ἐκστρατεία τους, κατὰ τῆς μικρῆς ἀλλὰ μεγίστης σὰν ἱστορικὸ καὶ πνευματικὸ σημεῖο Ἑλλάδος.

25 Μαρτίου 1821. Ἐφ' ὅσον Ἕλληνες θὰ κατοικοῦν αὐτὴν τὴν Χώρα τὰ χείλη τους θὰ σ' εὐλογοῦν, θὰ σὲ δοξολογοῦν παντοτεινά, γιατὶ σὰν σήμερα μιὰ στροφὴ τῆς μοίρας τῆς Φυλῆς μας ἔδειξε τὴν ἀγαθή της ὄψη καὶ ἐβοήθησε ὥστε μιὰ φούχτα γενναίων ἀνθρώπων ἀφυπνιστήκανε καὶ διεκδικήσανε μὲ δυσανάλογα μέσα τα ἀνθρώπινά τους δικαιώματα. Σὰν σήμερα ἐπαναστάτησαν κατὰ τῶν τυράννων τους. Ζήτησαν νὰ σπάσουν καὶ ἔσπασαν τὰ δεσμὰ τοῦ δούλου. Νικήσανε τότε μιὰ τρομερὴ πολυάριθμη καὶ ἀτράνταχτη αὐτοκρατορία καὶ ἀπέκτησαν γι' αὐτοὺς καὶ γιὰ μᾶς τὸ μεγάλο ἀγαθὸ τῆς ζωῆς, τὴν πολιτικὴ ἀνεξαρτησία. Μέσα σ' αὐτὴν γεννιέται καὶ τρέφεται ἡ ἐλεύθερη κοινωνία τῶν ἀνθρώπων, μὲ θεσμοὺς καὶ νόμους ἐλεύθερα θεσπισμένους ἀπὸ τὴν πλειονότητα. Αὐτοῦ τοῦ εἴδους κοινωνία εἶναι ἡ βάση καὶ τὸ θεμέλιο κάθε πραγματικῆς προόδου καὶ ἐξελίξεως ποὺ ἐξασφαλίζουν τὸν ἀληθινὸ ἀνθρώπινο προορισμὸ καὶ τὴν ἀνθρώπινη εὐδαιμονία. Αὐτὰ ὅμως ὅλα προστατεύονται πραγματικὰ καὶ

ἀσφαλῶς τότε μόνον, ὅταν ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη τῆς κοινωνίας καὶ μένει σεβαστὴ ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία. Ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου καὶ τῆς συνειδήσεως. Τότε μόνον ὑπάρχει πραγματικὴ ἐλευθερία ὅταν τὶς σχέσεις μιᾶς κοινωνίας ἀνθρώπων τὶς κανονίζει ἡ δικαιοσύνη ποὺ παρέχει οἰκονομικὴ ἐπάρκεια καὶ ὅλα τὰ μέσα τῆς προόδου σὲ ὅλους. Αὐτὴ τὴν ἐλευθερία ποθοῦμε καὶ ζητᾶμε μεῖς σήμερα μέσα ἀπ' αὐτὴ τὴ φριχτὴ καὶ ἀξέχαστη δοκιμασία. Πιστεύω ὅτι, κι' ἂς τὸ εὐχηθοῦμε ὅλοι, ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀπέραντη καὶ ὁλοκληρωτικὴ δοκιμασία ποὺ οἱ πόνοι της θὰ ἀφίσουν βαθειὰ ἴχνη σ' ὅλους μας, οἱ ἄνθρωποι θὰ βγοῦν σοφώτεροι καὶ θὰ καταριῶνται τὰ αἴτια τῆς σημερινῆς συμφορᾶς: τὶς δικτατορίες, τὴν οἰκονομικη ἀνέχεια, τὸν πόλεμο με τὶς συμφορές του, τέλος, τὴ σκλαβιὰ καὶ θὰ ζητήσουνε ὅλοι δικαιωματικὰ τὴν ὁλοκληρωτικὴ ἐλευθερία μας.

Ναί, τὴν ἐλευθερία ἐκείνη ποὺ γενικὰ οἱ ἄνθρωποι δὲν τὴν νοιώθουν καὶ δὲν τὴν νοσταλγοῦν παρ' ὅταν τὴν χάσουν. Δὲν ἐκτιμοῦν οἱ ἄνθρωποι τῆς γῆς ἀρκετὰ τὸ μεγάλο αὐτὸ ἀγαθὸ τῆς ζωῆς. Ἂν ἐκτιμοῦσαν τὴν ἐλευθερία θὰ τὴν λάτρευαν σὰν τὴν μεγαλύτερη θεὰ τοῦ κόσμου καὶ κάθε ἄνθρωπος θὰ εἶχε στὴν καρδιά του στήσει τὸ βωμό της. Θὰ τὴν σέβοντο πραγματικὰ καὶ ἡ ἔμπνευσή της θὰ κανόνιζε τὶς μεταξύ τους σχέσεις. Θὰ ζοῦσαν οἱ ἴδιοι ἐλεύθεροι καὶ θ' ἄφιναν καὶ τοὺς ἄλλους ἐλευθέρους. Ἂν οἱ ἄνθρωποι τῆς γῆς κατανοοῦσαν βαθειὰ τὸ νόημα τῆς θεϊκῆς αὐτῆς λέξης ποὺ λέγεται Ἐλευθερία δὲν θὰ ζοῦσαν παρὰ μόνον γι' αὐτή. Γιατὶ μόνον γι' αὐτὴ ἀξίζει νὰ ζῇ κανείς. Χωρὶς αὐτή, νάρκη, σκοτάδι καὶ θάνατος ἁπλώνεται, καὶ βασιλεύει τὸ χάος.

25 Μαρτίου 1821. Στὴν ἐπέτειό σου σήμερα δὲν θὰ ἠχήσουν χαρμόσυνα οἱ σάλπιγγες, οἱ καμπάνες θὰ μείνουν σιγηλές... Στὶς ἐκκλησίες δὲν θὰ ψαλοῦν δοξολογίες, μὰ μέσα στὶς ψυχὲς ὅλων τῶν Ἑλλήνων θὰ τελετουργῆται ἡ ἱερώτερη μυσταγωγία. Στὶς στιγμὲς αὐτὲς τῆς πιὸ στυγνῆς δουλείας, τελεῖται ἡ μεταμόρφωση τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς. Ἡ δοκιμασία καὶ ὁ πόνος γεννοῦν τὴν πραγματικὴ γνώση. Ναί, εἶναι αὐτὴ μιὰ μεγάλη ἀλήθεια! Ναί, δοκιμάζουμε τὴν πίκρα τῆς σκλαβιᾶς καὶ ζητᾶμε τὸν λυτρωμό. Χάσαμε τὸ μεγιστο ἀγαθὸ τῆς ζωῆς καὶ νοσταλγικὰ ποθοῦμε τὴν ἐλευθερία. Και θὰ τὴν ἀποχτήσουμε γιατὶ εἶναι δικαίωμά μας. Θὰ τὴν ξαναπάρουμε καὶ θὰ τὴν θεμελιώσουμε πάνω στὰ ἱερὰ καὶ ἀσάλευτα θεμέλια τῶν ἀρχῶν, ποὺ, ἀντι πανηγυρικοῦ τῆς ἡμέρας, ἐχάραξα στὶς λίγες αὐτὲς γραμμές. Ὢ! Ἐλευθερία! Θὰ σὲ ξαναβροῦμε μὲ τὰ χέρια μας, μὲ τὰ δόντια μας, μὲ τὴν ψυχή μας καὶ θὰ σὲ κρατησουμε γιὰ πάντα κοντά μας. Θὰ σοῦ στήσουμε στὸν ἱερό μας βράχο τὸν μεγαλύτερο βωμό. Θὰ σὲ λατρεύουμε ὅσοι ζήσουμε καὶ ὅσοι θἄρθουν κατόπιν μας σὰν τὴν μεγαλύτερη Θεά. Μόνον Σὺ καὶ ἡ Παρθένα μας λατρευθήκανε καὶ θα λατρεύωνται παντοτεινὰ στὸν τόπο τοῦτο. Ἂς χαράξουν οἱ ἄνθρωποι στὸ νοῦ τους τὰ ἑξῆς: Ἂν θέλη ὁ θνητὸς νὰ γίνη πραγματικὰ ἄνθρωπος, πρέπει νὰ ποθήση καὶ ν' ἀποκτήση τὶς δύο αὐτὲς θεϊκὲς δυνάμεις: τὴν Γνώση καὶ την Ἐλευθερία. Ἐμεῖς ποθοῦμε καὶ τὶς δύο καὶ δικαιούμεθα νὰ ζήσουμε σὰν ἄνθρωποι ἐλεύθεροι καὶ θὰ γίνουμε σύντομα ἐλεύθεροι ΕΛΛΗΝΕΣ Αὐτὸ τὸ πιστεύουμε καὶ αὐτὸ θα γίνη!

ΣΩΤ. ΣΚΙΠΗ

Μεσάνυχτα

(Διαλογος ἑνος παππου μὲ την ἐγγονούλα του)

Η ΕΓΓΟΝΟΥΛΑ

Παπποῦ!

Ο ΠΑΠΠΟΥΣ

Τί θέλεις;

Η ΕΓΓΟΝΟΥΛΑ

Νά! μὴ μὲ μαλώσεις!
Θἄθελα κάτι ποὔχω στὸ μυαλὸ
θολὸ νά μοῦ ξηγήσεις. Θά θυμώσεις;
Θἄθελα νά μοῦ πεῖς γιά τὸ Θεό.

Ο ΠΑΠΠΟΥΣ

Τί νά σοῦ πῶ;

Η ΕΓΓΟΝΟΥΛΑ

Πιστεύεις πὼς στά οὐράνια
τά γαλανά, ὅπως λένε, κατοικεῖ;
Πὼς ἄγγελοι ἀχτινόφωτα στεφάνια
τοῦ πλέκουνε, παπποῦ, κάθε στιγμή;

Πὼς πρόσωπο ἔχει ἀνθρώπινο; Μὲ φρύδια,
μὲ μάτια καὶ μὲ μύτη σάν ἐμᾶς,
Πὼς ἡ μιλιά του, πάνω—κάτω, εἶναι ἴδια
μὲ τὴ δική μας; Πές μου ἂν μ' ἀγαπᾶς.

Ο ΠΑΠΠΟΥΣ

Τρελλὸ παιδί! Τί πᾶς καὶ βρίσκεις πάλι!
Τί ξέρω 'γώ; Καὶ βέβαια πὼς Θεός

ὑπάρχει κι εἶν' ἡ δόξα του μεγάλη.
Μά ὄχι καθὼς τόν λές χειροπιαστός

Θεός εἶναι τό Σύμπαν, ἡ Οἰκουμένη
ὅλη μαζί, μέ τ' ἄστρα, μέ τή Γῆ.
Εἶναι Θεός ἡ Φύση ἡ μαγεμένη,
τό κρῖνο, τό πουλάκι, ἐγὼ κι ἐσύ.

Ὅ,τι σαλεύει κι ὅ,τι ζεῖ τριγύρω
στόν κόσμο τό γνωστό κι ὅ,τι ψηλά,
σέ σφαῖρες ἄλλες ἄγνωστες, τοῦ ὀνείρου,
πού ἡ φαντασία μας κάποτε πετᾶ.

Ὁ αἰθέρας ὁ τερπνός, τό φῶς τό θεῖο,
τό σύννεφο, ἡ ἀστραπή κι ὁ κεραυνός,
κάθε κρυφό καί φανερό στοιχεῖο...
Ὅλα, παιδάκι μου, ὅλα εἶναι Θεός.

Η ΕΓΓΟΝΟΥΛΑ

Μικρά κομμάτια τοῦ Θεοῦ, παπποῦ μου,
σάν εἴμαστε κι' ἐμεῖς, καθὼς τό λές
τότε γιατί πεθαίνουμε; Στό νοῦ μου
αὐτό νά βάλω δέν μπορῶ ποτές

Ο ΠΑΠΠΟΥΣ

Ὁ Θάνατος; Ἀλήθεια δέ σοῦ τὄπα.
Εἶναι κι αὐτός Θεός! Μά σώνει πιά!
Μεσάνυχτα κοντεύουν. Ἔλα σώπα!
Καλή σου νύχτα, κόρη μου γλυκειά.

Η ΕΓΓΟΝΟΥΛΑ

Παπποῦ, κοιμᾶσαι; Πές μου, ποῦ εἶναι τώρα
ἡ μάνα κι ὁ πατέρας; Σέ ποιά Γῆ
ὁ Θάνατος τούς πῆγε; Σέ ποιά χώρα;
Γιατί μᾶς τούς ἐστέρησε, γιατί;

Ο ΠΑΠΠΟΥΣ

Τούς χρειαζόταν. Ἀπ' τά σώματά τους
ἄλλες ζωές θά βγοῦν: ἄνθη, πουλιά,
—ποιός ξέρει!— Ὅμως ἐδῶ τά ἰσκιώματά τους
γυρνοῦν κοντά μας πάντα εἰρηνικά.

Νά! δέν ἀκοῦς τό ἀηδόνι ἔξω πού ψέλνει;
Εἶναι τῆς μητερούλας σου ἡ λαλιά
κι ὄνειρο ἀπό τριαντάφυλλα σοῦ στέλνει...

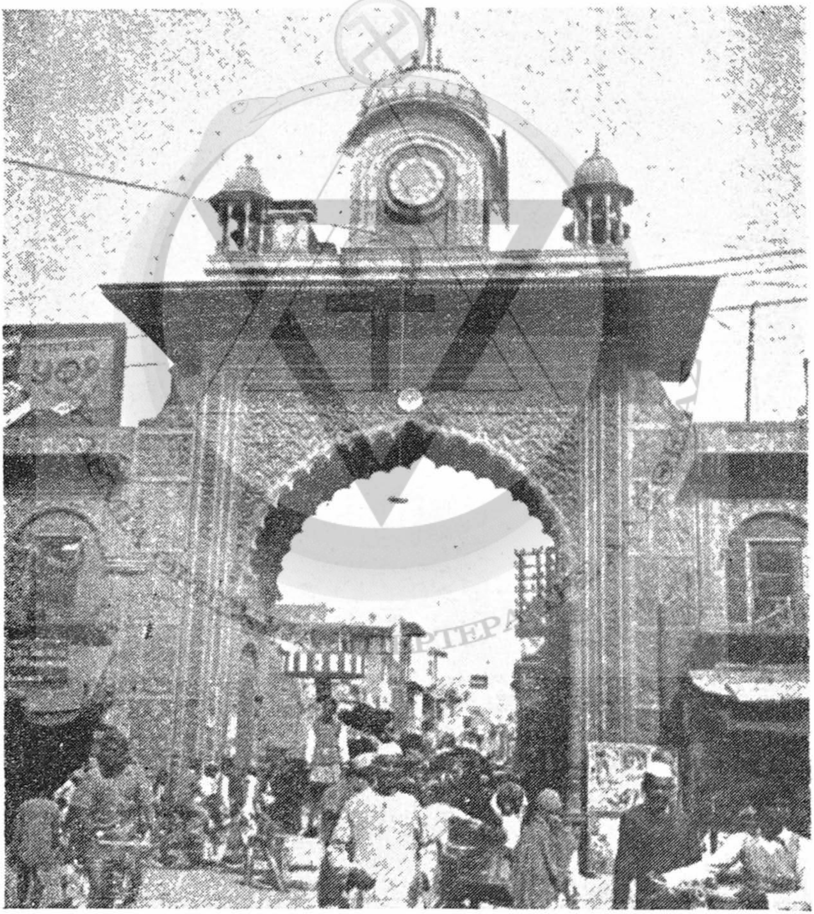
Νάνι, χρυσῆ μου ἀγάπη, νάνι πιά!

(Ἀπὸ τὴ συλλογη «Λιμανια και σταθμοί»)

Μιὰ συγκλονιστικὴ ὑπόθεσις

Σάντι Ντέβι: ἡ Ἰνδὴ ποὺ ἔζησε δυὸ φορὲς

Θυμᾶται τὰ πάντα ἀπὸ τὴν προηγούμενη ζωή της καὶ δίνει πειστικὲς ἀποδεῖξεις

Ματούρα (Ἰνδίες): Ἡ Ἱερὰ Πύλη.

ΜΙΑ ΙΝΔΗ, ἡ Λούγδι Ντέβι, πέθανε στὶς 4 Ὀκτωβρίου 1925, στὶς δέκα τὸ πρωΐ, σ' ἕνα νοσοκομεῖο, ἀφοῦ ἔδωσε τὸ φῶς σ' ἕνα ἀγοράκι. Ἦταν 23 χρονῶν, παντρεμένη μ' ἕναν εὔπορο βραχμάνα τῆς Ματούρας, μιᾶς πόλεως σὲ ἀπόστασι 90 μιλίων ἀπὸ τὸ Δελχί. Μετὰ ἕνα χρόνο περίπου, στὶς 11 Δεκεμβρίου 1926, γεννήθηκε στὸ Δελχὶ ἕνα κοριτσάκι, ποὺ τὸ ὠνόμασαν

Ἔρευνα τοῦ Σουηδοῦ δημοσιογράφου
Sture Lönnerstrand

Σάντι Ντέβι («Ντέβι» σημαίνει θεά, καὶ εἶναι ὄνομα πολὺ συνηθισμένο στὶς Ἰνδίες). Σὲ ἡλικία τεσσάρων χρονῶν, ἡ Σάντι Ντέβι ἄρχισε νὰ θυμᾶται μιὰ προηγούμενη ζωή, ποὺ τὴν εἶχε ζήσει μὲ τὸ σῶμα τῆς Λούγδι Ντέβι. Βαθμηδὸν ἡ μνήμη της γινόταν διαυγέστερη καὶ μιὰ ἐπιτροπὴ ἐρεύνης ἀνέλαβε νὰ ἐλέγξη τὴν ἄποψι τῆς μετενσαρκώσεως. Ὁ ἰνδικὸς Τύπος ἀνέγραψε τὴν εἴδησι, ἀλλὰ στὴν Εὐρώπη δὲν ἐξεδηλώθη ἐνδιαφέρον. Πρὸ ὀλίγων μηνῶν, ἕνας Σουηδὸς δημοσιογράφος, ὁ Στύρε Λένερστρανδ, συνεργάτης τοῦ ἰταλικοῦ περιοδικοῦ «Ὁ Εὐρωπαῖος», πῆγε στὶς Ἰνδίες καὶ γυρίζοντας ἐξέδωσε ἕνα βιβλίο, ποὺ περιέχει στενογραφημένους τοὺς διαλόγους του μὲ ὅλα τ' ἀναμιχθέντα στὴν ὑπόθεσι πρόσωπα.

Ἡ Σάντι Ντέβι: ζωὴ σὲ νέο σῶμα

Ἡ θεωρία τῆς μετενσαρκώσεως εἶναι κοινὴ πίστις τῶν λαῶν τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς, ποὺ φθάνουν τὸ ἕνα δισεκατομμύριο. Ἡ μετενσάρκωσις ἐννοεῖται ὡς μετανάστευσις τῆς ψυχῆς, ὕστερ' ἀπὸ τὸν θάνατο, σὲ νέο σῶμα, μὲ ἐξελικτικὴ προοπτική, μέχρι τῆς ἀπολύτου τελειοποιήσεως. Ἡ μετενσάρκωσις συνεπάγεται ἀπώλεια τῆς μνήμης τῶν προηγουμένων ὑπάρξεων, περατώνεται δὲ μὲ τὴν ἕνωσι μὲ τὸ θεῖον. Στὸ κλῖμα αὐτῆς τῆς φιλοσοφικο—θρησκευτικῆς θεωρίας ἐξελίσσεται ἡ ἐκπληκτικὴ ὑπόθεσις τῆς Σάντι Ντέβι, τῆς «γυναίκας ποὺ ἔζησε δύο φορές».

Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ στὴν ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ἡ ὑπόθεσις τῆς μετενσαρκώσεως ἐξετάσθηκε ἀπὸ ἐρευνητικὴ ἐπι-

Περίληψις ἀπὸ τὸ L' Europeo, Ρώμη

τροπὴ καὶ ἐπιβεβαιώθηκε κατηγορηματικά. Ὁ Στύρε Λένερστρανδ γράφει στὴν ἀρχὴ τοῦ βιβλίου του ὅτι ξεκίνησε γιὰ τὶς Ἰνδίες πολὺ σκεπτικός. Ἡ Ἰνδία δὲν εἶναι ἡ πατρίδα τῶν μεγάλων ἀσκητῶν καὶ τῶν καθηγητῶν τῆς «ψυχολογίας τοῦ βάθους»; Δὲν θὰ μποροῦσε ὅλα αὐτὰ τὰ περὶ μετενσαρκώσεως νὰ εἶναι φαινόμενα τηλεπαθητικὰ ἢ ὑπνωτιστικὰ ἢ ὑποβολῆς, σὲ μιὰ χώρα σὰν τὶς Ἰνδίες καὶ σὲ μιὰ πόλι σὰν τὸ Δελχί;

Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ποὺ ἐξέτασε γιὰ τὴν ὑπόθεσι τῆς Σάντι Ντέβι, ἦταν ὁ δικηγόρος Τάρα Τσὰνδ Ματούρ, μέλος τῆς τριμελοῦς ἐπιτροπῆς ἐρεύνης. Τὰ ἄλλα δύο μέλη ἦσαν ὁ Λάλα Δεσπάντου Γούπτα, πρόεδρος τῆς ἐθνικῆς ἑνώσεως ἐκδοτῶν καὶ ὁ Παντὶτ Νέκι Ρὰμ Σάρμα, βουλευτὴς καὶ ἀρχηγὸς τοῦ ἐθνικιστικοῦ κόμματος. Ἡ ἔρευνα δὲν εἶχε διαταχθῆ ἀπὸ καμμιὰ ἀρχή, ἀλλὰ ἀνελήφθη μὲ πρωτοβουλία τους.

Ὁ Τάρα Τσὰνδ Ματοὺρ ἀπέκλεισε τὸ ἐνδεχόμενον νὰ ἐχρησιμοποιήθηκαν μέσα τηλεπαθητικὰ ἢ ὑπνωτιστικά. Αὐτὰ ἔχουν περιωρισμένη διάρκεια, ἐνῶ ἡ Σάντι Ντέβι διατηρεῖ τὴν προηγούμενη μνήμη σὲ ὅλη τὴ ζωή της. Θυμᾶται ἕναν ὁλόκληρο κόσμο: πρόσωπα, συγγενεῖς, τόπους, συνήθειες, λόγια, περιστατικά. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ τὰ ἔζησαν καὶ τὰ βεβαιώνουν. Στὰ πρῶτα χρόνια της, ἡ ἀνάμνησις ἦταν νεφελώδης, τώρα εἶναι διαυγής. Γιὰ τὸν Τάρα Τσὰνδ Ματοὺρ δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία: Ἔγινε μετενσάρκωσις.

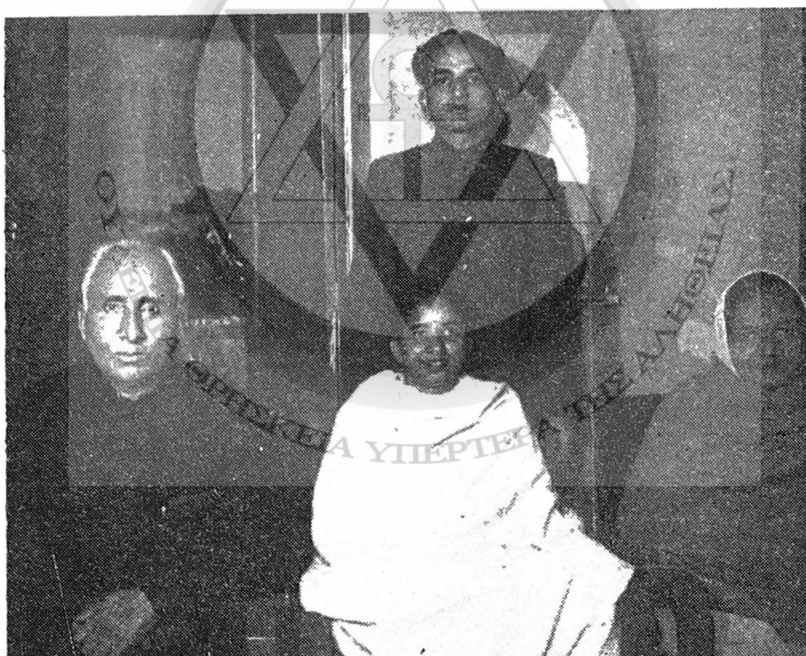
Τάρα Τσὰνδ Ματούρ:
Ἡ ἔρευνα τὸν ἔπεισε

Πῶς, ὅμως, συνέβη ἕνα τέτοιο γεγονὸς νὰ μὴν ἀναγγελθῆ ἐντυπωσιακὰ στὶς Ἰνδίες, ὥστε νὰ φθάση καὶ στὸν ξένο Τύπο; Σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα, ὁ Τάρα Τσὰνδ Ματοὺρ, ἀπαντᾶ: «Τὸ γεγονὸς εἶναι ἐντυπωσιακὸ γιὰ σᾶς τοὺς δυτικούς, ἐνῶ ἀπὸ τὴν δική μας θρησκευτικὴ φιλοσοφία εἶναι φυσιολογικό». Στὶς Ἰνδίες δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ γίνεται λόγος περὶ μετενσαρκώσεως. Εἶναι ἁπλῶς ἡ πρώτη φορὰ ποὺ συνελέγησαν τόσες πειστικὲς ἀποδείξεις, γιὰ ξένους. Οἱ Ἰνδοὶ πιστεύουν στὴν μετενσάρκωσι. Ποιὸς ὁ λόγος νὰ χρησιμοποιήσουν οἱ ἐφημερίδες μεγάλους τίτλους;

Ὁ Σουηδὸς δημοσιογράφος δὲν ἱκανοποιήθηκε. Ὅταν ἐπεσκέφθη τὸ σπίτι τῆς Σάντι Ντέβι καὶ γνώρισε τοὺς γονεῖς της (ἐκείνη ἔλειπε στὴν ἐκκλησία), ρώτησε τὸν πατέρα της, τὸν Ρὰγκ Μπαχαδούρ, πῶς συμβαίνει

καὶ δὲν ἔγινε τὸ σπίτι του ὁ στόχος τοῦ παγκοσμίου Τύπου. Μιὰ περίπτωσις ἀποδεδειγμένης μετενσαρκώσεως εἶναι, ὁπωσδήποτε, ἕνα μοναδικὸ γεγονός. Καὶ δὲν εἶχε ἐμφανισθῆ κανένας δημοσιογράφος, πρὶν ἀπὸ αὐτόν. Ἦταν ὁ πρῶτος. «Καλύτερα», ἀπήντησε ὁ Ράγκ Μπαχαδούρ, «διότι πρόκειται περὶ ἰδιωτικῆς ὑποθέσεως καὶ δὲν ἐπιθυμοῦμε δημοσιότητα».

«Πῶς ἀρχίσατε νὰ διαπιστώνετε, ὅτι τὸ κορίτσι δὲν ἦταν φυσιολογικό;», ρώτησε ὁ δημοσιογράφος. Ὁ Ράγκ Μπαχαδοὺρ ἐξεπλάγη: «Δὲν ἦταν φυσιολογικό; Μὰ ἦταν πάντοτε φυσιολογικωτάτη. Κοντὰ στὰ τέσσαρα χρόνια της, ἄρχισε νὰ μᾶς λέῃ παράξενα πράγματα, ξένα πρὸς τὶς γνώσεις της. Εἴπαμε στὴν ἀρχή, μήπως ἦταν παιδικὴ φαντασία. Ἀλλά, καθὼς μεγάλωνε τὸ παιδί, τόσο ἐπολλαπλασιάζοντο οἱ ἀφηγήσεις της. Μιὰ ἡμέρα μᾶς εἶπε καθαρά, ὅτι εἶχε ζήσει σὲ μιὰ πολιτεία, πoὺ τὴν λέγανε Μούτρα. Δὲν τῆς ἀπαγορεύσαμε νὰ λέῃ τέτοια πράγματα. Δὲν θὰ ἦταν φρόνιμο. Τὴν εἴχαμε μόνον ὑπὸ παρατήρησιν. Καταλάβαμε ὅτι οἱ ἐκδηλώσεις της εἶχαν σχέσι μὲ τὴν μετενσάρκωσι καὶ νομίσαμε ὅτι μὲ τὸν καιρὸ θὰ ἔσβηναν οἱ ἀνα-

Ἡ οἰκογένεια τῆς μετενσαρκωμένης Ἰνδῆς: Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ οἱ γονεῖς τῆς παρούσης ζωῆς της, ὄρθιος ὁ ἀδελφός της.

μνήσεις. Γιὰ νὰ μὴ ταράξωμε, λοιπόν, τὸ παιδί, δὲν τῆς εἴπαμε τίποτε. Ἀλλὰ ἡ μνήμη της δυνάμωνε διαρκῶς καὶ μιὰ ἡμέρα μᾶς ἐζήτησε νὰ τὴν πᾶμε στὴν Μούτρα. Τέτοια πόλι δὲν τὴν ξέραμε. Ὕστερα μάθαμε ὅτι ἦταν ἡ Ματούρα, ποὺ οἱ ντόπιοι στὴν διάλεκτό τους τὴν λένε Μούτρα».

Ἡ Σάντι Ντέβι ἔδωσε καὶ ἄλλες ἐνδείξεις. Ζητοῦσε «σατβιάν», ἕνα φαγητὸ ἀπὸ χορταρικὰ χωρὶς ἁλάτι, ποὺ τὸ τρῶνε συνήθως οἱ βραχμάνες. Ἤθελε νὰ φορῇ τὰ κοστούμια τῶν βραχμάνων καὶ τὰ διακριτικά τους κοσμήματα. Χρησιμοποιοῦσε λέξεις τῆς διαλέκτου τῶν βραχμάνων. Στὴν οἰκογένεια τοῦ Μπαχαδοὺρ δὲν τὴν μιλοῦσε κανείς. Κανενας γείτονας μήπως ; Ἴσως. Ἀλλὰ δὲν ἦταν μόνον αὐτό. Ἡ Σάντι Ντέβι ἔλεγε ὅτι ἦταν παντρεμένη στὴν Ματούρα μ' ἕναν εὐκατάστατο ἔμπορο βραχμάνα, ποὺ ἂν τὸν ἔβλεπε θὰ τὸν ἀνεγνώριζε ἀμέσως. Τὸ ὄνομά του δὲν τὸ ἀνέφερε. Μήπως ἦταν παιδικὸ τέχνασμα γιὰ νὰ καλύψη τὴν ἄγνοιά της ; Ὁ Μπαχαδοὺρ εἶπε ὅτι ἡ γυναῖκα στὶς Ἰνδίες, ἡ μορφωμένη, δὲν ἀναφέρει ποτὲ σὲ ξένους τὸ ὄνομα τοῦ ἀνδρός της. Αὐτὸ θεωρεῖται δεῖγμα ἐπιφυλάξεως καὶ ταπεινοφροσύνης. Κανεὶς δὲν εἶχε διδάξει αὐτὰ τὰ πράγματα στὴ Σάντι. Τὰ ἤ ξ ε ρ ε ἀπὸ τὴν ἄλλη ζωή της. Μιὰ φορὰ μόνο τῆς ξέφυγε καὶ εἶπε ὅτι ὁ σύζυγός της εἶχε μιὰ ἐληὰ σὲ ὡρισμένο σημεῖο τοῦ προσώπου του. Καὶ ἀπεδείχθη ὅτι τὴν εἶχε.

Μήπως ἡ Σάντι εἶχε ὑπνωτισθῇ καὶ τῆς ὑπεβλήθη νὰ λέη αὐτὰ τὰ πράγματα ; Ὁ Μπαχαδοὺρ τὸ ἀπέκλεισε. Δὲν εἶχε βγῆ ποτὲ μόνη ἀπὸ τὸ σπίτι της. Ἐξ ἄλλου, ποιὸς εἶχε συμφέρον νὰ ἐνεργήση ἔτσι σ' ἕνα κοριτσάκι τεσσάρων ἐτῶν, γιὰ νὰ τὸ κάμη νὰ πιστέψη σὲ μιὰ περασμένη ζωή ;

Ὡρισμένα πράγματα ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἔλεγε ἡ Σάντι, τὰ ἐξηκρίβωσαν οἱ γονεῖς της, ὅταν συνήντησαν τὸν πρώην σύζυγό της. Καὶ πῶς τὸν συνήντησαν ; Τοῦ ἔγραψαν καὶ ἦλθε ἐκεῖνος ἀπὸ τὴ Ματούρα στὸ Δελχί. Καὶ πῶς τοῦ ἔγραψαν, ἀφοῦ ἡ μικρὴ δὲν ἔλεγε τὸ ὄνομά του ; Ἐπείσθη νὰ τὸ πῇ στὸν γιατρὸ Κίτσεν Τσάνδ, ὁ ὁποῖος τῆς ἐξήγησε ἥσυχα ὅτι αὐτὸς ἦταν ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ πάη μιὰ ἡμέρα στὴ Μούτρα. Τότε, ἡ Σάντι ἔδωσε ὄνομα καὶ διεύθυνσι. Ὁ σύζυγος δὲν ἔσπευσε ἀμέσως. Ἀνέθεσε σ' ἕναν ἐξάδελφό του, ποὺ ἔμενε στὸ Δελχί, νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν οἰκογένεια τῆς Σάντι καὶ νὰ ἐξετάση. Στὶς 13 Νοεμβρίου 1935, ἔφθασε ὁ ἴδιος, ὁ Κεντὰρ Νάθ, συνοδευόμενος ἀπὸ τὴν νέα του γυναῖκα, τὸν μεγαλύτερο ἀδελφό του καὶ τὸ παιδί του ἀπὸ τὸν πρῶτο γάμο, ἂς ποῦμε τὸ παιδὶ τῆς Σάντι Ντέβι, ἡ ὁποία ἐκείνη τὴν ἡμέρα ἦταν ἐννιὰ ἐτῶν.

Στὴν δραματικὴ συνάντησι ἦταν παρὼν καὶ ὁ μικρότερος ἀδελφὸς τῆς Σάντι, ποὺ ἐργάζεται τώρα στὴν ἀεροπορικὴ ἑταιρία τῶν Ἰνδιῶν. Ἐδέχθη ὅλα τὰ ἐρωτήματα τοῦ Σουηδοῦ χωρὶς νὰ ἐνοχλῆται. «Ζητῶ συγγνώμην», εἶπε ὁ Λένερστρανδ, «γιὰ τὴν δυσπιστία μου, ἀλλὰ σὰν δημοσιογράφος ὀφείλω νὰ ἐξετάσω τὶς

ἀποδείξεις αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως, ποὺ ἔχει μεγάλο ἐνδιαφέρον γιὰ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα». Ὁ νεαρός, Βιρὲς Ναραΐν, παρετήρησε ὅτι κάνει πολὺ καλὰ ν᾿ ἀμφιβάλλη, γιατὶ ἡ λογικὴ ἀμφιβολία εἶναι ἴδιον τῶν εὐφυῶν προσώπων. Κατόπιν ἀφηγήθηκε τί εἶχε συμβῆ κατὰ τὴν συνάντησι. Ἡ «μικρὴ» ἀνεγνώρισε ἀμέσως τὸν σύζυγό της στὸ πρόσωπο τοῦ Κεντὰρ Νάθ, χωρὶς νὰ τὸν μπερδέψῃ μὲ τὸν μεγαλύτερο ἀδελφό του, καὶ τοῦ χαμογέλασε τρυφερὰ καὶ μὲ σεβασμό, σὰν νὰ ἦταν ἀκόμη ἡ σύζυγός του. Ὁ Κεντὰρ Νὰθ τῆς ἔθεσε σειρὰ ἐρωτήσεων: Πῶς ἦταν τὸ σπίτι τους, ποιὰ πρόσωπα ἐγνώριζαν, ποιοὶ ἦσαν οἱ γονεῖς της στὴν προηγούμενη ζωή, καὶ ἄλλα τέτοια, ποὺ μόνον ἡ πρώην σύζυγός του μποροῦσε νὰ τὰ ξέρη. Ἔμεινε ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὶς ἀπαντήσεις. Καὶ ἦταν πολὺ συγκινημένος. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ Σάντι.

Στὶς 24 Νοεμβρίου ἡ οἰκογένεια τοῦ Μπαχαδοὺρ πῆγε στὴ Ματούρα, μὲ συνοδεία τοῦ δικηγόρου Ματοὺρ καὶ δύο βουλευτῶν. Στὴν ἀρχὴ δὲν ἤθελαν νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ ταξίδι. Μιὰ ποὺ ἀπεκαλύφθη ἡ περίπτωσις τῆς μετενσαρκώσεως, καλύτερα θὰ ἦταν νὰ τὴν σκεπάσουν μὲ μιὰ πέτρα. Ἀλλὰ ἡ Σάντι ἐπέμενε. Δὲν ἐννοοῦσε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν καινούργια οἰκογένειά της, ἀλλὰ ἤθελε νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ παληὸ σπίτι της ὁπωσδήποτε.

Τοὺς ἐξήγησε ὅτι ὤφειλε νὰ ἐκπληρώσῃ ἕνα «τάμα». Στὴν προηγούμενη ζωή της ἤθελε πάντα ν᾿ ἀποκτήση ἀγόρι. Καὶ ἀπὸ τὶς οἰκονομίες της εἶχε συγκεντρώσει ἑκατὸν πενῆντα ρουπίες, ποὺ τὶς εἶχε φυλάξει σὲ κομπόδεμα κάτω ἀπὸ μιὰ ντουλάπα, γιὰ νὰ τὶς προσφέρῃ στὴν ἐκκλησία τῆς Ντβάρικα. Ὅταν ἐπεσκέφθη τὸ σπίτι της, ἔψαξε νὰ βρῇ τὸ κομπόδεμα, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχε. Ὁ Κεντὰρ Νὰθ ἐξήγησε ὅτι τὸ εἶχε βρῆ αὐτός, μετὰ τὸν θάνατό της.

Ὅταν ἡ Σάντι ἔφθασε στὸν σταθμὸ τῆς Ματούρα, τὴν περίμεναν οἱ συγγενεῖς της καὶ πολλοὶ γνωστοί. Καθὼς ἀναφέρουν οἱ μάρτυρες, τοὺς προσεφώνησε ἕναν—ἕναν μὲ τ᾿ ὄνομά του. Τῆς εἶπαν ὕστερα να προχωρήση πρώτη πρὸς τὸ σπίτι της καὶ ἔφθασε ἀδίστακτα ἀπὸ τὸν σωστὸ δρόμο. Κατὰ τὴν διαδρομή, ὑπεδείκνυε οἰκοδομήματα ποὺ δὲν ὑπῆρχαν ὅταν ζοῦσε... Ἀκόμη καὶ ἐπιγραφὲς καταστημάτων ποὺ εἶχαν ἀλλάξει...

Ὁ Σουηδὸς δημοσιογράφος συνήντησε καὶ τὴν Σάντι. Τὴν περιγράφει ἔτσι: «Εἶναι τώρα 32 ἐτῶν. Δὲν δείχνει τίποτε τὸ ἀνώμαλο. Εἶναι μᾶλλον χαμηλοῦ ἀναστήματος, μὲ λεπτὴ καὶ ἁρμονικὴ μορφή, στρογγυλοπρόσωπη, μὲ ὕφος μᾶλλον παιδικὸ καὶ μὲ τὴν πατροπαράδοτη κόκκινη βούλα ἀνάμεσα στὰ φρύδια της. Ὡραία δὲν μπορεῖ νὰ τὴν πῇ κανείς, γοητευτικὴ ὅμως ναί. Ὅταν χαμογελᾷ, τὰ μάτια της ἀστράφτουν καὶ ὅλη ἡ μορφή της λάμπει ἀπὸ ἕνα ἀνείπωτο φῶς».

Τοῦ ἀφηγήθηκε τὴν ἱστορία της μὲ κάθε λεπτομέρεια. Ἐπιμένει ὅτι θυμᾶται τὴν προηγούμενη ζωή της, ὄχι μόνο σὲ γενικότητες, ἀλλα καὶ σὲ λεπτομέρειες. Εἶναι σὰν νὰ ἔχῃ δύο χω-

ριστὲς μνῆμες. Ὅταν ἦταν κοριτσάκι, μιλοῦσε γιὰ τὴν προηγούμενη ζωή της ἀσυναίσθητα. Ὅταν μεγάλωσε, ἤθελε νὰ πεισθῆ καὶ ἡ ἴδια ἀντικειμενικά. «Καταλαβαίνετε», λέει, «στὴν μετενσάρκωσι ὅλοι πιστεύουν, ἀλλὰ θεωρητικά. Ἡ ἀλήθεια, ὅταν ἀποκαλύπτεται διὰ τῆς πίστεως, ἀφήνει πάντα ἀμφιβολίες».

Τὸν σύζυγο τῆς ἄλλης της ζωῆς ἐξακολουθεῖ νὰ τὸν ἀγαπᾶ, μὲ διαφορετικὸ ὅμως αἴσθημα. Σήμερα θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι πατέρας της. Ἔζησαν μαζὶ εὐτυχισμένοι. Οἱ δρόμοι τους εἶναι διαφορετικοὶ πιά. Μετὰ τὴν ἐπίσκεψι στὴν Ματούρα, ἀφοῦ ἐξακρίβωσαν αὐτὸ ποὺ ἤθελαν, δὲν εἶχαν ἄλλη ἐπαφή. Δὲν ὑπῆρχε λόγος.

«Ἐκεῖνοι», εἶπε, «ζοῦνε τὴ δική τους ζωὴ κ᾽ ἐμεῖς τὴ δική μας». Ὡστόσο, ἡ Σάντι Ντέβι δὲν ἤθελε ν᾽ ἀπαντήση στὴν ἐρώτησι τοῦ Σουηδοῦ γιὰ ποιὸ λόγο δὲν παντρεύτηκε, ἀφοῦ εἶναι σὲ κατάλληλη ἡλικία, ἀρκετὰ ἑλκυστικὴ καὶ δὲν θὰ ἔλειψαν οἱ μνηστῆρες... Ἴσως ἕνα κρυφὸ δρᾶμα... Ὁ Λένερστρανδ ἐπέμενε. Τότε ἡ Σάντι Ντέβι μίλησε :

«Νοιώθω πὼς θὰ ἤμουν πιὸ εὐτυχισμένη, ἂν δὲν εἶχε φθάσει στὴν συνείδησί μου ἡ ἀνάμνησι τῆς προηγουμένης ζωῆς. Θὰ μποροῦσα νὰ βρῶ μιὰ συνηθισμένη ἐργασία σὲ γραφεῖο, ἐνῶ τώρα κάθε ἐργασία, ἄλλη ἀπὸ τὴν ἀφοσίωσι στὴν θρησκεία, τὴν κρίνω βάναυση. Θὰ μποροῦσα ἀκόμη.. ».

«Νὰ παντρευθῆτε ;».

«Σᾶς μίλησαν ἀσφαλῶς οἱ γονεῖς μου καὶ ὁ δικηγόρος Ματούρ. Ξέρετε, στὴν χώρα μας, τὸ νὰ δημιουργήση μιὰ κοινωνικὴ θέσι καὶ νὰ ἐξασφαλίση τὸ μέλλον, γιὰ μιὰ γυναῖκα σημαίνει νὰ παντρευτῆ. Οἱ γονεῖς μου μὲ ἄφησαν ἐλεύθερη νὰ διαλέξω. Καὶ ἐγὼ διάλεξα. Δὲν θὰ ξ α ν α π α ν τ ρ ε υ τ ῶ.».

Ἡ φωνὴ τῆς Σάντι Ντέβι στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶχε σκληρύνει. Ἔβλεπε τὴ ζωὴ σὰν συνέχεια. Ἐξήγησε στὸν δημοσιογράφο ὅτι λίγο πρὶν πεθάνη στὸ νοσοκομεῖο, ὁ τότε ἄνδρας της, χωρὶς ἐκείνη νὰ τὸ ζητήση, τῆς ὑποσχέθηκε ὅτι δὲν θὰ νυμφευόταν ξανά. Δὲν ἐτήρησε τὸν ὅρκο του καὶ δικαιολογήθηκε ὅτι ἔπρεπε νὰ ἔχη μιὰ γυναῖκα γιὰ νὰ ἀναθρέψη τὸ βρέφος, ποὺ ἔφερε στὸν κόσμο ἡ Λούγδι Ντέβι πρὶν πεθάνη. Ἐκείνη δὲν ἔδωσε καμμιὰ ὑπόσχεσι. Ἦταν συνεπῶς ἐλεύθερη. Ὡστόσο δὲν ἤθελε. Εἶχε διατηρήσει μιὰ συμπάθεια πρὸς τὸν προηγούμενο ἄνδρα της καὶ αὐτὸ τὴν ἐμπόδιζε νὰ γνωρίση ἄλλον...

Γι᾽ αὐτὸ καὶ χάραξε ἀνάλογη ζωή. Διδάσκει θρησκευτικὰ καὶ ἰνδικὴ φιλολογία στὸ Δελχὶ ἀπὸ πενταετίας. Παραδίδει μαθήματα καὶ στὴν Καλκούτα ἐκτάκτως, δηλαδὴ ὅταν ἔχη τὰ οἰκονομικὰ μέσα γιὰ τὸ ταξίδι, δεδομένου ὅτι δὲν ἀμείβεται γιὰ τὰ μαθήματά της, παρὰ μόνον ἀπὸ τοὺς εὔπορους καὶ χωρὶς ὑποχρέωσι. Παράλληλα μελετάει Γιόγκα καὶ θὰ ἤθελε νὰ ἱδρύση μιὰ σχολή. Ἡ οἰκονομικὴ θέσις τῶν γονέων της, ὅμως, ἴσως τὴν ἀναγκάση νὰ ἐργασθῆ κάπου ὡς ὑπάλληλος. Ὅταν νυμφευθῆ ὁ ἀδελφός της, θὰ πρέπει αὐτὴ νὰ συντηρῆ τὴν οἰκογένεια. Ξέρει θαυμάσια ἀγγλικὰ καὶ σανσκριτικά. Θὰ ἔπρε-

πε νὰ μάθη γραφομηχανὴ καὶ στενογραφία καὶ νὰ προσπαθήση νὰ βρῆ μιὰ ἐργασία ἥσυχη, ἐχέμυθη, γιὰ ν' ἀποφεύγη τὸν θόρυβο ἐξ αἰτίας τῆς ἱστορίας της. Ἂν καὶ θὰ ἤθελε νὰ μείνη ὁλοκληρωτικὰ δοσμένη στὸν Θεό...

«Στὸν Θεό ; ρώτησε ὁ Σουηδός. Ἀλλά, ὁ Ἰνδουϊσμὸς δὲν εἶναι θρησκεία πολυθεϊστική ;».

«Ὁ Θεὸς εἶναι ἕνας—ἀπήντησε ἡ Σάντι Ντέβι—ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι τὸν καλοῦν μὲ διάφορα ὀνόματα. Στὶς Βέδες ἀναφέρεται ρητὰ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἕνας. Εἶναι ὁ ἴδιος στὴν Εὐρώπη καὶ στὴν Ἀσία, στὴν χώρα μου καὶ στὴν χώρα σου. Καὶ ὁ Ἰνδουϊσμὸς εἶναι θρησκεία μονοθεϊστική. Οἱ διάφορες μορφὲς μὲ τὶς ὁποῖες παριστάνεται ὁ Θεὸς σκοπὸ ἔχουν νὰ τὸν κάμουν κατανοητὸ ἀπὸ τὶς μᾶζες. Ἡ ἀφηρημένη ἰδέα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀσύλληπτη ἀπὸ τὸν ἀμαθῆ, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀνάγκη μιᾶς συγκεκριμένης εἰκόνος καὶ ἑνὸς κυρίου ὀνόματος. Ἀλλά, ἡ τέτοια εἰδωλολατρεία στὴν Εὐρώπη καὶ στὴν Ἀσία εἶναι μεταβατικὴ φάσις».

Ἡ Σάντι μιλοῦσε γαλήνια... Ὅταν ὁ Σουηδὸς τῆς πρότεινε νὰ ἐπισκεφθοῦν μαζὶ τὴν Ματούρα, δέχθηκε ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ συνοδεύεται ἀπὸ τοὺς γονεῖς της, διότι δὲν ἐπιτρέπεται σὲ μιὰ Ἰνδὴ νὰ ταξιδεύη μοναχή. Πῆγαν, πράγματι, στὴν πολιτεία, ὅπου ἡ Σάντι Ντέβι εἶχε γεννηθῆ τὴν προηγούμενη φορὰ ὡς Λούγδι Ντέβι καὶ μπόρεσε ὁ Λένερστρανδ νὰ διασταυρώση καὶ νὰ ἐλέγξη τὶς πληροφορίες. Ἦταν δραματικὴ ἡ συνάντησις τῆς Σάντι μὲ τοὺς γονεῖς τῆς προηγούμενης ζωῆς της. Ἀφηγήθησαν στὸν Σουηδὸ ὅτι τὴν πρώτη φορά, ἡ Σάντι τοὺς ἀνεγνώρισε ἀνάμεσα σὲ πολλοὺς ξένους. Κ' ἐκεῖνοι τὴν ἀνεγνώρισαν ἀπὸ τὶς ἀπαντήσεις της σὲ ἐρωτήσεις γιὰ οἰκογενειακὰ θέματα. Τὶς ἴδιες διαβεβαιώσεις ἔκαμε καὶ ὁ Κεντὰρ Νάθ, ἀφοῦ εἶχε θέσει στὴν Σάντι ἐρωτήσεις γιὰ τὴν οἰκογενειακή τους ζωή, γιὰ τὶς ὑπηρέτριές τους, γιὰ τὶς οἰκονομικὲς ὑποθέσεις, ἀκόμη καὶ ἐρωτήσεις ἐντελῶς προσωπικοῦ χαρακτῆρος, ποὺ θὰ ἦταν ἀδύνατο νὰ τὶς δεχθῆ ἕνα κοριτσάκι 9 χρονῶν, ὅσο ἦταν ἡ Σάντι κατὰ τὴν πρώτη συνάντησί τους.

Ὅλα αὐτὰ τὰ περιστατικὰ τὰ διάβασε ὁ Λένερστρανδ, μαζὶ μὲ τὶς μαρτυρικὲς καταθέσεις, στὴν ἔκθεσι τῆς ἐπιτροπῆς ἐρεύνης.

«Βλέπω, ὅμως — παρετήρησε στὸν δικηγόρο Ματούρ, πρὶν νὰ τὸν ἀποχαιρετήση—ὅτι ἡ ἔκθεσις δὲν καταλήγει σὲ κανένα συμπέρασμα».

«Τί συμπέρασμα θὰ θέλατε ;».

«Μιὰ τελικὴ φράσις, ποὺ νὰ λέη π.χ. ὅτι βάσει τῶν ἀνωτέρω ἀποφαινόμεθα ὅτι ἡ μετενσάρκωσις τῆς Λούγδι Ντέβι στὴν Σάντι Ντέβι εἶναι ἀποδεδειγμένη καὶ αὐθεντική».

«Ὅταν τὰ περιστατικὰ ποὺ ἀναφέρομε ὅτι ἐλέγξαμε εἶναι τόσο σαφῆ, μοῦ φαίνεται ὅτι κάθε συμπέρασμα θὰ ἦταν προσβολὴ κατὰ τοῦ ἀναγνώστου. Ἐξ ἄλλου, μᾶς φάνηκε περιττόν...».

'Αναφορά είς τήν Βουλήν

ΥΠΕΡ ΚΑΤΑΡΓΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

Τοῦ κ. Κ. Δεσποτοπούλου

τ. ὑφηγητοῦ τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Δικαίου είς τό Πανεπιστήμιον 'Αθηνῶν

Ο ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ Χανίων κ. Κ. Μητσοτάκης κατεθεσεν είς τὴν Βουλὴν ἀναφοράν τοῦ τέως ὑφηγητοῦ τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Δικαίου είς τό Πανεπιστήμιον 'Αθηνῶν κ. Κ. Δεσποτοπούλου, διά τῆς ὁποίας ζητεῖται ἡ κατάργησις τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου.

Ἡ ἀναφορά τοῦ κ. Δεσποτοπούλου ἔχει ὡς ἑξῆς:

Πρός την Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων

Κύριοι Βουλευταί,

Συμφώνως πρός τό Σύνταγμα ὑμεῖς ἀποτελεῖτε ὅ,τι ὀνομάζεται νομοθετικὴ ἐξουσια, καὶ οὕτω ὑμεῖς καθορίζετε δια τῆς ψηφίσεως τῶν νόμων τά κατευθυντήρια νοήματα πασης σχεδόν δρασεως τῶν ὀργάνων τοῦ κρατους. Καὶ ὑπεχετε ἄρα ὑμεῖς εὐθύνην περι τοῦ ἠθικοῦ ποιοῦ τῆς διά τῶν νόμων προκαθοριζομενης δρασεως τῶν ὀργανων τοῦ κρατους. Τοιαύτην ὅμως εὐθύνην ἔχετε οὐχὶ μόνον προκειμένου περι τῶν ὑφ' ὑμῶν προσωπικῶς ψηφισθεντων νόμων, ἀλλα καὶ προκειμενου περὶ νόμων ψηφισθεντων ὑπό προκατόχων ὑμῶν, καθόσον ὑμεῖς ἐπισης ἔχετε ἁρμοδιότητα, καὶ μόνον ὑμεῖς, περὶ καταργήσεως, ἄρα καὶ διατηρησεως ἐν ισχύι, τῶν νόμων τούτων. 'Εχετε λοιπόν ἀκεραίαν ἠθικὴν εὐθυνην ὑμεῖς και προκειμένου περὶ τῶν νόμων, τούς ὁποίους διατηρεῖτε ἐν ἰσχύι, μη προβαινοντες εἰς κατάργησιν αὐτῶν, και δὴ παρα τὴν συγκεκριμενην ἐπὶ τούτου ὑπόδειξιν.

Ἡ παροῦσα, συντεταγμένη εις ὕφος ἀπερίφραστον, ἄνευ ὑποκριτικῶς συγκαλυπτικῶν διατυπώσεων, ἐνεχει συγκεκριμενην τοιαύτην ὑπόδειξιν. Καὶ ἡ ὑπόδειξις αὐτη ἔχει θέμα τάς ἀφειδῶς ἐγκατεσπαρμένας ἐν τῇ ἰσχυούσῃ νομοθεσίᾳ διατάξεις, διά τῶν ὁποίων ἐπιβαλλεται θανάτωσις ἀνθρώπου ὑπό τοῦ κράτους.

Συμφώνως δηλαδὴ πρός τας διατάξεις ταυτας ἀπό καιροῦ εἰς καιρόν ἐπιτελοῦνται φόνοι ὑπό τοῦ κρατους, ὀνομαζόμενοι κομψῶς «ἐκτελέσεις δικαστικῶν ἀποφασεων ἀπαγγελλουσῶν καταδίκην εἰς θανατον». 'Εν τῇ πραγματικοτητι, ὡρισμενοι λειτουργοί τοῦ κράτους, συγκροτοῦντες δικαστήριον, συμμορφούμενοι πρός τάς διαταξεις ταύτας, ἀποφασίζουν ἐν ψυχρῷ καὶ διατασσουν τόν φόνον ὡρισμενου ἀνθρώπου. Καὶ ἐν συνεχείᾳ κατόπιν τῆς ἄκρως ἁμαρτωλῆς ταύτης ἀποφάσεως σύρονται ἄλλοι κρατικοὶ λειτουργοί, ὅλως ἀθῶοι τῆς ληφθείσης ἀποτροπαιας ἀποφάσεως, πολλάκις ἁπλοῖ στρατιῶται, καὶ ἐξαναγκαζονται να προβῶσιν αὐτοι εἰς τὴν είδεχθῆ πρᾶξιν τοῦ φονου, ζῶντες αὐτοπροσώπως τὴν συμφυτον φρίκην ἐν ὅλῃ τῇ ἐντασει αὐτῆς ὥστε καὶ να διώκωνται ἴσως δια βιου ὑπό ἐρινυων οἱ εὐαισθητοι και μνήμονες ἐξ αὐτῶν. 'Αλλα πρό παντός συντελεῖται οὕτω ἀπαισιον ἑκαστοτε κακουργημα δια τῆς ἀφαιρεσεως τῆς ζωῆς ἀνθρώπου τινός, ἔστω κακουργου, διά τῆς οὕτω καταστροφῆς τοῦ πρώτου καὶ ὑψίστου ἀγαθοῦ, χαριν τοῦ ὁποίου ὑφίστανται παντες οἱ θεσμοι τοῦ κρατους. Συντελεῖται δε το ἀνοσιούργημα τοῦτο ὑπό

τοῦ ἰδίου τοῦ κράτους.

Καὶ ποία εἶναι ἆρά γε ἡ περαιτέρω ἐξ αὐτοῦ συνέπεια; Περὶ τῆς μὴ ὑπάρξεως οὐδεμιᾶς περαιτέρω συνεπείας, ἐποικοδομητικῆς διά τὴν κοινωνίαν, ἐκ τῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ φόνου ἐν εἴδει ἀντεγκληματικῆς πολιτικῆς, πολλοὶ ἄξιοι ἐπιστήμονες ἔχουν γράψει ἐπαρκῶς, ἀλλὰ καὶ ὁ διά τῆς παρούσης ἀπευθυνόμενος εἰς ὑμᾶς ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Φιλοσοφία τοῦ Δικαίου» (Ἀθῆναι 1954). Ἐνταῦθα, μόνον ἂς ἐξαρθῆ μία ὀλεθριωτάτη περαιτέρω συνέπεια ἑκάστης καταδίκης εἰς θάνατον καὶ ἐκτελέσεως αὐτῆς: ἡ κατάρριψις τῆς ἱερότητος καὶ ἀπαραβιάστου ἀξίας τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Ἐφ' ὅσον τὸ ἴδιον τὸ κράτος δίδει τὸ παράδειγμα τῆς ἀνευλαβείας πρὸς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἀποτολμῶν νὰ ἐπιχειρῆ τὴν καταστροφὴν αὐτῆς, καὶ δὴ ἐν εἴδει πραγματώσεως τοῦ δικαίου, εὐλόγως πλέον, οἱ πλέον εὐέξαπτοι ἢ ἀδίστακτοι πολῖται, ὁσάκις πιστεύουν ἑαυτοὺς ἀδικουμένους, ἢ ἁπλῶς προστατευτέους, καὶ διὰ τὰ πλέον ἴσως ταπεινὰ συμφέροντα, σπεύδουν νὰ πραγματώσουν τὸ δίκαιον αὐτῶν, κατὰ μίμησιν τοῦ ὑπὸ τοῦ κράτους παρεχομένου ἐπιβλητικοῦ παραδείγματος, διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τῆς ζωῆς τοῦ συνανθρώπου αὐτῶν. Καὶ οὕτω ὁ μετὰ κρατικῶν τιμῶν ἐπιτελούμενος φόνος ἀποβαίνει ἤδη σπορὰ γόνιμος διὰ βλάστησιν πλουσίαν φόνων ἰδιωτικῶν. Αἱ διεθνεῖς στατιστικαὶ εἶναι εὔγλωττοι περὶ τούτου. Ἀλλὰ καὶ ἡ πεῖρα τῶν τελευταίων ἐτῶν ἐν Ἑλλάδι οὐδαμῶς ὑστερεῖ εἰς ἀπόδειξιν τῆς συναρτήσεως ταύτης. Ἡ ἀθρόα ἐσχάτως ἐπιτέλεσις κακουργημάτων φονικῶν ὑπὸ ἰδιωτῶν, ἀτιμωτικὴ διὰ τὸν πολιτισμὸν τῆς χώρας, ἐξεδηλώθη κατόπιν μιᾶς περιόδου ἀθρόων καταδικῶν εἰς θάνατον ὑπὸ τῶν δικαστηρίων, ἤτοι ὑπὸ τοῦ κράτους. Καὶ μόνον, ἡ ἀνατριχιαστικὴ συγκομιδὴ φόνων τοῦ παρελθόντος ἔτους ἔδει νὰ συγκλονίση τοὺς ὑπευθύνους διὰ τὴν ἠθικὴν ζωὴν τοῦ Ἔθνους καὶ νὰ κινήση αὐτούς, ἤτοι κατ' ἐξοχὴν ὑμᾶς, εἰς ἀνεύρεσιν ἀποτελεσματικῶν ἀντιμέτρων. Πρῶτον ὅμως τούτων εἶναι ἡ ἀναστήλωσις ἐκ τῶν ἄνω, ἤτοι διὰ τῆς κρατικῆς συμπεριφορᾶς, τῆς ἱερότητος καὶ ἀπαραβιάστου ἀξίας τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Εἶναι προφανὴς ἡ ἠθικὴ εὐθύνη ἑκάστου ὑμῶν, ἐκ τοῦ φρικτοῦ αὐτοῦ θεσμοῦ, τῆς λεγομένης ποινῆς τοῦ θανάτου. Καὶ εἶναι αὕτη ἀσυγκρίτως βαρυτέρα τῆς ἀντιστοίχου ἠθικῆς εὐθύνης τῶν ἀπαγγελλόντων καταδίκην εἰς θάνατον δικαστῶν. Ἐφ' ὅσον παραλείπετε νὰ καταργήσητε, καίπερ μόνοι ἁρμόδιοι, τὸν ἀνόσιον αὐτὸν θεσμόν, εἶσθε ἠθικῶς ὑπεύθυνοι ἐξ αὐτοῦ ὅσον καὶ οἱ ψηφίσαντες αὐτόν. Θὰ ἀνεχθῆ λοιπὸν ἕκαστος ὑμῶν, ἐξ ἠθικῆς νωχελείας ἁπλῶς, νὰ καθίσταται οὕτω φονεὺς ἑκάστοτε, ἤτοι ἐπὶ ἑκάστης καταδίκης εἰς θάνατον καὶ ἐκτελέσεως αὐτῆς; Ἂς συγχωρηθῆ ἐν προκειμένῳ ἡ κυριολεξία, ὅσον καὶ ἂν ἡ ἀκριβὴς ἔκφρασις εἶναι ὠμή.

Ἐλπίζω ἄλλωστε, ὅτι θὰ ἐξεγερθῆ ὄντως ἡ ἠθικὴ συνείδησις ὑμῶν. Καὶ ποιοῦμαι ἔκκλησιν, ὅπως ἀμελητὶ προβῆτε εἰς τὴν ἐπιβεβλημένην πρᾶξιν καθαρμοῦ ἠθικοῦ τῆς νομοθεσίας, ἤτοι ψηφίσετε μίαν ὀλιγόλογον, ἀλλὰ σωστικὴν διάταξιν.

«Ὅπου τῆς νομοθεσίας προβλέπεται ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου, ἀντικαθίσταται αὕτη διὰ τῆς ποινῆς τῆς ἰσοβίου φυλακίσεως».

Ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος βαδίζει σήμερον μὲ βηματισμοὺς αἰώνων. Τρόπαια ἐπιστήμης καὶ τεχνικῆς παλαιώνονται ἤδη ἐντὸς μόλις ὀλίγων ἐτῶν. Ἀποτελεῖ αἰσχρὰν δουλείαν εἰς τὸ κακὸν παρελθὸν ἡ διατήρησις θεσμῶν ἀναχρονιστικῶν, καὶ δὴ ἀρχῆθεν ἠθικῶς ἀπαισίων. Ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων ἂς ἀπαλλάξη τάχιστα ἑαυτὴν καὶ τὴν φιλτάτην πατρίδα, τοῦ οἰκτροῦ ἄγους, τῶν κατ' ἐπιταγὴν καὶ ἐν ὀνόματι αὐτῆς φόνων

MATER DOLOROSA...

Σχεδιασμένη ἀπὸ μιὰ νεαρὴ Πολωνίδα, τὴν Ἀλίνα Ρόχοβιτς, αὐτὴ ἡ πονεμένη καὶ θαρραλέα Παρθένος μοιάζει σὰν σύμβολο τῆς ἀνθρωπότητος, ποὺ ὑποφέρει, ἀλλὰ ἐξακολουθεῖ νὰ πιστεύη καὶ νὰ ἐλπίζη στὸν ἑαυτό της...

Πάσχα

Τοῦ Ἄγγλου Ἐπισκόπου

C. W. Leadbeater

Η ΑΓΓΛΙΚΗ λέξις γιὰ τὸ Πάσχα, Easter, προῆλθε ἀπὸ τὴν Eostre, ποὺ εἶναι τὸ ὄνομα τῆς Ἀγγλο — Σαξωνικῆς θεᾶς τῆς Ἀνοίξεως. Ψάχνοντας βαθύτερα, βρίσκουμε πῶς ἡ Eostre εἶναι μιὰ ἀλλοιώτικη ἔκφρασις γιὰ τὴν Ἰστάρ, Ἀσταρὼθ ἢ Ἀστάρτη, τὴν βασίλισσα τοῦ Οὐρανοῦ. Ἀκόμη πιὸ βαθειά, ἡ ὀνομασία προέρχεται ἀπὸ τὴν Σανσκριτικὴ λέξι Us ποὺ σημαίνει φ ῶ ς. Ἀπ' αὐτὴν τὴν λέξι ὠνομάσθηκαν Ushas οἱ παρθένες τῆς χαραυγῆς στὶς Βέδες. Ὥστε, στὰ πανάρχαια θεμέλιά του τὸ Πάσχα εἶναι ἡ μεγάλη γιορτὴ τοῦ φωτός—τῆς νέας ἀνατολῆς τοῦ Κόσμου.

Ὅλη ἡ συμβολολογία τῆς ἐξελίξεώς μας συγκεντρώνεται γύρω ἀπὸ τὴν πηγὴ καὶ προέλευσι αὐτῆς τῆς ἐξελίξεως—τὴν Ἡλιακὴ Θεότητα, ποὺ ἀποκαλεῖται στὴν Ἑλληνικὴ φιλοσοφία ὡς Λόγος τοῦ πλανητικοῦ μας συστήματος. Λ ό γ ο ς σημαίνει «λέξις» καὶ εἶναι ὁ Ἑλληνικὸς ὅρος, ποὺ ἐχρησιμοποιήθη στὸ ὀμορφότερο κείμενον: «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ὁ Θεὸς ἦν Λόγος».

Κάθε ἡλιακὸ σύστημα εἶναι ἡ ἔκφρασις ἑνὸς πανίσχυρου Ὄντος, τὸ ὁποῖον ἀποκαλοῦμε Ἡλιακὴ Θεότητα, Λόγον, τὴν Λέξι ἐκφράσεως αὐτοῦ τοῦ ἀπείρου Θεοῦ. Αὐτὴ ἡ Ἡλιακὴ Θεότης εἶναι π ρ ὸ ς τ ὸ σ ύ σ τ η μ ά τ η ς ὅ,τι ἐννοοῦν οἱ ἄνθρωποι μὲ τὸν τίτλο Θεός. Αὐτὸς διαπερᾶ τὸ πᾶν καὶ δὲν ὑπάρχει τίποτε ποὺ νὰ μὴν εἶναι Αὐτός, διότι τὸ πᾶν εἶναι ἡ ἐκδήλωσίς Του στὴν ὁρατὴ ὕλη. Ἐπὶ πλέον ὑπάρχει ὑπεράνω καὶ ἐκτός, ζώντας μιὰ καταπληκτικὴ ζωὴ μεταξὺ τῶν Ὁμοτίμων Του. Καθὼς ἀναφέρει μιὰ παλαιὰ ἐπιγραφή: «Διαποτίσας ὁλόκληρον τὸ σύμπαν δι' ἑνὸς τεμαχίου τοῦ ἑαυτοῦ Μου, διαμένω».

Ἡ Ἡλιακὴ αὐτὴ Θεότης ἔφερε στὴν ὕπαρξι τὸ ἰσχυρὸ σύστημα. Ἐμεῖς ποὺ ὑπάρχουμε μέσα σ' αὐτό, ἀποτελοῦμε ἐξελισσόμενα τεμάχια τῆς Ζωῆς Της, σπίθες ἀπὸ τὸ Θεῖον Πῦρ. Ἀπὸ Αὐτὸν προήλθαμε ὅλοι καὶ σ' Αὐτὸν ὅλοι θὰ ἐπιστρέψουμε. Ἡ Θεότης αὐτὴ ἐκχύνεται καθοδικὰ πρὸς τὴν ὕλη, καὶ ἔτσι ὑφίσταται

Ἀπὸ τὸ βιβλίο Hidden side of Christian Festivals

ἔκλειψι, σταύρωσι, θάνατο, καὶ κατόπιν ἀνέρχεται πάλι ἐπάνω ἀπὸ τὴν ὕλη, χαράζοντας τὸν δρόμο γιὰ ὅλους μας, γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ὅλη ἡ ζωὴ τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος ἔρχεται ἀπὸ Αὐτήν, ἑπομένως ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ γίνουν σοφοί, νὰ γίνουν Μύσται, ὀφείλουν ν' ἀκολουθήσουν τὰ βήματά Της καὶ ν' ἀναπτυχθοῦν ὅπως καὶ Αὐτή.

Σὲ ὅλες τὶς θρησκεῖες ὅμοια, ὁ Θεός — Ἥλιος γεννᾶται στὸ μεσοχείμωνο, ἀμέσως ὕστερα ἀπὸ τὴν βραχύτερη ἡμέρα, γεννᾶται τὰ μεσάνυχτα τῆς 24ης Δεκεμβρίου ὅταν εἶναι στὸν ὁρίζοντα ὁ ἀστερισμὸς τῆς Παρθένου. Γι' αὐτὸ λέγεται ὅτι γεννᾶται ἀπὸ παρθένον. Καὶ μετὰ τὴν γέννησι, ὅταν ὁ ἥλιος ὑψώνεται στὰ οὐράνια, ἡ οὐράνια Παρθένος παραμένει ἄσπιλη καὶ ἄμωμος. Εἶναι δὲ χαρακτηριστικὸ πὼς ἡ διήγησις τῆς Ἀσπίλου Συλλήψεως δὲν ἐμφανίζεται στὴν δική μας θρησκεία μονάχα, μὰ σὲ πολλὲς ἀρχαῖες πίστεις.

Ὁ Θεός—Ἥλιος ἀναγεννᾶται, ἐπειδὴ πέρασε πιά, στὸ βόρειο πλάτος, ἡ βραχύτερη ἡμέρα τοῦ ἔτους. Ἐπὶ μῆνες ἐμίκραιναν συνεχῶς οἱ μέρες, σὰ νὰ κατεβάλλετο ὁ Θεὸς ἀπὸ τὶς δυνάμεις τοῦ σκότους, τώρα ὅμως ἡ μείωσις ἐνικήθηκε, ἀρχίζει νὰ ἐπιβάλλη τὶς δυνάμεις Του καὶ μπροστά Του ἡ νύχτα ὑποχωρεῖ ἀργά. Ἔχει ἀκόμη νὰ περάση μέσ' ἀπὸ τὶς καταιγίδες καὶ τὶς ἀναποδιὲς τοῦ χειμώνα, γι' αὐτὸ καὶ σὲ ὅλες τὶς θρησκεῖες ἡ παιδικὴ ζωὴ τοῦ Θεοῦ—Ἡλίου τριγυρίζεται ἀπὸ ταραχή, θλῖψι καὶ δυσκολία. Ὁ Κρίσνα ὑπέφερε πολὺ ἀπὸ τὸν κατατρεγμὸ καί, ὅταν ἦταν παιδί, ἔπρεπε νὰ κρύβεται ἀνάμεσα στοὺς βοσκούς, ἐπειδὴ ὁ βασιληᾶς ἐπιβουλευόταν τὴν ζωή του. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς εἶχε προγραφὴ ἀπὸ τὸν Ἡρώδη. Σὲ ὅλες τὶς ἱστορίες τῆς «ζωῆς τοῦ Χριστοῦ» σὲ κάθε θρησκεία βρίσκουμε τὴν ἴδια κλωστὴ τοῦ κατατρεγμοῦ. Ὁ Ὄσιρις, πρὶν χιλιάδες χρόνια, εἶχε κοπῆ σὲ κομμάτια καὶ εἶχε καταστραφῆ ἀπὸ τὸν Σέτ, μόνον δὲ ὅταν συνελέγησαν τὰ κομμάτια Του καὶ συναρμολογήθηκαν, ἀναστήθηκε. Στὴν ἀρχαία Αἴγυπτο ὁ λαὸς ἐθρηνοῦσε τὸν θάνατο τοῦ Ὄσιρι, ἀκριβῶς ὅπως μερικοὶ Χριστιανοὶ θρηνοῦν τὸν θάνατο τοῦ Χριστοῦ τὴν Μεγάλη Παρασκευή, καὶ πανηγύριζε τὴν μεγάλη γιορτὴ τῆς συναρμολογήσεως τῶν μελῶν, τὴν συνένωσι ἐκείνου ποὺ εἶχε ἀποχωρισθῆ, ὅπως ἀκριβῶς πανηγυρίζουμε σήμερα τὸ Πάσχα. Ἐκεῖνες οἱ παλῃὲς θρησκεῖες ἐδίδασκαν τὶς ἴδιες ἀλήθειες ποὺ διδάσκονται καὶ σήμερα, γιατὶ μία εἶναι ἡ ἀλήθεια, μολονότι εἶναι πολύπλευρη, καὶ σ' ἐκεῖνες τὶς ἀρχαῖες ἐποχὲς οἱ παραστάσεις δὲν ἦσαν διόλου ἀλλοιώτικες ἀπὸ τὶς παραστάσεις ποὺ ἔχουν τεθῆ ἐνώπιόν μας.

Μεγάλες εἶναι οἱ θύελλες καὶ οἱ ἀντιξοότητες τοῦ χειμώνα, ἀλλὰ ὁ Ἥλιος—Θεὸς ἐπιζῇ ὅλων καὶ ἡ δύναμίς Του αὐξάνει καθὼς μακραίνουν οἱ ἡμέρες πλησιάζοντας τὴν ἐαρινὴ ἰσημερία. Κατ' αὐτὴν τὴν ἰσημερία, καθὼς τὸ δηλώνει ἡ λέξις, ἡμέρα καὶ νύχτα εἶναι ἀκριβῶς ἴσες σὲ ὅλον τὸν κόσμο· καὶ ὕστερα ὁ ἥλιος διασχίζει τὴν γραμμή,

ὥστε στὸ βόρειο ἡμισφαίριο οἱ ἡμέρες σταθερὰ μεγαλώνουν καὶ ἡ νίκη τοῦ Ἡλίου — Θεοῦ ἐπὶ τῆς νύχτας ἐπιβεβαιώνεται. Ἀνατέλλει θριαμβευτικὰ πάνω ἀπὸ τὴν γραμμὴ τῆς ἰσημερίας καὶ ἀνεβαίνει στὰ οὐράνια, ὡριμάζοντας τὸν στάχυ καὶ τὸν βότρυ, ξεχύνοντας τὴν ζωή Του μέσα στοὺς χυμούς των καὶ δίνοντας ἔτσι τὸν Ἑαυτό Του στοὺς λάτρεις Του.

Ὁ καθένας μας ἔχει χρέος νὰ ὑποστῆ τὸ μαρτύριο ποὺ συμβολίζει ὁ σταυρός· ὁ καθένας μας ὀφείλει νὰ μάθη πῶς νὰ δίνη τὸν ἑαυτό του ὁλοκληρωτικὰ γιὰ τοὺς ἄλλους· ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν καθένα μας ὑπάρχει ἡ δόξα τοῦ Πάσχα, τῆς Ἀναστάσεως, ἡ νίκη, ὁ θρίαμβος πάνω στὴν ὕλη.

Πανάρχαια καὶ παντοτεινὴ μένει αὐτὴ ἡ δοξασμένη ἀλήθεια. Ἡ νίκη ποὺ κερδίζεται πάνω στὴν κατώτερη φύσι εἶναι ἔργο ποὺ πρέπει νὰ ἐπιτελεσθῆ στὴν ζωὴ καθενὸς ἀνθρώπου. Πρέπει στὴν ζωή του νὰ ἔλθη μιὰ στιγμή, ποὺ θὰ θριαμβεύση πάνω στὴν κατώτερη ὕλη καὶ ἀπὸ τὸ σκοτάδι τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς ἀμαθείας θ' ἀνατείλη πρὸς τὸ φῶς τῆς σοφίας καὶ τῆς ὑψηλότερης, ἁγνότερης ζωῆς. Ὥστε, τὸ Πάσχα δὲν εἶναι μονάχα ἡ ἀναμνηστικὴ γιορτὴ γιὰ κάτι στὸ μακρυνὸ παρελθόν, ἀλλὰ εἶναι καὶ μιὰ ἡμέρα ἀληθινοῦ πανηγυρισμοῦ καὶ εὐχαριστιῶν γιὰ τὴν νίκη ποὺ ὁ ἄνθρωπος ἐκέρδισε, ποὺ κερδίζει καὶ ποὺ θὰ κερδίζη στοὺς αἰῶνες πάνω σ' ἐκεῖνο ποὺ εἶναι κατώτερο, ποὺ εἶναι λιγώτερο ἀνεπτυγμένο. Μέσα στὸν καθένα μας ὑπάρχει ἡ θεία σπίθα. Ὁ Χριστὸς εἶπε: «Θεοὶ ἐστέ, καὶ Υἱοὶ Ὑψίστου πάντες». Μέσα στὸν καθένα μας αὐτὴ ἡ θεία σπίθα εἶναι ὁ ἀληθινὸς ἄνθρωπος καὶ ἡ σπίθα αὐτὴ τὸν ἐκδηλώνει σὲ κατώτερα πεδία, στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, στὸ ἐγώ. Ἀκόμη πιὸ κάτω εἶναι ἡ προσωπικότης, ποὺ τὴν θεωροῦμε ἐδῶ κάτω σὰν τὸ ἐγώ. Εἴμαστε μονάχα ἕνα ψιλὸ κομματάκι ἀπὸ τὸ κομμάτι τῆς θαυμάσιας πραγματικότητος. Ἐκεῖνο ποὺ βλέπουμε πὼς εἴμαστε «ἐδῶ κάτω» εἶναι ὁ σπόρος τῆς μελλοντικῆς δόξας, ἀλλὰ ὁ καθένας μας ἔχει ψυχή, καὶ κάτι μεγαλύτερο ἀκόμη, ἔχει πνεῦμα, τὴν θεία σπίθα, ποὺ ἀργά—ἀργὰ ἀποκαλύπτεται, ἀργὰ ἀναπτύσσει τὶς ἰδιότητες μέσον τῶν ὁποίων μπορεῖ νὰ καταδειχθῆ, ὥστε νὰ μπορέση ὁ ἄνθρωπος νὰ γνωρίση κι' αὐτὴν καὶ τὸν προορισμό της. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ σπίθα σιγοκαίει· δὲν εἴμαστε παρὰ στὴν ἀρχὴ τοῦ ὑψηλότερου μέρους τῆς ἐξελίξεώς μας. Ἔχομε ἤδη καταγάγει μεγάλη νίκη μὲ τὸ νὰ βρισκόμαστε ἐδῶ σὰν ἄνθρωποι, ποὺ ἡ ζωή μας ἐπέρασε ἀπὸ ὅλα τὰ κατώτερα στάδια, τὰ βασίλεια τῶν ὀρυκτῶν, τῶν φυτῶν, τῶν ζώων, σὲ παρωχημένους αἰῶνες. Φθάσαμε στὴν ἀνθρωπότητα, ἑνωθήκαμε μὲ τὸν Πατέρα, καὶ ἀνεπτύξαμε τὴν ψυχή· ἀλλὰ μὲ τὴν σειρά της ἡ ψυχὴ αὐτὴ ὀφείλει νὰ μεγαλώση καὶ ν' ἁπλωθῆ. Καθὼς ἡ προσωπικότης πρέπει νὰ γίνη ἕνα μὲ τὴν ψυχή, ἔτσι κ' ἡ ψυχὴ πρέπει νὰ γίνη ἕνα μὲ τὴν θεία σπίθα, τὴν ὁποίαν ἀντιπροσωπεύει καὶ ὕστερα ἡ σπίθα ἔχει νὰ χωνευθῆ πίσω στὴν φλόγα ποὺ εἶναι μέρος της, στὸν Θεὸ

πού εἶναι τὸ πᾶν ἐν παντί.

Κάθε στάδιο τῆς προόδου ἀποτελεῖ νίκη· κάθε στάδιο τῆς προόδου εἶναι ἀληθινὰ ἀνάστασις, μιὰ ἀνύψωσις ἀπὸ τὸ κατώτερο στὸ ὑψηλότερο... Ἡ νίκη ἀνήκει στὸν καθένα μας, καὶ ὅταν εὐχαριστοῦμε τὸν Θεὸ γιὰ τὸ Πάσχα, Τὸν εὐχαριστοῦμε γι' αὐτὴν τὴν θαυμάσια δυνατότητα...

«Εἰ Χριστὸς ἀνέστη, πάντες ζωοποιηθήσονται»—αὐτὸ ἦταν τὸ ἐπιχείρημα τῶν ἀποστόλων καὶ εἶναι πραγματικὴ ἀλήθεια, ποὺ ἑρμηνεύεται μὲ πολλοὺς τρόπους, ἀλλὰ πιὸ πολὺ μὲ τὸ σύμβολο ποὺ ἀνεφέρθη.

Ἐπειδὴ Αὐτὸς κατέκτησε τὸ πονηρόν, ἐπειδὴ Αὐτὸς «ἐγήγερται» ἐπάνω ἀπὸ τὴν ὕλη, μποροῦν οἱ ἄλλοι νὰ Τὸν ἀκολουθήσουν καὶ νὰ ἐπιτελέσουν τὸ ἴδιο μέγα ἔργον· καὶ ἐπειδὴ ἄλλοι τὸ ἔπραξαν, μποροῦμε νὰ τὸ ἐπιχειρήσουμε κ' ἐμεῖς. Τὸ Πάσχα εἶναι μιὰ θαυμάσια πραγματικότης γιὰ τὸν καθένα μας, ὅπως ἦταν καὶ γι' Αὐτόν. Κατὰ τὰ Χριστούγεννα δὲν ψάλλομε μονάχα γιὰ τὴν ἀνάμνησι τῆς νίκης τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ (σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς πολλὲς συμβολικὲς μορφές), ἀλλὰ ἐπίσης ψάλλομε γιὰ τὴν προσωπική μας δυνατότητα. Δὲν ἦταν σχῆμα λόγου ὅταν συνθέταμε τὸν ὕμνο «Ἐγεννήθη ἡ μ ῖ ν παιδίον, ἐτέχθη σωτὴρ ἐν ἡμῖν». Ἡ δυνατότης ὑπάρχει γιὰ μᾶς, γιὰ καθέναν μας, καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ αἰσθανόμαστε, μαζὶ μὲ τὴν δόξα τῆς Πασχαλινῆς ἀναστάσεως, ὅτι ὁ κραταιος θρίαμβος τοῦ καλοῦ κατὰ τοῦ κακοῦ εἶναι μιὰ ἀπόλυτη καὶ τωρινὴ πραγματικότης γιὰ τὸν καθέναν ἀτομικά.

Μερικοὶ θὰ τὴν κερδίσουν συγκριτικὰ γρήγορα· ἄλλοι θὰ εἶναι βραδύτεροι· αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐ μ ᾶ ς τοὺς ἴδιους. Μποροῦμε νὰ ἐπισπεύσουμε ἢ νὰ ἐπιβραδύνουμε τὴνδιαδρομή μας πρὸς αὐτὸν τὸν ἔνδοξο σκοπό, ἐνῶ δὲν μποροῦμε νὰ ριχτοῦμε ἔξω ἀπὸ τὴν ἀτραπὸ γιὰ πάντα. Δὲν μποροῦμε ν' ἀποτρέψουμε τὴν τελικὴ νίκη μας, ὅ,τι καὶ νὰ κάμουμε. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ εἶναι καθὼς λέμε κακοήθεις, ποὺ θὰ πῆ ὅτι πλανήθηκαν μακριὰ ἀπὸ τὸν ἴσιο δρόμο τοῦ Θεοῦ. Εἶναι κακοήθεις ἐπειδὴ εἶναι μωροὶ καὶ ἀμαθεῖς, ἐπειδὴ δὲν ἐννοοῦν, ἀλλ' ὅσο μακριὰ κι' ἂν ἔχουν πλανηθῆ ἀπὸ τὴν μεγάλη ὁδὸ θὰ ξαναγυρίσουν σ' αὐτήν, γιατὶ αὐτὸς εἶναι ὁ προορισμός τους. Μπορεῖ νὰ στρέφουν τὰ νῶτα πρὸς τὸ φῶς, μπορεῖ νὰ καθυστεροῦν τὴν πρόοδό τους, ἀλλὰ ἡ πίεσις τῆς καθωρισμένης θελήσεως θὰ τοὺς ὁδηγήση πίσω στὸν δρόμο γρηγορώτερα ἢ ἀργότερα, καὶ ὅσοι τώρα εἶναι ἀμαθεῖς θὰ διδαχθοῦν τὴν θεία ἀλήθεια. Θὰ λάμψη τὸ φῶς πάνω σ' ἐκείνους ποὺ τελοῦν «ἐν σκοτίᾳ». Καὶ γιὰ ἐκείνους ποὺ τώρα βρίσκονται σ' ἕνα Κῆπο τῆς Γεθσημανῆ, ποὺ ὑποφέρουν ἀληθινὴ σταύρωσι —θὰ ἔλθη ἀναπότρεπτα ἡ δόξα τῆς Πασχαλινῆς νίκης, ὁ ὕπατος θρίαμβος τοῦ καλοῦ πάνω στὸ κακό.

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁ ἀρραβώνας καὶ γιὰ τὴν δική μας. Ἀφοῦ ὁ Λόγος κατῆλθε στὴν ὕλη, ἐθριάμβευσε καὶ ἀνυψώθηκε ἀπὸ αὐτήν, ἀφοῦ ὁ

Χριστός, ὁ μέγας Παγκόσμιος Διδάσκαλος, πέρασε ἐπίσης ἀπὸ τὴν ἴδια πεῖρα, εἶναι βέβαιον γιὰ τὸν καθένα μας, ὅτι σὰν ἔλθη ὁ καιρὸς νὰ ὑποστοῦμε τὸ μαρτύριο καὶ τὴν σταύρωσι, θὰ μᾶς ὁδηγήση, καθὼς ὡδήγησε καὶ Ἐκεῖνον, πρὸς τὴν ὕψιστη δόξα τῆς ἀναστάσεως καὶ τὸν τελικὸ θρίαμβο—ποὺ εἶναι τελικὸς διότι βασίζεται στὴν γνῶσι. Ὁ Μύστης γ ν ω ρ ί ζ ε ι αὐτὸ ποὺ πιστεύει· καὶ ἡ ὕλη οὐδέποτε πλέον θὰ κατακτήση ἐκεῖνον ποὺ ἔμαθε ὅτι ὅλα, ὕλη καὶ πνεῦμα παρόμοια, εἶναι ἐξ ἴσου μέρος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐξ ἴσου περιλαμβάνονται στὸ θεῖο σχέδιο, ποὺ μᾶς ὁδηγεῖ πρὸς τὴν ἔνδοξη νίκη. Διότι νίκη εἶναι ἡ ἀφομοίωσις μὲ Αὐτόν—ἡ ἑνοποίησις μὲ Αὐτόν, Ὅστις εἶναι Πᾶν ἐν Παντί. Ὑπάρχει λοιπὸν μιὰ αἰώνια νίκη, μιὰ νίκη παντοτεινή, ὅπου δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία ἢ δισταγμός, διότι, ἔτι εἴμαστε ἕνα μὲ Αὐτόν, γ ν ω ρ ί ζ ο υ μ ε. Τότε θὰ εἴμαστε σὰν Αὐτόν, διότι Τὸν βλέπουμε καθὼς εἶναι· καὶ ἀφοῦ γνωρίζουμε πραγματικά, δὲν μποροῦμε ξανὰ νὰ πέσουμε.

Τὴν βιβλικὴ ἀλληγορία τοῦ Πάσχα μπορεῖ νὰ τὴν θεωροῦμε ἢ νὰ μὴ τὴν θεωροῦμε σὰν ἱστορικὸ γεγονὸς ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ πεδίου· ὁ λαὸς εἶν' ἐλεύθερος νὰ πιστεύη ἢ νὰ δυσπιστῇ· ἀλλὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ μᾶς δέχονται ὅτι ἐνσωματώνει σὲ συμβολικὴ μορφὴ μιὰ μεγάλη καὶ κραταιὴ ἀλήθεια. Γι' αὐτό, τὸ Πάσχα εἶναι γιὰ μᾶς μιὰ ἔνδοξη γιορτή· γι' αὐτὸ τὸ πανηγυρίζουμε μὲ κάθε δυνατὸ τρόπο. Καὶ μὲ ἀληθινὴ χαρὰ ἀνταλλάσσουμε τὸν πατροπαράδοτο Πασχαλινὸ χαιρετισμό. Καθὼς τὰ Χριστούγεννα εὐχόμεθα ἀμοιβαίως καλὰ Χριστούγεννα, ἔτσι καὶ οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ὅταν συνηντῶντο ἔλεγε ὁ ἕνας στὸν ἄλλον: «Χριστὸς ἀνέστη» καὶ ἡ ἀπάντησις ἦταν «Ἀληθῶς ἀνέστη».

Ὄχι ἀπὸ τὸν γήϊνο τάφο, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν τάφο τῆς ὕλης· ἀνέστη στὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ὁλόλαμπρη πραγματικότητα—ἀνέστη διὰ παντός.

ΑΠ. ΜΑΜΜΕΛΗ

Ἄνθρωπε...

Ἄνθρωπε τῆς βίας,
τῆς ἐξουσίας,
τῆς ἐπαγγελματικῆς σοφίας,
τοῦ χρυσαφιοῦ
καὶ τῆς κοσμικῆς ἀναρρίχησης.
Ὅσο μεγάλο κι ἂν σὲ νομίζουν,
ὅσο μεγάλος κι ἂν νομίζης πὼς εἶσαι,
κεῖνο ποὺ δὲν χωρεῖ στὸ κρανίο σου,
μὴν τὸ παίρνης γιὰ ἀνύπαρχτο,
γιατὶ τὸ κάλλος του
μπορεῖ νᾶναι τόσο, ποὺ νὰ περνᾶ
πάνω ἀπ' τὴν ἰδεοπλάστρα σου μᾶζα
κ' ἡ μετρημένη αἰσθητική δύναμή σου
νὰ μὴ φτάνη μήτε νὰ τὸ ἀγγίση!

Μὴν ἀφίνης, γιὰ τοῦτο,
χωρὶς πίστη στὸ Ἀγνοημένο,
τὴν ἀφτέρωτή σου μᾶζα νὰ σαπίζη,
μέσα στὸν ἑφτακόκκαλό της τύμβο
μὴν τρῶς παλιά, μήτε νέα βιβλία,
ἐκτὸς τὰ λίγα νοητὰ κομμάτια
τοῦ μεγάλου βιβλίου τῆς φύσης·
μὴν ὑψώνεσαι καὶ μὴ καμπυλώνεις
γιὰ τίποτε δετὸ μὲ τὰ γήϊνα·
μὴν ἀρνιέσαι τὸ ὑπαρχτὸ κάποιων μεγάλων,
μυστικῶν δυνάμεων γύρω σου
καὶ λυτρώσου
ἀπὸ τὴν πλάνη τῆς πολυγνωσίας,
ἐγώπαθε ἴσκιε τῆς ἀνυπαρξίας,
ψυχωμένο τῶν καιρῶν μηδενικό!

Μέσα στὰ πολὺ μεγάλα
καὶ στὰ πολὺ ὡραῖα,
ποὺ δὲ δημιουργοῦνται ἀπ' ἀνθρώπινο νοῦ,
καὶ δὲ γραμμίζονται ἀπὸ χέρι,
ἀόρατο,
ἀναγκάλιαστο ἀπ' τὴ νόηση
κι ἀπαρακολούθητο
τραβιέται
καὶ ξεφεύγει κάτι,
ποὺ σωματώνεται μὲ τὸ ἄπειρο
καὶ ψυχώνει τὴν αἰωνιότητα!

Μέσα στὰ πολὺ μεγάλα
καὶ στὰ πολὺ ὡραῖα
νυχτερεύοντας κ' ἡ ψυχή μου
σταματᾶ
κι ἀφιγκριέται σιωπηλὴ
τὸ πέρασμα τοῦ Δημιουργοῦ!

(Ἀπ' τοὺς «Σταθμοὺς»)

Ὁ Ἠλεκτρο-Ἐγκεφαλογράφος καὶ ὁ Νοῦς

Τοῦ Ἄγγλου Ἰατροῦ H. Tudor Edmunds

ΣΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ χρόνια ἀνεκαλύφθησαν μηχανήματα γιὰ τὴν ἐξέτασι μερικῶν ἀπὸ τὶς λεπτότερες δυνάμεις ποὺ ἐκπορεύονται ἀπὸ τὸ φυσικὸ σῶμα σὲ κατάστασι ὑγείας ἢ ἀρρώστιας. Τὰ περισσότερα ἔχουν τὸ μειονέκτημα ὅτι ἀπαιτεῖται ἡ ἐνσωμάτωσις ἑνὸς ζωντανοῦ ὄντος στὸ διαγνωστικὸ κύκλωμα, πρᾶγμα ποὺ εἰσάγει πολλοὺς κυμαινόμενους καὶ ἄγνωστους παράγοντες. Ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ ὑποσχετικὰ μηχανήματα, ποὺ δ ὲ ν ἔχουν αὐτὸ τὸ μειονέκτημα, εἶναι ὁ ἠλεκτρο—ἐγκεφαλογράφος (συνήθως καλούμενος Η.Ε.Γ.).

Καθὼς εἶναι γνωστόν, ὅταν τὰ ζωντανὰ κύτταρα ἢ ὁμάδες κυττάρων λειτουργοῦν, ἐκπέμπουν λεπτὰ ἠλεκτρικὰ ρεύματα· αὐτὰ ὁ Η.Ε.Γ. τὰ συλλαμβάνει ἀπο διάφορα σημεῖα τοῦ ζωντανοῦ ἐγκεφάλου καὶ αὐτομάτως τὰ σημειώνει ἐπὶ ἑνὸς χάρτου, ὅπου μπορεῖ νὰ μελετηθοῦν. Ἡ μέθοδος εἶναι πολὺ ἁπλῆ, συνισταμένη στὴν τοποθέτησι δύο ἠλεκτροδίων σὲ διαφορετικὰ σημεῖα τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐξεταζομένου, συνδεδεμένων μὲ ἕνα εὐαίσθητο βαριόμετρον, ποὺ καταγράφει τὴν διαφορὰ κυμάνσεως ἀνάμεσα στὰ δύο ὑπὸ ἐξέτασιν σημεῖα.

Δεδομένου ὅτι ὑπάρχουν στὸν ἐγκέφαλο κάπου δέκα δισεκατομμύρια κύτταρα ἐκπέμποντα λεπτὰ ρεύματα, ἡ πιθανότης πρακτικῆς ἀξίας τοῦ Η.Ε.Γ. φαινόταν πολὺ περιωρισμένη στὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἀνακαλύψεώς του, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐξέτασι πλήθους ἀνθρώπων διεπιστώθη βαθμηδὸν ἀπὸ τοὺς ἐρευνητάς, ὅτι τέσσαρα κύρια ρεύματα ὑπερέχουν ὅλων τῶν ἄλλων καὶ διακρίνονται ἀπὸ τις διαφορετικες των συχνότητες.

Τὸ συνηθέστερο ἀπὸ τα ρεύματα αὐτὰ ὠνομάσθηκε «ρυθμὸς Ἄλφα» μὲ συχνότητα 8—13 κατὰ δευτερόλεπτον. Ἔχει τὴν ἰδιότητα ἑνὸς ἔμμετρου ρεύματος, περνώντας μεσ' ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλο σε τακτικα βραχέα διαστήματα ὅταν ἡ ἀφορῶσα τὶς οπτικες εἰκόνες περιοχὴ τοῦ ἐγκεφάλου εἶναι ἀδρανής, ἐνῶ τὸ ρεῦμα διακόπτεται ὅταν ἀνοίγουν τὰ μάτια καὶ βλέπουν ἕνα σχεδιο ἢ ὅταν ἡ εἰκόνα γίνεται νοητικῶς ὁρατή Φαινεται σὰν τὸ ρεῦμα ἄλφα να ψάχνη πάντοτε γιὰ εἰκόνες καὶ νὰ σταματᾶ τὸ μέτρον του ὅταν ἔχει εὑρεθῆ ἕνα σχέδιο. Ἑπομένως ὁ ρυθμὸς ἄλφα συνταυτίζεται μὲ τὶς μ ο ρ φ ὲ ς τῶν ἰδεῶν καὶ ἄλλες εἰκόνες ποὺ καταρτίζονται ἀπὸ τὸν σκεπτόμενον ἐγκέφαλο, ὥστε ἡ ὀπτικὴ φαντασία καὶ οἱ ρυθμοὶ ἄλφα ἀποκλείονται ἀμοιβαίως.

Πλήρης ὁμοιότης στοὺς ρυθμοὺς ἄλφα δὲν παρουσιάζεται οὔτε σὲ δύο ἀνθρώπους, ἐνῶ στὸ ἴδιο πρόσωπον τὸ διάγραμμα παραμένει ἀξιοσημείωτα σταθερὸ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος, ἀφότου, κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς ἐφηβείας τοῦ ἀνθρώπου, ἐπερχεται καὶ ἡ ἐγκεφαλικὴ ὡριμότης.

Αἱ διαφοραὶ μεταξὺ τῶν ἀτόμων εἶναι συχνὰ πολὺ μεγάλες, καὶ ἡ ἀτομικὴ φύσις τῶν καταγραφῶν τοῦ Η.Ε.Γ. μπορεῖ σχεδὸν νὰ ὁδηγήση στὴν διαπίστωσι τῆς ταυτότητος, ὅπως καὶ τὰ δακτυλικὰ ἀποτυπώματα.

Οἱ ρυθμοὶ ἄλφα ἐπέτρεψαν τὴν κατάταξι τῶν ἀνθρώπων σὲ τρεῖς κύριες κατηγορίες:

1) Ἐκεῖνοι, ποὺ ἡ σκέψις τους λειτουργεῖ κυρίως βάσει ὀπτικῶν εἰκόνων.

Ἀπὸ τὸ Main Currents in modern thought, Νέα Ὑόρκη

2) Ἐκεῖνοι, πού, ἀντιθέτως, δὲν μποροῦν νὰ σκεφθοῦν ὀπτικά, ἀλλὰ σκέπτονται μὲ ἀφηρημένους ὅρους καὶ ἰδιότητες.

3) Ἐκεῖνοι, ποὺ εἶναι ἱκανοὶ νὰ σκέπτωνται καὶ μὲ τοὺς δύο τρόπους.

Τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτὰ εἶναι θεμελιώδη γιὰ τὰ ἐξεταζόμενα ἄτομα, δὲν σημαίνει ὅμως ὅτι τὰ μὲν ὑπερέχουν τῶν δὲ ἀπὸ ἀπόψεως εὐφυΐας. Μᾶς βοηθοῦν ν' ἀντιληφθοῦμε γιατὶ στὶς συζητήσεις μερικοὶ ἄνθρωποι τόσο πολὺ δυσκολεύονται νὰ συνεννοηθοῦν μὲ τοὺς ἄλλους. Τὰ μέλη τοῦ ὀπτικοῦ καὶ τοῦ ἀφηρημένου ὁμίλου θὰ τείνουν πάντα σὲ παρανόησι μεταξύ τους, ὅσο εἰλικρινὰ καὶ νὰ προσπαθοῦν οἱ μὲν ν' ἀκολουθοῦν τὶς ἀπόψεις τῶν δέ. Στὸ μέλλον, ὁ Η.Ε.Γ. ἀσφαλῶς θὰ χρησιμοποιῆται γιὰ νὰ βοηθῆ τοὺς ἀνθρώπους στὴν ἐκλογὴ τῆς σταδιοδρομίας των, διότι εἶναι φανερὸ πὼς δὲν θὰ ἐπιτύχουν π.χ. σὰν διπλωμάται, πολιτικοί, καθηγηταὶ ἢ γιατροί, ὅσοι δὲν ἀνήκουν στὸν ὅμιλο τρία ἄλφα.

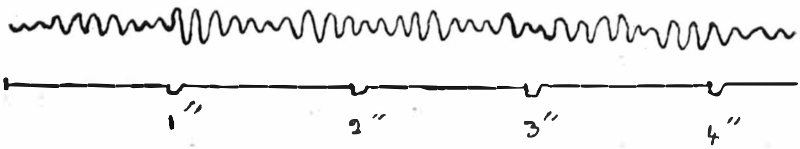
Γιὰ τοὺς ἄλλους κύριους ρυθμοὺς ἔχουν ἀνακαλυφθῆ λιγώτερες λεπτομέρειες. Ὁ βραδύτερος εἶναι ὁ ρυθμὸς δέλτα, μὲ 1)2—3.1)2 παλμοὺς τὸ δευτερόλεπτον. Κυριαρχεῖ στὴν πρώτη παιδικὴ ἡλικία, καθὼς καὶ στὸν ὕπνο, καὶ φαίνεται νὰ δείχνῃ ἀπουσία κανονικῆς ἐγκεφαλικῆς καταστάσεως. Στοὺς ἐνήλικες παρατηρεῖται μόνον σὲ περιπτώσεις ἐξασθενήσεως καὶ διευκολύνεται ὁ χειρουργὸς νὰ ἐντοπίσῃ ὄγκους τοῦ ἐγκεφάλου. Παιδιὰ μὲ ἐπίμονους ρυθμοὺς δέλτα εἶναι πειθήνια, εὐκολοδιάπλαστα καὶ δέχονται καθοδήγησι ἢ βοήθεια, διότι ὁ ρυθμὸς αὐτὸς φανερώνει παιδικὸν ἢ ἀδρανῆ ἐγκέφαλον.

Ὁ ταχύτερος ἀπὸ τοὺς τέσσαρες κύριους ρυθμοὺς εἶναι ὁ βῆτα, μὲ συχνότητα 14—30 κατὰ δευτερόλεπτον, παρατηρεῖται δὲ σὲ περιπτώσεις νευρικῆς ἐντάσεως, ὀξείας ἢ παρατεταμένης, ὅπως καὶ στὶς καταστάσεις ἀγωνίας·

Ὁ ἀπομένων ρυθμός, καλούμενος θῆτα, μὲ 4—7 παλμοὺς στὸ δευτερόλεπτον, φαίνεται νὰ ἀναζητῆ συνεχῶς ἡδονὴ καὶ εὐχάριστα συναισθήματα. Ὅταν εὑρίσκῃ τέτοια συναισθήματα, διακόπτει, καὶ ὅταν διακόπτονται οἱ εὐχαριστήσεις ξαναρχίζει τὴν ἀναζήτησι. Δὲν εἶναι ἑπομένως ἐκπληκτικὸ τὸ ὅτι ὁ ρυθμὸς θῆτα συναντᾶται συνήθως στὰ παιδιὰ καὶ τοὺς νέους, καθὼς καὶ σὲ ἡλικιωμένους μὲ ἡδονιστικὲς τάσεις.

Κατὰ τὴν παιδικὴ ἡλικία οἱ ρυθμοὶ τοῦ Η.Ε.Γ. δείχνουν τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς βαθμιαίας νοητικῆς ἀναπτύξεως, ὥστε μπορεῖ κανεὶς να παρακολουθήσῃ ὡρισμένες ροπὲς τοῦ χαρακτῆρος καὶ νὰ τὶς ἰδῆ ν' ἀλλάζουν καθὼς τὸ παιδὶ θὰ μεγαλώνῃ. Ἐὰν σ' ἕναν ἔφηβο ἐπιμένουν οἱ χαρακτηριστικοὶ ρυθμοὶ τῆς παιδικῆς ἡλικίας, σημαίνει ὅτι συγκρατεῖται ἡ παιδικὴ συμπεριφορά. Στὰ κανονικὰ ἄτομα, μὲ τὴν πρόοδο τῆς ἡλικίας ἀποκτῶνται νέα χαρακτηριστικὰ ποὺ προστίθενται στὴν προσωπικότητά του. Προκαλοῦνται νέα διαγράμματα ἐγκεφαλικῆς λειτουργίας καὶ αὐτὰ ἐν συνεχείᾳ φέρνουν ἀλλαγὴ στὸν ρυθμὸ ἄλφα, ὥστε ὁ Η.Ε.Γ. μπορεῖ νὰ καταμετρήσῃ τὶς προσκτηθεῖσες διαφορὲς προσωπικότητος.

Ὁ Η.Ε.Γ. μᾶς παρέχει τὸ μέτρον ἐκτιμήσεως τῶν διαφορῶν χαρακτῆρος. Τὰ πορίσματά του μπορεῖ νὰ ἐπαναληφθοῦν καὶ να ἐλεγχθοῦν, εἶναι δὲ πάντοτε σταθερὰ καὶ δὲν ἀλλάζουν, καθὼς ἀλλάζουν τὰ ἀποτελέσματα τῶν διαγνωστικῶν ἐξετάσεων ὕστερα ἀπὸ προσπάθεια. Οἱ τάσεις τῆς βίας και τῆς αὐτο—ἀνοχῆς, καθὼς καὶ οἱ βαθμοὶ τοῦ αὐτοελέγχου μπορεῖ νὰ καταμετρηθοῦν. Ὁ χρόνος ἀντιδράσεως ἑνὸς ἀτόμου μπορεῖ ἐπίσης νὰ μετρηθῆ ἐπακριβῶς, ἐνῶ θὰ κάθεται ἥσυχος σὲ μιὰ καρέκλα καὶ δὲν θὰ ξέρῃ περὶ τίνος πρόκειται, χωρὶς νὰ κινῆ κανένα ἐργαλεῖο με τὰ πόδια ἢ τὰ χε-

Τυπικὸς ρυθμὸς Ἄλφα ἑνὸς ὁμαλοῦ ἐφήβου. (Ἡ συχνότης εἶναι σταθερὴ καὶ τακτικη, περιπου 10 παλμοὶ στὸ δευτερόλεπτον. Αἱ διακυμάνσεις ὀφείλονται σὲ διαφορὲς ἐντάσεως)

ρια του, χωρὶς νὰ μπορῆ νὰ ἀλλοιώση τὸ ἀποτέλεσμα διὰ τῆς σκέψεως. Σὲ μέλλον, ὄχι πολὺ μακρυνό, οἱ σχέσεις τῶν ἐγκεφαλικῶν ρευμάτων μὲ τὴν προσωπικότητα θὰ ἐξετάζωνται προκαταβολικὰ ἀπὸ τοὺς ψυχολόγους, πρὶν ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐξέτασι τῶν ἀσθενῶν τους.

Ἡ μελέτη τῶν λεπτῶν ἠλεκτρικῶν ρευμάτων ποὺ ἐκπέμπονται ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλο κατὰ τὴν ὁμαλή, τὴν καθημερινή του λειτουργία, καὶ τῆς σχέσεως μεταξὺ τῆς λειτουργίας αὐτῆς καὶ τῶν διαγραμμάτων τῶν ἀνθρώπων, φαίνεται νὰ ἐπιβεβαιώνη τὴν βιολογικὴ ἀντίληψι κατὰ τὴν ὁποία ὁ νοῦς εἶναι προιὸν τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ ὅτι διαφορετικὸς ἐγκέφαλος δημιουργεῖ διαφορετικοὺς χαρακτῆρες καὶ προσωπικότητες. Ἐν τούτοις, ὅταν ἐρευνῶνται νοητικὰ φαινόμενα ἀσυνήθιστα, ὅπως ἡ ὕπνωσις, ἡ ἐξωαισθητήριος ἀντίληψις καὶ ἡ τηλεπάθεια, ὁ Η.Ε.Γ. δείχνει τέτοιες διαφορές, ποὺ ἐπιτρέπουν σοβαρὲς ἀμφιβολίες γι' αὐτὴν τὴν πίστι. Σὲ πειράματα ποὺ ἔγιναν στὴν κλινικὴ Μάγιο τῆς Μιννεσότας ἀπὸ τοὺς καθηγητὰς Σβάρτς, Μπίκφορδ καὶ Ρασμοῦσεν, εὑρέθη ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν ὑπνώσεως, ὅταν τὸ ὑποκείμενον ἔχη κλειστὰ τὰ μάτια καὶ τοῦ ὑποβάλλεται ἡ πίστις ὅτι τὰ ἔχει ἀνοικτά, ὁ Η.Ε.Γ. καταγράφει σήματα κλειστῶν ματιῶν. Ἐπίσης, ὅταν εἶναι τὰ μάτια ἀνοικτά, ἀλλὰ τὸ ὑποκείμενον ἔχει ὑποβληθῆ ὅτι εἶναι κλειστὰ καὶ συμπεριφέρεται σὰν νὰ ἦταν τυφλός, ὁ ἐγκέφαλος μεταδίδει διαγράμματα ποὺ λέγουν ὅτι τὰ μάτια ὄχι μόνον εἶναι ἀνοικτά, ἀλλὰ καὶ βλέπουν! Ἐὰν ὁ ὑπνωτιστὴς ἐπιβάλλη μέτρια ἢ βαθειὰ ἔκστασι, ὁ ἐγκέφαλος τοῦ ὑποκειμένου δὲν καταγράφει κατάστασι ὕπνου, ἀλλὰ τὸν δείχνει σε κατάστασι πλήρους ἢ ἀκόμη καὶ τεταμενης ἐγρηγόρσεως καὶ ἀντιλήψεως τοῦ ὑπνωτιστοῦ καὶ τῶν ἐντολῶν του. Φαίνεται σὰν νὰ κατορθώνη ὁ ὑπνωτιστὴς νὰ προσπερνᾶ τὸν ἐγκέφαλο καὶ νὰ ἀποκαθιστᾶ εὐθεῖα ἐπαφὴ μὲ τὸν νοῦ, ἐνῶ ὁ ἐγκέφαλος ἐξακολουθεῖ νὰ καταγράφη τὶς φυσιολογικὲς ἀλλαγὲς ποὺ συμβαίνουν, σὰν νὰ μὴν ὑπῆρχε ὁ ὑπνωτιστής. Διεπιστώθη ὅτι ἀκόμη καὶ ὁ βαθὺς ὕπνος, προκαλούμενος ἀπὸ ὑπνωτιστήν, ἐλάχιστο ἢ καὶ κανένα ἀποτέλεσμα δὲν προκαλεῖ στοὺς ρυθμοὺς τοῦ Η.Ε.Γ., ἐνῶ ὁ κανονικὸς ὕπνος ἢ ὁ προκαλούμενος ἀπὸ ἀναισθητικὰ ποὺ δροῦν στὰ ἐγκεφαλικὰ κύτταρα, προκαλεῖ σαφεῖς ἀλλαγὲς στὰ διαγράμματα τοῦ ἠλεκτρο—ἐγκεφαλογράφου.

Εὑρισκόμεθα λοιπὸν μπροστὰ σ' ἕνα ἐκπληκτικὸ παράδοξο, διότι ἐὰν ὁ νοῦς εἶναι ἁπλῶς προιὸν τῶν ἐγκεφαλικῶν κυττάρων, τότε κάθε ἀλλαγὴ στὸ ἕνα μέρος θὰ ἔπρεπε νὰ προκαλῆ ἀλλαγὴ παρόμοια καὶ στὸ ἄλλο, ἀφοῦ ἡ λειτουργία ἑνὸς ἀντικειμένου δὲν μπορεῖ ν' ἀλλάξη ἐκτὸς ἂν τὸ ἴδιο τὸ ἀντικείμενο ἀλλάξη κατὰ κάποιο τρόπο. Ἀλλὰ ὁ Η.Ε.Γ. δείχνει ὅτι ὁ νοῦς μπορεῖ νὰ ἐξαπατηθῆ, ἐνῶ ὁ ἐγκέφαλος θὰ ἐξακολουθῆ νὰ λειτουργῆ κανονικά. Ἐπίσης, ὅταν ἕνα ἄτομον συλλαμβάνη

ἔννοιες ἐξωαισθητικά, π.χ. με τηλεπάθεια ἢ διόρασι, ὁ Η.Ε.Γ. ἀναφέρει κανονικὴ λειτουργία τοῦ ἐγκεφάλου καὶ ὄχι ἐκείνην ποὺ θὰ ἔπρεπε να ἀναμένεται ἐὰν αὐτὲς οἱ σκεψεις καὶ οἱ ὀπτικὲς εἰκόνες εἶχαν φθάσει στὸ συνειδητὸν τοῦ ἀτόμου διὰ μέσου τοῦ ἐγκεφάλου. Ὁδηγούμεθα λοιπὸν στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ νοῦς εἶναι ξεχωριστὸς ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλο καὶ τὸν χρησιμοποιεῖ σὰν ἐκφραστικὸ ὄργανο.

Αὐτὸ τὸ πόρισμα φαίνεται αὐτόδηλο γιὰ πολλούς, εἶναι ὅμως μιὰ ἐνοχλητικὴ ἀνακάλυψις γιὰ τὸν ὑλιστή, γιατὶ τοῦ γκρεμίζει τὰ τείχη τοῦ φρουρίου του καὶ τοῦ δείχνει ἀπέραντες ἀπόψεις μιᾶς μὴ ὑλικῆς χώρας ποὺ ἕως τώρα τὴν ἀγνοοῦσε τελείως. Ἐπὶ πλέον τίθεται ἀντιμέτωπος στὸ γεγονὸς ὅτι ἐὰν ὁ νοῦς μὲ ὅλες τὶς γνωστὲς δυναμικότητές του εἶναι ξεχωριστὴ μονὰς ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλο, πρέπει νὰ προετοιμασθῆ νὰ ἀποδεχθῆ τὴν δυνατότητα μιᾶς ἐπίσης ξεχωριστῆς ὑπάρξεως μετὰ τὸν θάνατο καὶ πιθανὸν κατὰ τὸν ὕπνο. Καὶ ἐὰν εἶναι ἔτσι, αὐτὸ θὰ εἶναι σημαντικὸ γιὰ τὴν ἑρμηνεία πολλῶν ἀνεξηγήτων φαινομένων, ὅπως ἡ ἱκανότης μερικῶν ἀνθρώπων ἐν ἐκστάσει νὰ περιγράφουν γεγονότα σὲ μακρυνὲς ἠπείρους τὴν ἴδια στιγμὴ ποὺ συμβαίνουν, καθὼς καὶ πολλῶν ἄλλων πειραμάτων ὁμοίας φύσεως, ποὺ ὑπερβαίνουν τὸν σκοπὸ τοῦ παρόντος ἄρθρου.

Θὰ εἴχαμε ἀκόμη μιὰ ἐξήγησι γιατὶ μεγάλοι θρησκευτικοὶ διδάσκαλοι περιέγραψαν τὸν ἄνθρωπο ὅτι ε ἶ ν α ι ψυχὴ κ α τ έ χ ο υ σ α ἕνα πρόσκαιρο σῶμα ὡς ὄργανο πείρας, διότι πιθανὸν δὲν προσέφεραν μιὰ ὑπόθεσι, ἀλλά ἀνέφεραν ἕνα γεγονὸς, τῆς φύσεως τοῦ ὁποίου, ἐν τῇ μεγάλῃ των σοφίᾳ, ἦσαν ἐντελῶς ἐνήμεροι.

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

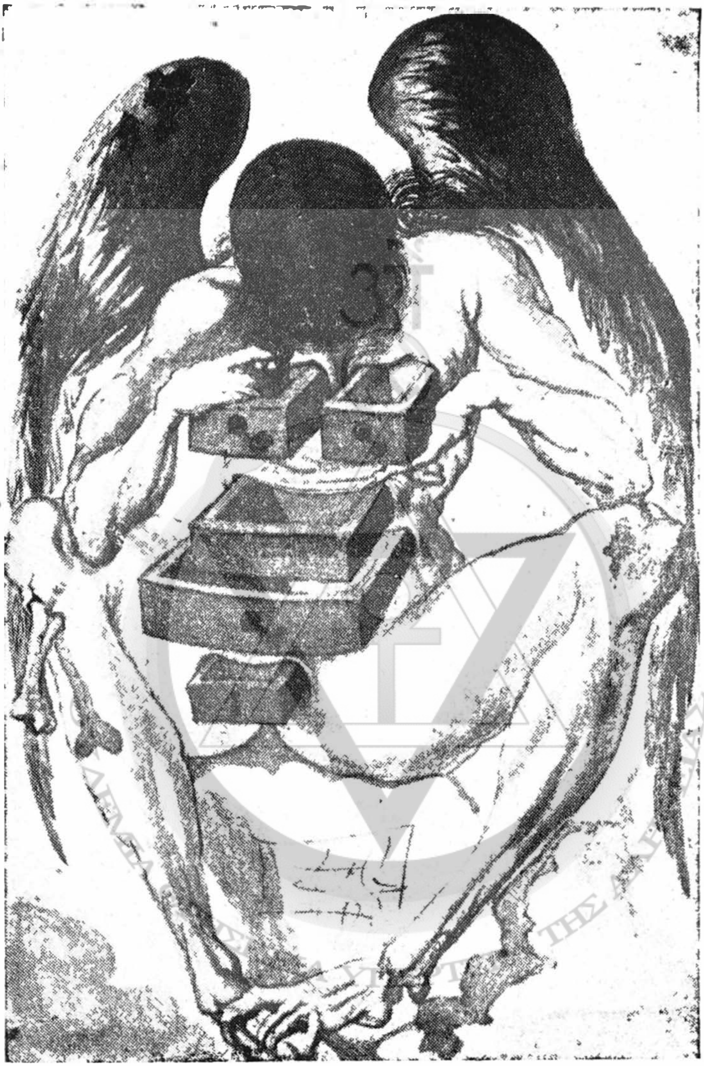
Στὸν ἄνθρωπον ἱερὸς ἄς εἶναι ὁ ἄνθρωπος

Στὸν ἄνθρωπον ἱερὸς ἄς εἶναι ὁ ἄνθρωπος,
ἡ ζωὴ καὶ τραγικὴ καὶ ἁγία καὶ μία.
Μήτε τὸ ἀνακρεόντειο ροδομέθυσμα,
μήτε κι οἱ ὀλοφυρμοί σου, Ἱερεμία.

Οὔτε τὰ καταφρόνια σας, οἱ Τίμωνες,
οὔτε κι ἡ ὀλύμπια, Ἐπίκουρε, ἡσυχία.
Μελαγχολία, δακρυοστάλαχτ' ἡ ἄνοιξη,
καὶ τὰ τρικυμισμένα τὰ στοιχεῖα

μαύρη ὀμορφιά. Στὸν ἄνθρωπον ὁ ἄνθρωπος
ἱερός. Ἄς μὴ ξεχνᾷ πὼς κι ἡ Ἐρινύα
κι αὐτὴ δουλεύει ἀθέλητα, σὰ θεόσταλτη,
γιὰ τὴν ἀγάπη, γιὰ τὴν ἁρμονία.

(«Δειλοὶ καὶ σκληροὶ στίχοι», ἀρ. 22)

ΘΕΙΑ ΚΩΜΩΔΙΑ: ΚΑΘΑΡΤΗΡΙΟΝ

Τοῦ μεγάλου ζωγράφου

SALVATOR DALI

Θεία Κωμωδία

Ένα συμβολικό έπος των αρχών του Τεκτονισμού

τοῦ Salvator Pitruzzela
Στίχοι μετάφρ. Ν. Καζαντζάκη

Ο ΔΑΝΤΗΣ θεωρεῖται ἕνας μεγάλος μύστης τοῦ Τεκτονισμοῦ, ὁ ὁποῖος διέδωσε μὲ τὸ ἔργον του στὸν ἀμύητο κόσμο τὰς ἀθανάτους ἀρχὰς τοῦ μυστηριακοῦ αὐτοῦ Τάγματος.

Ἡ Θεία Κωμωδία, ἡ ὁποία ἔφερε σὲ ἀπόγνωσι τοὺς φιλολόγους καὶ τὴν ὁποίαν σέβεται ὁ ἀμύητος κόσμος, ἂν καὶ ἐξομολογεῖται ὅτι δὲν τὴν κατανοεῖ, εἶναι ἡ Βίβλος τοῦ Τάγματος, εἶναι ἕνας Κῶδιξ τῆς Ἀνθρωπότητος.

Σοφία, ἀγάπη, ἀρετὴ εἶναι τὰ ὅπλα μας καὶ ἡ σημαία μας. Μαχόμεθα κατὰ τῆς ἀμαθείας, τοῦ ἐλαττώματος καὶ τῆς ὑποκρισίας.

Ἔτσι διανοίγεται ὁ δρόμος, ὁ ὁποῖος φθάνει μέχρις ἡμῶν. Ἀπαιτοῦνται ὅμως τρεῖς προϋποθέσεις γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ κανεὶς στὴν ἀπόπειρά του καὶ οἱ προϋποθέσεις αὐτὲς εἶναι χαραγμένες στὴν θύρα τοῦ ναοῦ μας :

Εἰλικρίνεια, Δραστηριότης, Ἐχεμύθεια.

Εὔκολες φαίνονται, ἀλλὰ εἶναι δύσκολο νὰ συναντηθοῦν στὴν μαρτυρικὴ περίοδο ποὺ περνοῦμε, ὅπου τὸ πᾶν εἶναι κερδοσκοπία καὶ τυχοδιωκτισμὸς καὶ ὅπου φαίνεται νὰ χάνεται ὁ σωστὸς ὁ δρόμος.

Ἀλήθεια καὶ μυστήριον, ἀρετὴ καὶ ἐχεμύθεια, φαίνονται πράγματα στὴν ἐποχή μας ἀσυμβίβαστα.

Γιὰ τοὺς ἀμυήτους τὸ σύμβολον εἶναι γελοῖο ψεῦδος· καὶ ὁ ἀποκρυφισμός, ἀνήθικο μονοπώλιο τοῦ φωτὸς ποὺ πρέπει νὰ λάμπῃ ἐξ ἴσου ἐπὶ πᾶσαν τὴν Ἀνθρωπότητα. Ὅμως αὐτοὶ δὲν ξέρουν πῶς :

**«Ἀπὸ περίσσια τζάκια ὁ λύχνος βγαίνει
τῆς γῆς, πά' στούς θνητούς...»**

(Παράδεισος, Α 37—38)

καὶ πῶς ὑπάρχουνε στὸ ἀληθινὸ βαθμίδες, ποὺ ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ τὶς ἀνέλθῃ, ὄχι ὅμως καὶ νὰ κατέλθῃ. Καὶ τότε :

**«Πολλὰ μποροῦν ἐκεῖ, πού ἀδύνατά 'ναι
στὴ γῆς, οἱ δύναμές μας..»**

(Παράδεισος, Α΄ 55—56)

ἀλλὰ εἶναι ἀνάγκη τότε ὁ σοφὸς νὰ ἀρκῆται στὴν ἐκδήλωσι μόνον τοῦ ἴσκιου τοῦ μακαρίου βασιλείου τῆς ἀλήθειας :

Ἀπὸ τὸ Bollettino Massonico, Ρώμη

«Ὦ σεῖς πού τὸ μυαλὸ γερὸ κρατᾶτε,
τὸ μάθημα προσέχτε τὸ κρυμμένο
στῶν στίχων τῶν παράξενων τὸν πέπλο.»
(Κόλασις, Θ΄ 61—63)

Τὸ μυστήριον δὲν διατηρεῖ τὴν σκοτεινὴ χλαμύδα του παρὰ γιὰ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν τὴν κατανοοῦν σὰν ἀλήθεια, οὔτε τὴν αἰσθάνονται σὰν νόμο τῆς φύσεως· εἶναι σὰν μιὰ λαμπάδα ἀναμμένη σὲ ἀπόστασι, ποὺ δὲν ξέρει κανεὶς πῶς ἄναψε, οὔτε βλέπει τὶς τρεμουλιαστὲς λάμψεις. Πρέπει νὰ βαδίση, νὰ προσεγγίση, νὰ δράξη τὴν λαμπάδα.

Τί πρᾶγμα εἶναι ὁ ἡρωϊσμὸς καὶ ἡ προσωπικὴ θυσία;

Εἶναι τὸ ζωντανὸ μυστήριο τῆς συνειδήσεως τῆς Ἀνθρωπότητος.

Καὶ ἡ πατρικὴ ἀγάπη δὲν εἶναι ἴσως μυστηριώδης σχετικὰ μὲ τὸ μέλλον, τοῦ ὁποίου τὰ τέκνα εἶναι ἡ ἁλυσίδα;

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἀναφέρει (ιη΄ 1—6) τὴν ἀπάντησι τοῦ Χριστοῦ στὴν ἐρώτησι ποιὸς εἶναι μεγαλύτερος στὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν. «Ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». Τὸ νόημα εἶναι ὅτι ἡ πολλὴ μάθησις προσεγγίζει τὴν ἐπιστήμη στὴν πίστι, ἐνῶ ἡ λίγη τὴν ἀπομακρύνει. Σημαίνει κατὰ βάθος ὅτι ἡ ἄμεση ὄψις τῆς ἀληθείας εἶναι μιὰ πρώτη πίστις. Ἐκεῖ δὲν στέκουν στοιχεῖα, οὔτε συλλογισμοί, διότι ἡ διανόησίς μας δὲν μπορεῖ νὰ εἰσχωρήση πίσω ἀπὸ τὴν μνήμη.

Πραγματικὰ οἱ ἀντιθέσεις καὶ οἱ διαφορὲς ἀτομικοποιοῦν καὶ καθορίζουν τὴν ἀλήθεια. Ἀλλά, ἐὰν ἡ νόησις εἶναι σ᾽ ἐπαφὴ μαζί της, τὴν κατέχει, τὴν αἰσθάνεται καὶ εἶναι ἐπενδυμένη μαζί της, ἀδυνατεῖ νὰ τὴν ἐκφράση μὲ λογικὴ μορφή. Σ᾽ αὐτὴν τὴν κατάστασι, ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ πνεῦμα βρίσκονται στὴν ἀληθινὰ μυστηριώδη οἰκειότητα, τὴν ὁποία ἐπικαλεῖται πάντοτε ὁ Δάντης.

Εἶναι ἡ ἀληθινὴ αὐτογνωσία, τὸ ὅραμα τοῦ Θεοῦ, ποὺ κάθε ἄνθρωπος, ἀκόμη καὶ ὁ ἐλάχιστος, ὀφείλει νὰ πειραματισθῇ.

Τὸ χριστιανικὸν μυστήριον τῆς τριάδος, ἐπὶ παραδείγματι, πῶς θὰ μποροῦσε νὰ ἑρμηνευθῇ διαφορετικά, ἐὰν πραγματικὰ ὁ Πατήρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἕνας μόνος Θεὸς σὲ τρία πρόσωπα; Πῶς νὰ κάμης νὰ νοιώσουν, πὼς ἡ θεία ἰσχύς, ἡ ὑπάτη γνῶσις καὶ ἡ πρωταρχικὴ ἀγάπη εἶναι τρία καὶ ταυτοχρόνως ἕνα, σ᾽ ἐκείνους ποὺ θέλουν νὰ ὑποβάλουν τὴν ἀλήθεια στὰ μέτρα τῶν ἀριθμητικῶν καὶ ἐντελῶν ποσοτήτων;

Ἡ δύναμις τοῦ μυστηρίου εἶναι ἐκείνη ἡ πρώτη ἀγάπη, ὅπου ὁ Δάντης θέλει νὰ συναντηθοῦν σὰν φίλες ἡ ψυχὴ καὶ ἡ ἀλήθεια, ἀληθινὴ τριὰς καὶ μονὰς τῆς σοφίας, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀρετῆς, ποὺ καὶ οἱ τρεῖς ἐνυπάρχουν σὲ κάθε μία χωριστὰ καὶ δὲν εἶναι παρὰ ἕνα πρᾶγμα. Τὸ τρία, ὅπως καὶ τὸ ἐννιά, εἶναι στὸν Δάντη ἀριθμοὶ ἱεροὶ θεμελιώδεις. Ἡ σοφία πρέπει νὰ εἶναι ἀγάπη καὶ ἀρετή, ἡ ἀρετὴ νὰ εἶναι σοφία καὶ ἀγάπη γιὰ νὰ εἶναι ὁ μεμυημένος ἄξιος.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ πρέπει νὰ ἐξηγήσουμε ἕνα φαινόμενο ποὺ θὰ ἀτίμαζε πολὺ τὴν ἀνθρωπότητά μας καὶ τὴν ἴδια τὴν φύσι, ἂν ἐδίδετο στοὺς μυστηριοφόβους ἡ εὐκαιρία νὰ τὸ ἐξηγήσουν μὲ τὴν χυδαία λογική. Οἱ λαϊκὲς μᾶζες βαδίζουν κατὰ κανόνα πίσω ἀπὸ ὅ,τι περιέχει ἀπόρρητο καὶ ἀκαθόριστο, διότι ἂν τοὺς ἐδίδετο ἡ λογικὴ ἐξήγησις τῆς ἰδέας ποὺ πρὸ ὀλίγου τοὺς εἶχε ἠλεκτρίσει, σὲ λίγο θὰ τὴν παρατηροῦν μὲ ἀδιαφορία, σὰν μιὰ παλιὰ γνωριμία ποὺ τὴν ἐπάγωσε ἡ μακριὰ συνήθεια.

Καὶ τί πρᾶγμα εἶναι τὰ κάλλη καὶ οἱ γοητευτικὲς μορφὲς τοῦ φύλου ποὺ ἐρωτεύεται; Μιὰ συκοφαντικὴ φιλοσοφία θὰ ἔλεγε πὼς εἶναι ἡ μαστρωπεία καὶ ἡ κολακεία τῆς φύσεως. Ἀλλά, μπορεῖ ν' ἀγαπήση κανεὶς ἕναν σκελετό, δεδομένου ὅτι εἶναι χρήσιμος στὴν διαιώνισι τοῦ ἀνθρώπου; Δυσπιστῆτε πρὸς ὅλους τοὺς δογματικούς, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν νὰ καταργήσουν αὐτὰ τὰ ἀπατηλὰ μυστήρια καὶ νὰ τὰ ἀντικαταστήσουν μὲ τὸ μόνο λογικὸ ἐπιχείρημα τῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ εἴδους, καὶ πεισθῆτε ὅτι ἡ κολακεία καὶ ἡ μαστρωπεία, ποὺ εἶναι τὸ ἄμεσον ὄχημα τῶν σκοπῶν τῆς φύσεως, περιέχουν ἀλήθεια ὑψηλότερη ἀπὸ τὴν σχετικὴ καὶ περιωρισμένη ἀλήθεια τῶν δογματικῶν τους ὁρισμῶν. Τὸ ἔνστικτον τοῦ ἀπορρήτου, τοῦ μυστηριώδους, τοῦ ἀποκρύφου εἶναι ἡ ἀπόρρητος, μυστηριώδης, ἀπόκρυφη συνδιάλεξις τῆς ἀνθρωπότητος μὲ τὶς οἰκουμενικὲς ἀλήθειες, ποὺ ξεπερνοῦν τὴν συνήθη ἀντίληψι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Γελοῦσαν οἱ Ρωμαῖοι γιὰ τὴν λατρεία τῶν Φετιχιστῶν (ποὺ ἐκήρυττε ὅτι οἱ Θεοὶ γεννιῶνται στοὺς λαχανοκήπους) Ἀλλά, σήμερα προκαλοῦν ὕψιστο θαυμασμὸ οἱ διδασκαλίες καὶ οἱ θεσμοὶ τῶν Αἰγυπτίων, γιγάντιοι σὰν τὶς πυραμίδες των.

Τὰ μυστήρια τῆς Ἐλευσῖνος φαίνονται ἴσως γελοῖα, ὅταν ὅμως μάθετε πὼς ὡδήγησαν σὲ μεγάλη μεταρρύθμισι τῶν ἠθῶν καὶ προσείλκυσαν τοὺς ἄριστους ἄνδρες τῆς ἐποχῆς, θ' ἀντιληφθῆτε ὅτι τόση δύναμις δὲν μπορεῖ νὰ γεννηθῇ ἀπὸ τὸ ἀδειανὸ καὶ τὸ γελοῖο, καὶ ὅτι οἱ ἱερεῖς δὲν ἦσαν καὶ τόσο ἀπατεῶνες, πρὶν ἡ κατάχρησις καὶ ἡ διαφθορὰ νὰ προκαλέσουν τὸν ξεπεσμὸ τῶν τελετουργιῶν.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι μία ἐν ἑαυτῇ· κατὰ τὴν ἐξήγησί της διχάζεται σὲ φῶς καὶ δύναμι· σὰν φῶς καθίσταται ὁρατή, σὰν δύναμις καθίσταται αἰσθητή. Ἡ ἀλήθεια ὅμως ἔχει τὸ δόγμα καὶ τὴν θρησκεία της, δηλαδὴ μιὰ θεωρία καὶ μιὰ θεολογία. Γιὰ νὰ αἰσθανθῆτε μιὰ ἀλήθεια εἶναι σημαντικὸ νὰ τὴν γνωρίσετε ἐσωτερικά, νὰ εἶσθε σ' ἐπαφή, νὰ τὴν δῆτε κατὰ τρόπο πρωταρχικό, εἶναι σημαντικὸ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια, ἀληθινὰ καὶ οὐσιαστικά, νὰ ἐνσαρκωθῇ στὸν ἄνθρωπο.

Τότε ἡ θρησκεία τῆς ἰδέας γίνεται ἕνα μὲ τὸ μυστήριο, διότι ὅποιος ἀγαπάει δὲν βλέπει καὶ ὅποιος βλέπει δὲν ἀγαπάει.

Δεν ἐγνώριζαν περισσότερα ἀπὸ μᾶς οἱ ἱερεῖς τῆς ἀρχαιότητος, οὔτε ὡδηγήθηκαν ἀπὸ ἐρωτικὴ εὐφροσύνη, ὅταν παρίσταναν τὴν ἀγάπη τυφλή. Ἀλλά, ἡ διαβεβαίωσις ὅτι ὅποιος ἀγαπάει δὲν βλέπει καὶ ὅποιος βλέπει δὲν ἀγαπάει, δὲν πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ κατὰ ἐπιφα-

νειακὸ τρόπο, διότι τὸ βλέπειν καὶ ἀγαπᾶν συμπληρώνονται ἀμοιβαίως καὶ ἡ ἕνωσίς των εἶναι τὸ ἰδανικὸ τῆς τελειοποιήσεως.

Τὸ μυστικὸ δὲν εἶναι ἀντίθετο πρὸς τὴν ἀρετή, ἡ ὁποία, μόνον κατὰ τὴν χυδαία ἑρμηνεία, εἶναι κτῆμα ἀποκλειστικὸ μιᾶς ἰδέας καὶ χῶρος τῆς σκέψεως ἄβατος. Ἔτσι λαμβανόμενη εἶναι αὐθαίρετη, μονοπωλιακή, συσκοτιστική, ἀντίθετη πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς Ἀλήθειας, ἡ ὁποία κινεῖται ὁλόκληρη καὶ εἰσδύει στὸ σύμπαν.

Ἡ Ἀλήθεια πρέπει νὰ εἶναι ἁρμονικὴ καὶ ἡ ἀπομόνωσις εἶναι ἄρνησις κάθε ἁρμονίας.

Ἐν τούτοις, στὸ πνεῦμα τῆς σοφίας, τὸ μυστικὸν εἶναι νόμος, πρὸς τὸν ὁποῖον ὀφείλει νὰ συμμορφοῦται ἡ σκέψις γιὰ νὰ ἔχῃ τὴν μεγαλύτερη δυνατὴ ἀποτελεσματικότητα. Εἶναι ἡ ἀνάλογα μὲ τὴν ἱκανότητα ἀπονομὴ τοῦ ἀληθινοῦ, γιατὶ αὐτό, ἂν καὶ εἰσδύει στὸ σύμπαν, ἀντανακλᾷ καὶ κατὰ τμηματικὰ μέρη. Σ' αὐτὸ δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ αὐθαίρετο, διότι σ' ἐκείνους ποὺ δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ μάθουν τὴν ἀλήθεια, θὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ σπάσουν τὸ μυστικό.

Δὲν εἶναι ὅλες οἱ ἀλήθειες ὅπως οἱ μαθηματικές, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ζημιωθοῦν ἀπὸ τὴν ἀμάθεια καὶ ν' ἀποκρουσθοῦν ἀπὸ ψευδεῖς διδασκαλίες.

Τίποτε δὲν εἶναι πιὸ ἀντίθετο στὴν ἀλήθεια, ἀπὸ ἕναν ἀναρμόδιο κριτή, ἕναν ἀδαῆ νοῦ, διότι τότε ἡ βεβήλωσις καταντᾷ σκάνδαλο καὶ πολλαπλασιάζει τὰ ἐμπόδια, ὥστε νὰ ἀποδιώχνῃ τὴν ἀλήθεια μακριὰ σὲ περιωρισμένα ὅρια. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ποιητὴς λέει:

«Στὴν ψευτοδώρα ἀλήθεια πρέπει πάντα
να κλεῖς, ὅσο μπορεῖς, σφιχτὰ τὰ χείλια
γιατί, χωρὶς νὰ φταῖς, ντροπὴ σοῦ φέρνει»
(Κόλασις ΙΣΤ 124—126)

Γιὰ μᾶς λοιπὸν τὸ μυστικὸ δὲν εἶναι σκοπός, ἀλλὰ μέσον στὴν ὑπηρεσία καλύτερης καὶ χρησιμώτερης δημοσιότητος. Δὲν εἴμεθα οὔτε σφετερισταί, οὔτε μονοπωλισταί, ἀλλὰ θεματοφύλακες τοῦ ἀληθινοῦ κοινωνικοῦ θησαυροῦ: τῆς ἀνθρώπινης σκέψεως.

Ἀκολουθοῦμε τοὺς αἰώνιους νόμους τοῦ σύμπαντος, ποὺ ἐπιβάλλουν σὲ κάθε ὀργανισμὸ νὰ ἔχῃ ἐσωτερικὸ καὶ ἐξωτερικό, οὐσία καὶ μορφή, καὶ δὲν δείχνουν τοὺς σκοποὺς τῆς φύσεως παρὰ στὸ τέλος.

Ἡ συμβολικὴ γλῶσσα εἶναι ἀναγκαία στὸ μυστήριο, διότι ἡ ἀλήθεια—φῶς καὶ δύναμι, δηλαδὴ ζωή—δὲν μπορεῖ νὰ ἐκφρασθῇ με λέξεις νεκρὲς χωρὶς ἐσωτερικὸ δυναμισμό.

Τὸ σύμβολο μπορεῖ μόνον νὰ ἑρμηνευθῇ, διότι δὲν ἔχει συνώνυμα.

Καὶ ὁ Δάντης με σύμβολα ἐκφράζεται γιὰ τὴν ἀποκάλυψι μυστηρίων. Οἱ γραμματολόγοι περιορίζονται νὰ τὸν θεωροῦν πατέρα τῆς νέας ἰταλικῆς γλώσσας καὶ λογοτεχνίας, διότι σταματοῦν στὶς λέξεις ὅταν προσπαθοῦν νὰ τις ερμηνεύσουν, καταλήγουν σὲ μιὰ Βαβὲλ καὶ τὸν βεβηλώνουν. Οἱ ἱστορικοὶ ἀναζητοῦν τὰ στοιχεῖα τῶν ἀφηγήσεων τοῦ Ποιητοῦ καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὶς ἀλληγορίες του

κατὰ τὴν γνώμη τους, ὁ Δάντης ἔγραψε γιὰ τὰ πράγματα τῆς ἐποχῆς του, γιὰ τὴν χώρα του πιὸ περιοριστικά, τιμωρώντας τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἀμείβοντας τοὺς φίλους, καὶ γιὰ ὅλα αὐτὰ μόνον συνέθεσε τοὺς τρομεροὺς πίνακές του. Οἱ αἰσθητικοὶ στάθηκαν στὴν ὀμορφιὰ τῶν στίχων καὶ ἔδεσαν ἀνθοδέσμες, ποὺ ἐπηρέασαν καὶ τοὺς μεταγενέστερους. Κάθε πλευρὰ ἔκαμε δικόν της τὸν Δάντη: Γιβελίνος γι' αὐτούς, Γουέλφος γιὰ τοὺς ἄλλους, καθολικὸς ἢ ἀποστάτης ἢ ἀντιπαπικός.

Ἀλλά, τί πραγματικὰ εἶναι ἡ Θεία Κωμωδία; Νὰ μὴν εἶναι ἄλλο ἀπὸ μιὰ μαγικὴ ὀθόνη, ποὺ ἐπάνω της περνοῦν, μὲ χρώματα φανταστικά, διάφορα ἀσύρραπτα γεγονότα, ἄλλα μὲ τὴ φυσική τους ἐνδυμασία καὶ ἄλλα μὲ ἀλληγορικὴ μεταμφίεσι, χωρὶς σύστημα καὶ ἑνότητα, ἀπὸ τοῦ εἰδωλολατρισμοῦ μέχρι τοῦ καθολικισμοῦ;

Κατὰ τοὺς ἱστορικούς, ὁ Δάντης συνάθροισε ὅλους τοὺς θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου καὶ τοὺς Ἁγίους τοῦ καθολικοῦ Παραδείσου γιὰ νὰ ἐπενδύσῃ μερικὰ γεγονότα καὶ ὡρισμένα πρόσωπα, ποὺ θὰ ἔμεναν θαμμένα στὴ λησμονιὰ δίχως τὸ ποίημά του. Ἕνα ἀσκὶ λάδι γιὰ ἕνα λάχανο...

Ἡ Θεία Κωμωδία ξεπερνάει ὁλοφάνερα τὶς ἀναλογίες τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, ὄχι μονάχα τῆς ἐποχῆς τοῦ Δάντη, ἀλλὰ καὶ τοῦ κόσμου· δὲν ἀσχολεῖται μονάχα μὲ τὴν γῆ, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν οὐρανό.

Εἶναι θεμελιώδης νόμος στὴν τέχνη ἡ εὐρυθμία τῶν τμημάτων της καὶ ἡ ἀνύψωσις τοῦ σκοποῦ πάνω ἀπὸ τὰ μέσα. Θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι τὸ Κολοσσαῖον χτίσθηκε γιὰ νὰ προσαρμοσθῆ ἡ μιὰ πέτρα πάνω στὴν ἄλλη, Ὅτι ἡ Αἰνειὰς γράφτηκε ὡς μέσον γιὰ νὰ περιγραφοῦν τὰ πλοῖα, τὰ ἄντρα, οἱ σίβυλλες κλπ.

Γιὰ τὸν Δάντη θὰ ἦταν πιὸ παράδοξο, πιὸ ἀδύνατο, ἀφοῦ ἀνάμεσα στὰ λίγα γεγονότα καὶ στὴν συνολικὴ ἰδέα τοῦ ἔργου χαίνει ἄβυσσος. Ἐκεῖνα, εἶναι ἡ ὕλη· ἐκείνη, ἡ ἰδέα. Ἡ γήινη ἑρμηνεία τοῦ ἔργου γίνεται περισσότερο χονδροειδὴς ὅσο προχωροῦμε στὶς ἀνώτερες περιοχές.

Ὅσοι λοιπὸν στέκονται σὲ ταπεινὲς ἑρμηνεῖες, ὅσοι, καθὼς ἔλεγε ὁ Ποιητής, πλέουν σὲ μικρὲς βαρκοῦλες, καλύτερα νὰ γυρίσουν στὰ νερά τους, γιατὶ κινδυνεύουν νὰ χαθοῦν:

**«Ὦ σεῖς ποὺ σὲ μικρή, μικρὴ βαρκοῦλα,
ποθώντας νὰ μὲ ἀκοῦστε, ἀκολουθᾶτε
τὸ σκάφος μου, ποὺ τραγουδώντας πλέει,
στὰ πρῶτα γυρογυάλια σας γυρίστε·
στὸ πέλαο μὴν ἀνοίγεστε, γιατὶ ἴσως
τὸ δρόμο σας θὰ χάστε χάνοντάς με.
Τὸ κῦμα ποὺ ἀρμενῶ κανεὶς δὲ διάβη.
Φυσᾶ ἡ Ἀθηνᾶ κι ὁ Ἀπόλλωνας πλωρίτης·
κι οἱ ἐννιά μοῦ δείχνουν Μοῦσες τὸ βορράστρι».**

(Παράδεισος, Β' 1—9)

Εὔκολα μπορεῖ ν' ἀντιληφθῆ κανεὶς πῶς ὁ Δάντης χρησιμοποιεῖ τὰ γεγονότα τοῦ καιροῦ του, καθὼς ὁ ζωγράφος τὰ χρώματα τῆς παλέττας του. Στὰ μεγάλα σχέδια, ὅπως καὶ στὰ μικρά, χρειά-

ζονται τὸ μολύβι καὶ τὸ κάρβουνο· καὶ ὁ Δάντης γιὰ νὰ σχεδιάση καὶ νὰ χρωματίση τὶς ὑπέροχες ἰδέες του ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ χρησιμοποιήση τὴν ὕλη ποὺ τοῦ προσέφεραν ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος.

Ἡ μύησίς του συντελεῖται σὲ τρεῖς περιοδεῖες συμβολικές: Ἡ πρώτη τῆς Κολάσεως, ἡ δεύτερη τοῦ Καθαρτηρίου, ἡ τρίτη τοῦ Παραδείσου. Ἡ περιοδεία τῆς Κολάσεως ἐρευνᾶ τὸ παρελθόν, ἀναζητεῖ τὸ κακὸ καὶ τὴν ἀνταποκρινόμενη τιμωρία· ἡ περιοδεία τοῦ Καθαρτηρίου καθορίζει τὰ μέσα τῆς ἀνανήψεως καὶ ἐρευνᾶ τὸ παρόν· ἡ περιοδεία τοῦ Παραδείσου ἐξελίσσει τὴν ἀρχὴν τῆς τάξεως καὶ ἐρευνᾶ τὸ μέλλον.

Οἱ τρεῖς περιοδεῖες ἔχουν εἴκοσι ἕναν προοδευτικοὺς κύκλους— ἑφτὰ γιὰ κάθε μία—ποὺ ἀνταποκρίνονται σὲ 21 μυητικοὺς βαθμούς, ποὺ ἐξηγοῦνται στὰ τεκτονικὰ τυπικά.

Συμβολικὴ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς Θείας Κωμωδίας:

> «Στὸ μεσοστράτι ἀπάνω τῆς ζωῆς μας
> σὲ σκοτεινὸ πλανέθηκα ρουμάνι,
> τί ’ταν ὁ δρόμος ὁ σωστὸς χαμένος...»
> (Κόλασις, Α΄ 1—3)

Στὸ μέσον τοῦ δρόμου τῆς ζωῆς μας ὁ ἄνθρωπος πλανιέται σ᾽ ἕνα σκοτεινὸ δάσος, ἀπὸ τὸ ὁποῖο κανένας δὲν βγῆκε ζωντανός, γιατὶ ἔχει χαθῆ ὁ σωστὸς δρόμος τῆς Ἀνθρωπότητος. Μέσον, ἐδῶ σημαίνει μέσον καὶ ὄχι ἥμισυ· ὁ Δάντης σὲ ἡλικία 35 ἐτῶν δὲν ἔβγαινε ἀπὸ τὴν ἀνάρρωσι τῆς βλακείας, οὔτε ἀπὸ τὰ ὄργια τῶν ἐλαττωμάτων. Κι᾽ ὁ πιὸ κοινὸς ἄνθρωπος θὰ ντρεπόταν νὰ ἐξομολογηθῆ ὅτι μέχρι τὰ μισὰ τῆς ζωῆς του, στὰ 35 χρόνια του, εἶχε ἀνεχθῆ τὴν πνευματικὴ νύχτα.

Κάθε πλάσμα ποὺ γεννιέται, κατὰ τὶς μυητικὲς διδασκαλίες, κατέρχεται ἀπὸ τὸ ἰδεῶδες καὶ ἐξαναγκάζεται σὲ περιορισμούς, γι᾽ αὐτὸ στερεῖται τῆς τελειοποιήσεως, ποὺ μπορεῖ νὰ φθάση μόνον μὲ τὴν ἐξέλιξι. Στὸ τέρμα τῆς κοιλάδας τῆς θνητῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, εἶναι ἕνας γήλοφος δασωμένος ἀπὸ τὶς ἀκτῖνες τῆς ἀλήθειας, ὅπου ὁδηγοῦν πολλὰ κανάλια. Ἐκεῖ, μὲ τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν ἐργασία καὶ μὲ τὴν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὸν φόβο, ἀπὸ τὸν θάνατο ἀναβλύζει ἡ ἀθανασία.

Ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος πρέπει ν᾽ ἀποφύγη μὲ κομμένη τὴν ἀναπνοὴ ἕνα πέρασμα, ζητώντας τὴν βοήθεια τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδὴ βαπτιζόμενος στὴν κοινωνικὴ ἀλληλεγγύη ν᾽ ἀποφύγη τὸν πάνθηρα, τὸν λέοντα καὶ τὸν λύκο, τρεῖς στιγμὲς τοῦ ἐγωϊσμοῦ ποὺ ζητοῦν νὰ τὸν ἀπωθήσουν στὸ δάσος.

Ὁ Δάντης εἶναι ὁ Μύστης, σύμβολο τῆς Ἀνθρωπότητος ποὺ βαδίζει στὴν πρόοδο.

Ὁ Βιργίλιος εἶναι ὁ ἀνάδοχος καὶ ἀντιπροσωπεύει τὴν κοινωνικὴ ἐπέμβασι, ποὺ δίνει τὸ βάπτισμα τοῦ πολιτισμοῦ ἀπὸ τὸ παρελθὸν στὸ παρόν.

Μὲ τὸ βάπτισμα περνάει ἀπὸ τὴν φυσικὴ μητρότητα στὴν κοι-

νωνική μητρότητα, πού συμβολίζει τήν ἀνάληψι τῶν καθηκόντων.

Ὁ Βιργίλιος, ἂν καὶ δὲν ἐλάτρευσε δεόντως τὸν Θεό, ἀφοῦ γεννήθηκε πρὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ, στέλλεται ἀπὸ τὴν Βεατρίκη, τὴν γυναίκα τοῦ ἀνθρώπινου νοῦ, ἡ ὁποία ἄλλαξε ζωὴ καὶ ἀπὸ τὸν γήϊνο παράδεισο γύρισε στὸν ἐπουράνιο. Ὁ θάνατος τῆς Βεατρίκης εἶναι μία πρόοδος σχετικὰ μὲ τὸν θάνατο τῆς Ἴσιδος καὶ τοῦ Χιράμ· εἶναι ἡ συσκότισις τῆς ἀλήθειας μπροστὰ στὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα.

Ὁ Δάντης δὲν ἐψεύσθη ποτέ· ὁ Δάντης ὑπῆρξε ἐπαναστάτης, ἀλλὰ ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ἐπαναστάτες πού ὑψώνουν τὸ δίκαιον πάνω ἀπὸ τὴν δύναμι, τὸ πνεῦμα πάνω ἀπὸ τὴν ὕλη. Ἡ θεωρία του ἀνεβαίνει ἀπὸ τὴν γῆ στὸν οὐρανό· καὶ μᾶς προειδοποιεῖ πὼς οἱ παράξενοι στίχοι του κρύβουν μιὰ διδασκαλία, ἐκείνην πού ἐκδηλώνεται στὸν ἴσκιο τῆς μακάριας βασιλείας ὅπου ἡ εἰκόνα εἶναι κατώτερη ἀπὸ τὸ εἰκονιζόμενον, γι' αὐτὸ λόγος τῆς Ἰδέας γίνεται ἡ ἀλληγορία.

Ἂν ἀπαλλάξουμε τὴν Θεία Κωμωδία ἀπὸ τὰ ψευδῆ σχόλια, θὰ τὴν δοῦμε στὸ ἁπλὸ καὶ φυσικὸ μεγαλεῖο της καὶ ἡ ἑρμηνεία δὲν θὰ ἔχη ἀβεβαιότητες. Θὰ δοῦμε πὼς εἶναι ἡ μεγάλη προοδευτικὴ χριστιανικὴ τριλογία. Τρία εἶναι τὰ βασίλεια τῆς Ὑπέρτατης Ἀλήθειας· τὰ τρία αὐτὰ βασίλεια στὴν ἠθικὴ τάξι ἀνταποκρίνονται στοὺς δύο ἀπόλυτους πόλους τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους ρέει ἡ ἀναγέννησις τῆς προόδου καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς ἀνθρώπινης τελειοποιήσεως.

Κόλασις, Καθαρτήριον καὶ Παράδεισος, εἶναι οἱ τρεῖς ἰδεώδεις τύποι, οἱ τρεῖς μεγάλες φάσεις πού διέπουν τὶς ἐκδηλώσεις τοῦ Σύμπαντος. Κάθε Ὠδὴ ἔχει 33 ἄσματα· ἀπὸ τὴν πρώτη, πού φαίνεται νὰ ἔχη 34, πρέπει νὰ μὴ λογαριαστῆ ἡ εἰσαγωγή. Κάθε ἄσμα δεσπόζεται ἀπὸ τὰ τρίστιχα, τὰ ὁποῖα, καθὼς κυλοῦν ἁρμονικά, δίνουν ποικιλία, ἀλλὰ καὶ συντελοῦν στὴ γενικὴ ἑνότητα.

Ὅσο γιὰ τὴν ἠθικὴ συναρμογή, ἑπτὰ εἶναι οἱ κύκλοι τῆς κολάσεως, τὰ ἀρνητικὰ στοιχεῖα, ἑπτὰ εἶναι τὰ ἅλματα τοῦ καθαρτηρίου καὶ ἑπτὰ οἱ οὐρανοὶ τοῦ παραδείσου πού συμπληρώνουν τὸ μεγάλο ταξίδι.

Αὐτὴ ἡ μεγάλη ἀρχιτεκτονικὴ δὲν εἶναι τυχαία, οὔτε συμμετρία ἐξωτερικῆς μορφῆς, ἀλλὰ ἔχει τὸν λόγο της στὴν διδασκαλία ἐκείνη, στὴν ὁποίαν ὁ Δάντης ἀφιέρωσε τὸ ἔργο του. Μεγάλος ἀποκαλυπτὴς τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ, γιὰ μιὰ στιγμὴ ἐδίστασε κάτω ἀπὸ τὸ μεγάλο βάρος τῆς ἀποστολῆς καὶ δὲν μπόρεσε νὰ μὴν ἀναφωνήση:

«Μά ἐγώ γιατί νά 'ρθῶ, γιά ποιός τό στέργει,
Δέν εἶμαι Αἰνείας ἐγώ, δέν εἶμαι Παῦλος.
Μήτε κι ἐγώ, μήτε ἄλλοι κρίνουν με ἄξιο»
(Κολασις, Β' 31—33)

Κατανικώντας ὅμως μὲ ὑπέροχη ὁρμὴ κάθε δισταγμό, ἐπιτελεῖ καὶ τὴν τρίτη περιοδεία, ξέροντας πὼς θὰ ἔλαμπε τὸ ἔργο του στὰ πεπρωμένα τοῦ οἰκουμενικοῦ πολιτισμοῦ.

Τὸ σκοτεινὸ ρουμάνι εἶναι ἡ Κόλασις, τὸ χάος, τὸ κακό, τὸ ἔρεβος· προσεύχεται καὶ ἐπικαλεῖται βοήθεια. Τὸ ἀπότομο βουνὸ εἶναι τὸ Καθαρτήριο, ἡ ἐλπίδα, ἡ πρόοδος, ἡ ἐπανόρθωσις, ἡ ἐργασία, παραδειγματισμός, ὁδηγὸς στὴν θυσία καὶ στὴν λύτρωσι.

Ὁ ἥλιος εἶναι ὁ Παράδεισος, τὸ φῶς, ἡ ἀλήθεια, τὸ ὡραῖο, τὸ καλό· ὁδηγεῖ στὸν ἀπόλυτο θρίαμβο τῆς ἀρετῆς ποὺ χαρίζει τὴν μακαριότητα.

Ὁ Δάντης ἦταν Ροδόσταυρος καὶ Ναΐτης Καδώς· εἰσεχώρησε στὰ ὑψηλὰ μυστήρια τῆς ἀρχαιότητος καὶ ἐνεπνεύσθη ἀπὸ τὶς τεκτονικὲς διδασκαλίες γιὰ τὸ Θεῖο Ποίημά του.

Στὸ Αὐτοκρατορικὸ Μουσεῖο τῆς Βιέννης ὑπάρχουν δύο μετάλλια, ποὺ φέρουν ἀνάγλυφη τὴν μορφὴ τοῦ Δάντη τὸ ἕνα, τοῦ Πέτρου Πιζάνο τὸ ἄλλο. Ἀμφότερα ἔχουν στὴν ἀνάποδη τὰ ἀρχικὰ τῶν Ναϊτῶν: F.S.K.I.P.F.T. (Fraternitatis Sacrae Kadosch Imperialis Principatus, Frater Templarius).

Συνάγουμε λοιπόν, ὅτι ὁ μεγαλύτερος τῶν ποιητῶν ἦταν μεγάλος μεμυημένος καὶ ἐκλαΐκευσε τὶς αἰώνιες ἀρχὲς τοῦ Τεκτονισμοῦ ὑπὸ τὸν πέπλο τῶν παράξενων στίχων.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

Ἀνεβαίνοντας στὸν Ὄλυμπο

Γιὰ νὰ γνωρίσω τοὺς θεούς σου
ἄνοιξα μόνος μου τὸ δρόμο,
γιὰ ὅλο μου τὸ δρόμο
τὴν ἀπόφασή μου παίρνοντας
ὡσὰ μονάκριβο καρπό, γιὰ νὰ δροσίζω, στὶς
[ἀκρότατες στιγμὲς
τῆς δίψας μου, τὰ χείλια !
Ὄλυμπε, ἀνήφορε τοῦ Δία,
τὸ χῶμα σου εἶναι μαῦρο,
ζυμωμένο μ' ὅλα τὰ χινόπωρα
τῶν καστανιῶν καὶ τῶν πλατάνων,
καὶ τὸ πόδι χώνεται βαθύτερα ἀπὸ τὸ στραγάλι
γιὰ νὰ σ' ἀνεβεῖ !
Ἀδιάκοπα,
μὲ τὸ μαχαίρι—
δαφνοτόμος,
κισσοτόμος—
πρέπει νὰ κόβει τὸ στενό του μονοπάτι
μέσ' ἀπ' τὰ παλιούρια
ὅποιος γυρέψει νὰ σὲ ἰδεῖ !
Κι ἀπάνωθέ του, σὰ λυροχορδές,
οἱ κληματίδες ἀμποδᾶνε νὰ διαβεῖ !

(«Πρόλογος στὴ ζωή»)

Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΠΛΕΥΡΑ ΣΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΩΝ ΦΥΤΩΝ

Τῆς Marguerite S. Aimi

ΤΟ ΦΥΤΙΚΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ εἶναι ἡ ἀρχαιότερη μορφὴ ζωῆς πάνω στὴ γῆ. Ἑκατομμύρια χρόνια προτοῦ νὰ φανῆ σὲ στερηὰ ἢ σὲ θάλασσα ζωϊκὴ ὕπαρξις, ἡ βλάστησις ἐσκέπαζε μεγάλο μέρος τῆς ἐπιφάνειας τοῦ πλανήτου μας.

Ὅταν μιλοῦμε γιὰ τὸ φυτικὸ βασίλειο γενικά, ἴσως ἡ πρώτη σκέψις μας στρέφεται στὴν ὀμορφιὰ τῶν λουλουδιῶν, γιατὶ ἀσφαλῶς ὅλες οἱ φυλὲς ἀνὰ τοὺς αἰῶνες ἀγάπησαν τὰ λουλούδια. Καὶ πραγματικά, ὅταν εἶναι καλλιτεχνικὰ τοποθετημένα, δὲν ὑπάρχει τίποτε ὡραιότερο ἀπὸ τὰ λουλούδια, τίποτε ποὺ νὰ δίνη περισσότερη εὐτυχία, περισσότερη παρηγορία, περισσότερη ἁγνὴ χαρά. Ἕνα φτωχικὸ δωμάτιο, τὰ λουλούδια τὸ κάνουν χαρωπό, κι᾽ ἀπὸ μιὰ ἔρημη ψυχὴ διώχνουνε τὴν μοναξιά. Τὸν ἄρρωστο ἐνθαρρύνουν τὰ λουλούδια, παρηγοροῦνε τὸν θλιμμένο. Ψιθυρίζουνε ἀγάπη, ζητοῦνε καὶ φέρνουν συγγνώμη. Τὰ λουλούδια μεταφέρουν κολακεία καὶ βεβαιώνουν τὰ κατορθώματα. Ἀλλά, καθὼς μιλοῦμε σ᾽ αὐτὲς τὶς γραμμές, σκεφτόμαστε ἐγωϊστικά, ὅπως πάντα σκέφτεται ἡ ἀνθρωπότης. Σκεφτόμαστε τὶ μποροῦνε νὰ κάμουν γιὰ μᾶς τὰ λουλούδια καὶ διόλου δὲν σκεφτόμαστε τὶ ἐμεῖς θὰ μπορούσαμε νὰ κάμουμε γι᾽ αὐτά.

Ἀμφιβάλλω σφοδρῶς ἂν ἡ μεγάλη Δύναμις στὸ κέντρο τοῦ Σύμπαντος μπῆκε σὲ ὅλη τὴ φασαρία νὰ πλάση τὰ λουλούδια, γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ κάμουμε πιὸ ἑλκυστικὸ τὸ τραπέζι τοῦ τσα-

Ἀπὸ το The American Theosophist, Wheaton Ἀμερικῆς

γιοῦ ἤ γιὰ νὰ μηνύσουμε σὲ κάποιον ὅτι λυπόμαστε ποὺ ἐκάμαμε κάτι ποὺ δὲν θὰ ἐκάναμε ἂν ἡ δεύτερη σκέψις μας ἦταν πρώτη. Ἐξελιχθήκαμε ὥστε ν' ἀγαποῦμε τὰ λουλούδια, μάθαμε ὅμως καὶ νὰ τὰ σεβόμαστε;

Τὸ φυτικὸ βασίλειο τὸ θεωροῦμε σὰν παραχώρησι στοὺς ἀνθρώπους. Θλιβόμαστε ἂν ἡ λαίλαπα γκρεμίση ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλοπρεπῆ δένδρα μας. Ἂν τὰ σκαθάρια φᾶνε τὰ τριαντάφυλλά μας, ἂν ἡ ξηρασία μαράνη τὰ κρίνα μας ἢ τὰ τυφλοπόντικα καταστρέψουν τοὺς βολβούς μας, στενοχωριόμαστε, ἀλλά, καθὼς τὸ πλεῖστον τῶν πολιτῶν, δὲν γνωρίζομε τοὺς γείτονές μας, καὶ στὴν περίπτωσι αὐτὴ ἐννοῶ «γείτονες» τὸ φυτικὸ βασίλειο τριγύρω μας.

Τὸ βασίλειο αὐτὸ εἶναι ζωτικώτατο μέρος τοῦ Σύμπαντος. Ξέρουμε πολὺ καλὰ ὅτι χωρὶς τὸ φυτικὸ βασίλειο δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ ζήσουμε πάνω στὴ γῆ, γιατὶ τὰ φυτὰ ἐξασφαλίζουν τὴν καθαρότητα τοῦ ἀέρα ποὺ ἀναπνέομε, τὸν ἀέρα ποὺ δίχως αὐτὸν δὲν ὑπάρχει ζωή. Ξέρουμε ἀκόμα ὅτι τὰ φυτὰ μᾶς παρέχουν τροφή, γιατὶ κι' ἂν ἀκόμα θέλαμε νὰ ἀκολουθήσουμε ἀποκλειστικὴ κρεωφαγικὴ δίαιτα, δὲν θὰ μπορούσαμε, ἀφοῦ δὲν θὰ μποροῦσαν τὰ ἴδια τὰ ζῶα νὰ ἐπιζήσουν χωρὶς φυτά, γιατὶ τρέφονται ἀπὸ τὴ βλάστησι. Τὸ φυτικὸ βασίλειο μᾶς ἐπρομήθευσε τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὰ καταφύγιά μας, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν σπηλαίων, μὲ τὴν ἐνδυμασία, τὰ ἔπιπλα, τὸ λάδι γιὰ τὰ λυχνάρια μας καὶ τὸ κάρβουνο γιὰ τὶς θερμάστρες μας. Καὶ τὸ ἴδιο τὸ ἔδαφος τριγύρω μας τὰ φυτὰ τὸ συγκρατοῦν. Μᾶς δίνουν ἴσκιο. Τὸ φυτικὸ εἶν' ἕνα ἀπέραντο καὶ ὄμορφο βασίλειο, πολὺ πιὸ μεγάλο ἀπὸ τὸ ζωϊκὸ ἢ καὶ τὸ ἀνθρώπινο, καὶ ἀξίζει τὴν πιὸ σοβαρὴ προσοχὴ κ' ἐκτίμησί μας.

Τὰ τελευταῖα χρόνια γίνεται πολὺς λόγος γιὰ «ἕναν κόσμο». Ἀργά, πολὺ ἀργά, ξημερώνει στὴν συνείδησι τοῦ ἀνθρώπου ἡ ἀντίληψις ὅτι ὅλοι οἱ λαοὶ εἶναι τέκνα τῆς ἴδιας Θείας Πηγῆς, ἑπομένως ἀδελφοί. Ἂν ὅμως πρόκειται νὰ ἀναγνωρίσουμε ἐντελῶς τὸν «ἕνα κόσμο», τότε ὅλα τὰ βασίλεια, τὸ ὀρυκτό, τὸ φυτικὸ καὶ τὰ ζωϊκά, καθὼς καὶ τὸ ἀνθρώπινο βασίλειο, πρέπει ν' ἀναγνωρισθοῦν ὅτι ἀποτελοῦν μέρη τῆς μιᾶς μεγάλης Ὑπάρξεως.

Ἔχει λεχθῆ ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς μας εἶναι νὰ ἀνυψωθοῦμε σὲ ὅσο τὸ δυνατὸν μεγαλύτερη ἁγιότητα κ' ἕνας ἀπὸ τοὺς συντομώτερους δρόμους γι' αὐτὸν τὸν σκοπὸ εἶναι ἡ σωστὴ ἐκτίμησις. Ἐὰν λοιπὸν τὸ φυτικὸ βασίλειο μᾶς δίνει τροφή, ἐνδυμασία, καταφύγιο, ζέστη, φῶς, καθαρὸ ἀέρα καὶ συγκρατεῖ γύρω μας τὸ ἔδαφος, τὸ ἐλάχιστο ποὺ πρέπει νὰ κάνουμε εἶναι νὰ ἐκτιμήσουμε σωστὰ τὴν συμβολή του καὶ νὰ τὸ σεβαστοῦμε.

Πολλὰ φυτὰ ἔχουν ὑψηλὸ βαθμὸ ἀναπτύξεως. Ὑπάρχουν μερικὰ ποὺ μποροῦν νὰ βλέπουν, ν' ἀκοῦνε, νὰ αἰσθάνωνται, νὰ ἔχουν ἀφή. Ἄλλα, μποροῦν νὰ κολυμποῦν, νὰ πηδοῦν, νὰ κυλιοῦνται, νὰ περπατοῦν. Μερικὰ φυτὰ εἶναι ματαιόδοξα καὶ δια-

κοσμοῦνται γιὰ νὰ ἑλκύουν τὴν προσοχή. Ἀλλα, μιμοῦνται τὰ πουλιά, τὶς μέλισσες, τὰ φίδια, ἀκόμη καὶ τὶς πέτρες. Φροντίζουν γιὰ τὰ παιδιά τους καὶ τὰ διδάσκουν νὰ προστατεύουν τὸν ἑαυτό τους, πιὸ πολὺ ἀπὸ ὅ,τι κάνουν μερικοὶ γονεῖς. Προσπαθῆστε νὰ γνωρίσετε τὰ φυτὰ καὶ θὰ δῆτε πόσο ἀληθινὰ ὑπέροχα εἶναι.

Πολλὰ φυτά, σὰν ἀνθρώπινα ὄντα, ἀναγνωρίζουν τὴν σημασία τους στὸν κόσμο, καὶ δὲν εἶναι θύματα τῶν περιστάσεων, ὅπως θὰ νομίζαμε. Κάθε φυτὸ ἔχει ἀναπτύξει δικά του μέσα ἀσφαλείας ἐναντίον τῶν ἰδιαιτέρων ἐχθρῶν του. Ἐπίσης τὰ φυτὰ ἀναγνωρίζουν τοὺς φίλους των. Μεγαλώνουν, πολλαπλασιάζουν καὶ ἐγκαθιστοῦν τὶς οἰκογένειές των, ἐκμεταλλευόμενα τὶς εὐκαιρίες καὶ προκαλώντας καινούριες, ἀκριβῶς ὅπως οἱ ἄνθρωποι. Τοὺς ἐχθρούς των, ἄλλοτε τοὺς πολεμοῦν μοναχικὰ καὶ ἄλλοτε ὁμαδικά. Τ' ἀγκάθια, τὰ δηλητήρια, οἱ ἐκκρίσεις, οἱ μυρωδιὲς καὶ τὰ κεντριὰ εἶναι μορφὲς ἀμύνης, ποὺ ἔμαθαν νὰ τὶς προβάλλουν γιὰ νὰ προστατεύουν τὸν ἑαυτό τους.

Ὅλοι ξέρουμε τὴν λευκάκανθα. Εἶν' ἕνα θαυμάσιο παράδειγμα τῆς αὐτοπεποιθήσεως καὶ ἀνεξαρτησίας τῶν φυτῶν. Ἄλογα, πρόβατα, γίδια, ἐπίσης καὶ ἄνθρωποι, ἀποφεύγουν τὰ κακὰ μαχαιρωτὰ ἀγκάθια της. Ἀλλὰ ὅσο ἀποτελεσματικὰ καὶ νἆναι αὐτὰ τ' ἀγκάθια, δὲν προστατεύουν τὴν λευκάκανθα, ὅπως συμβαίνει καὶ στὸν ἄνθρωπο, ἀπὸ τὶς μικρότερες ἐνοχλήσεις, ὅπως τὶς κάμπιες καὶ τοὺς μύκητες. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει στρατούς, στόλους, ἀεροπλάνα, ἀτομικὲς βόμβες, ἀλλὰ δὲν τὸν βοηθοῦν τέτοια ὅπλα ὅταν πολεμάη τὶς μυῖγες, τὰ κουνούπια ἢ τούς... εἰσπράκτορες. Ἡ λευκάκανθα μπορεῖ νὰ πολεμάη ποίμνια καὶ ἀνθρώπους, ἀλλὰ νικιέται ἀπὸ σκουλήκια καὶ παράσιτα. Ἔχομε ὅλοι τὶς σκοτοῦρες μας, ἀλλὰ χωρὶς αὐτὲς δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ ἀναπτυχθοῦμε.

Κάθε λουλούδι εἶναι σχεδιασμένο ἀπὸ τὴν Μεγάλη Νόησι ἔτσι ὥστε νὰ ὑποδέχεται τὸν ἐπιθυμητὸ ξένο καὶ ν' ἀποκρούη τὸν ἀνεπιθύμητο, καὶ τόσο διπλωματικά, ποὺ δὲν τὸ ἔμαθε ἡ ἀνθρώπινη φυλή. Ἂς πάρουμε γιὰ παράδειγμα τὸ αἰγόκλημα: κρύβει τὸ πολύτιμο νέκταρ του σὲ μακρυοὺς σωλῆνες σὲ σχῆμα σάλπιγγας, ὥστε τὸ κακὸ ἔντομο νὰ μὴ μπορῆ νὰ γευματίση μ' αὐτό. Μόνον τὸ κατάλληλο γιὰ τὴν γονιμοποίησι τοῦ φυτοῦ ἔντομο μπορεῖ νὰ γευθῆ τὸ μέλι του. Ὁ κακὸς ἐπισκέπτης, μὴν ἔχοντας τὴν ἀπαιτούμενη διάπλασι γιὰ νὰ εἰσχωρῆ στὸν σαλπιγγοειδῆ σωλῆνα, ἀνοίγει τρύπες στὸ τοίχωμα τοῦ λουλουδιοῦ. Καὶ τότε τί γίνεται; Τὸ φυτὸ ἔχει προβλέψει αὐτὴ τὴν ἐνέργεια καὶ πολὺ ἔξυπνα ἔχει ἀναπτύξει δηλητηριώδεις χυμοὺς στὶς ἶνες τῶν τοιχωμάτων του. Ὁ ἐχθρὸς πίνει καὶ ἐξουδετερώνεται.

Σὲ μερικὰ φυτά, καθὼς ἀναπτύσσονται, τὰ στελέχη τους γίνονται γυαλιστερὰ σὰν βερνικωμένα καὶ ἐμποδίζουν τὴν ἀναρρίχησι σὲ ἐχθρικὰ ἔντομα, ἔτσι ἀποτρέπουν πιθανὴ εἰσβολή. Σὲ ἄλλες περιπτώσεις, οἱ ἐκκρίσεις

τῶν φυτῶν εἶναι τόσο πυκνὲς καὶ ἐλαστικές, ὥστε κρατοῦν τὸν ἀνεπιθύμητο ξένο αἰχμάλωτο καὶ τὸν καταδικάζουν σὲ θάνατο χωρὶς νὰ βλάψη τὸ φυτό.

Δὲν ὑπάρχει σ᾽ αὐτὰ τίποτε τὸ καινούριο, ἀλλὰ ξεχνοῦμε τὰ γύρω μας θαύματα. Ζοῦμε σ᾽ ἕναν κόσμο βαρυφορτωμένο μὲ ἀνησυχίες, πιέσεις καὶ χιλιάδες λεπτομέρειες. Τὸ νὰ σκεφθοῦμε καὶ νὰ ἐκτιμήσουμε τὴν ἐξυπνάδα τῶν φυτῶν μπορεῖ νὰ θεωρηθῆ ὑπεράνω καὶ πέραν τῆς ἐπιταγῆς τοῦ χρέους. Ἀλλὰ ἔτσι εἶναι; Ἕνα βασίλειο ποὺ μᾶς δίνει τόσα πολλά, δὲν δικαιοῦται σὲ λίγη παρατήρησι;

Ὑπάρχουν φυτὰ ποὺ ἔμαθαν νὰ ἐξαπατοῦν τοὺς ἐχθρούς των. Ἕνα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἡ bird cherry. Τὰ ἔντομα ποὺ ἀνεβαίνουν τὰ στελέχη της ψάχνοντας γιὰ γλυκοὺς χυμούς, φθάνουν σὲ μιὰ πρώτη δόσι ποὺ προσφέρεται ἐλεύθερα σὲ τέτοιους ἄπληστους ἐπισκέπτες. Τὰ ἔντομα πίνουν μὲ τὴν πρώτη εὐκαιρία καὶ πέφτουν ναρκωμένα, προτοῦ νὰ φθάσουν στὰ σταφύλια ποὺ εἶναι σημαντικὰ γιὰ τὴν γονιμοποίησι τοῦ φυτοῦ.

Προσφάτως δημοσιεύθηκε ἡ συμβουλὴ ἑνὸς πατέρα στὰ δεκατρία παιδιά του. Ἡ συμβουλὴ ἦταν: «Ἕνα καλὸ τρέξιμο εἶναι καλύτερο ἀπὸ ἕνα κακὸ σταμάτημα». Τὸ φυτικὸ βασίλειο ἔχει ἐφαρμόσει ἀπὸ αἰῶνες αὐτὴ τὴν ἰδέα. Στὸ Τέξας καὶ στὸ Μεξικό, ἕνα εἶδος χλόης εὐημερεῖ στὴν ἔρημο. Μὲ τὴν ἀνάπτυξι ὅμως τῆς βοσκῆς, ἡ χλόη θὰ ἐξαφανιζόταν πολὺ σύντομα, ἂν ἔμενε ἀκάλυπτη. Ἔμαθε λοιπὸν νὰ τρέχη καὶ νὰ βρίσκη καταφύγιο κάτω ἀπὸ τοὺς κάκτους καὶ τὰ χαμόκλαδα. Τὰ ζῶα δὲν μποροῦν νὰ βοσκήσουν ἐκεῖ, γιατὶ ἐμποδίζονται ἀπὸ τ᾽ ἀγκάθια, ἔτσι ἡ χλόη ζῆ ἀνενόχλητη.

Μερικὰ φυτὰ κρύβονται ἀνάμεσα σὲ ἄλλα τόσο προσεκτικά, ποὺ καὶ ὁ πιὸ πεπειραμένος βοτανολόγος δυσκολεύεται νὰ τὰ ξεχωρίση. Ὑπάρχουν ἀναρίθμητοι τρόποι μεταμφιέσεως σὲ ὅλο τὸ βασίλειο. Ὁ πιὸ συνηθισμένος εἶναι τοῦ καρυδιοῦ. Πάνω στὸ δένδρο, εἶναι πράσινο καὶ μπερδεύεται μὲ τὰ φύλλα. Ὅταν τὸ καρύδι ὡριμάση, γίνεται καφετὶ καὶ πέφτοντας στὸ χῶμα μπερδεύεται μὲ τὸ καινούριο του περιβάλλον.

Τὰ τελευταῖα χρόνια, ἔχει κατασταλάξει στὸ νοῦ μας ἡ ἰδέα ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ εἴμαστε καλὰ ὡπλισμένοι γιὰ τὴν περιφρούρησι τῆς εἰρήνης. Μερικὰ φυτὰ ἔχουν αὐτὴν τὴν ἰδέα ἀπὸ γενεὲς γενεῶν. Ἡ νοτιοαμερικανικὴ ἀκακία περιβάλλεται ἀπὸ τόσες ὀρδὲς ἐχθρῶν, ποὺ χρειαζόταν ὁλόκληρο στράτευμα γιὰ τὴν προστασία της. Τὸ δένδρο, λοιπόν, ἀνέπτυξε περίεργα κοῖλα ἀγκάθια. Στὴ βάσι κάθε φύλλου, ξεχύνει μιὰ μελιτώδη οὐσία. Τὸ μάθανε τὰ μερμήγκια καὶ ξεκίνησαν κατὰ πολυάριθμες ἀποικίες, ἔκαμαν κατοχὴ στὰ κοῖλα ἀγκάθια καὶ τρῶνε τὸ μέλι. Ὅταν οἱ σκῶροι ἢ τὰ φυλλοφάγα ἔντομα κάνουν ἐπίθεσι κατὰ τοῦ δένδρου, τὰ μερμήγκια κατεβαίνουν ἀπὸ τὸν κορμὸ γιὰ νὰ πολεμήσουν ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἑστιῶν καὶ τραπεζῶν. Τὸ δένδρο σώζεται, ἀλλὰ δὲν τὸ

πληροφοροῦνται τὰ μερμήγκια, ὅτι μὲ τὴν πρωτοβουλία τους ὑπηρετοῦν τὴν «γαιοκτήμονά» τους.

Ὁ κόσμος τῶν φυτῶν ἔχει τὰ «νεανικὰ πλημμελήματα», καθὼς καὶ ἡ ἀνθρώπινη φυλή. Ὑπάρχει ἕνα φυτὸ ποὺ ἀναπτύσσεται σὲ πολλὰ μέρη τῆς Εὐρώπης, γνωστὸ ὡς «κλωστὴ τοῦ διαβόλου». Ξεκινάει τὴ ζωή του πολὺ κανονικά, ἀπὸ τὸ ἔδαφος. Ὅταν, ὅμως φθάση σὲ ὕψος μερικῶν πόντων, στέλνει κλωνάρια νὰ πιαστοῦν ἀπὸ γειτονικὰ φυτά. Καὶ σὰν πιαστοῦν καλά, οἱ ρίζες του μαραίνονται καὶ χωρίζονται ἀπὸ τὸ χῶμα, ὥστε τὸ φυτὸ περνάει τὴν ὑπόλοιπη ζωή του, σὰν ἀλήτης καὶ παράσιτος, εἰς βάρος τοῦ φυτοῦ—θύματος.

Μερικὰ φυτὰ λένε: «Ἐνδιαφέρομαι γιὰ τὰ τριγύρω μου φυτά. Δὲν σκοτίζομαι γιὰ τὸ τί γίνεται σὲ δένδρα ποὺ φύονται στὴν Νότιο Ἀμερικὴ ἢ στὴν Εὐρώπη». Αὐτὴ ἡ συμπεριφορὰ θὰ μποροῦσε νὰ ὀνομασθῆ «χλωριδικὸς ἀπομονωτισμός». Ἀνταποκρίνεται στὴ συμπεριφορὰ ἀνθρώπων, ποὺ ἐνδιαφέρονται δυνατὰ γιὰ τὶς δικές τους οἰκογένειες, φίλους καὶ γείτονες, ἀλλὰ ποὺ πιστεύουν, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ποὺ ζοῦνε πίσω ἀπὸ τὸ βουνὸ ἢ στὴν ἄλλη ὄχθη τῆς θάλασσας εἶναι πολὺ μακριὰ γιὰ νὰ μᾶς ἀπασχολοῦν. Ὁ μεγάλος ἐπιστήμονας Ἀλβέρτος Ἀϊνστάιν ἀπέδειξε, ὅτι ὅλα τὰ βασίλεια εἶναι σχετικὰ καὶ ἀλληλεξαρτημένα. Τὰ βασίλεια τοῦ κόσμου—τὸ ὀρυκτό, τὸ φυτικό, τὸ ζωϊκὸ καὶ τὸ ἀνθρώπινο— εἶναι σὰν τὰ δάκτυλα τοῦ χεριοῦ. Εἶναι χωριστὰ τὸ καθένα, ἀλλὰ καὶ ἀπαραίτητα μέρη τοῦ ἑνὸς χεριοῦ.

Κάθε φυτὸ στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς ἔχει τὴ δική του χωριστὴ προσωπικότητα καὶ κάθε φυτὸ ποὺ ἀναπτύσσεται προσπαθεῖ ν' ἀναπτύξη πληρέστερα τὴν δική του ἀτομικότητα. Μερικοὶ λένε: «Τί θὰ πῆ φυτὸ ἢ δένδρο; Κόφ' το, σπάσ' του τὰ κλαδιά, μάδησέ του τὰ φύλλα, ξερρίζωσέ το! Δὲν πρόκειται νὰ αἰσθανθῆ». Κι' ὅμως αἰσθάνεται. Καὶ ὅσο περισσότερο ἐμεῖς γινόμαστε αἰσθαντικοὶ γιὰ τὴ ζωὴ σὲ ἄλλες μορφές, τόσο περισσότερο προχωροῦμε στὴν ἐξέλιξί μας.

Τὰ φυτὰ εἶναι τὰ δυνατώτερα ἀπὸ ὅλα τὰ ζῶντα ὄντα. Ἀκόμα καὶ ὁ δυνατὸς ἐλέφαντας εἶναι ἀσθενικὸ πλάσμα σὲ σύγκρισι μὲ τὰ φυτά. Ὁ σπόρος ἑνὸς βλασταριοῦ σηκώνει χῶμα ἄπειρες φορὲς μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ βάρος του καὶ ἀνοίγει τὸ δρόμο του μέσα ἀπὸ τὴν σκληρότερη γῆς. Ἕνα φυλλαράκι χλόης ἢ ἕνα λεπτὸ μανιτάρι σπάει καὶ τὸ τσιμέντο. Μιὰ λεπτὴ ρίζα τρυπάει βράχο.

Τὰ φυτὰ εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀπὸ ὅλες τὶς μορφὲς ζωῆς τῆς γῆς. Ὁ «Στρατηγὸς Σέρμαν», τὸ φημισμένο δένδρο τῆς σεκόγια, φθάνει σὲ ὕψος 85 μέτρων, καὶ σὲ μῆκος πάνω ἀπὸ διπλάσιο ἀπὸ τὸ μακρύτερο πλάσμα ποὺ ἐγνώρισε ὁ ἄνθρωπος. Ἐπίσης τὸ φυτικὸ βασίλειο εἶναι τὸ μακροβιώτερο. Ὑπάρχει ἕνα κυπαρίσσι στὸ Τσαπούλτεπεκ τοῦ Μεξικοῦ ἡλικίας περίπου 6.300 ἐτῶν. Ἦταν πλέον τῶν 4000 ἐτῶν, ὅταν γεννήθηκε ὁ Χριστός.

Λίγοι ἐκτιμοῦν τὴν τρομερὴ

ἀξία τῶν φυτῶν στὴν προστασία τοῦ ἐδάφους. Τὰ φυτὰ στερεώνουν νησάκια σὲ λίμνες καὶ ποταμούς. Τὰ καλύπτουν μὲ ἐκλεκτὰ λουλούδια καὶ δένδρα ποὺ προσελκύουν πουλιά, ζῶα, ἀκόμη καὶ ἀνθρώπους. Μερικὰ φυτὰ ἀγαποῦν τὴν καθαρὴ ἄμμο καὶ ἐξ αἰτίας αὐτῆς τῆς ἀγάπης ἀναμορφώνουν ἑκατομμύρια στρεμμάτων ἀμμωδῶν ἐκτάσεων, στὴν παραλία καὶ τὴν ἐνδοχώρα, σὲ δάση πεύκων καὶ θάμνων. Ὑπάρχουν πολλὲς τέτοιες ἐκτάσεις στὴν δυτικὴ Γαλλία, ὅπου οἱ ἄλλοτε ἄχρηστες ἀμμώδεις ἐκτάσεις ἔχουν γίνει στερεὰ ἐδάφη. Στὸ Ὄρεγκον, χρησιμοποιοῦν εἰδικὴ χλόη ποὺ δένει τὰ ἀμμώδη ἐδάφη, γιὰ νὰ στερεώσουν τὶς σιδηροδρομικὲς γραμμές.

Σὲ μερικὰ τροπικὰ δάση, ὑπάρχουν φυτὰ ποὺ παράγουν φῶς. Εἶναι ἕνα εἶδος μανιτάρια ἢ φύκια, ποὺ προσκολλῶνται στὰ φύλλα τῶν δένδρων καὶ τὴ νύχτα λαμπυρίζουν. Ὑπάρχουν φωτεινοὶ μύκητες. Πιστεύεται ὅτι παράγουν φῶς γιὰ νὰ ἑλκύσουν σκαθάρια, σκώρους καὶ κουνούπια ν' ἀποθέσουν ἐκεῖ τὰ αὐγά τους, ποὺ βοηθοῦν στὴν γονιμοποίησι τοῦ φυτοῦ. Τὸ φῶς μερικῶν εἶναι τόσο σταθερὸ καὶ δυνατὸ ὥστε μπορεῖ νὰ διακρίνη κανεὶς τὰ κοντινὰ ἀντικείμενα. Μερικὲς φορὲς εἶναι γαλάζιο καὶ μοιάζει σὰν σεληνόφως σὲ παραμυθένια κάστρα.

Τὰ φυτὰ μοιάζουν μὲ τὴν ἀνθρώπινη φυλὴ σὲ ἀναρίθμητους τρόπους, καὶ μερικὲς φορὲς φροντίζουν γιὰ τὰ ἄλλα περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Κάθε φυτὸ στὸν θάνατό του ἀφήνει κληροδότημα στοὺς γόνους του ὑπὸ μορφὴν διατροφῆς ἀπὸ τοὺς σπόρους ἢ τοὺς βολβούς του.

Ξέρουμε ὅτι πολλὰ φυτὰ κοιμοῦνται τὴν νύχτα, διατηροῦν ὅμως ἀρκετὴ συνείδησι ὥστε νὰ μὴ τὴν πάθουν. Μιὰ ἔκλειψις ἡλίου κάνει μερικὰ φυτὰ νὰ σκεφθοῦν ὅτι εἶναι νύχτα πιὰ καὶ διπλώνουν τὰ φύλλα τους, ἂν καὶ μπορεῖ νὰ εἶναι μεσημέρι, γιὰ νὰ κοιμηθοῦν. Τὸ τεχνητὸ φῶς κάνει μερικὰ φυτὰ νὰ ξυπνήσουν νωρίτερα ἀπὸ τὸ συνηθισμένο τους πρόγραμμα. Ἄλλα φυτὰ ἔχουν ἐξαιρετικὴ αἴσθησι τοῦ χρόνου, ἀνοίγοντας τὰ πέταλα τῶν λουλουδιῶν τους τὴν ἴδια ὥρα, σχεδὸν τὸ ἴδιο λεπτό, ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέρα, καὶ κλείνοντάς τα τὴν ἴδια ἐπίσης ὥρα.

Πολλὰ ἀνθρώπινα ὄντα ἀρέσκονται νὰ τηροῦν ἡμερολόγια γιὰ τὴν ζωή τους. Καὶ τὰ δένδρα κάνουν τὸ ἴδιο. Γιὰ κάθε χρόνο ζωῆς, σημειώνεται ἕνας κύκλος ποὺ φαίνεται στὴν ἐγκάρσια τομή τους. Στὸ νότιο μέρος, ὁ ζεστὸς ἥλιος ἐβοήθησε τὴν ἀνάπτυξι τῶν φλεβῶν του καὶ τὸ δένδρο εἶναι παχύτερο. Στὸ βόρειο μέρος, ὁ φλοιὸς εἶναι παχύτερος γιὰ νὰ τὸ προστατεύη ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς ἀνέμους. Ἐὰν τὸ δένδρο πέρασε ξηρὰ ἢ ὑγρὰ καλοκαίρια ἢ ἐξαιρετικὰ κρύους χειμῶνες, αὐτὰ σημειώνονται στὸ ἡμερολόγιό του. Ἀκόμη κι' ἕνα πλῆγμα στὴ ζωή του, σημειώνεται. Ὅλη ἡ ἱστορία τοῦ δένδρου μπορεῖ νὰ διαβαστῆ ἀπὸ ἕναν ποὺ ξέρει.

Ἡ μία μεγάλη Θεία Ζωὴ ποὺ κυλάει μέσ' ἀπὸ ὅλα τὰ ὄντα

μᾶς φέρνει πολὺ κοντὰ στὸ φυτικὸ βασίλειο καὶ πολλὰ μποροῦμε νὰ διδαχθοῦμε ἂν ἀναγνωρίσουμε αὐτὴν τὴν Μοναδικότητα.

Πρὶν πολλὰ χρόνια, ἔγινε στοὺς κήπους Κιοῦ τοῦ Λονδίνου ἕνα περίφημο πείραμα σχετικὰ μ' ἕνα φυτό, ποὺ τὸ λένε «καιρικὸ φυτό». Εἶναι τόσο εὐαίσθητο σὲ κάθε μορφὴ ἠλεκτρικῆς ἢ μαγνητικῆς ἐπιδράσεως ὥστε καὶ ἡ ἐλαφρότερη ἀλλαγὴ θερμοκρασίας προκαλεῖ κίνησι τῶν φύλλων του. Ὅταν ἔγινε γνωστὴ ἡ θαυμάσια ἰδιότης τοῦ φυτοῦ, ἔφθασαν στὴν Ἀγγλία βοτανολόγοι ἀπ' ὅλον τὸν κόσμο γιὰ νὰ μελετήσουν ἐπὶ τόπου τὸ φαινόμενο. Ἕνας βοτανολόγος ποὺ παρετήρησε τὸ φυτὸ ἐπὶ μακρὰ περίοδο, μπόρεσε νὰ προείπη ἠλεκτρικὲς καταιγίδες ἀσφαλέστερα παρὰ ὁ τοπικὸς μετεωρολογικὸς σταθμός. Ἐπίσης προεῖπε μιὰ ἔκρηξι ἐξ αἰτίας μεγάλης θερμοκρασίας ποὺ ἔγινε πολλὰ μίλια μακριὰ ἀπὸ τὸ φυτὸ καὶ ποὺ κόστισε πολλὰ ἀνθρώπινα θύματα.

Ὅσο πιὸ πολὺ σκεφτόμαστε καὶ μιλοῦμε γιὰ τὸ ἀπέραντο φυτικὸ βασίλειο, τόσο πιὸ πολὺ διαπιστώνουμε τὸ μέγεθος τῆς ὀφειλῆς μας ἀπέναντί του. Ἀπὸ ἄποψι σημασίας, ὁ κόσμος δὲν εἶναι ἕνας κόσμος ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἕνας κόσμος ἀναρίθμητων ζωντανῶν ὄντων, ἔξυπνων καὶ ἀναγκαίων γιὰ κάποιον ἰδιαίτερο λόγο. Ἐπειδὴ δὲν καταλαβαίνουμε τὸν λόγο, δὲν σημαίνει ὅτι ἔχομε τὸ δικαίωμα νὰ ὑποτιμοῦμε τὴν σημασία οἱουδήποτε ζωντανοῦ ὄντος. Ἂς θυμηθοῦμε τὶ ἔλεγε ὁ Τέννυσον, μιλῶντας γιὰ ἕνα λουλούδι: «Ἂν μποροῦσα νὰ σὲ καταλάβω, θὰ ἤξερα τὶ εἶναι Θεὸς καὶ ἄνθρωπος.»

Εἶναι ἀδύνατο νὰ παρατηρήσουμε ἕνα ὄμορφο λουλούδι μ' ἕναν βαθμὸ σκέψεως καὶ νὰ μὴν συμβῇ μιὰ ἐγχείρησις καθαρισμοῦ τῆς ψυχῆς, εἴτε τὸ συνειδητοποιοῦμε εἴτε ὄχι. Ἡ γλύκα, ἡ ἀγνότητα καὶ ἡ ἀθωότητα ἀκόμη τῶν λουλουδιῶν ἀνυψώνουν τὸν ἄνθρωπο πρὸς τὸ καλύτερο. Αἰώνια εὐγνωμοσύνη χρωστοῦμε στὸ φυτικὸ βασίλειο γενικά. Κάθε λουλούδι, καλλιεργημένο ἢ ἄγριο, εἶναι ἕνα ἐξαίρετο πρᾶγμα καθαυτὸ καὶ ὅσοι ἀγαποῦν τὰ λουλούδια καὶ τὰ φυτὰ καλλωπίζουν τὴν ψυχή τους μ' αὐτὴν τὴν ἀγάπη.

Ἡ Ἀλήθεια δὲν δίδεται. Ἢ τὴν εὑρίσκει κανεὶς μέσα εἰς τὸν ἑαυτό του ἢ δὲν τὴν εὑρίσκει καθόλου.

Ἑρμῆς ὁ Τρισμέγιστος

Ἐὰν ἐδοκίμασες καὶ ἀπέτυχες, μὴ χάνεις τὸ θάρρος σου. Ἐξακολούθησε τὸν ἀγῶνα καὶ πάλι καὶ πάντα.

Ε. Π. Μπλαβάτσκυ

ΑΡ. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΥ

Μέσα στὸν κόσμο

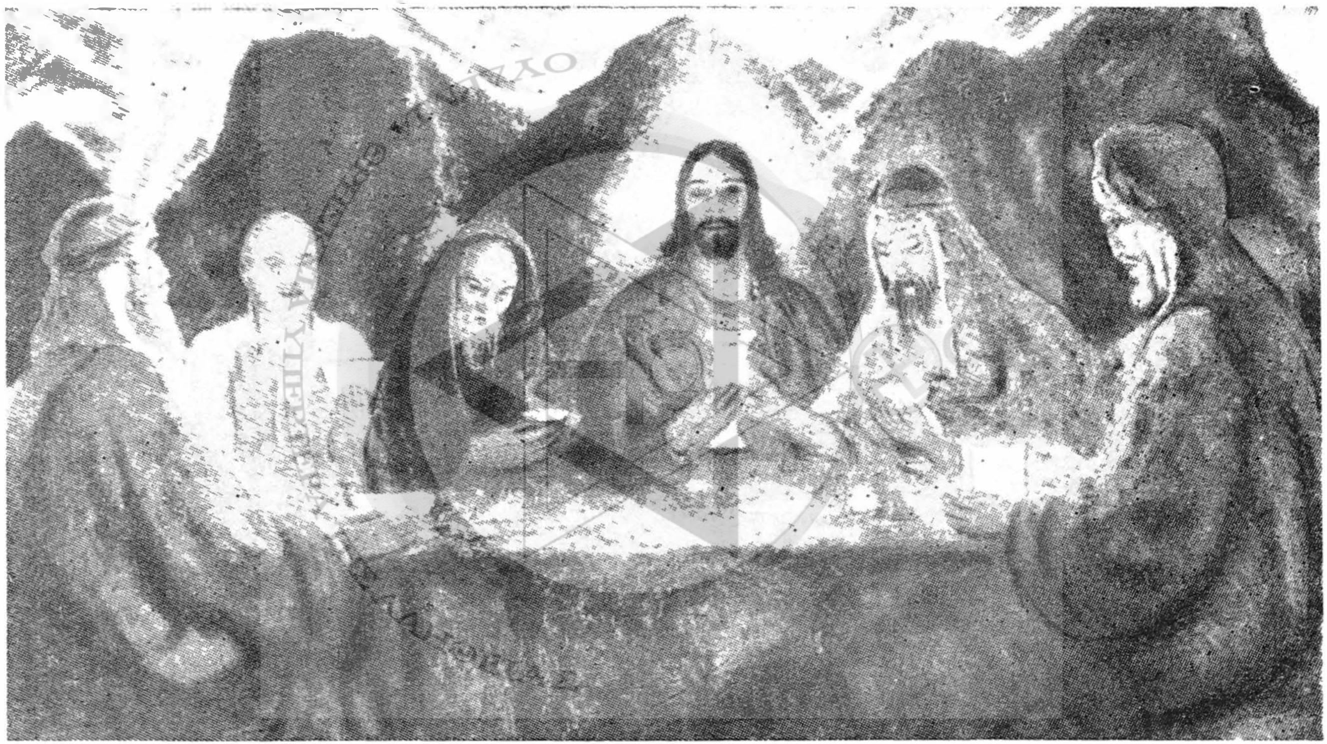
Μέσα στόν κόσμο ἥσυχος διαβαίνει.
Ὅλοι τριγύρω αὐτονομάζονται πιστοί
καί φαίνονται στήν πίστη των παραδομένοι
Δοξολογίες, λειτουργίες καί λιβανωτοί.
Ἀλλά καί στίς καρδιές κακία,
ὑποκρισία, μοχθηρία κι ἀδικία.
Ἔχουν στά χείλη προσευχές,
ἀλλά κατάρα στίς ψυχές.
Τά πάθη των ἡ πίστη δέν τά χαλινώνει,
οἱ νόμοι της οἱ ἅγιοι δέν τά συγκρατοῦν
Μισοῦν, φθονοῦν, συκοφαντοῦν.
Σκοτώνει ὁ νοῦς των, μά κι ἡ γλῶσσα των σκοτώνει

Μέσα σ' αὐτόν τόν κόσμο τῶν ὑποκριτῶν,
τῶν παρανόμων καί τῶν ἀσεβῶν πιστῶν,
ἐκεῖνος ἄδολος, ἀμόλυντος περνᾶ.
Πίστη δέν ἔχει, ἀλλ' οὔτε πάθη σκοτεινά.
Ψεύτικη πίστη δέν τοῦ χρησιμεύει
γιά νά τόν ὁδηγήσει πρός τήν ἀρετή.
Μέσ' στήν καρδιά του βασιλεύει,
λάμπει ἀνυπόκριτη καί ζηλευτή
εἰρήνη τ' οὐρανοῦ καί καλωσύνη,
ἀγάπη καί δικαιοσύνη.

Πίστη δέν ἔχει, πίστη πού τηνέ σαλεύει
καί τήν κλονίζει κάθε δισταγμοῦ πνοή.
Εἰς τά καλά καί ὡραῖα πιστεύει,
ὅσα στή φύση βλέπει, βλέπει στή ζωή.
Ἐμπρός στόν ἥλιο μέ λατρεία κλίνει,
ὅταν λαμπρός προβάλλει ἀπ τήν ἀνατολή
καί τά ζωοποιά του κύματα προχύνει.
Ἐμπρός στῶν ἄστρων τή φεγγοβολή
ἕν ἅγιον αἴσθημα τόν ἀνυψώνει,
τόν κατανύγει, τόν ἐξαϋλώνει

Μέσ' στῶν ὑποκριτῶν πιστῶν τά πλήθη
εἰλικρινής αὐτός διαβαίνει
μ' ἐλεύθερα ἀπό δισταγμούς τά στήθη
καί ζεῖ σάν δίκαιος, σάν δίκαιος πεθαίνει

('Απο τη συλλογη «'Εμπρος στο ἄπειρον»)

Ο ΑΙΩΝΙΟΣ ΔΕΙΠΝΟΣ

Μωϋσῆς Βούδδας Λάο Τσὲ Ἰησοῦς Κομφούκιος Ζωροάστρης

Ο ΑΙΩΝΙΟΣ ΔΕΙΠΝΟΣ

Τοῦ J. Caldwell — Johnston
μετάφρ. στίχων Γ. Τσουκαλᾶ

ΣΤΗΝ ἔναντι σελίδα εἰκονίζεται ὁ πίναξ τοῦ F. Luis Mora «ὁ Αἰώνιος Δεῖπνος», ὁ ὁποῖος προεκάλεσε βαθειά ἐντύπωσι ὅταν παρουσιάσθηκε σ' ἔκθεσι τῆς Νέας Ὑόρκης. Ἐκρίναμε ὅτι ἡ δημοσίευσις τοῦ πίνακος αὐτοῦ θά ἐνδιέφερε τούς φίλους τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ», ἰδιαίτερα τώρα πού περιμένουμε τό Πάσχα, γιατί ἐνθυμίζει τόν «Μυστικό Δεῖπνο» τοῦ Χριστοῦ μέ τούς μαθητάς Του πρίν ἀπό τήν σταύρωσι.

Ἡ ἰδέα τοῦ «Αἰώνιου Δείπνου» εἶναι πολύ ὑποβλητική, διότι γνωρίζουμε ὅτι ἡ Ἀλήθεια εἶναι μία καί μᾶς προσφέρεται σάν αἰώνιο συμπόσιο.

Σέ συνδυασμό μ' αὐτόν τόν ἐξαιρετικό πίνακα, δημοσιεύομε ἀπό τό «Βιβλίο τοῦ Ἀγαπητοῦ», τοῦ J. Caldwell—Johnston, μερικούς χαρακτηριστικούς στίχους γιά τούς εἰκονιζομένους στόν πίνακα Μεγάλους Ἐκπαιδευτάς τῆς ἀνθρωπότητος.

Μωϋσῆς

(Βιβλική ἱστορία)

Ἀπάνω στὸ βουνὸ Ναβαῦ ὁ γυιὸς τοῦ Ἀμρὰμ πεθαίνει.
(Στὴν Γῆ Ἐπαγγελίας δὲν τὸν φθάνει ὁ Νόμος).
«Κύριε καὶ Θεέ», εἶπε, «στάσου δεξιά μου
Καθὼς περνάω στὴν Αἰωνιότητα!
Μ' ἔκαμες κυβερνήτη τῶν ἀνθρώπων.
Μοῦ ἔδωσες ἕνα λαὸ νὰ τὸν ἀπολυτρώσω.
Ἕξη εἰκοσάδες χρόνια πίσω μου σὰν ὄνειρο ἐσβήσαν
Ἑνὸς ποὺ ἀνασταράζεται καὶ πάει ξανὰ νὰ κοιμηθῇ!
Κύριε, Θεὲ τῶν φιλόξενων, μ' ἀληθινὴ χαρὰν ἀκούω
Τὸν μακρυνὸ γλυκὺν αὐλό. Ἔρχεσαι ἀληθινὰ γιὰ μένα.
Βλέπω τὴ λάμψη ποὺ πετοῦν οἱ μεγάλες Σου φτεροῦγες.
Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος ἔρχεται κοντὰ στὸν λατρευτόν του.
Ἔτσι, ἐγώ, τοῦ Κυρίου ὁ ἐκλεκτός, στὴ θέση μου ξαπλώνω
Ἀπάνω στὸ Ναβαῦ, προσμένοντας Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας!»

Ζωροάστρης

(1.000 π.Χ.)

Ἄκουσε, ὦ Λαέ! Τὰ λόγια μου προσέχτε!
Ὁ Κύριος καὶ Θεός σου εἶναι Ἕνας. Μὴν τὸν κάνεις Δυό!
Μὴν κάνετε καὶ σεῖς σὰν τοὺς εἰδωλολάτρες
Ποὺ οἱ τρόποι τους στὸν Κύριο φέρνουν ἀποστροφή
Πάντα Καλὸς κι Ἀληθινὸς εἶναι ὁ Κύριός σου
Καὶ δὲν προέρχεται ἀπὸ Αὐτὸν ποτὲ κακὸ κανένα.
Ὁ Κύριος καὶ Θεός σου ἀληθινὰ Κύριος εἶναι καὶ Θεός
Μὴν τὸν πικραίνετε λοιπόν! Ὑπάκουε, κόσμε, ὑπάκουε!
Ὅλα τὰ τέκνα Του ἀγαπάει ὁ Κύριος καὶ Θεός σου
Και κλεῖ στὴν ἀγκαλιά Του αὐτοὺς ποὺ ἀκοῦν τὸ θέλημά Του
Ἀλλα τὸν ψεύτη, τὸν ληστὴ καὶ τὸν φονιὰ
Καὶ ὅποιον ἄλλον σακατέψει, μὲ τοὺς ἀσεβεῖς γκρεμίζει
Ἕνας εἶναι ὁ Κύριος καὶ Θεὸς καὶ μὴν τὸν κάνεις Δυό!
Μὴν πράττεις σὰν τοὺς ἀσεβεῖς καὶ τὸ Κακὸ μὴν ἐγγίζεις!

Γκαουτάμα Βούδδας

(620 π Χ)

Σφαλερὲς πράξεις, σφαλερὲς δοξασίες, σφαλερὲς ἐπιθυμίες—
Νά, ἐσύ, Ἄνθρωπε, ἡ τριάδα τοῦ Κακοῦ!
Οὔτε ἡ ζωή, οὔτε ὁ θανατος, οὔτε χοροι ἀγγέλων
Θα σὲ λυτρώσουν ἀπὸ τὸ Διάβολο, ποὺ μόνος σου ἔχεις πλάσει.
Τέσσαρες δρόμοι ὁδηγοῦν στὴ Νεότητά σου πίσω:
Πράξεις ὀρθές, ὀρθοι σκοποί, γνώση ὀρθὴ κι ὀρθὴ πίστη.
Μ' αὐτὰ τὰ τεσσαρα σκαλιὰ θ' ἀγγίσης τὴν Ἀλήθεια.
Χωρὶς αὐτα, εἰσαι, ἀλίμονο, ἕνας φονιας καὶ κλέφτης!
Καὶ τώρα διάλεξε: Ἢ δεσου στον Τροχὸ
Τοὺς κύκλους ἕναν—ἕναν ν' ἀνεβῇς
Γυμνώνοντας τὴ ράχη σου στὴ μάστιγα τῆς Τύχης
—που ἀγκάθια ἔχει φαρμακερά: Φιλοδοξία, θυμό, λαγνεία
|καὶ λαιμαργία—
Ἢ τὸν ἑαυτό σου ἀτσάλωσε και τὰ ἀγαθὰ ἀπαρνήσου
Καὶ σὰν ἐμενα κέρδισε παντοτεινὴν Εἰρήνη!

Λάο - Τσὲ

(604 π.Χ.)

«Ἡ καλωσυνη τῆς ἀγάπης, τῆς Σοφίας εἶναι τὸ στέμμα»,
Εἶπε ὁ ταπεινότερος τῶν Διδασκάλων, ὁ Λάο Τσέ.
«Πολλὲς ψυχὲς ἐκέρδισαν στὴ μάχη αἰώνια φήμη,
Μα ποιος φημίστηκε γιὰ εὐγένεια σὲ ζωντανὲς ὑπάρξεις,
Μέσ' ἀπὸ βόγγους μαρτυρίων περνάει τοῦ ἥρωα ὁ δρόμος.
Στο αἷμα κολυμπάει σὰν στέκεται ὁ ἥρωας τῆς μάχης,

Κι οὔτε γνωρίζει τοὺς θεοὺς ποὺ παίζουνε μαζί του.
Γιατ' ἡ Σοφία δὲ γνοιάζεται γιά τά κοπάδια ἡρώων
Ἡ Σοφία εἰν' εὐγενική. Γεμάτη καλωσύνη
Ἡ Σοφία εἶναι γαληνή. Εἶναι ἄφοβη καὶ ἀνδρεία.
Ἡ Σοφία εἶναι λογική. Ὄχι ἄλαλη, οὔτε καὶ τυφλή
Στοὺς ἀσθενεῖς χαρίζει τὴν ὑγιά, στοὺς ἄθυμους τὸ γέλιο
Ἡ Σοφία (εἶπε ὁ Λάο—Τσὲ) ἔχει ὑπέρτατη ἀξία
Σοφία κέρδισε. Καὶ χάσε στὴ γῆ εὔθυμα ὅλα τ' ἄλλα!»

Κομφούκιος
(550 π.Χ.)

«Ὁ θησαυρὸς τῶν οὐρανῶν, εἶναι ἡ Σοφία τῶν σοφῶν»
Αὐτὸ τὸ θέμα ὁ Κούγκ—Φού—Τσὲ πῆρε γιά διδαχη.
Στά ὄνειρα τῶν Ἀλχημιστῶν ζητοῦνε τὴ Σοφία
Κι ἄλλοι ἐρευνοῦν τα πέταλα ὄμορφων λουλουδιῶν
Αὐτὸς ἐδῶ Σοφία ζητάει σὲ κύπελλο κρασιοῦ,
Ἐκεῖνος πλούτη σκεφτεται ἀπὸ ἐμπορικὲς ληστεῖες
Καὶ τοῦτος γιά ἀξιώματα ἔχει ἄγρια μανία.
Ἀλήθεια—Καλωσύνη καὶ Σοφία, γιά τὸν ἄλλον εἶναι θεωρίες
Ἀλλά μὲ τοὺς ἀνόητους δὲν συμφωνάει ὁ Κούγκ—Φου—Τσέ
Καὶ μ' ὅλο ποὺ ὁ μανδύας δὲν κάνει τὸν μανδαρῖνο,
Οὔτε τοῦ παγωνιοῦ τὸ φτέρωμα κάνει λαμπρὸν ἀφέντη,
Ἔχουν σημεῖα καὶ σύμβολα κάποια ἔννοια στὸ Σύμπαν
Γιά κάποια αἰτία ὁ Σούνγκ σερνει βαρὺ φορτίο
Ὅταν ὁ Κβάγκ Σοὺ ἐκεῖ ρουφᾶ τὸ μυρωμενο ἀγέρι.

Ἰησοῦς
(Ἀρχὴ Χριστιανικῆς Περιόδου)

Ὢ Ἐσύ, Ἐσύ, Ἐσύ, αἰώνια ἀταραχη Ἀγάπη!
Ἐσύ, Ἄσπιλε Κυριε, Ἐνσαρκωμένε Λόγε!
Ὢ Ἐσύ, ποὺ εἰς τὸ δεξὶ κρατᾶς το χερι Σου Ρομφαία,
Τῆς Δικαιοσυνης τὴ Ρομφαία τοῦ Πατρός,
Δίκοπη κι ἕτοιμη ἀνάμεσα σε ψυχὴ — ζωὴ να πεση
Καὶ στὸ ἀριστερό Σου τὴν ἁγνη, ὁλάσπρη Περιστερα,
Ἀγάπη δίχως ὅρια, αἰώνια καὶ ἴδια
Ὢ δῶσε μας, Σοῦ κράζομε, δῶσε μας τὴν Ἀληθεια
Ὢ Ἐσύ, ὁ πλεον Ὕψιστος, Κύριε, ἄς σκεπάσης
Μὲ τὸ ἔλεος τὸ ἀπέραντο τὴ δίκαιη Ρομφαία
Καὶ κάμε τοὺς πολέμους μας νά πάψουνε μια ἡμέρα,
Τοὺς πολέμους ὅπου ὁ μεγαλυτερος ἐχθρὸς ὁ ἑαυτός μας
Δῶσε μας τὴν Ἀλήθεια Σου, Κύριε, δῶσε μας τὴν Ἀληθεια,
Ὢ σπλαχνικὲ πατέρα μας, δῶσε μας τὴν Εἰρηνη!

Διάλεξις στὸν «Παρνασσὸ»

ΟΔΟΣ ΑΡΜΟΝΙΑΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ἘΠΙΒΙΩΣΙ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ

τοῦ James S. Perkins

Τὸ τελευταῖο δεκαήμερο τοῦ Ἰανουαρίου 1958 ἐπεσκέφθη τὴν Ἀθήνα ὁ κ. James Perkins πρόεδρος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ διακεκριμένος συγγραφεύς.

Τὸ βράδυ τῆς 21ης Ἰανουαρίου μίλησε στὸν «Παρνασσὸ» σὲ πολυάριθμο καὶ ἐκλεκτὸ ἀκροατήριο μὲ θέμα: «Ὁδὸς Ἁρμονίας— γιὰ τὴν ἐπιβίωσι τῆς Ἀνθρωπότητος». Ἡ ὁμιλία ἔγινε στὴν ἀγγλικὴ καὶ μετεφράζετο τμηματικά.

Ἀπὸ τὴν ὁμιλία αὐτὴ (μετάφρασις τοῦ κ. Γεωργ. Βλιάμου μὲ συνεργασία τοῦ κ. Τίμου Βρατσάνου) δημοσιεύουμε τὸ μεγαλύτερο μέρος :

ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟΝ πρόβλημα εἶναι πρόβλημα ἐπιβιώσεως. Δὲν ἐννοῶ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἀρχέγονον κατάστασιν τῆς πάλης πρὸς τὴν φύσιν, οὔτε τὴν ἐθνικὴν ἐπιβίωσιν, οὔτε ἀκόμη τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐννοῶ τὴν ἐπιβίωσιν τῆς ἀνθρωπότητος ὡς ἀ ν θ ρ ω π ό τ η τ ο ς. Διότι, ἂν οἱ σημερινοὶ λαοὶ τοῦ κόσμου παρασυρθοῦν εἰς ὁλοκληρωτικὸν πόλεμον—μὲ τὰς εὐκολίας τὰς ὁποίας ἔχομεν διὰ τὴν καταστροφὴν ἐπὶ παγκοσμίου ἐπιπέδου, μὲ τὰς εὐκολίας τὰς ὁποίας ἔχομεν διὰ τὴν δημιουργίαν κλίματος μίσους καὶ φόβου—θὰ καταστραφῇ ἐντελῶς αὐτὸ τοῦτο τὸ οἰκοδόμημα τοῦ πολιτισμοῦ, θὰ ἐκλείψῃ κάθε κοινωνική, οἰκονομικὴ καὶ μορφωτικὴ ἐπικοινωνία, θὰ ἐκλείψῃ ἡ ἐλευθέρα ἀνταλλαγὴ ἀξιῶν, ἡ ὁποία ἐπέφερε βαθεῖαν κατανόησιν καὶ ἐκτίμησιν. Κάθε πρόοδος πρὸς τὴν ἕνωσιν τῶν λαῶν τοῦ κόσμου θὰ λήξῃ κατὰ τὴν παγκόσμιον καταστροφήν, ἐφ᾽ ὅσον ἡ κανονικὴ ζωὴ θὰ βυθίζεται εἰς τὸ πρωτόγονον σκότος καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον θὰ ἐπικρατῇ τὸ κτῆνος... Δὲν νομίζω

ὅτι ὀνειρεύομαι ὅταν λέγω ταῦτα.

Εἰς τὴν τρομερὰν αὐτὴν προοπτικήν, μόνον μίαν διέξοδον βλέπω: τὴν χαραυγὴν μιᾶς νέας ἰδέας εἰς τὴν ἐξελικτικὴν πορείαν τοῦ κόσμου. Αὐτὴ ἡ «μεγάλη ἰδέα» τοῦ 20οῦ αἰῶνος εἶναι ὅτι ἡ ζωὴ ἀναδύεται ἀπὸ τὰ ἐσωτερικὰ βάθη τοῦ Εἶναι μας. Ἡ ἰδέα αὐτὴ ἤρχισε νὰ

ἀναφαίνεται περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος μὲ τὰς ἐρεύνας διὰ τὴν φύσιν τῆς ὕλης, μὲ τὴν ἀνακάλυψιν ὅτι ἡ ὕλη καὶ ἡ ἐνέργεια ἐναλλάσσονται, ὅτι ἡ ὕλη εἶναι ἐνέργεια μὲ βραδὺν ρυθμόν. Ὁ Ἀϊνστάϊν, ἀναπτύσσων τὸν ἁπλοῦν μαθηματικὸν τύπον $E=MC^2$, εἶπεν ὅτι ἡ ὕλη εἶναι πεπηγμένη ἐνέργεια, ὅτι ὕλη καὶ ἐνέργεια ἐναλλάσσονται. Ἀπὸ φιλοσοφικῆς ἀπόψεως δὲν ἐνεφανίσθη ἀκόμη εἰς τὴν πρᾶξιν τὸ συμπέρασμα, τὸ προκῦπτον ἐκ τῆς ἰδέας ταύτης. Δὲν ἀνεγνωρίσθη ἀκόμη ἀρκετὰ ἡ οὐσιαστικὴ ἀξία τῶν συμπερασμάτων τούτων. Ὅταν πληρωθῇ τὸ φιλοσοφικὸν αὐτὸ κενόν, τότε θὰ ἐπέλθη παγκόσμιος προσανατολισμὸς τῆς συγχρόνου σκέψεως πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἀληθείας.

Ἐὰν ἡ ὕλη εἶναι πεπηγμένη ἐνέργεια καὶ ὑπάρχῃ ἐπὶ πλέον ἀπόδειξις, ὅτι ὅλαι αἱ ἐνέργειαι εἶναι, ἁπλῶς, δυνάμεις κατερχόμεναι ἀπὸ ὑψηλότερα πεδία τῆς ὑπάρξεως, τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νὰ ὀνομάζωμεν πνευματικά, ἐλλείψει ἄλλου ὅρου, τότε ἡ ἀληθὴς καταγωγὴ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ σύμπαν πρέπει νὰ ζητηθῇ εἰς τὰ ὑψηλότερα πεδία τῆς συνειδήσεως. Δὲν ὑπάρχει τότε ἀμφιβολία ὅτι τὸ φυσικὸν σύμπαν εἶναι τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα δυνάμεων, ἐνεργουσῶν μὲ μεγαλυτέρας ταχύτητας, εἰς λεπτότερα πεδία, καὶ ἐκτεινομένων εἰς τὰς σφαίρας τῆς διανοίας, ἤ, ἐὰν θέλετε, εἰς τὰς σφαίρας τῆς ἀνωτέρας συνειδήσεως, εἰς τὰς σφαίρας τὰς πνευματικάς. Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι τὸ σύμπαν φαίνεται νὰ ἀναδύεται ἐξ ἑνὸς νοητικοῦ σύμπαντος, ἐξ ἑνὸς σύμπαντος, τὸ ὁποῖον ἀπὸ πρὶν ὑπάρχει μέσα εἰς αὐτὸ τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν Θεῖον Νοῦν.

Πέραν λοιπὸν τῆς νοητικῆς αὐτῆς σφαίρας, δηλαδὴ τῶν λεπτοτέρων πεδίων τῶν πρώτων αἰτιῶν, τὸ σύμπαν φαίνεται ὅτι εἶναι μία δημιουργία ἀρχετύπων ἐνεργειῶν ἢ στροβίλων δυνάμεως, οἵτινες οὐσιαστικῶς ἀποτελοῦν, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ἓν σύμπαν ἀγάπης, καὶ πέραν τούτου, ἓν σύμπαν θελήσεως.

Δυνάμεθα νὰ εἰσχωρήσωμεν ἀκόμη περαιτέρω, διὰ νὰ ἀντιληφθῶμεν ὅτι οἱ στρόβιλοι αὐτοὶ τῆς δυνάμεως εἶναι σημεῖα φωτός, τὰ ὁποῖα διατηροῦνται ἐν πλήρει ὁμογενείᾳ, εἶναι τὸ σύμπαν τοῦ φωτός—ἡ Ζωὴ τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ὅμως ἀνάγκη νὰ προχωρήσωμεν τόσον πολὺ εἰς τοὺς συλλογισμούς μας; Ἀπαντῶ: Ναί. Διότι, ἕκαστον σημεῖον φωτὸς εἶναι δυναμικὴ ἔκφρασις μιᾶς ὁλοκληρωτικῆς ὑπάρξεως καὶ ἕκαστον σημεῖον φωτὸς εἶναι τὸ ἀνώτατον καταληπτὸν σημεῖον τῆς συνειδήσεως διὰ τὸ ἀνθρώπινον ὄν, τὸ κεντρικὸν σημεῖον τοῦ Θεοῦ εἰς ἕκαστον ἐξ ἡμῶν. Ἐάν, λοιπόν, ἐρευνήσωμεν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην θὰ ἴδωμεν ὅτι ὑπάρχει δι' ἕκαστον ἄτομον ἡ βεβαιότης ὅτι ἔχει ἄμεσον ἐπαφὴν μὲ τὴν Πηγὴν τοῦ Παντός, ὅτι εἶναι ἀπ' εὐθείας ἡνωμένον μὲ τὴν μοναδικὴν ζωὴν τοῦ Παντός.

Ἐὰν ἡ μεγάλη αὐτὴ ἰδέα εἶναι ἀληθής, δηλαδὴ ὅτι πᾶσα ζωὴ προβάλλει ἐκ τῶν ἔσω, πρέπει νὰ ἀντιληφθῶμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὡς συνείδησις προέρχεται ἐκ τῶν ἔσω. Ὀφείλομεν νὰ ἀντιληφθῶμεν τὴν πραγματικὴν οὐσίαν τοῦ ἀνθρώπου. Πρέπει νὰ τὸν ἴδωμεν πρῶτον ὡς ἄφθαρτον πνεῦμα ἀπολύτως ἡνωμένον μὲ τὴν μόνην πνευματικὴν πηγήν, πνεῦμα συμμετέχον εἰς τὴν φύσιν τῆς Θείας Πηγῆς, πνεῦμα προικισμένον μὲ προσόντα, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζονται ὡς Παντοδυναμία, Πανσοφία, Πανταχοῦ Παρουσία. Παντοδυναμία ἢ ἡ μία θέλησις, ἡ ὁποία διέπει ὁλόκληρον τὸ σύμπαν. Πανσοφία ἢ ἡ δύναμις, ἡ ὁποία τὸ διαπλάσσει καὶ τὸ συγκρατεῖ ἢ ἡ δύναμις τῆς Παγκοσμίου Ἀγάπης. Πανταχοῦ Παρουσία ἢ ἡ τελεία ἐνέργεια τῆς θελήσεως, ἡ ὁποία ἐκδηλοῦται μὲ τὴν ἀγάπην ὡς νόμον τῆς ὑπάρξεως.

Ἐαν λοιπὸν ἀτενίσωμεν τὸν ἄνθρωπον πραγματικῶς ὀφείλομεν νὰ τὸν ἴδωμεν ὅπως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὡς σύνολον πνεύματος, ψυχῆς καὶ σώματος.

Ἐὰν αὐτὴ εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς πραγματικότητος, εἶναι φυσικὴ ἡ ἐρώτησις: Ποία σκεψις θὰ ὁδηγήσῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ νὰ διανοίξῃ τὸν δρόμον αὐτὸν τῆς ἐπαφῆς του μὲ τὴν πνευματικὴν πηγήν; Προφανῶς, κατα πρῶτον με τὴν ἀπόκτησιν μιᾶς κἄποιας γνώσεως περι τοῦ ἑαυτοῦ του, τῆς ἀληθινῆς ἀρχαίας γνώσεως περὶ τῆς φύσεώς του καί, κατα δευτερον, με το να ἀρχίσῃ να δοκιμάζῃ τὸν συντονισμὸν τῶν ἐξωτερικῶν ἐνεργειῶν με τὴν ἐσωτεραν ἀθανατον ψυχην και ἐπὶ πλεον ἀκόμη, με το βαθύτερον κεντρον τοῦ ἀφθαρτου πνεύματος. Δὲν ὑπαρχει τίποτε τὸ σκοτεινὸν εἰς αὐτο ποὺ θά εἴπω. Δὲν ὑπαρχουν ἐντυπωσιακαι ἀποκαλυψεις. Διότι ολοι μας συντονιζόμεθα συνειδητῶς ἡ ἀσυνειδήτως κατα την ἐπιδίωξιν τῆς εὐτυχιας. Η ἐπιδιωξις τῆς ἐλευθεριας καὶ τῆς εὐτυχίας εἶναι ἡ αἰωνια ἀναζητησις τοῦ ἀνθρώπου και το καθε ἄτομον ἀσχολεῖται με αὐτην χωρὶς να ἐξαιροῦνται οὔτε τα ἄτομα ἐκεῖνα τα ὁποῖα λεγουν ὅτι δὲν ἔχουν να καμουν τίποτε με τὴν ἐπιπολαίαν αὐτὴν ὑποθεσιν. Ὁ τρόπος αὐτος τοῦ σκεπτεσθαι εἶναι, ἁπλῶς ὁ ἰδικός των τροπος ἐπιδιώξεως τῆς εὐτυχίας. Ἐαν ἡ ἐπιδίωξις τῆς εὐτυχιας εἶναι πρὸς τερψιν και ἐρεθισμὸν τῶν αἰσθήσεων, ὅπως ὅλοι μας ἔχομεν δοκιμάσει κατ' ἐπαναληψιν, το ἀποτέλεσμα δὲν εἶναι παρα τεφρα. Ὁ καρπὸς εἶναι πραγματι γλυκυς, ἀλλα ἡ συνεπεια τῆς χρησεως του εἶναι πικρα, διότι ἡ προσκολλησις εἰς τας παροδικας μορφας, αἱ ὁποῖαι ἀναποφευκτως ἐξαφανιζονται, εἶναι δια τον ἀνθρωπον τὸ πειραμα τοῦ θανατου.

Οὕτω, εγκαίρως διδασκομεθα την βαθυτεραν ἐπιδιωξιν τῆς μακροπροθέσμου εὐτυχίας, ἡ ὁποία εἶναι ἀποτελεσμα δημιουργικῆς προσπαθείας ἀλτρουισμοῦ, ἁγνῆς καὶ ἀνιδιοτελοῦς ἀφοσιώσεως εἰς τὰς μεγάλας ἀρχὰς τῆς ζωῆς. Αὐτὸ δύνασθε να ὀνομάσετε μακροπρόθεσμον εὐτυχίαν. Προχωροῦμεν εἰς ἀσφαλέστερον ἔδαφος. Καὶ τότε, ἐὰν εἰς τὰς ἐπιδιώξεις μας φιλοδοξήσωμεν ὑψηλοτέρας σφαίρας πνευματικῆς ὑπάρξεως, ἀπελευθέρωσιν τῆς ἀφθάρτου ἐσωτερικῆς λαμπρότητος, συμμετοχὴν εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς κανονικῆς αὐτῆς ὑπάρξεως ὅλης τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ἡ ὁποία μᾶς περιβάλλει, τότε πράγματι ἡ ἐπιδίωξις τῆς εὐτυχίας ὁδηγεῖ πρὸς τὰ ὕψη. Βλεπετε λοιπὸν ὅτι ἡ ἐπιδίωξις τῆς εὐτυχίας ἀναποφεύκτως μᾶς δημιουργεῖ μεταβολάς. Μᾶς ὁδηγεῖ πρὸς τὴν εὐρυτεραν πεῖραν, τὴν βαθυτεραν κατανόησιν καὶ συνεπῶς πρὸς τὴν Ἀλήθειαν, διὰ να γίνωμεν περισσότερον ἐνήμεροι και περισσότερον πειθαρχικοὶ εἰς τοὺς νομους τῆς ζωῆς. Ὥστε ἡ ἐπιδιωξις τῆς εὐτυχίας ἀνοίγει τὴν ὁδον πρὸς την δημιουργικὴν μεταβολὴν τοῦ ἑαυτοῦ μας, ἡ ὁποία εἶναι μεταβολὴ τοῦ ἑαυτοῦ μας ἄνευ βιαιότητος καὶ τον τρόπον αὐτὸν ὠνόμασα Ὁδὸν τῆς Ἁρμονίας.

Ὁ καθεις μας ἀντιμετωπίζει προβλήματα. Ὑπάρχουν τα προβληματα τοῦ φυλου, τῆς ἀσφαλειας, τῆς ἀναγκης, τῆς ἐνδείας, τοῦ φόβου, τῆς ἀπομονώσεως. Ὑπαρχουν τα προβλήματα τῆς φιλοτιμιας, τοῦ μισους, τῆς ὀργῆς, συνεπῶς τῆς βιας.

Τί κάμνετε ὅταν ἀντιμετωπίζετε τὸ σκοταδι αὐτὸ ἐντὸς τοῦ ἑαυτοῦ σας;

Ἐκ τῆς μελετης τῶν ἀπαντησεων τας ὁποίας δίδουν τα ἄτομα εις τα προβληματα των, ἔχει παρατηρηθῆ ὅτι ὑπάρχει μεγαλη διάθεσις πολεμικῆς. Πολεμῶμεν τὸ κακὸν δια τοῦ καλοῦ, πολεμῶμεν το σκοτος δια τοῦ φωτός, μαχόμεθα δια τὸν θριαμβον τοῦ δικαίου, μαχόμεθα δια να νικήσῃ ἡ καλὴ πλευρα. Δὲν ἰσχυρίζομαι ὅτι δὲν θα ἔπρεπε ποτὲ να πολεμῶμεν. Τοῦτο θα

ἦτο γελοῖον. Ἀλλά, τό νά αἰσθανώμεθα ὅτι μόνον μαχόμενοι δυνάμεθα νά λύσωμεν τά προβλήματα, εἶναι μία ἄποψις ἡ ὁποία ἠμπορεῖ νά μᾶς παραπλανήση κατά τήν χρησιμοποίησιν τῶν μεγαλυτέρων δυνάμεών μας. Μέ ὅλην αὐτήν, τήν φυσικήν, ἄλλως τε, πολεμικήν τάσιν, καταντῶμεν ἐσωτερικῶς ἄκαμπτοι. Ὅταν ἐπιβάλλωμεν τοιαύτην κατάστασιν, ἡ προσοχή μας προσκολλᾶται εἰς τήν μέθοδον, εἰς τήν τεχνικήν, εἰς τόν τρόπον τῆς ἐνεργείας καί ὄχι ἐκεῖ ποῦ βαδίζομεν. Ἐπί τέλους αὐτός εἶναι ὁ πόλεμος. Ἀλλά ποῦ πηγαίνομεν μέ αὐτόν τόν πόλεμον; Ἀντί, ὅμως, νά σκεπτώμεθα κατ' εὐθεῖαν πόλεμον, δέν θά ἦτο προτιμότερον νά κάμνωμεν καλλιτέραν χρῆσιν τῶν δυνάμεών μας, ἐναρμονίζοντες αὐτάς πέριξ ἑνός πλήρους παράγοντος, ἴσως ἐπί ὑψηλοτέρου ἐπιπέδου, ἄς εἴπωμεν ἀνωτέρας ἀπόψεως;

Ὑπάρχει μία ἱστορία περί ἑνός ταξιδιώτου ὁδοιποροῦντος κάποτε εἰς ἕνα ἐξοχικόν δρόμον ὁπότε ὁ ἥλιος μέ τόν ἄνεμον ἐστοιχημάτισαν ποῖος ἐκ τῶν δύο θά ἠνάγκαζε τόν ταξιδιώτην νά βγάλη τό ἐπανωφόριόν του ἐνωρίτερα. Πρῶτος ἐδοκίμασεν ὁ ἄνεμος. Ἐφύσησε δυνατά καί τό ἀποτέλεσμα ἦτο ὁ ταξιδιώτης νά σφίξη περισσότερον τό ἐπανωφόριόν του ἐπάνω του. Καί τότε ὁ ἄνεμος ἐξέσπασε μέ ὅλην του τήν ἀγριότητα, ἀλλά δέν κατώρθωσε νά σχίση τό ἐπανωφόριον τοῦ ταξιδιώτου. Κατόπιν τούτου ὑπεχώρησε καί ἦλθεν ἡ σειρά τοῦ ἡλίου. Ὁ ἥλιος ἔλαμψε μέ ὅλην του τήν λαμπρότητα καί ὀλίγον θερμότερον, ἀλλά χωρίς καμμίαν ἐπίδειξιν· καί πρίν περάση πολλή ὥρα ὁ ταξιδιώτης μόνος του ἔβγαλε τό ἐπανωφόριόν του. Ἦτο ζήτημα παροχῆς φωτός καί θερμότητος ἐκ τῶν ἔσω καί ὄχι ἀποτόμου ἐνεργείας βίας.

Αἱ λύσεις τῶν προβλημάτων εὑρίσκονται ὅταν ἀφίνωμεν τήν ζωήν νά μᾶς διδάσκη ἔσωθεν. Ὅταν εἴμεθα ἄκαμπτοι εἰς ἕνα μαχητικόν ζήτημα δέν εἶναι δυνατόν νά διδαχθῶμεν ἔσωθεν: κλείομεν τήν θύραν. Ἀλλ' ἐάν τό ἄτομον κατορθώση νά γίνη ἁπλοῦν, νά ἀκούση μέ ἠρεμίαν τήν πραγματικότητα, ἡ ὁποία τό περιβάλλει, ἐάν δηλαδή τήν ἀτενίση δημιουργικῶς, τό φῶς θά λάμψη ἔσωθεν καί θά ἀρχίση νά ἀκούη. Θά κατορθώση νά ἀποκτήση τήν ἱκανότητα νά ἀκούη.

Ἐάν κάθε πρόβλημα ἤ κατάστασις πού μᾶς παρουσιάζεται ἠμποροῦσαν νά κάμουν ἔκκλησιν εἰς τά ἐσώτερα βάθη μας, θά ἐπήρχετο ἐπαφή μέ τήν πραγματικότητα, θά ἐδίδετο νέα ἀποκάλυψις εἰς κάθε εἶδος ζωῆς. Ἦτο ἀποκάλυψις δι' ἐμέ, ὅταν, βαδίζων κατά μῆκος τῆς ἀκτῆς τοῦ ὠκεανοῦ καί σκεπτόμενος αὐτά τά πράγματα, εὗρον εἰς τήν συνεχῆ κίνησιν τῶν ὑδάτων ἐπί τῆς ἀκτῆς τήν ἀπάντησιν τῆς ζωῆς εἰς τά προβλήματα. Τήν εὗρον δηλαδή εἰς τά συντριβόμενα κύματα, τάς ἐκτενεῖς ῥυτιδώσεις τῆς παλιρροίας, τά διηνεκῶς κινούμενα ὕδατα, τά ἰσορροποῦντα διά τῆς λειτουργίας τῶν δυνάμεων. Τίποτε δέν σταματᾶ εἰς μίαν θέσιν, κάθε μόριον ὕδατος ὁρμᾶ συνεχῶς εἰς νέα πλαίσια κινήσεως καί ἐν τούτοις ὑπάρχει πάντοτε μία ἁρμονία ἐνεργείας.

Αἰωνία τάξις ἐπικρατεῖ καί εἰς αὐτήν τήν ἀκατάπαυστον κίνησιν, διότι τίποτε δέν κινεῖται ἄνευ ἐκδηλώσεως τῶν παγκοσμίων ἀρχῶν, τοῦ ῥυθμοῦ τῆς ἁρμονίας, τοῦ σχεδίου, τῆς ἀναλογίας καί τῆς ἑνότητος. Καίτοι χιλιάδες γραμμαί ῥυτιδώσεων σχηματίζονται μέ τά συνεχῶς διασταυρούμενα κύματα, δέν ὑπάρχει γραμμή ἡ ὁποία νά μή σχετίζεται ὡραιότατα μέ ὅλας τάς ἄλλας, δέν συμβαίνει τίποτε τό ὁποῖον νά μή εἶναι ὡραῖον καί ἔκφρασις τῆς τελειότητος, διότι ὑπάρχει συνεχής ὑποταγή εἰς τόν νόμον. Ἐδῶ βλέπομεν τό μυστικόν. Ἐδῶ ἔχομεν μυστικήν λύσιν τῆς ζωῆς εἰς τά προβλή-

ματά μας. Ἡ λύσις, λοιπόν, αὐτὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νά ἐφαρμοσθῇ καὶ εἰς τά προβλήματα, τά ὁποῖα ἀντιμετωπίζει τὸ ἄτομον;

Ἔχομεν μέσα μας ἀκαταπαύστως παλιρροίας σκέψεων καὶ αἰσθημάτων, ἐπιθυμιῶν καὶ δράσεως, γεγονότα, τά ὁποῖα ζητοῦν ἐπείγουσαν δρᾶσιν. Παραδειγματιζόμενοι ἀπὸ τὴν ἁρμονικὴν κίνησιν τῶν ὑδάτων, ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου τὸ φωτίζον τὴν ἀκτήν, δυνάμεθα να λύσωμεν ὅλα αὐτά τά προβλήματα κατὰ τὸν φυσικώτερον τρόπον, τον τρόπον τῆς ἁρμονίας. Τὸ ἔχετε σκεφθῆ ποτε αὐτό; Πῶς δυναμεθα εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν λειτουργίαν τῶν δυνάμεων να φερωμεν ἁρμονικὸν ρυθμὸν ἐντὸς ἡμῶν; Δυνάμεθα, ἐάν ἐπιτρεψωμεν εἰς τὴν εὐθυκρισίαν τοῦ ἐσωτέρου ἑαυτοῦ μας, νά ἀντιμετωπίση ἑκάστην κατάστασιν καὶ να τὴν ἐναρμονίση πρὸς ἕνα ὑψηλότερον ἐσωτερικὸν ἐπίπεδον.

Ἐαν κάμωμεν τοῦτο δημιουργεῖται ἡ ἰδία ἐκείνη χαρωπὴ αὐτενέργεια τῆς ζωῆς που παρετηρήσαμεν εἰς τὴν ἀκτήν. Καίτοι ὑπάρχει ἀέναος μεταβολή, δὲν χρειάζεται βία. Εἶναι μία ἀναγκαστικὴ κατάστασις, μία θεσις ἡ ὁποία δεν μᾶς δίδει βάσιν ἀντιστάσεως, οὔτε μᾶς ἀφίνει πεδίον δράσεως, οὔτε πεδιον μάχης. Δὲν χρειάζεται νά ἀγωνιζώμεθα διά τὴν ἐπιβίωσιν, ὅταν γνωρίζωμεν ὅτι εἴμεθα αἰώνια ὄντα.

Δια ποῖον λόγον δεν ἀκούομεν τὸ μήνυμα αὐτὸ εἰς τὴν ζωὴν ποὺ μᾶς περιβάλλει; Διότι ἔχομεν τὴν μαχητικὴν αὐτὴν διάθεσιν.

Ἀναφερόμενοι πάλιν εἰς τὸν ὠκεανόν, σκεπτόμεθα τὴν ἀτελείωτον πορείαν του πρὸς τὴν γῆν, την βοὴν τῆς μάχης. Ἀλλά, ἔχετε ποτε προσέξει ὅτι ἡ ἔφοδος τοῦ ὠκεανοῦ πάντοτε εὑρίσκει κατάπαυσιν κατα τὸν ψυθιριστικὸν ἐναγκαλισμὸν τῆς μετακινουμένης ἄμμου; Δὲν χρειάζονται γρανιτώδη ὀχυρώματα, οὔτε βραχώδεις ἐπάλξεις διά νά συγκρατηθοῦν τά ἀναταρασσόμενα κύματα, ἀρκεῖ ἡ ἀκτὴ αὐτὴ μὲ τοὺς μικροσκοπικοὺς κόκκους ἄμμου. Καί, ὅ,τι ἀπομένει ἀπὸ τὸν βρυχηθμὸν καὶ τὸν θόρυβον, εἶναι μία ἁρμονία ἀπὸ κύματα τῆς παλιρροίας, πλαισιούμενα ἀπὸ φανταστικοὺς πύργους ἀφροῦ, μικροὶ ἰριδίζοντες πύργοι οἱ ὁποῖοι ἀντανακλῶσι τά χρώματα τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ ταχέως παρασύρονται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου κατά μῆκος τῆς ἀκτῆς. Δὲν βλέπετε εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν κίνησιν ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, ἀέρος καὶ φωτός, ἕνα δίδαγμα δι' ἡμᾶς ὅταν ἀντιμετωπίζωμεν τα σημερινά προβλήματα;

Αἱ ἐκδηλώσεις τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῆς πείρας παντὸς εἴδους, ὅσον ἰσχυραὶ καὶ ἂν εἶναι ἢ διαβατικαί, θραύονται πάντοτε καὶ ἐξαφανίζονται εἰς τὸ αἰώνιον φῶς. Πραγματικότης εἶναι ἡ λειτουργία τῆς Μιᾶς Ζωῆς, τῆς μοναδικῆς, ἐκφραζομένης διά τῶν αἰωνίων ἀρχῶν τῆς τελείας ἐνεργείας. Ἡ πληθώρα τῶν ἐπιθυμιῶν, τῶν πόθων ποὺ καταλήγουν εἰς τὸν κόρον, πόθων ποὺ καταλήγουν εἰς τὴν ἀπογοήτευσιν, ἀποδεικνύουν ὅτι πέραν τῶν παροδικῶν ἐπιθυμιῶν ὑπάρχει ἀτελεύτητος ὕπαρξις, ἀτελεύτητος χαρά εὑρισκομένη εἰς τὴν μίαν Θέλησιν. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν τῆς μακαριότητος εἶμαι βεβαιος ὅτι θά φθάσωμεν ἐν τελει ἐπιζητοῦντες τὴν εὐτυχίαν. Ἐδῶ ὑπάρχει αὐθόρμητος ὕπαρξις καθαρᾶς ἐνεργείας μὴ ὠθουμένης ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, διότι ἡ φύσις μᾶς λέγει ὅτι ἡ ἀπόκτησις τῆς εὐτυχίας ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς πείρας, τῆς ἀποδοχῆς τοῦ σχεδίου τῆς ζωῆς. Μεσον αὐτῆς τῆς Δημιουργικῆς Ἀποδοχῆς συναντῶμεν τὴν θεότητα ἐντὸς ἡμῶν.

Δημιουργικὴ Ἀποδοχὴ εἶναι μία ἑτοιμότης τῆς συνειδήσεως ἡ ὁποία δημιουργεῖ ἐπικοινωνίαν μεταξὺ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἑαυτοῦ μας, τοῦ ἀνωτέρου καὶ τοῦ κατωτέρου

ἑαυτοῦ μας. Εἶναι ὁ ἰσοπεδωτὴς πάσης καταστάσεως. Ἡ Δημιουργικὴ Ἀποδοχὴ δὲν ὁμοιάζει καθόλου μὲ τὴν ἀπραξίαν τοῦ ἐξαπλωμένου ὑπτίως. Ἐὰν ὑπάρχη δημιουργικότης, ὑπάρχει καὶ μεταβολή. Καὶ ἡ Δημιουργικὴ Ἀποδοχὴ σημαίνει ἐνημερότητα εἰς τὴν φυσικὴν βαθμιαίαν μεταβολήν. Ἐὰν δίδωμεν σημασίαν εἰς τὸ μήνυμα τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὸ σχέδιον τῆς ἀτομικῆς μας ζωῆς, δὲν ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν ἐμπειρίαν· δὲν ἔχομεν προκαταλήψεις περὶ αὐτοῦ. Τὸ ἐξετάζομεν, τὸ ἀντιμετωπίζομεν καὶ διερχόμεθα ἀπ' εὐθείας διὰ μέσου αὐτοῦ.

Ἐὰν εἶναι πόνος, τὸν δεχόμεθα, ἑνούμεθα μὲ αὐτόν, εἰσδύομεν εἰς αὐτὸν διὰ νὰ εὕρωμεν τὴν σημασίαν του δι' ἡμᾶς. Εἰς κάθε εἶδος πόνου, ἀναζητῶμεν τὴν σημασίαν αὐτὴν μέσα εἰς τὸ ἀθάνατον εἶναι μας, ὅπου ὁ πόνος δὲν δύναται νὰ γίνη αἰσθητός, ἀλλ' ὅπου ἡ ζωὴ τοῦ εἶναι ἀναδύεται ἀπὸ τῆς καταστάσεως αὐτῆς τοῦ πόνου. Οὕτω, δι' ὅλης αὐτῆς τῆς πείρας τοῦ πόνου, τῆς χαρᾶς, τοῦ περιορισμοῦ, τῆς ἀπελευθερώσεως, εὑρίσκομεν μίαν ἀνανέωσιν τοῦ ἑαυτοῦ μας ἡ ὁποία μᾶς καθιστᾶ συνεχῶς ἱκανωτέρους διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς. Εἶναι μία εὐεργετικὴ προσπάθεια. Εἶναι ἡ χαρὰ τῆς συναντήσεως τοῦ Θείου διὰ μέσου τῆς προσωπικῆς πείρας.

Δι' ἄλλους μέν, εὐτυχία εἶναι ἡ ἐπιδίωξις τῆς πνευματικῆς μας εὐημερίας, δι' ἄλλους δὲ ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψεως καὶ τῆς ἐρεύνης. Διὰ τοὺς πλείστους ἡ εὐτυχία ἀναζητεῖται εἰς τὰς ἀπολαύσεις τῶν αἰσθήσεων, εἰς τὴν ἐπιδίωξιν τῶν συγκινήσεων, καὶ δι' ὅλους εἶναι ἡ ἐλευθερία πρὸς ἀπόκτησιν ἀγαθῶν. Ἀλλ' ἐὰν ἡ ἐπιδίωξις τῆς εὐτυχίας εἶναι ἀναφαίρετον δικαίωμα, ὅπως εἶναι αὐτὴ αὔτη ἡ ζωή, ἔχει μίαν ἐσωτέραν ἔννοιαν τὴν ὁποίαν προσεπάθησα νὰ διατυπώσω ἀπόψε.

Ὑπάρχει μία ἀρχαία καὶ λησμονημένη σημασία εἰς τὴν ἐπιδίωξιν τῆς εὐτυχίας, κυρίως ὁ συντονισμὸς τοῦ σώματος, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὸ εἶναι ἡ κλεὶς τῆς ἀτομικῆς ὑγείας, ἡ κλεὶς τῆς ἐθνικῆς ὑγείας καὶ τῆς ὑγείας ὅλου τοῦ κόσμου.

Κατὰ τὸν 20ὸν αἰῶνα εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας συναντῶνται δυσκολίαι, δημιουργεῖται μεγαλυτέρα ἔντασις, ἀνησυχία καὶ διαμάχαι. Ὡς ἐκ τούτου, εἶναι δυσκολώτερον τὸ νὰ καθορισθῆ ποία εἶναι ἡ ὀρθὴ ἐπιδίωξις τῆς εὐτυχίας. Ὑπάρχει σύγχυσις εἰς τὸ ζήτημα τῶν σκοπῶν τῆς ζωῆς. Φοβούμεθα νὰ σκεφθῶμεν σοβαρῶς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην, διότι τοῦτο θὰ συνεπήγετο μεταβολάς, μεταβολὰς τὰς ὁποίας ὅλοι ἀποφεύγουν ὅταν ἀντιμετωπίζεται τὸ ἐνδεχόμενον τῆς διαταραχῆς ἑνὸς καθεστῶτος ἀνέσεων τὰς ὁποίας ἀπολαμβάνουν. Πιθανὸν νὰ ὑπάρχη πολλὴ φυσικὴ ἄνεσις. Ἀκόμη καὶ αἱ θρησκεῖαι περιβάλλονται μὲ ἕνα εἶδος εὐχαρίστου ὑλισμοῦ καὶ ἡ φιλοσοφία ἱκανοποιεῖται μὲ τὴν προβολὴν τῶν ἰδεῶν τῶν ἄλλων.

«Ὅταν ἡ ἄγνοια εἶναι μακαριότης, εἶναι ἀνόητον νὰ εἶναι κανεὶς σοφός». Αὐτὸ ἐκφράζει τὴν στάσιν ταύτην. Μὲ τοιαύτην ἔκτασιν τῆς σημασίας τῶν ὑλικῶν ἀπολαύσεων τῆς ζωῆς κατὰ τὸν 20ὸν αἰῶνα, ἡ ἐπιδίωξις τῆς εὐτυχίας καταντᾶ περίπλοκος προσπάθεια. Ὅταν κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα αἱ σκέψεις ἐστρέφοντο πρὸς τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ πρὸς ἐγκαθίδρυσιν κυβερνήσεων διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν, ἐπεκράτουν αἱ Ἑλληνικαὶ ἰδέαι, αἱ νεοπλατωνικαὶ ἰδέαι, καὶ ἦσαν εὔκολοι αἱ σχέσεις μὲ τὴν ψυχήν, μὲ τὰς παγκοσμίας ἀρχάς, μὲ τὸ ἀθάνατον καὶ θεῖον στοιχεῖον τοῦ ἀνθρώπου. Τὰς ἐκφράσεις αὐτὰς δὲν τὰς ἀκούομεν σήμερον.

Ὁ Πλωτῖνος, ὁ νεοπλατωνικὸς

φιλοσοφος, ἐπιστευεν ὅτι πᾶσα ζωὴ προέρχεται ἐκ μιᾶς ἀρχῆς, μιᾶς φιλοσοφικῆς ἰδεας, ὅτι οἱ παντες καὶ τα παντα ζῶσι τὴν μίαν μοναδικὴν ζωὴν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει ὅλα τα πράγματα φυτα, ζῶα καὶ τὸν ἄνθρωπον και ὅτι ἡ ὀρθὴ ἐπιδίωξις τῆς εὐτυχιας πρέπει να εἶναι ἡ ἀναζήτησις τοῦ καλοῦ δι᾽ ὅλους «Ἡ εὐτυχία», εἶπεν ὁ Πλωτίνος, «δυναται νὰ ὑπαρξη μόνον εἰς ἕνα ὂν τὸ ὁποῖον ζῆ πλήρως τοῦτο θα ἀποκτήσῃ ὄχι ἁπλῶς τὸ καλον, ἀλλὰ τὸ Ὑπερτατον Καλόν»

Οὐδεὶς ὁμιλεῖ τὴν γλῶσσαν αὐτὴν σήμερον. Δὲν εἴμεθα σαφεῖς δι᾽ ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ καλόν. τὸ Ὑπερτατον Καλόν. Κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχήν, τοὐλάχιστον ἐν Ἀμερικῇ, ἔχομεν μίαν ἀμείλικτον συνεχῆ κατήχησιν διὰ τοῦ ραδιοφώνου,τῆςτηλεοράσεως,τοῦ τύπου καὶ τοῦ κινηματογράφου, περὶ τοῦ τὶ εἶναι ἐπιδίωξις τῆς εὐτυχίας Αἱ ἰδεαι τῶν φιλοσόφων ὅτι ἡ εὐτυχία εἶναι θέμα τῆς ψυχῆς, τοῦ ἀθανάτου πνεύματος, ἐπεσκιάσθησαν ὑπὸ τῆς νεωτέρας ἐκδοχῆς περὶ εὐτυχίας

Οἱ σημερινοὶ αὐθεντικοὶ ἐμποριкοὶ διαφημισταὶ μᾶς ἀναγγελλουν καθημερινῶς τὶ πρεπει νὰ τρώγωμεν καὶ τὶ νὰ πίνωμεν διὰ να εἴμεθα εὐτυχεῖς, τι να σκεπτώμεθα, τὶ νὰ ἐλπίζωμεν καὶ τὶ νὰ προσπαθοῦμεν να κάμωμεν καὶ πρὸ παντὸς τὶ να φοβούμεθα κατὰ τὴν ἀνυπόμονον ἀναζήτησιν τῆς εὐτυχίας. Ὅλα αὐτα λέγονται κατα τρόπον προκαλοῦντα αἴσθησιν

Με ἐντόνους δελεαστικὰς φράσεις ἡ διαφήμισις μᾶς παρακινεῖ νὰ συνδυασωμεν π.χ. τὸ ἁπαλὸν δέρμα. τοὺς λευκοὺς ὀδόντας, την στιλπνὴν κόμην, μὲ τὴν καταστασιν τῆς εὐτυχίας μας, δηλαδὴ να συνδυάσωμεν τὴν καλὴν ζωὴν μέ τὰ ὑλικὰ ἀγαθά, με τάς παροδικὰς καταστάσεις καὶ ἀπολαύσεις, αἱ ὁποῖαι ἀναποφεύκτως χάνονται, ἡ δὲ ἀπόκτησις αὐτῶν συνεπάγεται αὔξουσαν ἔντασιν καὶ δυσαρμονίαν, ἐκτὸς ἂν μόνοι μας καταβαλλωμεν προσπαθειαν νὰ τὰ ἀντισταθμίσωμεν

Ἀσφαλῶς, αὐτοὶ οἱ ρήτορες τῆς εὐτυχιας προσφερουν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ζακχαρόπηκτα καταπότια εἰς μίαν ἐποχὴν ἡ ὁποία χρειαζεται σαφεστέρας γνώσεις καὶ βαθυτέραν προσαρμογὴν πρὸς τὴν βασικὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἕνα προσανατολισμὸν πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς πραγματικότητος καὶ ἐκ τῆς ὁποίας ἐκβαλλουν αἱ ἐξυγιαντικαί, ζωτικαὶ δυνάμεις. Ὁ ἄνθρωπος εὑρίσκεται εἰς καταστασιν πολεμου μὲ τὴν βασικὴν φύσιν Καὶ τοῦτο κατὰ μιαν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν διαλυτικαὶ δυνάμεις ἀκωλύτως ἐπιδροῦν ἐπ᾽ αὐτοῦ, ἐκτὸς ἂν ἀπομονωθῆ δια νὰ ἐρευνήσῃ τα μυστήρια, τὸ θαῦμα καὶ τὴν ὡραιοτητα τῆς ἀθανατου ψυχῆς του.

Εἶναι τόσα πολλὰ που δὲν ἐννοοῦνται ἀπὸ τὴν καθόλου πεῖραν μας, τόσον ὀλίγα τὰ γνωστὰ περὶ τῆς ἐσωτερας δυνάμεώς μας, τοῦ ἀναποφεύκτου θριάμβου τῆς θεότητος ἐντὸς ἡμῶν, ὥστε καμμία διαφήμισις δὲν τὰ ἀναφερει ποτε Αἱ σκεψεις, αἱ ὁποῖαι μᾶς ἔρχονται ἐξ ἐμπνεύσεως, διαπλασσονται κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε να ἀτενίζωμεν τὴν φύσιν ὡς στρόβιλον τυφλῶν δυνάμεων ἐν μεσῳ τῶν ὁποίων εἴμεθα ὅλοι ἀνίκανοι ὡς ἄτομα Πόσον χρειαζόμεθα τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ ποιητοῦ, τοῦ μυστικιστοῦ καὶ τοῦ φιλοσόφου, οἱ ὁποῖοι ἀντιλαμβάνονται τὴν ἀθάνατον φύσιν, ἡ ὁποία συνεχῶς διαμορφώνει καλλιτερας φυλὰς καὶ καλύπτει παντὸς εἴδους σφάλματα, ψιθυρίζουσα: «Δεν πειραζει, αὔριον θὰ φορέσετε νέον πρόσωπον».

Εἶναι ἡ ἀγαθοεργὸς φύσις, ἡ ὁποια βοηθεῖ τὴν προαγωγὴν μιᾶς ἀγωνιζομένης ζωῆς πρὸς ἀπόκτησιν τῆς τελειότητος. Μόνον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς εἶναι ὁραταὶ αἱ τοιαῦται προοπτικαί. Εἰς ἄλλην πρακτικωτέραν ἐποχήν, ἕνας φιλόσοφος εἶχε τὸ θάρρος νὰ διακηρύξῃ τὴν ἑξῆς ἀλήθειαν: «Μό-

νον ἡ ψυχὴ βλέπει καὶ ἀποκαλύπτει τὴν ἀλήθειαν». Ἀδυνατοῦμεν νὰ διακρίνωμεν καθαρα ἢ νὰ ὁρίσωμεν τὴν πραγματικὴν εὐτυχίαν μέχρις ὅτου ἐξηγήσωμεν τὴν ὅλην φύσιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ φῶς κάθε εἴδους γνώσεως. Καὶ ἐπείγει νὰ κάμωμεν τοῦτο, διότι ἡ ἀνθρωπότης χρειάζεται νὰ ἀποκτήση νέους σκοποὺς μὲ νέαν ἔννοιαν.

Ἐδῶ δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν τὴν ὑψίστην σημασίαν τῆς νέας ἰδέας τοῦ 20οῦ αἰῶνος, ὅτι ἡ ζωὴ προβάλλει ἔσωθεν. Τὰ σημερινὰ παγκόσμια προβλήματα θὰ λυθοῦν μόνον ὑπὸ ἐλευθέρων ἀτόμων στρεφομένων πρὸς τὴν ψυχήν, ὑποβαλλόμενα εἰς ἀλλαγὴν ἔσωθεν διὰ τῆς δυνάμεως τῆς λανθανούσης θεότητος συντονιζομένης μὲ τὸ ἀθάνατον ἐσώτερον Εἶναι μας διὰ μέσου τῆς δημιουργικῆς ἀποδοχῆς τῆς ἐξωτερικῆς ζωῆς. Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς αὐτομεταβολῆς τοῦ ἀτόμου ὑποδεικνύει τὸν τρόπον τῆς μεταβολῆς καὶ τῶν ἐθνῶν. Τὰ ἔθνη εἶναι ὁμάδες ἀτόμων μὲ κοινὰ συμφέροντα. Ὅταν μὲ τὰ συμφέροντα αὐτὰ ἀπειλοῦνται τὰ ἔθνη, στρέφονται φυσικὰ πρὸς τὴν βίαν καὶ τὸν πόλεμον. Ὁ πόλεμος εἶναι μία συλλογικὴ ἀδιαλλαξία, ἕνα μαχητικὸν πνεῦμα, τὸ ὁποῖον καθιστᾶ ἀδύνατον τὴν ἐπικοινωνίαν τῶν ἐθνῶν.

Ὁ πόλεμος εἶναι τὸ προαιώνιον σύστημα ὅταν αἱ φυλαὶ ἐσχημάτιζον τὰ πρῶτα ἔθνη καὶ τὰ ἔθνη ἠμύνοντο ἐναντίον ἐχθρῶν. Ἀλλὰ σήμερον πόλεμος σημαίνει ἐξαφάνισιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Τὰ ἔθνη καὶ ἡ ἀνθρωπότης δύνανται νὰ ἐπιζήσουν κατ' ἄλλον τρόπον. Εἶναι ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη σήμερον ὅπως θέσωμεν εἰς ἐνέργειαν τὰς ἀρχὰς τῆς ἑνότητος πάσῃ θυσίᾳ. Πρέπει νὰ γίνη μεγαλυτέρα προσπάθεια μεταξὺ ὅλων τῶν ἐθνῶν διὰ τὴν κατανόησιν τῆς σημασίας ἑκάστου ἔθνους, τῆς συνεισφορᾶς αὐτοῦ εἰς τὸ πνευματικὸν καὶ μορφωτικὸν πρόβλημα τῆς ἀπελευθερώσεως κάθε ἀτόμου. Ἀπὸ τὴν ἄποψιν ταύτην δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν ὅτι τὰ ἔθνη ἔχουν ἀνάγκην ἀλλήλων. Ἡ ἀδελφοσύνη τῶν ἐθνῶν εἶναι τόσον ἀναγκαία ὅσον καὶ ἡ ἀδελφοσύνη τῶν ἀνθρώπων. Ἕκαστον ἔθνος δίδει τὴν μορφωτικὴν συνεισφοράν του εἰς τὸ προέχον πρόβλημα τῆς ἐλευθερίας καὶ εὐτυχίας κάθε ἀνθρώπου. Ἕκαστος ἀποτελεῖ μέρος τοῦ παγκοσμίου σχεδίου ἐπεξεργαζόμενος τὸν κυκλικὸν προορισμὸν τῆς ἀπελευθερώσεως ὅλων τῶν λαῶν καὶ τῆς ἑνώσεως τῶν Ἐθνῶν εἰς μίαν ἐλευθέραν Παγκόσμιον Τάξιν. Τὰ ἔθνη χρειάζονται ἄλληλα.

Ὑπάρχει τάσις πρὸς ἕνωσιν εἰς τὸν κόσμον, ὅπως βλέπετε τὴν ἵδρυσιν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. 81 ἔθνη συνησπίσθησαν εἰς εἰδικευμένας ἐνεργείας ἵνα καταρτίσουν ἕνα διεθνῆ κώδικα, νὰ ἱδρύσουν τὰ ἀνθρώπινα δίκαια δι' ὅλους, νὰ παράσχουν τὴν τεχνικὴν βοήθειαν ὅπου εἶναι τοῦτο δυνατὸν καὶ πολλὰς ἄλλας ὑπηρεσίας, δημιουργοῦντα μίαν νέαν ἐλπίδα διὰ τὸ μέλλον. Ἐν τούτοις χρειάζεται κάτι ποὺ δὲν ὑπάρχει ἀκόμη ἐκεῖ. Χρειάζεται μία εὐρεῖα παγκόσμιος πίστις, μία πνευματικὴ προσέγγισις μεταξὺ ἀλλήλων. Παραμελοῦμεν τὰς πνευματικὰς βάσεις ἐπικινδύνως. Τὰ σημερινὰ διδάγματα μᾶς προστάζουν νὰ δημιουργήσωμεν πνευματικὰς βάσεις διὰ τὴν παγκόσμιον τάξιν. Τοῦτο ἀπαιτεῖ παγκόσμιον γνῶσιν ἡ ὁποία θὰ εἶναι πραγματοποιήσιμος μὲ τὴν βοήθειαν τῆς νέας ἰδέας τοῦ 20οῦ αἰῶνος, ὅτι ἡ ζωὴ ἀναβλύζει ἔσωθεν, καὶ μὲ τὴν μεγαλυτέραν ἐπιδίωξιν τῶν σημαντικῶν διδαγμάτων καὶ τῆς μορφωτικῆς κληρονομίας ἑκάστου ἔθνους.

Αὐτὸ ἐπὶ 80 ἔτη πράττει ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία. Ἡ Θεοσοφία δὲν εἶναι ἀνακάλυψις λατρείας, δὲν εἶναι θρησκεία, δὲν εἶναι συλλογὴ μύθων. Εἶναι νέα ἀνακοίνωσις τῆς Ἀρχαίας Σο-

φίας τῆς Ἀνθρωπότητος, ἡ ὁποία ἀπεκτήθη καὶ πάλιν διά ν' ἀντιμετωπισθοῦν τά προβλήματα τῆς σήμερον εἰς τὸν κόσμον.

Ἡ ἐπανάστασις τὴν ὁποίαν θα ἐξήγειρεν ἡ Θεοσοφία εἰς τὸν κόσμον εἶναι ἡ ἐπανάστασις τῆς ἁρμονίας, ἡ ἐπανάστασις τῆς ἀγάπης, ὁ συντονισμὸς τοῦ πνεύματος, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος εἰς τὸ ἄτομον διά τῆς ἐλευθερίας τῆς δράσεως καὶ δια τῆς δημιουργικῆς ἐκτιμήσεως καὶ ἐνεργείας ἡ ὁποία εἶναι εὐεργετική, ἀλτρουιστική, ἀβλαβής. Ἐπειδὴ ἐγεννήθη εἰς τὸ βαθύτατον κέντρον τοῦ αἰωνίου ἑαυτοῦ θά ἐπιφερη τάς μεταβολάς, αἱ ὁποῖαι χρειάζονται τόσον εἰς τά ἄτομα ὅσον καὶ εἰς τὴν χώραν των. Λεγεται, ὅτι ἀπὸ μίαν τοιαύτην ἐνεργειαν, γεννηθεῖσαν εἰς τὸ βαθὺ ἐκεῖνο κέντρον, ἀνατέλλει ὁ ἥλιος τῆς σοφίας. Καὶ ὅταν ἀποκτᾶται ἡ σοφία, τὸ ἄτομον κινεῖται εὐκόλως πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ὑπερτάτης εἰρήνης.

Ἡ Θεοσοφία ἐπομένως εἶναι ἡ ἠχὼ ἡ ὁποία εἶναι παγκοσμία εἰς τοὺς ἐσωτερικοὺς κόσμους καὶ ψάλλει τὴν εἰρήνην εἰς κάθε σφαῖραν τῆς ὑπάρξεώς μας. Ἐξωτερικῶς ἡ Θ.Ε. θα φερη τὴν εἰρήνην εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα. Ἡ Θεοσοφια ἐνθαρρύνει πανταχοῦ τα ἄτομα να δημιουργήσουν μίαν εὐεργετικὴν αὐτοεπανάστασιν τῆς θελησεως δια τῆς ἀγαπης, τῆς σκεψεως δια τῆς συμπαθειας, εἶναι ἡ ὁδὸς τῆς ἑνότητος, ἡ ὁδὸς τῆς ἁρμονίας, ἡ ἁπλῆ ὁδὸς πρὸς τὴν ἐπιβίωσιν τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὅταν ἀνεβαίνετε σ' ἕνα ψηλὸ βουνὸ καὶ εἶναι στὸ δρόμο σήματα, στέκεσθε στὰ σήματα καὶ τὰ λατρεύετε, ἢ προχωρεῖτε καὶ τ' ἀφήνετε πίσω; Σκεφθῆτε βαθειὰ αὐτὸ τὸ ζήτημα. Ἐπικοινωνῆστε θεληματικὰ μὲ τὴν κορδιὰ σας καὶ θὰ κερδίσετε ἔτσι νοημοσύνη· Δὲν ὑπάρχει νοημοσύνη στὴ λατρεία προσώπων. Οἱ ἐπιγραφὲς ποὺ λατρεύετε δὲν ἔχουν νόημα

Κρισναμοῦρτι

ΤΙ ΔΙΗΓΕΙΤΑΙ ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

300 χρόνια θρησκευτικῆς ἐλευθερίας στὴν Ἀμερική

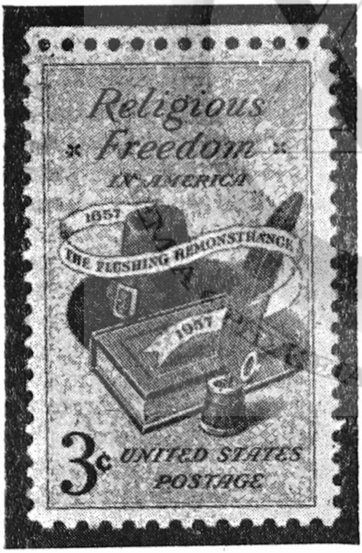
Τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Σᾶς λέω, στὶς Πολιτεῖες αὐτὲς δὲ θὰ ὑπάρξη σωτηρία δίχως ἀνακαινιστές — δίχως γλῶσσες ἐλεύθερες, χωρὶς αὐτιὰ πρόθυμα ν' ἀκοῦν τὶς γλῶσσες.
Καὶ ἀναγγέλλω τῶν Πολιτειῶν αὐτῶν τὴ δόξα: πὼς θἄχουν σεβασμὸ στὸ ἄκουσμα κάθε ἀλλαγῆς καὶ κάθε φρέσκιας ἄποψης καὶ κάθε θεωρίας.

Walt Whitman

Ἡ Ἀμερικὴ ἀνήκει στὴ Χριστιανωσύνη: μιὰ Χριστιανωσύνη γενική, ἀνεκτική, ἀνεξάρτητη ἀπὸ αἱρέσεις καὶ φατρίες, μιὰ Χριστιανωσύνη ποὺ τῆς εἶναι ἄγνωστα τὸ μαστίγιο καὶ τὸ ξῖφος.

Daniel Webster

ΣΤΙΣ 27 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1957 ἐκυκλοφόρησε στὴ Νέα Ὑόρκη ἕνα νέο γραμματόσημο γιὰ νὰ θυμίση πὼς ἐσυμπληρώθηκαν 300 χρόνια θρησκευτικῆς ἐλευθερίας στὴν Ἀμερική.

Στὴ μακραίωνη πορεία τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὴ γῆ, φέρνει ντροπὴ νὰ σκεφθῆ κανεὶς πὼς ἡ συνείδησίς του εἶναι μονάχα 300 χρόνια ἐλεύθερη· πὼς εἶναι τόσο λιλιπούτεια ἡ ἐλευθερία. Ἀλλ' ὅταν συλλογισθῆ πὼς ἀκόμα καὶ σήμερα, σὲ πολλὲς χῶρες ὅπου ἀντηχοῦνε «κλάψαις, ἄλυσαις, φωναῖς», ἡ ἐλευθερία κρύβεται «πικραμένη, ἐντροπαλὴ» στὸ βάθος τῆς καρδιᾶς τῶν ἀνθρώπων ἢ κυκλοφορεῖ ἐλεύθερα ἀκρωτηριασμένη, τότε βλέπει τὴν ἀπόλυτη ἀμερικανικὴν ἐλευθερία τῶν 300 ἐτῶν σὰν ἕναν πελώριο ἀγαθὸ γίγαντα.

Τὸ ἀναμνηστικὸ γραμμα-

τόσημο— μὲ τὴν Βίβλο στὸ μέσον, ἕνα μελανοδοχεῖο μὲ κονδυλοφόρο φτεροῦ, σύμβολο ἐλευθερίας στὴν ἔκφρασι τῶν στοχασμῶν, κ' ἕνα καπέλλο Κουάκερου, πρωταγωνιστοῦ τῆς ἐλευθερίας — τα τυλίγει ὅλ' αὐτα μὲ μιά ταινία, ποὺ θυμίζει τά 300 χρόνια ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ «Ἔνστασι τοῦ Φλάσινγκ».

Ἦταν ἕνα μικρὸ χωριουδακι κοντὰ στὴ «μεγάλη πολιτεία», τὴ Νέα Ὑόρκη τῶν 18.000 τότε κατοίκων. Τὸ εἶχαν χτισει ἄποικοι Ὀλλανδοὶ καὶ τοῦ ἔδωσαν τὸ ὄνομα ἑνὸς λιμανιοῦ τῆς πατρίδας τους, καθὼς ἐσυνήθιζαν ὅλοι οἱ μετανάστες. Ὅταν τὸ ἔχτισαν, στά 1645, συνέταξαν ἕνα «Χάρτη», ποὺ ἔδινε σὲ κάθε ἄποικο τὸ δικαίωμα ν' ἀπολαμβάνη, σὰν θὰ πατοῦσε τὰ χώματα τοῦ χωριοῦ, ἀπόλυτη καὶ ἀνενόχλητη ἐλευθερία συνειδήσεως. Ἀλλὰ ὁ κυβερνήτης, παρασυρμένος ἀπὸ τὴ μισαλλοδοξία τῶν Πουριτανῶν, ποὺ ἔφθανε στὶς ἄλλες πόλεις σὲ ἀπίστευτα ὄργια, ἐδημοσίευσε ἕνα διάταγμα ποὺ ἀπηγόρευε στοὺς Κουάκερους τὴν εἴσοδο. Τότε, ἔκαμε ὁ λαὸς τοῦ Φλάσινγκ τὴν ἱστορικὴ Ἔνστασι καὶ καθιέρωσε τὴν ἀπόλυτη ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως. Ὁ λαὸς τοῦ Φλάσινγκ διεκήρυξε πὼς ὄχι μόνο θὰ ὑποδεχόταν μὲ φιλοφροσύνη ὀπαδοὺς τῆς αἱρέσεως τῶν Κουάκερων, ἀλλὰ καὶ κάθε «τέκνον τοῦ Ἀδάμ», ὅποια καὶ νὰ ἦταν ἡ πίστις του. Φθάνει νὰ ἐρχόταν στὸ χωριὸ μὲ ἀγάπη στὴν καρδιὰ του καὶ κανεὶς δὲν θὰ τοῦ ἀπηγόρευε τὴν κίνησι, οὔτε θὰ ἔβαζε κανεὶς ἐπάνω του χέρι βίας, οὔτε θὰ τὸν κατεδίωκε, οὔτε θὰ τὸν τιμωροῦσε κανεὶς γιὰ τὸν τίτλο ἢ τὴν μορφὴ τῆς θρησκευτικῆς του δοξασίας.

Ἡ «Ἔνστασις τοῦ Φλάσινγκ» ἦταν μιὰ ἐξέγερσις ἐναντίον τῆς μισαλλοδοξίας.

Ἀλλὰ — θὰ διετύπωνε κανεὶς τήν.. ἔνστασι — πῶς ὑπῆρχε μισαλλοδοξία στὴν Ἀμερική, ἀφοῦ οἱ πρῶτοι ἄποικοι, φευγᾶτοι ἀπὸ τὴ μεσαιωνικὴ Εὐρώπη, γιὰ τοὺς θρησκευτικοὺς ἐκεῖ διωγμούς, ξεκίνησαν μὲ τὸν πόθο τῆς ἐλευθερίας;

Ἤθελαν, ἁπλούστατα, τὴν ἐλευθερία γιὰ τὸν ἑαυτό τους, ὄχι καὶ γιὰ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ὁ Σενέκας ἔχει ὁρίσει ἐλεύθερον ἐκεῖνον ποὺ δὲν ἀνέχεται τὴ δυναστεία ἐπάνω του, μὰ οὔτε τὴν ἐπιβάλλει σὲ ἄλλον. Τέτοιοι ἐλεύθεροι δὲν ἦσαν οἱ Πουριτανοί, ἡ πλειονότης τῶν «Προσκυνητῶν». Ἔτσι, οἱ Πουριτανοί, ποὺ τοὺς εἶχε καταπιέσει ἡ μοναρχία τῶν Στούαρτ, ἦταν ἑπόμενο νὰ συγκρουσθοῦν μὲ ἐκείνους ποὺ εἶχε καταδιώξει ἡ Πουριτανικὴ δικτατορία τοῦ Κρόμγουελ, ποὺ ὅλοι τους εἶχαν μεταναστεύσει, ζητώντας τὴν ἐλευθερία. Ἀλλὰ δὲν τὴν ἔνοιωθαν ὅλοι τους τὸ ἴδιο. Καὶ πολὺ χαρακτηριστικὰ ἔχει γραφῆ γιὰ τὸν

ἐμπνευστὴ τῶν Πουριτανῶν, τὸν Καλβῖνο, πὼς ὅσα ἔγραψε περὶ θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ἦταν... τυπογραφικὸ λάθος. Τὴν ἐλευθερία τὴν ἤθελε γιά τὸν ἑαυτό του. ὄχι γιά ἄλλον κανένα. Στοὺς ταπεινοὺς πολῖτες τοῦ Φλάσινγκ ἀνήκει ἡ τιμή, ὅτι τὴν ἐκήρυξαν γιά ὅλα τά πλάσματα τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι, μὲ τὴν «Ἔνστασί» τους, ἔδωσαν πάλι στὴν Ἀμερικὴ τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας, ποὺ τὴν εἶχε θεμελιώσει σάν ἕνα κόσμο καινούριο πνευματικά καὶ ὄχι μονάχα γεωγραφικά.

Εἶχαν ξεκινήσει ὅλοι οἱ ἄποικοι μὲ τὴ δίψα τῆς ἐλευθερίας, γιατὶ ἔκαιγαν τά λαρύγγια οἱ φωτιές τῶν ὁλοκαυτωμάτων. Ἀνάμεσα στά χρόνια 1588—1622, στὴ Γαλλία, μονάχο του τὸ δικαστήριο τοῦ Σαίν — Κλὼντ εἶχε ἀνάψει φωτιές γιά 600 «μάγους». Στὴν Τουλούζη κάηκαν σὲ μιά ἡμέρα 400 ἄνθρωποι. Ἕνας δικαστὴς σέ ὑπηρεσία 16 χρόνων ἐξέδωσε 800 ἀποφάσεις θανάτου. Στὴν Ἰταλία, στὸ Κόμο, σ' ἕνα χρόνο μέσα κάηκαν 1000 ἄτομα. Στὴν Ἀγγλία, ἀνάμεσα στά χρόνια 1642—1660 θυσιάσθηκαν περισσότερα θύματα ἀπὸ ὅλες μαζί τὶς ἄλλες περιόδους τῆς ἀγγλικῆς ἱστορίας. Κύματα προσφύγων ἀπὸ κάθε εὐρωπαϊκὴ χώρα ἔφθαναν στὴν Ὁλλανδία, τὴν μόνη τότε ἀνεκτικὴ χώρα.

Ἡ Ὁλλανδία ἦταν τότε μιά ἐμπορικὴ χώρα σέ ἀκμή. Τὸ ἐμπόριο, μὲ τὴν ἐπικοινωνία τῶν λαῶν, θεμελιώνει πάντα γερὰ ὑπόβαθρα γιά τὴν ἐλευθερία. Στά χρόνια ἐκεῖνα, τὸ ὁλλανδικὸ ἐμπόριο ἔγινε ὁ κήρυκας τῆς ἀνοχῆς. Τὸ Ἄμστερδαμ, πρῶτο ἐμπορικὸ λιμάνι τοῦ κόσμου, ἔγινε καὶ ἔπαλξις τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Τὸ Ἄμστερδαμ, ἀπὸ τά 1611 περιέθαλψε τούς Ἄγγλους Βαπτιστάς, πού ἐκήρυτταν τὸν χωρισμὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ Κράτος, ὥστε νά μὴν ἔχῃ δικαίωμα κανένας δημόσιος λειτουργὸς νά ἐπεμβαίνῃ στὶς συνειδήσεις τῶν πολιτῶν ὑπὲρ αὐτῆς ἢ ἐκείνης τῆς θρησκείας. Στὸ Ἄμστερδαμ, ὁ Τζὼν Λόκκε, ἀφοῦ ἔμεινε χρόνια πρόσφυγας, ἔγραψε τὴν πρώτη «ἐπιστολή» του ὑπὲρ τῆς ἀνοχῆς. Στὴν Οὐτρέχτη, ἀπὸ τά 1579 εἶχε καθιερωθῆ ἡ ἐλευθερία συνειδήσεως καὶ λατρείας. Εἶχαν γίνει καὶ στὴν Ὁλλανδία διωγμοὶ αἱρετικῶν καὶ «μάγων», ἀλλά λιγοστοὶ ἀσύγκριτα. Καὶ μετά τὴν κατάργησι τῆς Ἱσπανικῆς κυριαρχίας, ὑπὸ τὴν φιλελεύθερη ἐπιρροὴ τοῦ Γουλιέλμου τοῦ Σιωπηλοῦ καὶ τοῦ Φιλίππου τῆς Ὀράγγης, ἡ Ὁλλανδία εἶχε ὑπερνικήσει τὴν δεισιδαιμονία καὶ τὴν μισαλλοδοξία καὶ εἶχε γίνει καταφύγιο ὅλων τῶν κατατρεγμένων τῆς Εὐρώπης. Καὶ ἀπὸ τὴν Ὁλλανδία ξεκίνησαν οἱ πρῶτοι ἀποικιστές τῆς Ἀμερικῆς. Ἔφυγαν ἀπὸ τὸ Λέϋν-

τεν καὶ ἀπὸ τὸ Δὲλφτ γιὰ τὸ Πλύμουθ τῆς Ἀγγλίας, ὅπου ἔσμιξαν μὲ τοὺς ἄλλους καὶ ὅλοι μαζὶ μπαρκάρησαν στὸ ἱστορικὸ «Μαίηφλάουερ».

Μέσα σὲ ἐκεῖνο τὸ καράβι ἦσαν Ὁλλανδοὶ ἔμποροι, χωρικοί, ψαράδες καὶ ἱεροκήρυκες, ἐλεύθεροι ἀληθινοί, ποὺ θὰ πολεμοῦσαν στὸ νέο κόσμο γιὰ νὰ χαρίσουν σὲ ὅλους τοὺς συνανθρώπους τὴν ἐλευθερία· ἦσαν καὶ οἱ στενόκαρδοι, ποὺ θὰ ἐπιχειροῦσαν νὰ τὴν οἰκειοποιηθοῦν καὶ νὰ τὴν ἀπαγορεύσουν στοὺς ἄλλους. Αὐτὴ ἡ ἀντίθετη συμπεριφορὰ ἐπήγαζε ἀπὸ τὶς ὁλότελα ἀλλοιώτικες πεποιθήσεις τους.

Οἱ Κουάκεροι—ποὺ θὰ πῆ «τρέμοντες», γιατὶ ὁ ἱδρυτὴς τῆς αἱρέσεως Τζὼρτζ Φὸξ εἶχε πῆ κάποτε ὅτι «τρέμει» καὶ ποὺ ἀναφέρει μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ—ζητοῦσαν τὸν χωρισμὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ Κράτος, ἐνῷ οἱ Πουριτανοὶ ἤθελαν ἁπλῶς, ὅπως τὸ λέει καὶ τ' ὄνομά τους, νὰ ἐξαγνίσουν τὴν Ἐκκλησία καὶ μὲ τὴν Ἐκκλησία νὰ ὑποκαταστήσουν τὸ Κράτος, ἐγκαθιστώντας πολιτεία θεοκρατική. Οἱ Κουάκεροι ἀπέκρουαν κάθε δογματικὴ δεσποτεία, γιατὶ ἀπέδιδαν σημασία στὴν ἐσωτερικὴ κατάπεισι τοῦ ἀτόμου, ἐνῷ οἱ Πουριτανοὶ θεωροῦσαν ἀδίκημα θανάσιμο τὴν ἀμφισβήτησι τῶν δογμάτων. Ἤθελαν

ΕΠΙΒΙΒΑΣΙΣ ΣΤΟ DELFTHAVEN

Οἱ «προσκυνηταὶ» φεύγουν ἀπὸ τὴν Ὁλλανδία

Πίναξ τοῦ Robert Wait (Πινακοθήκη Καπιτωλίου, Οὐάσιγκτων)

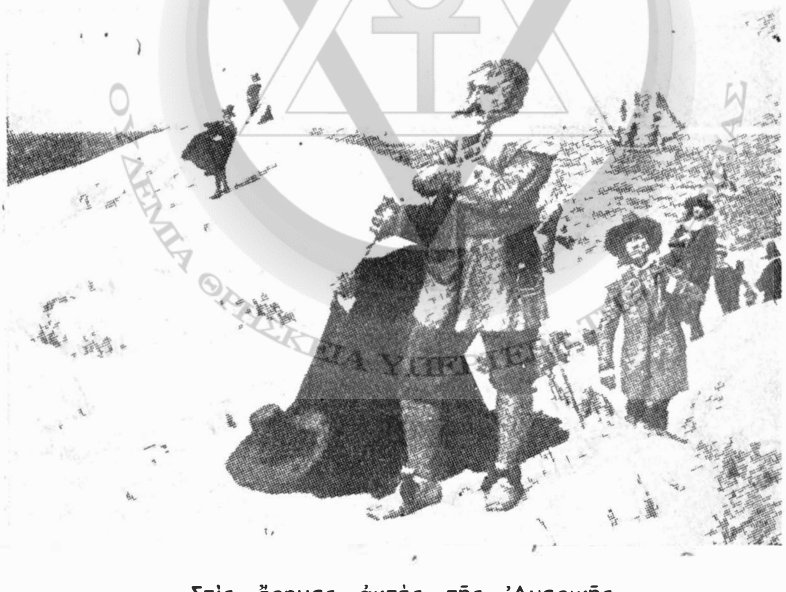
καὶ οἱ Πουριτανοὶ τὸν χωρισμὸ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, εἰδικὰ ὅμως ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας, λόγῳ τῆς διαφθορᾶς της. Φεύγοντας, ἔτσι ἀπεχαιρέτησαν τὴν Ἀγγλία:

«Ἀντίο, ἀγαπητὴ Ἀγγλία! Ἀντίο Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ στὴν Ἀγγλία! Δὲν χωρίζουμε ἀπὸ σένα, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν διαφθορά. Ἀντίο Ρώμη! Ἀντίο Βαβυλών!»

Ἐκεῖ ὅπου συμφωνοῦσαν ὅλοι οἱ «Προσκυνηταὶ» ἦταν ὅτι ἔφευγαν ἀπὸ μιὰ ἁμαρτωλὴ ἤπειρο, ποὺ ἴσως βρισκόταν στὶς παραμονὲς τοῦ ἀφανισμοῦ. «Ποιὸς ξέρει—ἔλεγαν—ἂν ὁ Θεὸς δὲν δείχνει τὸν δρόμο τῆς Ἀμερικῆς σὲ ὅσους θέλει νὰ σώσῃ ἀπὸ ἕναν καινούριο κατακλυσμό»...

Εἶχαν ἐνδόμυχα καὶ τὸν ἴδιο σκοπό: νὰ ἐγκαταστήσουν στὴν Ἀμερικὴ καταφύγιο γιὰ τοὺς ὁμοδόξους. Ἀνάμεσά τους, ὅμως, ἦσαν πολλοὶ ποὺ εἶχαν ξεκινήσει γιὰ λόγους μονάχα οἰκονομικούς. Ἀπὸ τὴν Εὐρώπη τοὺς εἶχε διώξει ὄχι ἡ μισαλλοδοξία, μὰ ὁ μαρασμὸς τῆς βιομηχανίας καὶ ἡ ἀνεργία, ἡ προπαγάνδα τῶν ναυτικῶν πρακτόρων καὶ ἡ ἐλπίδα γιὰ καλύτερες συνθῆκες ζωῆς σὲ μιὰ παρθένα χώρα. Αὐτοὶ ἦσαν οἱ οὐδέτεροι. Στὴν ἀρχὴ ἔσκυβαν τὸ κεφάλι στὶς

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΒΙΒΑΣΕΩΣ

Στὶς ἔρημες ἀκτὲς τῆς Ἀμερικῆς

Πίναξ τοῦ C. M. Padday (Πινακοθήκη Βασ. Ἀκαδημίας, Λονδῖνον)

ΡΟΤΖΕΡ ΓΟΥΪΛΛΙΑΜΣ
Σκαπανεὺς τῆς ἐλευθερίας
Ὑποθετικὸ πορτραῖτο

ἐπιθυμίες τῶν φανατικῶν ἱεροκηρύκων, γιατὶ ἀνεγνώριζαν τὴν πνευματική τους ὑπεροχὴ καὶ τὴν ἀνάγκη κάποιας ἡγεσίας στὸν ἐρημότοπο. Μὲ τὸν καιρό, ἀντιδροῦσαν παθητικά. Ὁ διάσημος ἱεροκήρυκας Κόττον Μάδερ ἀναφέρει ὅτι κάποτε μιλοῦσε στὴ Μασσαχουσέτη «περὶ τοῦ κυρίου σκοποῦ τοῦ ἀποικισμοῦ, ἤτοι περὶ τῆς τηρήσεως τῶν θρησκευτικῶν ἐντολῶν» κ' ἕνας ἀπὸ τὸ ἀκροατήριο τοῦ φώναξε: «Λάθος, κύριε. Κύριος σκοπὸς ποὺ ἤρθαμε ἐδῶ εἶναι νὰ πιάσουμε ψάρια». Αὐτοὶ οἱ ἁπλοῖ ἄνθρωποι, μιὰ σημαντικὴ μᾶζα ἀνάμεσα στοὺς καιομένους γιὰ τὴ θρησκεία, συνετέλεσαν τελικὰ στὴν ἐγκαθίδρυσι τοῦ φιλελευθερισμοῦ, πολιτικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ. Αὐτοί, ἀσφαλῶς, μὲ τὴν διάθεσι ποὺ εἶχαν νὰ ζήσουν τὴ ζωή τους γεμᾶτα καί, καθὼς τραγουδάει ὁ Οὐΐτμαν, νὰ ἀκολουθήσουν «τ' ἀδιάκοπα μαθήματα τοῦ ἀγέρα, τοῦ νεροῦ, τῆς γῆς, γιατὶ δὲν τοὺς μένει καιρὸς γιὰ χάσιμο», ἐμπόδισαν τὴν μεταβολὴ τῆς Ἀμερικῆς σὲ μιὰ σκυθρωπὴ θεοκρατία, ὅπως εἶχαν οἱ Πουριτανοὶ ὀνειρευτεῖ. Αὐτοὶ ἀντέδρασάν μὲ τὴν ἀδιαφορία.

Οἱ Κουάκεροι ἔδιναν ἕνα παράδειγμα. Πρῶτος ὁ Ρότζερ Γουΐλιαμς, μὲ πέντε συντρόφους του σ' ἕνα ἰνδιάνικο κανώ, ἔφθασε στὸ Ρὸντ Ἄϊλαντ καὶ ἐγκατέστησε, στὰ 1657, τὴν πρώτη ἐλεύθερη πολιτεία, ποὺ ἦταν ἀνοιχτὴ σὲ κάθε διωκόμενον γιὰ τὶς θρησκευτικές του πεποιθήσεις. Παπικοί, Διαμαρτυρόμενοι, Ἰουδαῖοι, Μωαμεθανοὶ καὶ εἰδωλολάτρες ἀκόμη ἦσαν ἐκεῖ ἐλεύθεροι νὰ λατρεύουν τὸ Ὑπέρτατο Ὄν, κατὰ τὴ συνείδησί τους. Δεύτερο πείραμα ἐλεύθερης πολιτείας ἔγινε στὰ 1681 ἀπὸ τὸν Γουΐλλιαμ Πένν, ποὺ ἵδρυσε τὴν Πενσυλβάνια, προσφέροντας πολιτικοθρησκευτικὴ ἐλευθερία καὶ οἰκονομικὲς εὐκαιρίες. Οἱ Κουάκεροι ἐνθάρρυναν τὴν μετανάστευσι ἀπὸ τὴν Εὐρώπη ὅλων τῶν διωκομένων. Ζοῦσαν εἰρηνικὰ μεταξύ τους, χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρεται κανεὶς γιὰ τὴν πίστι τοῦ γείτονά του. Ζοῦσαν εἰρηνικὰ καὶ μὲ τοὺς Ἰνδιάνους, πολεμώντας τὴ σκλαβιὰ καὶ καθιερώνοντας τίμιες συναλλαγές. Κατεδίκαζαν κάθε μορφὴ ρήξεως μεταξὺ

τῶν ἀνθρώπων καὶ ἔδιναν τὸ δικαίωμα σ' ὅσους αἰσθανόνταν «ἔλεγχο συνειδήσεως» ν' ἀρνοῦνται καὶ αὐτὴν τὴν στρατιωτικὴ θητεία. Ἐδημιούργησαν κοινότητες εὐτυχισμένες. Στὰ 1649, στὸ Μαίρυλαντ, κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιρροή τους, ψηφίστηκε «Διάταγμα Ἀνοχῆς». Κανένα ἄτομο μέσα στὴν ἐπαρχία δὲν ἔπρεπε νὰ ἐνοχλῆται—φθάνει νὰ ἐπίστευε εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν—γιὰ τὶς λεπτομέρειες τῆς θρησκείας του. Τὸ Διάταγμα ἀπειλοῦσε μὲ μαστίγωμα ὅποιον θὰ ἀποκαλοῦσε ἄλλον «Αἱρετικό, Σχισματικόν, Εἰδωλολάτρη, Πουριτανό, Ἀνεξάρτητο, Πρεσβυτεριανό, Παπικόν, Ἰησουΐτη, Λουθηρανό, Καλβινιστή, Χωριστικὸν ἢ μὲ ὅποιο ἄλλο ὄνομα κατὰ τρόπο προσβλητικό».

Οἱ Πουριτανοὶ θεωροῦσαν τὴν ἀνοχὴ κάτι τὸ ἀκατανόητο. Μερικοὶ συγγραφεῖς ἔχουν καλλιεργήσει τὸν θρῦλο τῶν σημαιοφόρων τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, ἀκόμη καὶ ὁ Κάρολος Α', βλέποντας τοὺς Πουριτανοὺς νὰ παρατοῦν τὰ σπίτια τους καὶ νὰ πηγαίνουν στὴν ἐρημιά, γελάσθηκε καὶ πίστεψε πὼς εἶχαν προσχωρήσει στὸ κίνημα τῆς Ἀνοχῆς, ἀλλὰ οἱ ἴδιοι οἱ Πουριτανοὶ ἕναν τέτοιο τίτλο τιμῆς θὰ τὸν θεωροῦσαν σὰν δεινὴ ὕβρι. Ἤθελαν, βέβαια, νὰ ἀπολαύσουν τὴν ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως, ἀλλὰ αὐτοὶ ἀποκλειστικά, καὶ οὐδέποτε εἶχαν στὸ νοῦ τους

ΓΟΥΪΛΛΙΑΜ ΠΕΝΝ
Ἱδρυτὴς τῆς Πενσυλβάνια
(Ἱστορ. Ἑταιρ. Φιλαδελφίας)

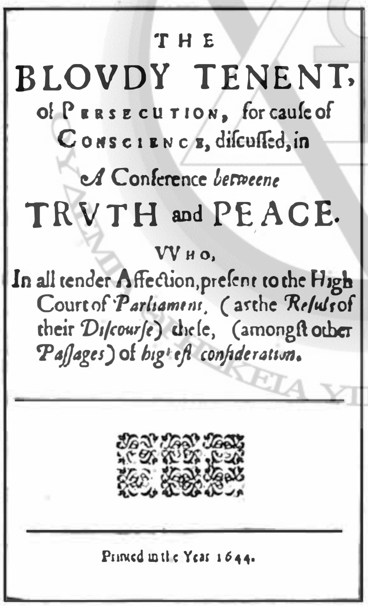
ν' ἀνοίξουν τὶς πύλες τῆς «Νέας Σιὼν» σ' ὅσους διαφωνοῦσαν μαζί τους. Τὰ κηρύγματα τῶν ἱδρυτῶν τῆς Μασσαχουσέτης, τοῦ προπυργίου τῶν Πουριτανῶν, εἶναι σαφῆ.

Ὁ Τόμας Σέπαρντ ἐχαρακτήριζε τὴν Ἀνοχὴ «πολιτικὴ τοῦ Σατανᾶ». Ὁ Μάδερ ἐθεώρει τὴν ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως «εἰδεχθὲς αἴτημα» Ὁ Οὔριαν Φαίηκς τὸ ὠνόμαζε «πρωτότοκον ὅλων τῶν βδελυγμάτων». Ὁ Τζὼν Νόρτον ἔλεγε: «Ἐλευθερία συνειδήσεως καὶ λατρείας σημαίνει ἐλευθερία στὴν πλάνη καὶ σὲ πορεία ἀντίθετη πρὸς τὸν Νόμο. Εἶναι ἐλευθερία βλασφημίας καὶ ἐλευθερία ἀποπλανήσεως ἀπὸ τὸν ἀληθινὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ, ἐλευθερία τοῦ ψεύδεσθαι ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου».

Οἱ Πουριτανοὶ πολὺ φυσι-

κὸ ἦταν νὰ μὴ νιώθουν τὴν ἀξία τῆς Ἀνοχῆς, γιατὶ θεωροῦσαν τοὺς ἑαυτούς των ὡς τὸν ἐκλεκτὸ λαό, ποὺ ὁ Θεὸς τὸν ὡδήγησε μακριὰ ἀπὸ τὸν παληὸ κόσμο τῆς ἁμαρτίας, στὴ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας, μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ ἱδρύσουν τὴν «Πολιτεία τοῦ Θεοῦ». Πίστευαν δηλαδὴ πὼς εἶχαν τὸ μονοπώλιο τῆς Ἀλήθειας καὶ κάθε ἀντιγνωμία ἦταν ἀπαράδεκτη. Μιὰ ἐπιδημία ποὺ θέρισε τοὺς Ἰνδιάνους, λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν ἀποβίβασί τους, τὴν θεώρησαν χειρονομία τοῦ Θεοῦ «γιὰ νὰ κάμη τὸν τόπο ἀσφαλῆ στὰ ἐκλεκτά Του τέκνα»...

Μεταφέροντας τοῦτες τὶς πεποιθήσεις στὴν πολιτικὴ

THE
BLOVDY TENENT,
of PERSECUTION, for cause of
CONSCIENCE, discussed, in
A Conference betweene
TRVTH and PEACE.
VVho,
In all tender Affection, present to the High
Court of Parliament, (as the Result of
their Discourse) these, (amongst other
Passages) of highest consideration.

Printed in the Year 1644.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΥΝΕΙΔΗΣΕΩΣ
Ἡ πρώτη σελίδα βιβλίου τοῦ Ρότζερ Γουΐλλιαμς, 1644

διοίκησι, ἐγκατέστησαν μιὰ κληρικὴ ὀλιγαρχία. Δικαίωμα ψήφου εἶχαν μονάχα τὰ μέλη τῆς ἐνορίας καὶ μέλη τῆς ἐνορίας ἀναγνωρίζονταν μονάχα ὅσοι ἄρεσαν στοὺς ἱερεῖς. Ὁ Τζὼν Κόττον ἐκήρυττε καθαρά: «Τὴν δημοκρατία δὲν τὴν καταλαβαίνω. Ἡ δημοκρατία εἶναι ἀσυμβίβαστη μὲ τὴν ἔννοια τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν πρόκειται νὰ κυβερνάη ὁ λαός, τότε ποιὸς θὰ κυβερνηθῆ;»

Βλοσυροί, σκυθρωποὶ καὶ ἀγέλαστοι ἀπὸ πρίν, πιὸ σκληροὶ ἀπὸ τὴν προσαρμογὴ στὴν ἐρημιὰ τοῦ τοπίου, ἴσως καὶ ἀπὸ τὴν βιολογικὴ ἀνάγκη τῆς ἐπικρατήσεως, ἐσχεδίασαν μιὰ κοινωνία μὲ λιτότητα, μὲ αὐστηρότητα, μὲ ἀπεριόριστη πνευματικὴ ἔντασι καί, μπορεῖ νὰ πῆ κανείς, ἔβαλαν ἔκτοτε τὴ σφραγῖδα τους στὴν ἀμερικανικὴ ζωή, ἔστω κι' ἂν δὲν ἐπεκράτησαν, ἔστω κι' ἂν γκρεμίστηκαν τὰ ὄνειρά τους γιὰ τὴ «Νέα Σιών».

Κάθε ψυχαγωγία, στὴν Πουριτανικὴ κοινωνία, ἦταν ἀπηγορευμένη. Ἀπηγορευμένο τὸ κάπνισμα, ἀπηγορευμένη ἡ χαρτοπαιξία, ἀπηγορευμένος ὁ μικτὸς χορός ἀπηγορευμένα τὰ μουσικὰ ὄργανα, ἀπηγορευμένη ἀκόμη καὶ ἡ Χριστουγεννιάτικη γιορτή, ἀπηγορευμένη κάθε χαρὰ καὶ κάθε χαμόγελο. Στὴ Μασσαχουσέτη, στὰ 1653, ἀπαγορεύθηκε ὁ περίπατος στοὺς δρόμους καὶ ἡ ἐπίσκεψις πλοίων στὸ λιμάνι τὴν

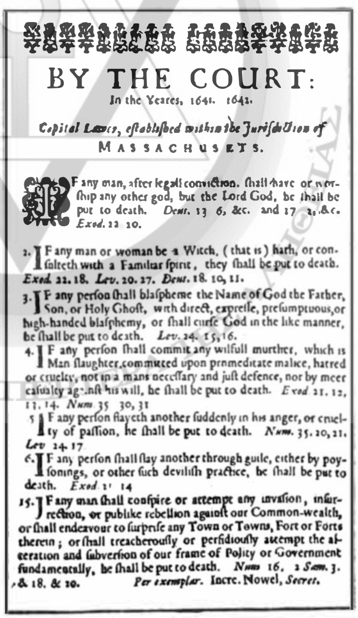
Κυριακή. Ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου ἔπρεπε νὰ εἶναι μονάχα σ' Αὐτὸν ἀφιερωμένη. Ἀπαγορεύθηκαν ἀκόμη τὰ ταξίδια τὴν Κυριακή, τὸ μαγείρεμμα, τὸ σάρωμα, ἀκόμη καὶ τὸ στρώσιμο τῶν κρεββατιῶν. Στὴν Κονεκτικούτη, στὰ 1656, δημοσιεύθηκε διάταγμα ποὺ ἐπέβαλλε ποινὴ μαστιγώματος καὶ πρόστιμο «σὲ ὅποιον ἐβεβήλωνε τὴν Κυριακὴν ἡμέραν μὲ ἐργασία, μὲ ἄθλησι ἢ ψυχαγωγία ἢ ὅπως ἀλλιῶς». Σὲ ὑποτροπὴ τοῦ ἐπιφυλασσόταν φυλάκισις. Γιὰ ὅποιον προέβαινε στὴν βεβήλωσι «ἐνσυνειδήτως καὶ προπετῶς», θάνατος !

Ὁ θάνατος ἦταν ἡ μόνη ποινὴ γιὰ σειρὰ παραβάσεων, ποὺ εἶχαν ἀντιγραφῆ ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Τὸ Διάταγμα ποὺ ἐξεδόθη ἀνέφερε καθαρὰ τὴν πηγὴ τοῦ Πουριτανικοῦ Δικαίου. Σὲ ὅσους δὲν πιστεύουν τὸν ἀληθινὸ Θεό, θάνατος (Δευτερονόμιον ΙΖ'.2) :

«Λιθοβολήσετε αὐτοὺς ἐν λίθοις καὶ τελευτήσωσι ἐπὶ δυσὶν μάρτυσιν ἢ ἐπὶ τρισὶν μάρτυσιν ἀποθανῆται ὁ ἀποθνήσκων. Οὐκ ἀποθανῆται ἐφ' ἑνὶ μάρτυσι. Καὶ ἡ χεὶρ τῶν μαρτύρων ἔσται ἐπ' αὐτῷ ἐν πρώτοις θανατῶσαι αὐτὸν καὶ ἡ χεὶρ τοῦ λαοῦ ἐπ' ἐσχάτων».

Γιὰ τὴν βλασφημία τοῦ ὀνόματος τοῦ Πατρὸς ἢ τοῦ Υἱοῦ ἢ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, θάνατος (Λευϊτικόν, ΚΔ' 16). Γιὰ τοὺς «μάγους», τοὺς οἰωνοσκόπους ἢ τοὺς πνευματιστάς, θάνατος (Λευϊτικόν, Κ' 27, Ἔξοδος ΚΒ' 18, Δευτερονόμιον ΙΗ' 10—11). Γιὰ ὅποιον ἐπιχειρήσῃ «εἰσβολὴ» ἢ ὑποκινήσῃ ἐξέγερσι κατὰ τῆς κοινοπολιτείας ἢ μεταβολὴ τῶν κυβερνητικῶν πλαισίων, θάνατος (Ἀριθμοί, ΙΣΤ' 2).

Τοῦτο τὸ τελευταῖο ἀδίκημα στρεφόταν εἰδικὰ κατὰ τῶν Κουάκερων, ποὺ γινόνταν ὁλοένα πιὸ ὀχληροί, γιατὶ «εἰσέβαλλαν» στὶς πολιτεῖες τους γιὰ νὰ προσηλυτίσουν τὸν πληθυσμὸ στὴν θρησκευτικὴ καὶ πολιτικὴ δημοκρατία. Γιὰ νὰ φθάσουν οἱ Πουριτανοὶ στὴν ἀπειλὴ τοῦ θανάτου, πέρασαν ἀπὸ σειρὰ καταδιωκτικὰ μέτρα. Στὴν ἀρχή, ἡ Πουριτανικὴ κοινωνία σκεφτόταν πὼς οἱ αἱρετικοὶ μονάχα μιὰ ἐλευθερία εἶχαν :

BY THE COURT:
In the Yeares, 1641. 1642.

Capital Lawes, established within the Jurisdiction of MASSACHUSETS.

IF any man, after legall conviction, shall have or worship any other god, but the Lord God, he shall be put to death. Deut. 13 6, &c. and 17 2, &c. Exod. 22 20.

2. IF any man or woman be a Witch, (that is) hath, or consulteth with a Familiar spirit, they shall be put to death. Exod. 22. 18. Lev. 20. 27. Deut. 18. 10, 11.

3. IF any person shall blaspheme the Name of God the Father, Son, or Holy Ghost, with direct, expresse, presumptuous, or high-handed blasphemy, or shall curse God in the like manner, he shall be put to death. Lev. 24. 15, 16.

4. IF any person shall commit any wilfull murther, which is Man slaughter, committed upon premeditate malice, hatred or cruelty, not in a mans necessary and just defence, nor by meer casualty against his will, he shall be put to death. Exod 21. 12, 13, 14. Num 35 30, 31

5 IF any person slayeth another suddenly in his anger, or cruelty of passion, he shall be put to death. Num. 35. 20, 21. Lev 24. 17

6. IF any person shall slay another through guile, either by poysonings, or other such devilish practice, he shall be put to death. Exod 21 14

15. IF any man shall conspire or attempt any invasion, insurrection, or publike rebellion against our Common-wealth, or shall endeavour to surprise any Town or Towns, Fort or Forts therein; or shall treacherously or perfidiously attempt the alteration and subversion of our frame of Polity or Government fundamentally, he shall be put to death. Num 16. 2 Sam. 3. & 18. & 20. Per exemplar. Incre. Nowel, Secret.

ΤΟ ΑΙΜΟΣΤΑΓΕΣ ΔΙΑΤΑΓΜΑ
Μασσαχουσέτη 1641—1642

νὰ φύγουν. Τόσο μεγάλη ποὺ ἦταν ἡ Ἀμερική, μποροῦσαν νὰ πᾶνε ἀλλοῦ. Ὅσο ὅμως οἱ Κουάκεροι ἐπέμεναν νὰ μὴ βαστᾶνε γιὰ τὸν ἑαυτό τους τὶς ἰδέες τους, ὅσο χτυποῦσαν τὶς βάσεις τῆς Πουριτανικῆς κοινωνίας—ποὺ εἶχε καταντήσει σὲ σοβαρὸ βαθμὸ κοινωνία ὑποκριτῶν, γιατί, ἐλλείψει ἄλλης ψυχαγωγίας, ἀνθοῦσε τὸ κουτσομπολιὸ καὶ καθένας ἔθετε ὑπὸ ἔλεγχο τὶς συνήθειες τῶν γειτόνων του—φάνηκε ἡ ἀνάγκη νὰ προστατευθῆ τὸ καθεστώς.

Ὅταν ἔφθασαν ἀπὸ τὰ νησιὰ Μπαρμπάντος στὴ Βοστώνη, τὴν «βάσι» τῶν Πουριτανῶν, δύο γυναῖκες, ἡ Μαίρη Φίσερ καὶ ἡ Ἄννα Ὤστιν, ἡ ἀποικία συγκλονίσθηκε συθέμελα, σὰ νὰ εἶχε γίνει ἀπόβασις ὁλόκληρου ἐχθρικοῦ στρατοῦ. Ἴσως νὰ ἔκανε λιγώτερη ἐντύπωσι ἂν εἶχε στ' ἀλήθεια φθάσει ἐχθρικὸς στρατός, γιατὶ τὸ καυτερὸ μολύβι μποροῦσε νὰ ἀπωλέση ἀνθρώπινες ζωές, ποὺ οἱ Πουριτανοὶ δὲν τοὺς ἔδιναν μεγάλη σημασία σὲ τοῦτον τὸν διαβατικὸ κόσμο, ἐνῷ τὸ κήρυγμα τῶν Κουάκερων ἦταν ἔφοδος γιὰ τὴν ἀπώλεια ψυχῶν... Ἀμέσως τὶς ἔπιασαν καὶ τὶς ἔκλεισαν στὴ φυλακή. Τὰ βιβλία τους τὰ ἔκαψαν. Οἱ γυναῖκες ἐκήρυτταν καὶ μέσ' ἀπὸ τὰ κελλιά τους. Τοὺς κάρφωσαν τὰ παράθυρα. Καὶ σὲ πέντε βδομάδες, ὅταν ἔφθασε κάποιο καράβι, τὶς ἀπήλασαν γιὰ ἐκεῖ ὁποῦθε ἦρθαν.

ΤΖΩΝ ΓΟΥΪΝΘΡΟΠ
Κυβερνήτης Μασσαχουσέτης
Πορτραῖτο τοῦ Βὰν Ντάϋκ

Λίγο ἀργότερα ἔφθασαν 8 Κουάκεροι ἀπὸ τὸ Λονδῖνον. Συνελήφθησαν ἀμέσως καὶ ἀπηλάθησαν. Τὸ δικαστήριο ἐξέδωσε τότε τὴν πρώτη ἀπόφασι ποὺ ἐπεκήρυττε τοὺς Κουάκερους μὲ 100 λίρες τὸν ἕναν. Οἱ ἴδιοι οἱ Κουάκεροι θὰ διώχνονταν ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς πολιτείας, ἀφοῦ τοὺς μαστίγωναν. Γρήγορα ἡ νομοθεσία συμπληρώθηκε: Τὴν πρώτη φορὰ ποὺ θὰ συλλαμβάνεται ὁ Κουάκερος, θὰ μαστιγώνεται καὶ θὰ ὁδηγῆται σὲ καταναγκαστικὰ ἔργα, μέχρι νὰ ἀπελαθῆ. Τὴ δεύτερη φορά, ἐπιπροσθέτως θὰ τοῦ κόβουν τ' αὐτιά. Ἂν πιανόταν γιὰ τρίτη φορά, θὰ τοῦ τρυποῦσαν τὴ γλῶσσα μὲ καυτὸ σίδερο. Στὰ 1658 ἐπεβλήθη γιὰ τοὺς «ἀμετανόητους» ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου.

Τὸν Σεπτέμβριο 1659 κρεμάστηκαν ὁ Γουΐλλιαμ Ρόμπιν-

σον καὶ ὁ Μάρμαντιουκ Στήβενσον, γιατὶ μετὰ τὴν ἀπέλασί τους ξαναγύρισαν. Τὴν κυρία Μαίρη Ντάγιερ, ὅταν τὴν ἔπιασαν, τῆς ἔδεσαν χέρια καὶ πόδια, τῆς πέρασαν ἕνα σχοινὶ στὸ λαιμὸ συμβολικὰ καὶ τὴν ἔδιωξαν. Οἱ δικοί της προσπάθησαν νὰ τὴν κρατήσουν κοντά τους, ἐκείνη ὅμως ξαναγύρισε γιὰ νὰ κηρύξη στὴ Βοστώνη καὶ ἐξετελέσθη.

Ὁ κυβερνήτης τῆς Μασσαχουσέτης, ὁ Τζὼν Γουΐνθροπ, ἦταν ἀμείλικτος, ξεκινώντας ἀπὸ τὴ βαθιὰ πεποίθησι ὅτι ἀμύνεται τῆς «Πολιτείας τοῦ Θεοῦ» καὶ τῆς Ἀλήθειας. Τὴ νοοτροπία του, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐποχῆς του γενικώτερα, ἴσως τὴν ἀποδίδει ἡ πληροφορία πὼς εἶχε ἀνακαλύψει ἕνα σωτήριο φάρμακο γιὰ τὰ ἕλκη καὶ τὰ... κατάγματα : «Λαμβάνετε μάτια καβουριῶν καὶ τὰ κάμνετε ἐντὸς ἰγδίου λεπτὴν κόνιν. Ταύτην ρίπτετε ἐντὸς μεγάλου ποτηρίου καὶ τὴν διαλύετε εἰς 4 οὐγγιὲς ὄξος οἴνου. Σουρώνετε καὶ λαμβάνετε 2 κοχλιάρια τρὶς τῆς ἡμέρας ἐπὶ 1—2 ἑβδομάδας».

Ἐάν, ὅμως, δὲν ἐθεραπεύθησαν οἱ πάσχοντες ἀπὸ ἕλκος μὲ τὰ μάτια τῶν καβουριῶν, δὲν ἐθεραπεύθησαν οὔτε οἱ Πουριτανοὶ ἀπὸ τὸν κίνδυνο τῶν «αἱρετικῶν» μὲ τὰ σκληρὰ μέτρα ἐναντίον τους. Τὸ Ρὸντ Ἄϊλαντ, ἐξ ἄλλου, εἶχε γίνει μιὰ σωστὴ «βάσις» ἐξορμήσεων τῶν Κουάκερων. Ὅταν παρήγγειλαν στὸν Ρότζερ Γουΐλλιαμς πὼς θὰ λάβαιναν πολὺ αὐστηρὰ μέτρα κατὰ τῆς ἀποικίας του, ἐκεῖνος τοὺς ἔδωσε μιὰ ἀγέρωχη ὅσο καὶ γαληνὴ ἀπάντησι :

«Δὲν βλέπετε πὼς οἱ Κουάκεροι αἰσθάνονται χαρὰ ὅταν τοὺς καταδιώκετε ; Δὲν βλέπετε ἀκόμα πὼς οἱ δικοί σας, ὅσο βλέπουν τὴν εὐφροσύνη μας στὸ μαρτύριο, μεταστρέφονται ; Τοὺς ἀπειλεῖτε μὲ πρόστιμο 100 λίτρες καπνὸ ἂν συλληφθοῦν νὰ παρακολουθοῦν τὶς ὁμιλίες μας καὶ ὅμως ἔρχονται... Δὲν τὸ καταλαβαίνετε πὼς ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως, ποὺ ἐπάνω της θεμελιώσαμε τὴν δική μας ἀποικία, εἶναι ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία ποὺ μπορεῖ νὰ κατακτήση ὁ ἄνθρωπος σ' αὐτὸν τὸν κόσμο ;»

Δὲν τὸ ἔβλεπαν. Καὶ προχώρησαν στὸ μονοπάτι τῆς βίας. Ὁ Κάρολος ὁ Β΄, μετὰ τὸ 1660, μολονότι στὴν Ἀγγλία κατεδίωκε ἄγρια τοὺς καθολικούς, ἐξέδωσε διαταγὴ νὰ σταματήσουν οἱ ἐκτελέσεις στὴν Ἀμερικὴ γιὰ θρησκευτικοὺς λόγους. Οἱ Ἄγγλοι Κουάκεροι ναύλωσαν πλοῖο καὶ μετέφεραν τὴν διαταγή, μέσα σὲ 6 ἑβδομάδες, στὰ χέρια τοῦ νέου κυβερνήτη τῆς Μασαχουσέτης, τοῦ Ἔντικοτ. Τροποποιήθηκαν τότε οἱ νόμοι κατὰ τῶν αἱρέσεων καὶ «πολλὰ στόματα βρῆκαν τὴ μιλιά τους». Ὁ σιδηροῦς κῶδιξ τῶν Πουριτανῶν χαλαρώθηκε. Εἶχε φθάσει στὶς πιὸ ἀπίθανες ὑπερ-

βολές. Στὰ 1670, στὸ Νιοὺ Λόντον, καταδικάσθηκε ἕνα ζευγάρι διότι καθόταν ἁπλῶς στὸν ἴσκιο μιᾶς μηλιᾶς. Τὸ πολεοδομικὸ γραφεῖο τῆς Βοστώνης ἀπέρριψε αἴτησι πρὸς ἀνέγερσιν οἰκοδομῆς, διότι ὁ αἰτῶν Πουριτανὸς εἶχε... μακριὰ μαλλιά. Τὰ ἔκοψε καὶ πῆρε κατόπιν τὴν ἄδεια...

Σιγά—σιγὰ περιορίστηκαν τὰ δικαιώματα τοῦ κλήρου καὶ δόθηκε περιωρισμένη ἐλευθερία στὰ θρησκευτικὰ αἰσθήματα τῶν ἀποίκων, ὡσότου νὰ ἔλθη ἡ περίοδος τῆς ἀμερικανικῆς ἱστορίας, γύρω στὰ 1770, ποὺ τὴν ἀποκαλοῦν «Μεγάλη ἀφύπνισι». Τὴν περίοδο ἐκείνη, ὅσο γιὰ τὰ θρησκευτικὰ ζητήματα, τὴν χαρακτηρίζει ἕνα ἁπλό, γεμᾶτο σαρκασμό, ἀλλὰ καὶ ἀγάπη κήρυγμα τοῦ Χουάϊτφηλδ:

Πατέρα μας, Ἀβραάμ, ποιούς ἔχεις εἰς τούς κόλπους σου; Ἔχεις Ἐπισκοπαλιανούς;

—Ὄχι.

—Ἔχεις μήπως Πρεσβυτεριανούς;

—Ὄχι.

—Μήπως ἔχεις Βαπτιστάς;

—Ὄχι.

—Τότε, Μεθοδιστάς, Χωριστικούς, Ἀνεξαρτήτους;

—Ὄχι.

—Μά τότε ποιούς ἔχεις;

—Δέν ξέρομε τέτοια ὀνόματα ἐδῶ. Ὅσοι βρίσκονται ἐδῶ εἶναι Χριστιανοί, ἄνθρωποι πού ἐλυτρώθηκαν διά τοῦ αἵματος τοῦ ἀρνίου καί διά τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου.

—Ὥστε ἔτσι λοιπόν; Τότε, βοήθησέ μας, Θεέ. Βοήθησέ μας νά ξεχάσουμε κ' ἐμεῖς ὅλα τοῦτα τά χωριστικά ὀνόματα καί νά γίνωμε Χριστιανοί ἐν ἔργοις καί ἀληθείᾳ...

Ἡ «Μεγάλη ἀφύπνισις» ἔφθασε στὴ δόξα τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἀπὸ τὴν Ἀγγλία καὶ ταυτόχρονα τῆς ἐλευθερίας ἀπὸ τὴν πνευματικὴ δεσποτεία, ποὺ γιὰ λίγον καιρὸ εἶχε μεταφυτευθῆ ἀπὸ τὴ σκοτεινὴ Εὐρώπη στὸ νέο κόσμο.

Ἡ Διακήρυξις τῆς Ἀνεξαρτησίας, στὰ 1776, περιεῖχε τοῦτα τ' ἀθάνατα λόγια:

«Θεωροῦμε αὐταπόδεικτες τοῦτες τίς ἀλήθειες, πώς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πλάσθηκαν ἴσοι καί προικίσθηκαν ἀπό τόν Πλάστη τους μέ δικαιώματα ἀναφαίρετα, πού ἀνάμεσά τους εἶναι ἡ Ζωή, ἡ Ἐλευθερία, ἡ ἐπιδίωξις τῆς Εὐτυχίας...»

Τὸ Σύνταγμα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τοῦ 1787, καθιέρωσε ἐπίσημα τὸν χωρισμὸ Ἐκκλησίας καὶ Κράτους καὶ τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερία:

«Κανένας δέν θά ρωτιέται γιά τή θρησκεία του, οὔτε αὐτή θ' ἀποτελῆ προσόν γιά τήν κατάληψι ὁποιασδήποτε δημοσίας θέσεως».

Τὴν ἴδια χρονιά, τὸ Κογκρέσο τῶν βορείων ἐδαφῶν νομοθετοῦσε:

«Κανένας πολίτης, ὅσο ζῆ εἰρηνικά καί ἥσυχα, δέν θά ἐνοχληθῆ γιά τόν τρόπο πού ἐκδηλώνει τά θρησκευτικά του αἰσθήματα καί τή λατρεία του».

Στὰ 1789, ὁ «Χάρτης τῶν δικαιωμάτων» καθώριζε:

«Τό Κογκρέσο δέν θά νομοθετήση ποτέ τήν ἐγκατάστασι ὁποιασδήποτε θρησκείας, οὔτε καί θ' ἀπαγορεύση τήν ἄσκησι ὁποιασδήποτε θρησκείας».

Θὰ ἔλεγε κανεὶς πὼς ὁ χωρισμὸς τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ Κράτος καὶ ἡ θρησκευτικὴ

ἐλευθερία τῶν πολιτῶν θὰ ἔφερνε τὸν μαρασμὸ στὴν Ἐκκλησία. Ἔγινε τὸ ἀντίθετο. Δίχως ἐπιβολή, οἱ Ἀμερικανοὶ συνδέονται ὁλοένα καὶ στενώτερα μὲ τὴν Ἐκκλησία. Στὰ 1850 μόνον τὰ 16 ο)ο τοῦ πληθυσμοῦ ἦσαν μέλη ἐκλησιῶν. Στὰ 1900 τὸ ποσοστὸ ἀνέβηκε σὲ 36 ο)ο. Μετὰ τοὺς δυὸ πολέμους παρατηρεῖται μιὰ ἄνθησις τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος ἀπὸ ὀργανωτικὴ ἄποψι. Στὰ 1950 τὰ 57 ο)ο τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ὠργανωμένοι ἐνορῖτες. Ἡ τελευταία στατιστική, ποὺ ἔχομε πρόχειρη, τοῦ 1953, δίνει ποσοστὸ 59,5 ο)ο. Περίπου 95 ἑκατομμύρια Ἀμερικανῶν πολιτῶν ἔχουν στενὸ δεσμὸ μὲ τὴν ἐκλησία τους.

Σὲ γενικὲς κατηγορίες, αὐτοὶ μοιράζονται στὶς ἀκόλουθες θρησκεῖες :

Προτεστάντες	**55.837.325**
Ρωμαιοκαθολικοὶ	**31.476.261**
Ἰουδαῖοι	**5.000.000**
Ἀν. Ὀρθόδοξοι	**2.100.171**
Παλ. Καθολικοὶ	**366.088**
Βουδδισταὶ	**63.000**

Ἡ στατιστικὴ δὲν ἀναφέρει τοὺς Μωαμεθανούς, γιατὶ αὐτοί, ἀπὸ θρησκευτικοὺς λόγους, δὲν καταγράφονται.

Στὰ 1953 ὑπῆρχαν συνολικὰ 294.359 ναοί, ποὺ ἐξυπηρετοῦν 268 θρησκευτικὰ σώματα. Πολυάριθμες εἶναι οἱ αἱρέσεις εἰδικὰ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. Μόνον οἱ Βαπτισταὶ διαιροῦνται σὲ 6 ὑποδιαιρέσεις : Συντηρητικοί, Ἐλευθερόφρονες, Γενικοί, Πρωτόγονοι, Κανονικοί, Ἑνωτικοί. Ὑπάρχουν ἀκόμη οἱ Ἀντβεντισταί, οἱ Φιλικοί, οἱ Μεθοδισταί, οἱ Μενονῖται, οἱ Πρεσβυτεριανοί, οἱ Πεντηκοστιανοί, οἱ Πνευματισταὶ (διατηροῦν 448 ναούς), οἱ Λουθηρανοί, οἱ ὀπαδοὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ζῶντος θεοῦ, οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ ἐπιστήμονος, οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἐσχάτης Ἡμέρας καὶ ἄλλοι πολλοί. Σ' αὐτὸ τὸ μωσαϊκὸ τῶν ἐκκλησιῶν, προσθέσατε τὶς διαφορετικὲς ἐκκλησίες γιὰ κάθε ξένη ἐθνικότητα καὶ θὰ ἔχετε μιὰ ἰδέα τῆς θρησκευόμενης Ἀμερικῆς.

Οἱ θεσμοὶ τῆς Ἀμερικῆς ἔχουν θεμελιωθεῖ σὲ δύο ἐπιβλητικὲς κολόνες : πολιτικὴ ἐλευθερία καὶ θρησκευτικὴ ἐλευθερία. Οἱ παληοὶ ἐκεῖνοι Κουάκεροι, εἶχαν σωστὰ συλλάβει τὸ ἀναπόσπαστο τῆς μιᾶς ἐλευθερίας ἀπὸ τὴν ἄλλη. Καὶ ἡ θυσία τους δὲν ἐστάθηκε μάταιη. Ἔχει γραφῆ γιὰ τοὺς Πουριτανοὺς ἀποικιστές, πὼς τὸ ἀμερικανικὸ ὄνειρο χρωστᾶ πιὸ πολλὰ στὴν ἔρημη χώρα, ποὺ καρποφόρησε, παρὰ σ' ἐκείνους: Πολλα ὅμως χρωστᾶ σ' ἐκείνους τοὺς ἁπλοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ξεκινῶντας ἀπὸ τὴν Ὁλλανδικὴ ὄασι τῆς σκοτεινιασμένης Εὐρώπης ἔδωσαν στὴν Ἀμερικὴ τὸ φῶς καὶ τὴ δροσιὰ μιᾶς ὄασης γιὰ ὅλον τὸν κόσμο σήμερα.

Γι' αὐτὸ σωστὰ ὁ Οὐΐτμαν τραγουδοῦσε τὴν θρησκευτικὴ ἐλευθερία σὰν ἕνα «μεγαλεῖο αἰώνιο κι' ἀληθινὸ» για τὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες :

Σάν τί γυρεύεις ἔτσι δά στοχαστικός καί σιωπηλός;
Σάν τί 'ναι πού σοῦ λείπει, σύντροφε,
'Αγαπημένο μου παιδί, θαρρεῖς πῶς εἶν' ἡ ἀγάπη;
Ἄκου, παιδί ἀγαπημένο μου, ἄκου 'Αμερική, θυγατέρα εἴτε παιδί,
Εἶναι βαρειός ὁ πόνος ὄντας ἀγαπᾶς παράφορα ἕναν ἄντρα ἤ μιά γυναῖκα, κι ὅμως εἶναι τρανή εὐδαιμονία, εἶναι μεγάλο πράμα,
Μά εἶναι κ' ἕν' ἄλλο πράμα ἀκόμα τρισμεγάλο, ὁπού τά πάντα σμίγει,
Κι ὁπού περίλαμπρον, ἀπάνω ἀπό τήν ὕλη καί μ' ὁλοένα τά χέρια του ἁπλωμένα περνᾶ καί γιά τά πάντα προνοεῖ.
Μάθε πώς μοναχά γιά νά σταλάξω ἀπά στή γῆ τά σπέρματα μιᾶς πιό τρανῆς θρησκείας.
Τραγουδῶ, καθένα στό εἶδος τό δικό του, τά τραγούδια πού ἀκλουθᾶνε.
Σύντροφέ μου,
Γιά νά μεραστεῖς μαζύ μου δυό μεγαλεῖα, κ' ἕνα τρίτο πού χαράζει τώρα, συνθετικό καί πιότερο λαμπρό,
Τό μεγαλεῖο τῆς 'Αγάπης καί τῆς Δημοκρατίας κι ἀπέ τό μεγαλεῖο τῆς Θρησκείας.

Ἡ θρησκεία τῆς Ἀμερικῆς ἀστράφτει ἀπὸ οὐράνιο μεγαλεῖο, πλυμένη ἀπ' ὅλα τὰ αἵματα κι' ἀπὸ ὅλες τὶς λάσπες, ὅπου τὴν ἐκύλησαν σὲ χρόνια περασμένα—ἀλλὰ ὄχι περασμένα γιὰ ὅλον τὸν κόσμο—οἱ στενόκαρδοι ἄνθρωποι. Δὲν ξέρει δόγμα καὶ δὲν ξέρει αἵρεσι. Ξέρει μονάχα τὸν οὐρανό. Καὶ ὑψώνει δυὸ χέρια σὲ προσευχή, ποὺ ξεκινάει ἀπὸ διαφορετικοὺς βωμούς, σὲ διαφορετικὲς φράσεις, ἀλλὰ προχωρεῖ, μὲ τὴν ἴδια γλῶσσα τῆς ἀνθρώπινης καρδιᾶς, πρὸς τὰ ὕψη...

Καὶ ἴσως δὲν ὑπάρχει, ἐξὸν ἀπὸ τὴν Ἀμερική, ἄλλη χώρα τοῦ κόσμου, ὅπου νὰ ἐφαρμόζεται μὲ τόση πληρότητα, ἡ ἀρχὴ τοῦ φωτεινοῦ ἐλευθερόφρονος, Φρειδερίκου τοῦ Μεγάλου :

'Αφῆστε τούς ἀνθρώπους νά πᾶνε στόν Παράδεισο καθένας ἀπό τό δρομάκι του..

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κ. Ἀγγελοπούλου: Σύντομη ἱστορια τῶν Ἡν. Πολιτειῶν
Γ. Θεοτοκᾶ: Δοκιμιο για την Ἀμερική.
James Truslow Adams: Ἡ ἐποποιια τῆς Ἀμερικῆς
Thomas Jefferson Wertenbaker: A History of American Life, vol. II The first Americans (1607—1690).
Frank Grenville Beardsley: The history of Christianity in America.
Anson Phelps Stokes: Church and State in the United States, vol. I.
M. Searle Bates: Religious Liberty, an Inquiry.

Η ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ

ΠΡΕΠΕΙ [ΝΑ 'ΖΩΝΤΑΝΕΨΗ Σ' ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΕΙΣ]

Τοῦ FRANCIS BRUNEL

ΟΤΑΝ, ΠΡΟ 80 καὶ πλέον ἐτῶν, ἡ Μεγάλη Λευκὴ Στοὰ καὶ οἱ Διδάσκαλοι τῆς Σοφίας ἀπεφάσισαν νὰ δημιουργήσουν μιὰ Κίνησι προωρισμένη νὰ σχηματίση «ἕνα πυρῆνα παγκοσμίου ἀδελφότητος τῆς ἀνθρωπότητος, χωρὶς διάκρισι φυλῆς, πίστεως, φύλου, τάξεως ἢ χρώματος», δὲν ἐκινήθησαν μόνον λόγῳ τοῦ ὅτι ἐγνώριζαν κατὰ ἄμεσον τρόπον τὴν ἑνότητα τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ ἦταν τὸ μόνο μέσον νὰ ἀνακοπῆ ἡ πορεία τοῦ ὑλισμοῦ καὶ νὰ προφυλαχθῆ ὁ κόσμος ἀπὸ τὰ καταστρεπτικά του ἀποτελέσματα.

Περισσότερο παρὰ ποτέ, κατανοοῦμε σήμερα τὴν πλήρη σύγχυσι, μέσα στὴν ὁποίαν ἄνθρωποι καὶ λαοὶ παραδέρνουν. Περισσότερο παρὰ ποτὲ τὸ ἄτομον τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος—καὶ ἡ φύσις ὁλόκληρη — ἀπειλοῦνται. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὁ αἰώνας ποὺ ζοῦμε εἶναι αἰώνας κτηνώδης καὶ μαῦρος, λάμπει πάντοτε σὲ πολυάριθμα σημεῖα τὸ φῶς, καὶ βλέπουμε νὰ φέγγουν πυρσοί.

Οἱ Πρεσβύτεροι Ἀδελφοὶ δὲν παύουν νὰ κατευθύνουν τὶς προσπάθειές των πρὸς ὅλους ἐκείνους ποὺ ἀνοίγουν τὴν καρδιά των στὸ ἐξ ὕψους πνεῦμα. Ἡ μεγάλη Θεοσοφικὴ Κίνησις ποὺ ἐνέπνευσαν ἐκεῖνοι δὲν ἔπαυσε νὰ θέτη τὶς βάσεις τοῦ νέου πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ θεμελιωθῆ ἐπὶ τῆς ἀδελφότητος: «... ὁ ἐρχόμενος αἰὼν πρέπει νὰ εἶναι ὁ αἰὼν τῆς ἀδελφότητος—ὅπου θὰ ἑνωθοῦν ὅλα τὰ ἀνθρώπινα ὄντα γιὰ νὰ πραγματοποιήσουν ἕναν κοινὸ σκοπὸ καὶ νὰ ἀπολαμβάνουν τοὺς καρπούς του ἀπὸ κοινοῦ».

Καθὼς ἔλεγε ἡ Ἄννι Μπέζαντ τὸ 1914, «ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία καλεῖται νὰ λάβη μέρος σ' αὐτὴ τὴν ἰσχυρὴ παγκόσμια δημιουργία, νὰ διαδώση τὰ ἰδανικά της ἐπὶ τοῦ νοητικοῦ πεδίου καὶ νὰ τοὺς προσδώση ὑλικὴ μορφὴ χρησιμοποιήσιμη ἀπὸ τὸν καινούριο πολιτισμό».

Ἔκτοτε πολὺς δρόμος ἐπεράσθηκε. Τὰ πλέον προχωρημένα ὄντα ἀντελήφθησαν ὅτι πρέπει νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ παγκόσμιος ἀδελφότης. Εἶναι παρήγορο ν' ἀκούη κανεὶς μερικοὺς ἀπὸ τοὺς ὑπεύθυνους γιὰ τὰ πεπρωμένα τῶν λαῶν νὰ βεβαιώνουν τὴν ἀνάγκη οἰκοδομήσεως ἑνὸς

Ἀπὸ τὸ Le Lotus Bleu, Παρίσι

κόσμου ἀνθρώπινου, ἁρμονικοῦ καὶ ἀδελφικοῦ. Θὰ παραθέσουμε μερικὰ ἀπὸ τὰ πρόσφατα μηνύματά των:

* * *

«Αἱ οἰκοδομαὶ τῆς καρδιᾶς καὶ τοῦ πνεύματος δὲν ξεφεύγουν ἀπὸ τοὺς νόμους, ποὺ διέπουν κάθε οἰκοδομήν. Πρέπει ν' ἀρχίσωμε ἀπὸ τὴν ἀρχή, νὰ ἀνοίξωμε θεμέλια καὶ νὰ συγκεντρώσωμε ὑπομονητικὰ λίθον πρὸς λίθον. Ἔτσι θὰ οἰκοδομηθῆ ἡ παγκόσμιος ἀδελφότης, κατ' ἀρχὴν μέσα σὲ κάθε ἄνθρωπο ἀτομικά. Γιὰ νὰ ὑπάρξη πραγματικὴ ἡ ἀδελφότης, πρέπει νὰ ζήση μέσα σ' ὅλες τὶς συνειδήσεις. Μόνον ἔτσι θὰ κατακτήση τὶς κοινότητες καὶ τὰ Κράτη. Θὰ εἶναι μακρὸς ὁ δρόμος καὶ δὲν θὰ ἀρκέση ἡ γενεά μας γι' αὐτόν. Ἂν ὅμως ἐμεῖς μπορούσαμε νὰ φθάσωμε στὸ σημεῖο νὰ καταστήσωμε ἀδελφικοὺς τοὺς φίλους μας, θὰ εἶχε συντελεσθῆ ἕνα τεράστιο βῆμα. Θὰ εἶχε οἰκοδομηθῆ μιὰ πτέρυγα τοῦ οἴκου τῆς συνεννοήσεως. Ποιὸς θὰ ρίξη ἀργότερα μιὰ γέφυρα ἀνάμεσα σ' αὐτὴν τὴν πτέρυγα καὶ στὴν ἄλλη; Θὰ ριχτῆ μιὰ ἡμέρα ἡ γέφυρα αὐτή, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν, ὅταν οἱ ἄνθρωποι θὰ ἔχουν λυτρωθῆ ἀπὸ τὸν πειρασμὸ τοῦ πολέμου ἐξ αἰτίας τῆς φρίκης του καὶ τοῦ ἀνωφελοῦς του, παρὰ νὰ ἀνακαλύψουν τελικά, βοηθούμενοι ἀπὸ κινήσεις σὰν τὴ δική σας, ὅτι ἔχουν νὰ χάσουν τὸ πᾶν μὲ τὸ μῖσος καὶ νὰ κερδίσουν τὸ πᾶν μὲ τὴν ἀγάπη».

ΠΩΛ—ΑΝΡΙ ΣΠΑΑΚ

Γενικος γραμματευς τοῦ ΝΑΤΟ

«Ἡ εἰρήνη καὶ ἡ εὐημερία ἔχουν πρὸ πολλοῦ ἀναγνωρισθῆ ὡς ἀδιαίρετες. Πρέπει σήμερα ν' ἀναγνωρίσωμε μιὰ νέα ἀλληλεγγύη: ἡ ἀνοχή—ἂς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ πῶ ἡ ἀ δ ε λ φ ό τ η ς —εἶναι ἐξ ἴσου ἀδιαίρετη. Χωρὶς αὐτήν, δὲν ὑπάρχει οὔτε εἰρήνη, οὔτε εὐημερία. Ὀφείλομε λοιπὸν νὰ ἐργαζώμεθα, ἀπὸ τοῦδε, γιὰ νὰ οἰκοδομήσωμε αὐτὴ τὴν ἀνοχή, τεμάχιον πρὸς τεμάχιον.

Τοῦτο ἐπιβάλλει μιὰ συνεννόησι ἐπὶ ὑψηλοῦ ἐπιπέδου μεταξὺ προσωπικοτήτων ὑπευθύνων γιὰ τὶς σχέσεις τῶν λαῶν καὶ κυρίως μεταξὺ προσωπικοτήτων τῆς Δύσεως καὶ τῶν ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν. Ὅλοι ὀφείλομε νὰ βοηθήσωμε σ' αὐτὸ τὸ πελώριο ἔργον, ἑνωμένοι ἀπὸ τὴν πιεστικὴ ἀνάγκη, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μιὰ θερμὴ ἔξαρσι».

Α. ντε ΣΜΑΕΛΕ

πρωην Βέλγος ὑπουργος

«Ἡ Ἀδελφότης πρέπει νὰ καταστῆ παγκόσμια πραγματικότης. Ὁ αἰώνας μας πρέπει νὰ καταγραφῆ ὡς ἀπαρχὴ τῆς πανανθρώπινης οἰκογένειας. Εἴθε κάθε σπίτι, κάθε σχολεῖο, κάθε ἀστικὴ ὀργάνωσις, κάθε θρησκευτικὸς ὀργανισμός, κάθε οἰκονομικὸν σῶμα, κάθε μέσον πληροφοριῶν νὰ ὑπηρετήση αὐτὸν τὸν εὐγενῆ σκοπό: Δικαιοσύνη, φιλία, κατανόησις καὶ συνεργασία παγκόσμιος, εἶναι οἱ ὕψιστοι σκοποὶ τῆς νέας ἐποχῆς».

Λ. Β. ΣΕΛΤΖΕΝ

Ἀμερικανος δημοσιογράφος

«Γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ ἡ ἐπιστήμη θέτει τὴν ἀνθρωπότητα μπροστὰ στὴν ἀνάγκη μιᾶς ἐκλο-

γῆς χωρὶς ἐπιστροφὴ καὶ χωρὶς φυγή. Δὲν τῆς μένει παρὰ ἕνας δρόμος: αὐτὸς ποὺ ἀνεβαίνει. Ἡ παροῦσα ὥρα εἶναι ὥρα τῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς ἀποφάσεως, ἡ ὥρα ποὺ πρέπει οἱ πόθοι μας νὰ θριαμβεύσουν ἐπὶ τῶν φόβων μας. Τὸ θεμελιῶδες πρόβλημα δὲν εἶναι ἡ ὑπεροπλία τῶν ἐθνῶν, ἀλλὰ ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἀνθρώπου. γιὰ τὸ καλὸ ἢ τὸ κακό, γιὰ τὴν ἐπιβίωσι ἢ τὴν αὐτοκτονία. Ὁ κόσμος μας δὲν ἔχει σήμερα ἄλλη διέξοδο. Ὀφείλει νὰ ἐγκαταλείψη τὸν στενὸν ἐθνικισμό, τὸν σεκταρισμό, τὸν φυλετισμό, γιατὶ ἡ μόνη ὀρθὴ σχέσις ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους πρέπει νὰ βασίζεται στὸν καθολικὸ σεβασμὸ τοῦ ἀνθρώπου, μάλιστα στὴν ἀγάπη του».

ΑΝΤΛΑΪ ΣΤΗΒΕΝΣΟΝ
ὑποψ. πρόεδρος τῶν Η.Π.Α.

«Ὁ Βουδδισμὸς καὶ ἡ κίνησις τῆς Ἀδελφότητος στηρίζονται ἀμφότερες στὴν ἀγάπη, τὴν κατανόησι καὶ τὴν ἑνότητα στὴ χαρά. Ὁ ἠθικὸς πολιτισμὸς ἔχει ἐκφυλισθῆ. Ἡ ἀνθρώπινη Ἀδελφότης εἶναι παραγνωρισμένο ἰδανικό. Ἑνωμένος μὲ τὴν πεῖρα τῆς Δύσεως, ὁ πολιτισμὸς τῆς Ἀνατολῆς πρέπει νὰ μπορέση νὰ συντελέση στὴν προσέγγισί μας πρὸς τοὺς εὐγενέστερους σκοποὺς τῆς ἀνθρωπότητος καὶ νὰ μᾶς παροτρύνη νὰ ζοῦμε μὲ τὸ αἴσθημα, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀδελφοί».

Δρ ΛΟΥΝ ΓΙΑ ΟΥΓΚ
(Βιρμανία)

«Ἐνώπιον τοῦ ἀήθους ὑλισμοῦ, ὁ ὁποῖος συνεπάγεται τὴν ἀπάρνησι τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρεπείας καὶ τὴν κατάργησι τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, κάθε ἔθνος ποὺ θέλει νὰ διατηρήση τὴν ἐλευθερία του ὀφείλει νὰ δώση τὴν μεγίστη προσοχὴ στὴν συνεργασία μεταξὺ ἀνθρώπων καλῆς θελήσεως. Ἡ δυσπιστία καὶ ἡ ἀσυνεννοησία, τὸ μῖσος καὶ τὸ ἔνστικτον καταστροφῆς, νὰ οἱ μεγάλοι κίνδυνοι τῆς ἐποχῆς μας. Χρειαζόμαστε σήμερα ἀποτελεσματικὴ συνεργασία ὑπὸ τὸ πνεῦμα μιᾶς παγκόσμιας ἀνθρώπινης οἰκογένειας».

ΚΟΝΡΑΤ ΑΝΤΕΝΑΟΥΕΡ
Καγκελλάριος Δ. Γερμανίας

* * *

Ὑπάρχουν λοιπόν, σὲ ὅλες τὶς χῶρες, ἄνθρωποι ποὺ ἔχουν ἀναγνωρίσει τὴν ἀνάγκη ἐγκαταστάσεως νέων ἀνθρωπίνων σχέσεων μὲ βάσι τὴν κατανόησι καὶ τὴν ἀδελφότητα. Ἡ Ἀδελφότης ἀξίζει πιὸ πολὺ ἀπὸ τὴν Γνῶσι. Εἶναι κατηγορηματικὴ προσταγὴ γιὰ κάθε ἀνθρώπινο ὄν, νὰ ζωντανέψη στὴν ἄμεση μικρὴ σφαῖρα του τὴν ἀδελφότητα. Εἶναι σημαντικὸ νὰ ἔχωμε μεταξύ μας κατανόησι καὶ νὰ πάψωμε νὰ εἴμαστε κέντρα ἐγωϊσμοῦ καὶ βλάβης. Ὁ καθένας μας μπορεῖ καὶ ὀφείλει νὰ μετάσχη σ᾽ αὐτὴν τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου καὶ σ᾽ αὐτὴν τὴν γενικὴ ἀνανέωσι, μὲ καθημερινὴ ἀτομικὴ ἀνανέωσι.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΦΟΝΟΥ

Στὸ κακουργιοδικεῖο Ἀθηνῶν, ἐνῷ δικαζόταν ἕνας φονεὺς τῆς ἀδελφῆς του «διὰ λόγους τιμῆς», μάρτυς ὑπερασπίσεως, ποὺ συνέπεσε νὰ εἶναι καὶ ἐπίτροπος συνοικιακῆς ἐκκλησίας, ἐξέφρασε τὴν γνώμη ὅτι «ὅλοι ὅσοι πιστεύουν σὲ θρησκεία καὶ οἰκογένεια... ὅλοι οἱ καλοὶ Χριστιανοὶ εἶπαν μπράβο στὸν κατηγορούμενο...»

Ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου ἐφέτης κ. Κοκκύρης ἐπετίμησε τὸν μάρτυρα μὲ αὐτὰ τὰ λόγια, σύμφωνα μὲ τὰ πρακτικὰ ποὺ ἐδημοσιεύθηκαν στὸν καθημερινὸ τύπο :

‹Κανεὶς δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ σκοτώνη. Καμμιὰ θρησκεία καὶ κανεὶς Θεὸς δὲν διδάσκει τὸ ἔγκλημα καὶ δὲν τὸ συνιστᾶ γιὰ οἱονδήποτε λόγον. Μόνον οἱ νόμοι καὶ ἡ Πολιτεία ἔχουν τὸ δικαίωμα τῆς τιμωρίας. Καὶ ὅποιος τιμωρεῖ μόνος του πρέπει καὶ νὰ τιμωρῆται. Οἱ Χριστιανοὶ δὲν ἔχουν τὶς ἰδέες ποὺ ἔχεις ἐσύ. Δὲν συμβιβάζεται μὲ τὴν θρησκεία τὸ νὰ σκοτώνη κανεὶς γιὰ οἱοδήποτε λόγο καὶ ὅσο κακὸ κι' ἂν εἶναι τὸ θῦμα.›

Πραγματικά, ὅπως εἶπε ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου, καμμιὰ θρησκεία δὲν δικαιολογεῖ τὸν φόνο γιὰ κανέναν ἀπολύτως λόγο. Ὁ Βουδδισμὸς κηρύττει : «Οὐδέποτε καὶ οὐδενὸς ζῶντος ὄντος ἐπιτρέπεται ὁ σκόπιμος φόνος». Ὁ Ἰνδουϊσμὸς θεωρεῖ ἁμάρτημα τὸ νὰ βλάψη κανεὶς οἱονδήποτε πλάσμα. Ὁ Ζαϊνισμὸς τονίζει : «Οὐ φονεύσεις, οὐδέποτε καὶ δι' οὐδένα λόγον». Ὁ Ταοϊσμὸς λέγει : «Ἀνευλόγητα τὰ ὅπλα». Ὁ Ἰουδαϊσμὸς διδάσκει : «Ἀνὴρ μακροθυμεῖ». Ὅλες οἱ θρησκεῖες διδάσκουν τὴν συγγνώμη. Ὁ δὲ Χριστιανισμὸς περιέχει τὴν ἀσύγκριτη ἱστορία τῆς μοιχαλίδος, ἡ ὁποία ἔπρεπε, κατὰ τὸν Μωσαϊκὸ νόμο, νὰ σκοτωθῆ μὲ πετριές, ἀλλὰ σώθηκε, ὅταν ὁ Χριστὸς εἶπε σ' ἐκείνους ποὺ διψοῦσαν γιὰ τὴ ζωὴ τῆς ἁμαρτωλῆς : «Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος βαλέτω λίθον ἐπ' αὐτὴν» καὶ τοὺς ἔκαμε ὅλους νὰ φύγουν μὲ σκυφτὸ κεφάλι...

...Ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· γύναι, ποῦ εἰσίν; οὐδείς σε κατέκρινεν; ἡ δὲ εἶπεν· οὐδείς, Κύριε· εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς· οὐδὲ ἐγώ σε κατακρίνω...

Ἀλλά, ἦταν ὁ Χριστός. Δὲν ἦταν ὁ ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησίας Του, ποὺ ἐπικροτεῖ τὸ σφάξιμο... Οὔτε καὶ οἱ γονεῖς τοῦ θύματος, ὁ σύζυγός της καὶ τ' ἀδέλφια της, ποὺ ὅλοι πῆγαν στὸ δικαστήριο γιὰ νὰ ποῦν ὅτι καλὰ ἔκαμε ὁ φονιᾶς... Ἐκτὸς ἐὰν ἦσαν, αὐτοὶ ὅλοι, ἀναμάρτητοι...

ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ

Ἡ θανατικὴ ποινὴ τείνει νὰ καταργηθῆ στὴ Γαλλία «πλαγίως». Τελευταῖα, στὸ Νανσύ, δικαζόταν ἕνας Ἰταλὸς ἐργάτης ποὺ εἶχε σκοτώσει τὴν ἐρωμένη

τῆς συζύγου του. Τὸ ἀδίκημα προέβλεπε ποινὴ θανάτου. Ἀλλὰ ὁ εἰσαγγελεὺς εἶπε ὅτι δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ ζητήση αὐτὴ τὴν ποινή, ἀφοῦ λίγες ἡμέρες πρωτύτερα, τὸ ἴδιο δικαστήριο εἶχε καταδικάσει μόνο σὲ ἰσόβια καταναγκαστικὰ ἔργα τὸν ἀββᾶ τοῦ Ὑρύφ, ὁ ὁποῖος εἶχε σκοτώσει μιὰ ἐρωμένη του, ποὺ τὴν κατέστησε ἔγκυο καὶ φοβήθηκε ὅτι θὰ τὸν κατήγγελλε. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, εἶναι ἴσοι μπροστὰ στὴ δικαιοσύνη. Ἀφοῦ χαρίστηκε ἡ ζωὴ σὲ ἕναν ποὺ εἶχε ἐγκληματήσει προμελετημένα, πῶς θὰ ἀφηρεῖτο ἀπὸ ἄλλον γιὰ ὅμοιο ἔγκλημα; Ὁ εἰσαγγελεὺς εἶπε χαρακτηριστικά:

«Δὲν δύναμαι νὰ ζητήσω τὴν θανατικὴν ποινήν. Τὰ καθήκοντά μου, ἐπιβάλλουν νὰ συνοδεύσω τὸν μελλοθάνατον εἰς τὴν λαιμητόμον. Δὲν θὰ ἤθελα λοιπὸν ὁ κατηγορούμενος νὰ μοῦ εἴπη ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς λαιμητόμου: «Δῶστε τὰ χαιρετίσματά μου στὸν ἀββᾶ τοῦ Ὑρύφ».

Τώρα, σὲ ὅλη τὴν Γαλλία, φούντωσε ἡ κίνησις τῶν συλλόγων γιὰ τὴν κατάργησι τῆς θανατικῆς ποινῆς. Ὑποστηρίζουν ὅτι στὸ Νανσὺ καθιερώθηκε μιὰ νέα «νομολογία». Ἤδη, ὁ πρώην πρόεδρος Βενσὰν Ὠριόλ, ὁ ἠθοποιὸς Ζὰν Λουΐ Μπαρρὼ καὶ ὁ πατριώτης δικηγόρος Κορνί, ὁ ὁποῖος ὑπερήσπισε τὸν Πεταίν, ἐξέφρασαν τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ δίκη τοῦ Νανσὺ θὰ ἀποτρέψη τὶς περαιτέρω ἐκτελέσεις.

ΜΗΝΥΜΑ ΝΕΚΡΟΥ

Τὸ «Βῆμα» ἐδημοσίευσε μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἐνδιαφέροντα ἄρθρα Ἄγγλων ἐπιστημόνων, κληρικῶν καὶ ἄλλων ἐρευνητῶν τῆς μεταφυσικῆς, στὰ ὁποῖα ὑποστηρίζεται ἡ ὕπαρξις καὶ ἄλλης ζωῆς πέραν τῆς γήϊνης. Ὁ δικός μας καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Παν. Γιωτόπουλος ἐδημοσίευσε, στὴν ἴδια σειρά, δικές του ἐνδείξεις. Ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ ἀκόλουθος περικοπὴ τοῦ ἄρθρου του:

«Ἡ ἐφημερὶς «Ἲλ Τέμπο» τῆς Ρώμης εἰς τὸ φύλλον αὐτῆς τῆς 16ης Σεπτεμβρίου 1950, ἐκ τηλεγραφήματος ληφθέντος παρ' αὐτῆς ἐκ τῆς ἰταλικῆς πόλεως Ἀγκῶνος, ἐδημοσίευσε τὰ ἀκόλουθα: «Κατὰ τὴν διάρκειαν πνευματιστικῆς τινός συνεδριάσεως γενομένης εἰς Ἀγκῶνα, ἐνεφανίσθη τὸ πνεῦμα γυναικός τινος ὀνομαζομένης Ρόζας Μενικέλλι, τὸ ὁποῖον ἐζήτησε νὰ ἐκταφῆ τὸ πτῶμα της, εὑρισκόμενον ἐν τῷ νεκροταφείῳ τῆς πόλεως Καμερίνο, τοῦτο δὲ διότι ἡ ἐκταφὴ θὰ προεκάλει ἐντυπωσιακὴν ἀποκάλυψιν. Κατόπιν καταλλήλων ἐνεργειῶν, ἐπετεύχθη τὸ ἄνοιγμα τοῦ τάφου παρουσίᾳ τοῦ δημάρχου τῆς πόλεως, τοῦ καθηγητοῦ τῆς ἀνατομίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Καμερίνο κ. Στοππολόνι καὶ ἄλλων τινῶν. Ἐξηκριβώθη δὲ τότε ἐκ τῆς στάσεως τοῦ πτώματος, ἰδίᾳ δὲ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν ὅτι ἡ ἀτυχὴς εἶχε ταφῆ ἐν καταστάσει νεκροφανείας». Ἀπηύθυνα ἐπιστολὴν πρὸς τὸν καθηγητὴν Στοππολόνι, παρακαλέσας αὐτὸν νὰ μὲ πληροφορήση σχετικῶς. Μοὶ ἀπήντησεν ὅτι ἐπείσθη ὅτι ἡ Μενικέλλι ἐτάφη ἐν καταστάσει φαινομενικοῦ θανάτου καὶ ὅτι εἶχε καταβάλει ματαίας προσπαθείας ὅπως ἐξέλθη ἐκ τοῦ φερέτρου. Ἀπηύθυνα πρὸς αὐτὸν καὶ δευτέραν ἐπιστολήν, ἐρωτῶν αὐτὸν πῶς ἐξήγει οὗτος τὴν ληφθεῖσαν πληροφορίαν παρὰ τῶν πνευματιστῶν τῆς Ἀγκῶνος, οὗτος δὲ μοὶ ἀπήντησεν ὅτι κατ' αὐτὸν ἡ μόνη πειστικὴ ἐξήγησις ἦτο ὅτι ἡ δοθεῖσα πληροφορία, ἀναφερομένη

εἰς γεγονὸς ὅπερ οὐδεὶς ζῶν ἄνθρωπος ἐγνώριζεν, ἐδόθη ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς Μενικέλλι».

Ἕνα τέτοιο περιστατικὸ δὲν ἐξηγεῖται μὲ τὴν μεταβίβασι σκέψεως μεταξὺ ζώντων, ὅπως μπορεῖ νὰ συμβῆ γιὰ πράγματα γνωστὰ σὲ ζῶντες, ποὺ τὰ ἀποκαλύπτουν οἱ μεσάζοντες.

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Στὴν ἴδια σειρὰ τῶν ἄρθρων, ὁ ἰατρὸς κ. Βασ. Τσινούκας καὶ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου «Δὲν ὑπάρχει θάνατος», ἀπαντῶντας στὸ ἐρώτημα τί γίνεται μετὰ θάνατον ἡ ψυχή, ἔγραψε :

«Κάθε λόγος, σκέψις ἢ πρᾶξις μας, εἶναι καὶ μία δόνησις, ἡ ὁποία δὲν χάνεται, ἀλλὰ καταγράφεται εἰς τὸ ὑποσυνείδητόν μας. τὸ ὁποῖον ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη παραδέχεται μέν, ἀλλὰ ἀγνοεῖ ποῦ κεῖται, ἡ δὲ Μεταψυχική, ἀποδεικνύει ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὸ τέταρτον περίβλημα τῆς ψυχῆς, εἰς τὸ καλούμενον «Αἰτιολογικὸν σῶμα». Εἶναι δὲ γνωστόν, ὅτι μετὰ κάθε πρᾶξιν ἀσυμβίβαστον πρὸς τοὺς κανόνας τῆς ἠθικῆς, ἔχομεν κάποιο αἴσθημα βάρους, διότι αἱ βαρεῖαι δονήσεις τῆς πράξεως αὐτῆς βαρύνουν τὴν ψυχήν, ἐνῷ τουναντίον, μετὰ μίαν καλὴν πρᾶξιν μας, ἔχομεν ἕνα αἴσθημα εὐχαριστήσεως διότι αἱ ἐκ τῆς ἀγαθῆς πράξεως δονήσεις, φαίνεται ὅτι ἐξουδετερώνουν βαρείας δονήσεις, καὶ καθαρίζουν, καὶ καθιστοῦν ἐλαφροτέραν τὴν ψυχήν. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ : Ὁ καθεὶς ἐξ ἡμῶν τοποθετεῖται μετὰ θάνατον, ἀναλόγως τῶν ἐπὶ τῆς γῆς λόγων, σκέψεων καὶ πραξεών του.»

»Εἰς τὸ ἐρώτημα τί γίνεται ἡ ψυχή, ἀπαντῶμεν: Εἰς τὸ μέρος τοῦ Σύμπαντος ὅπου τοποθετεῖται, παραμένει μέχρις ὅτου ἀποκτήση τελείαν συναίσθησιν τῶν σφαλμάτων καὶ τῶν ἐλλείψεών της, ὁπότε ἡ μετενσάρκωσίς της εἰς ἄλλο ἄτομον εἰς τὴν γῆν καθίσταται ἐπιτακτική, ἵνα μὲ τὴν ἐλευθέραν βούλησίν της νικήση τὴν ὕλην, καὶ δή, ἵνα ἀποφύγη ὄχι τὰ ἑπτὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα μόνον, τὰ ὁποῖα ὁρίζει ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία, ἀλλὰ ἐκτὸς αὐτῶν, καὶ ἄλλα 5 ἀκόμη, τουτέστι 12 ἐν συνόλῳ θανάσιμα ἁμαρτήματα, ἵνα ἡ ψυχὴ αὐτὴ τελειοποιηθῆ καὶ ἵνα καταστῆ ὅπως τὴν ἀπαιτεῖ ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου εἰς τὸ Κεφ. Γ΄ ἐδαφ. 12 «Ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτόν στῦλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ μου καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθη ἔτι καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου».

ΚΑΒΕΙΡΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

Αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Νέας Ὑόρκης εἰς τὴν Σαμοθράκη—καθὼς ἀνεκοίνωσε ὁ καθηγητὴς Κὰρλ Λέμαν—προσέθεσαν νέα στοιχεῖα γιὰ τὸ νησὶ τῆς λατρείας τῶν Καβείρων καὶ τῶν ἄλλων «Μεγάλων Θεῶν».

Στὴν ἔκτασι τῆς «Νοτίας» νεκροπόλεως εὑρέθηκαν κατὰ τὸ 1957 παραστάσεις τοῦ Ἀδώνιδος καὶ τοῦ Ἄμμωνος, ὥστε ἐνισχύθη ἡ ἄποψις ὅτι κατὰ τοὺς ἑλληνιστικοὺς χρόνους (μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου) εἶχε εἰσδύσει στὴ Σαμοθράκη ἡ λατρεία τοῦ Ἀδώνιδος καὶ τῶν θεῶν τῆς Αἰγύπτου.

Ἀπὸ τὸ ρεπορτὰζ τοῦ κ. Μ. Παρασκευαΐδη στὴν «Καθημερινὴ» ἀρυόμεθα μερικὲς ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες :

«Διὰ τὴν θρησκείαν τῶν Θεῶν τῆς Σαμοθράκης, αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Νέας Ὑόρκης, ποὺ ἤρχισαν τὸ 1938 ὑπὸ τὴν γενικὴν διεύθυνσιν τοῦ καθηγητοῦ Κὰρλ Λέμαν, ἔχουν διαπιστώσει ὅτι κεντρικὴ μορφὴ τῆς λατρείας τῶν Μυστηρίων τῆς νήσου καὶ συνεπῶς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν «Μεγάλων Θεῶν» ἦτο ἡ θεὰ «Μεγάλη Μητέρα», ἡ ὁποία εἰς μερικὰ νομίσματα τῆς

Σαμοθράκης εἰκονίζεται καθημένη μεταξὺ δύο λεόντων. Ἀνάλογος μὲ τὴν «Μεγάλην Μητέρα» τῆς Σαμοθράκης φαίνεται ὅτι ἦτο ἡ Κυβέλη τῶν Φρυγῶν καὶ ἡ Μητέρα τοῦ ὄρους Ἴδη τῶν Τρώων. Ἡ «Μεγάλη Μητέρα» τῆς Σαμοθράκης ὠνομάζετο εἰς τὴν τοπικὴν διάλεκτον τῆς νήσου Ἀξίερος καὶ ἐταυτίζετο μὲ τὴν Δήμητρα ὑπὸ τῆς πανελληνίου θρησκείας.

Εἰς τὴν ὁμάδα τῶν «Μεγάλων Θεῶν» ἀνῆκον καὶ δύο θεοὶ («δαίμονες»), οἱ Κάβειροι ποὺ παριστάνοντο καὶ ὡς ἰθυφαλλικοὶ νέοι καὶ εἶχαν ὡς σύμβολα φίδια καὶ ἄστρα. Οἱ Κάβειροι ἐταυτίζοντο ἐνίοτε καὶ μὲ τοὺς Διοσκούρους τῆς πανελληνίου θρησκείας.

Τὰ Μυστήρια τῶν Μεγάλων Θεῶν τῆς Σαμοθράκης εἶχαν ἀποκτήσει πανελλήνιον ἐκτίμησιν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνος. Ἐνῷ εἰς τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια ἐγίνοντο μεγάλαι διακρίσεις καὶ εἶχαν δικαίωμα συμμετοχῆς εἰς αὐτὰ μόνον Ἕλληνες ἐλεύθεροι πολῖται, εἰς τὰ Μυστήρια τῆς Σαμοθράκης ἠμποροῦσαν νὰ μυηθοῦν ἀδιακρίτως ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ ὅλων τῶν ἐθνῶν, ὄχι μόνον ἐλεύθεροι, ἀλλὰ καὶ δοῦλοι. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἔκαμε τοὺς μύστας τῶν Μυστηρίων τῆς Σαμοθράκης νὰ ὁμοιάζουν κάπως μὲ κοινότητα Χριστιανῶν, ἐνῷ καμμία ἄλλη ἐκδήλωσις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς θρησκείας δὲν παρουσίαζε τόσον μεγάλην σχέσιν πρὸς τὸν Χριστιανισμόν.»

Ἕνα ὡραιότατο πήλινο ἀγαλματάκι πτερωτοῦ θεοῦ τῶν ἀρχῶν τοῦ 3ου π. Χ. αἰῶνος, εὑρέθη τελευταίως στην Σαμοθράκη κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ν. Ὑόρκης

Ἡ μύησις ἦτο ὑπόθεσις ἐντελῶς χωριστὴ ἀπὸ τὸν ἐτήσιον ἑορτασμὸν καὶ ἠδύνατο νὰ γίνῃ ὁποτεδήποτε ἤθελε μία ὁμὰς ἢ ἕνα ἄτομον. Ὅσοι ἐγίνοντο μύσται ἐπίστευαν ὅτι ἀπελάμβαναν ὡρισμένων προνομίων. Γενικῶς ἤλπιζαν ὅτι ἐξησφάλιζαν καλὴν τύχην. Εἰδικῶς οἱ μύσται τῆς Σαμοθράκης ἀποκτοῦσαν τὴν πεποίθησιν ὅτι, χάρις εἰς τοὺς Καβείρους, ἐξησφαλίζοντο ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς θαλάσσης.

Ἤδη ἔχουν ἀνασκαφῆ τὸ Ἀνάκτορον, ποὺ εἶχε κτισθῆ τὸ 500 π.Χ. διὰ τὰς τελετὰς τῶν μυήσεων, ἡ Ἱερὰ Οἰκία, ὅπου ἐγίνοντο πιθανῶς αἱ προετοιμασίαι τῶν μυήσεων, τὸ Ἀρσινόειον διὰ θρησκευτικὰς τελετὰς καὶ θυσίας, τὸ Τέμενος, ὅπου ἐδίδοντο πιθανῶς αἱ παραστάσεις, αἱ ὀνομαζόμεναι «ἱεροὶ γάμοι», τὸ Ἱερὸν διὰ τὰς ἀνωτέρας μυήσεις (ἐποπτείαν) καὶ ἄλλαι αἴθουσαι, στοαί, προπύλαια κλπ.

ΑΛΧΗΜΙΣΤΑΙ

Ὑπὸ τὸν ἐντυπωσιακὸ τίτλο «Τὸ ὄνειρο τῶν ἀλχημιστῶν γίνεται πραγματικότης», ἐδημοσιεύθη ἀνταπόκρισις γιὰ τὸ «κατόρθωμα» τοῦ Γάλλου καθηγητοῦ Μπορντά, ὁ ὁποῖος δῆθεν κατεσκεύασε πολυτίμους λίθους

ἀπὸ κομμάτια κοινῶν ὀρυκτῶν κρυστάλλων. Στὴν πραγματικότητα, ὁ Γάλλος καθηγητὴς ὑπέβαλε σκληροὺς λίθους κορουνδίου σὲ ἐπίδρασι ραδίου καὶ ὕστερα ἀπὸ ἕνα μῆνα διεπίστωσε ὅτι τὸ ἄχρουν κορούνδιον εἶχε πάρει ἀπόχρωσιν μέλιτος, ὁμοία μὲ τοπαζίου, τὸ γαλαζωπὸ κορούνδιον εἶχεν ἀποκτήσει τὴν θαυμάσια πράσινη ἀπόχρωσι τοῦ σμαράγδου καὶ τὸ βιολὲ κορούνδιον εἶχε πάρει τὸ θαλασσὶ χρῶμα τῶν σαπφείρων. Ἀλλά... ὕστερα ἀπὸ μερικοὺς μῆνες οἱ τεχνητοὶ «πολύτιμοι» λίθοι τοῦ Μπορντὰ ἔχαναν τὴν ὑπέροχη λάμψι τους, τὸν θαυμάσιο χρωματισμό τους καὶ ἐπανήρχοντο στὴν προτέρα κατάστασι. Συνεπῶς, τὸ ὄνειρο τῶν ἀλχημιστῶν παρέμεινε ὄνειρο. Ἐννοοῦμε τοὺς «πρακτικοὺς» ἀλχημιστάς, γιὰ τοὺς ὁποίους ἡ Φύσις θὰ κρατήσῃ πάντοτε μυστικὴ τὴν ἱερὴ τέχνη τῆς μεταβολῆς τῆς ὕλης ἀπὸ τὴν πρωταρχικὴ οὐσία, τὴν τέχνη ποὺ μεταβάλλει τὸ πράσινο καλάμι σὲ χρυσὸ στάχυ σίτου ἢ ἕνα ξυνὸ ἄγουρο μῆλο τὸ γεμίζει μὲ γλυκοὺς καὶ ἀρωματικοὺς χυμοὺς ἢ κατασκευάζει ἀπὸ τὸν ἄνθρακα τῶν φυτῶν διαμάντια.

ΤΟ «ΜΕΓΑΛΟ ΚΑΚΟ»

Ὁ Γεδεὼν Κέϋζερ, ἰδιαίτερος γραμματεὺς τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Νοτιοαφρικανικῆς Ἑνώσεως, κατεδικάσθη σὲ 4 ἐτῶν φυλάκισι (ποὺ τὴν ἐξώφλησε μὲ 50 χάρτινες λίρες) καὶ σὲ 4 ραβδισμούς, ἐπειδὴ «λευκὸς ὤν, ἦλθεν εἰς ἀθεμίτους σχέσεις μὲ ἔγχρωμον γυναῖκα».

Ὁ κατηγορούμενος εἶναι ἔγγαμος, πατέρας δύο τέκνων καὶ «εὐϋπόληπτον μέλος τῆς κοινωνίας». Ἀλλὰ τὸ κατηγορητήριον δὲν ἔλεγε ὅτι «ἔγγαμος ὢν» ἢ «πατὴρ δύο τέκνων ὢν» ἦλθεν εἰς ἀθεμίτους σχέσεις κλπ., ἀλλὰ μόνον ὅτι «λευκὸς ὢν» κλπ. Τὸ μεγάλο κακὸ δὲν ἦταν τὸ εἶδος τοῦ σαρκικοῦ παραπτώματος, ἀλλὰ τὸ χρῶμα τῆς ἐπιδερμίδος τῆς συνενόχου του. Τὸ ἀντελήφθη καὶ ὁ ἴδιος ὁ κατηγορούμενος, ὁ ὁποῖος ἐζήτησε τὴν ἐπιείκεια τοῦ δικαστηρίου, διότι συνησθάνθη «πόσον βαρὺ ὑπῆρξε τὸ σφάλμα του» καὶ μετεμελήθη.

Ὅταν, εἰς τὸ μέλλον, λευκὸς ὤν, θὰ ἀναπτύσσῃ σχέσεις μόνον μὲ λευκές, δὲν θὰ ὑπάρχῃ τίποτε τὸ ἀθέμιτον. Θὰ εἶναι ὅλα ἐν τάξει στὴν νοτιοαφρικανικὴ κοινωνία τῶν φυλετικῶν διακρίσεων...

ΒΑΠΤΙΣΤΙΚΑ

Ἐπροκάλεσε πολλὰ σχόλια ἡ ἐγκύκλιος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου σχετικὰ μὲ τὰ βαπτιστικὰ ὀνόματα, εἰδικὰ γιὰ τὴν ἀπαγόρευσι ἢ σύστασι ἀποφυγῆς τῶν ὀνομάτων, ποὺ δὲν ἀναφέρονται στὸ Συναξάρι. Ὅλοι ὅσοι ἔγραψαν πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα ὑπεραμύνονται τῶν ὀνομάτων «τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων». Περίληψις τῶν ἐπιχειρημάτων κατὰ τῆς ἐγκυκλίου:

Ἐδῶ μιλοῦμε περὶ «Ἑλληνο—Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ», σὰν σύνθεσι τῆς Ἑλλάδος πρὸ Χριστοῦ καὶ μετὰ Χριστὸν καὶ τῶν φιλοσοφιῶν τῶν δύο ἐποχῶν· πῶς λοιπὸν θὰ θέσουμε ὑπὸ ἀπαγόρευσιν τὰ ὀνόματα ποὺ συνδέονται μὲ τὴν μιὰ πηγὴ τοῦ πολιτισμοῦ; Ἂν ἐξακολουθοῦμε ν' ἀπαγορεύουμε τὸ πρῶτο συνθε-

τικό—τὸ Ἑλληνικό— ποὺ τὸ φτιάνουν κάτι ἐρείπια ἔργα, ἢ ξεσχισμένες γραφές, ἢ μερικὰ ὀνόματα, Ἀπόλλων ἢ Προμηθεύς, π.χ. ἢ Ἀθηνᾶ, Νέστωρ ἢ Ἀχιλλεὺς ἢ Ὀδυσσεύς, Θεομέδων, Θεομήστωρ, Θεότιμος, Θεόκοσμος, Θεόφραστος, Ὀρφεύς, Πίνδαρος, Ἀρίστιππος, Αἰσχύλος κλπ. ποὺ εἶναι Ἑλληνικά—Προχριστιανικά, ποὺ στὸ ξεφώνημά τους μαζὶ μὲ τὴ θέα τῶν ἀρχαίων ἐρειπίων ξαναζῇ ἡ ἀρχαία Ἑλλάδα καὶ ὁ Πολιτισμός της, καὶ ἀναπολοῦνται ὅ,τι περιεσώθη ἀπὸ τὰ γραμμένα των καὶ τοὺς λόγους των, ἂν ἀπαγορευθοῦν ἀπὸ τὰ βαφτιστικὰ τῶν Ἀρχαίων —τότε πῶς μπορεῖ νὰ μιλοῦμε γιὰ πολιτισμὸ Ἑλληνο—Χριστιανικό ; Μήπως ἂν οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες φέρνουν ἀρχαῖα ὀνόματα, διατρέχει κανένα... κίνδυνο ἡ θρησκεία ; Μήπως καὶ ἅγιοι τοῦ χριστιανικοῦ μαρτυρολογίου δὲν ἔφεραν ὀνόματα εἰδωλολατρικά ; Τὰ Διόδωρος καὶ Ἰσίδωρος καὶ Ἑρμογένης καὶ Ἀθηνόδωρος δὲν εἶναι εἰδωλολατρικά, χωρὶς ὅμως νὰ ἐμποδίσουν ἐκείνους τοὺς ἁγίους ἄνδρας νὰ γίνουν ἀθληταὶ τῆς χριστιανικῆς πίστεως ; Θὰ πρέπει νὰ ἀποξενωθοῦν ἀπὸ τὴν χριστιανικὴ ἐκκλησία τὰ ὀνόματα ποὺ δὲν ἀναφέρονται στὸ μαρτυρολόγιο, ὅπως Ἀριστοτέλης, Θεόφραστος, Κίμων, Περικλῆς, Σόλων, Πολύβιος, Κρίτων, Θρασύβουλος, Ἀγησίλαος, Χαρίλαος καὶ Δημοσθένης, Ἰσμήνη, Ἠλέκτρα, Περσεφόνη, Δήμητρα καὶ Ἀφροδίτη ; Καὶ ποιὸς μπορεῖ νὰ βεβαιώση ὅτι δὲν ὑπάρχουν τέτοια ὀνόματα στὸ σωρὸ τῶν μαρτύρων, ποὺ δὲν ἀναφέρει ἡ ἐκκλησία χωριστὰ καὶ τοὺς μνημονεύει συλλήβδην, ὅπως οἱ μὴ ἀριθμηθέντες «ἀθῶοι παῖδες τῆς Βηθλεέμ», οἱ 900 μάρτυρες τῆς Ρώμης, οἱ 30 μάρτυρες τῆς Ἀλεξανδρείας, οἱ 42 τοῦ Ἀμορίου, οἱ «40 μάρτυρες», οἱ 10 μάρτυρες τῆς Κρήτης, οἱ 70 Ἀπόστολοι, ὁ Ἰάσων καὶ οἱ 9 λησταί, οἱ 37 μάρτυρες τῆς Βιζύης, οἱ 70 τῆς Σκυθοπόλεως, οἱ 40 τῆς Κορίνθου, οἱ 1480 τῆς Σαμαρείας, οἱ 10.000 τῆς Νικομηδείας καὶ οἱ 10.000 τοῦ ὄρους Ἀραράτ ;

Ὑπεστηρίχθη ὅτι τὰ ἀρχαῖα ὀνόματα δὲν βλάπτουν σὲ τίποτε τὴν χριστιανικὴ πίστι, οὔτε ἀκόμη καὶ τὰ ξένα ἔβλαψαν (π.χ. Ἀμαλία, Ὄθων), ὅπως οὔτε θὰ βλάψη ἂν ἕνας ἀνάδοχος δώση εἰς νεοφώτιστον τὸ ὄνομα τῆς βασιλίσσης τῆς Ἑλλάδος, «ὅπερ δὲν περιέχεται εἰς τὸ ἑορτολόγιον» (λάθος, διότι ὑπάρχει στὸ δυτικό—χριστιανικὸ πάντοτε—ἑορτολόγιο, ὁ Ἅγιος Φρειδερῖκος, ἐπίσκοπος τῆς Οὐτρέχτης τῆς Ὁλλανδίας, μαρτυρήσας).

Ὅσο γιὰ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι πρέπει νὰ ἔχουν ὅλοι ὀνόματα ἀναφερόμενα στὸ ἑορτολόγιο, γιὰ νὰ ἑορτάζωνται σὲ ὅλα τὰ σπίτια αἱ ὀνομαστικαὶ ἑορταὶ ὅλων τῶν ἁγίων, ἕνας ἐπιστολογράφος παρέπεμψε στὶς ἐφημερίδες, ὅπου στερεότυπα ἀναφέρεται ὅτι ὅλοι «δὲν ἑορτάζουν, οὔτε δέχονται»...

Τελικά, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐξέδωσε «ἑρμηνευτικὴν ἐγκύκλιον—πράγματι δὲ ἐπανορθωτικήν—μὲ τὴν ὁποίαν ὁρίζει ὅτι τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ ὀνόματα ἐπιτρέπονται «πρὸς διατήρησιν τῆς ἑνότητος καὶ τῶν παραδόσεων τοῦ Ἔθνους».

Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ

Ὁ Ἀμερικανὸς φυσικὸς δόκτωρ Οὐΐνστων Μπόστικ, καθηγητὴς στὸ Τεχνολογικὸ Ἰνστιτοῦτο Νέας Ὑερσέης, ὑποστηρίζει ὅτι ὁ κόσμος εἶναι μιά... σαμπρέλα αὐτοκινήτου! Ἤτοι: Ὁ κόσμος ἀποτελεῖται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ ἀέριον ὑδρογόνον, μὲ φορτίον ἠλεκτρισμοῦ. Τὰ δισεκατομμύρια τῶν ἀστέρων τοῦ στερεώματος δὲν ἀντιπροσωπεύουν παρὰ τὸ ἕνα χιλιοστὸ τῶν ὑλικῶν ἀπὸ τὰ ὁποῖα τοῦτο ἀποτελεῖται. Τὸ ὑπόλοιπο εἶναι ἰονισθὲν ὑδρογόνον, ποὺ ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ δημιουργῇ τὰ δικά του μαγνητικὰ πεδία καὶ ὑπὸ τὴν μαγνητικὴ ἐπίδρασι τὸ ἀέριον προσλαμβάνει τὸ σχῆμα ἀεροθαλάμου. Ὅσο γιὰ τὸν σχηματισμὸ τοῦ σύμπαντος, ὁ δόκτωρ Μπόστικ ὑποστηρίζει ὅτι τὸ σύμπαν ἄρχισε σὰν πυροτέχνημα: Πρὸ 7 δισεκατομμυρίων ἐτῶν «περίπου» ἔγινε μιὰ μεγάλη ἀτομικὴ ἔκρηξις καὶ σὲ μισὴ ὥρα δημιουργήθηκαν τὰ χημικὰ στοιχεῖα. Μὲ τὴν ἔκρηξι τὸ σύμπαν ἄρχισε νὰ ἐπεκτείνεται καὶ ὅλοι οἱ γαλαξίαι νὰ ἀπομακρύνωνται ἀπ' ἀλλήλων...

Μπορεῖ νὰ εἶναι ἔτσι, μπορεῖ κι ἀλλιῶς. Τὸ μόνο ποὺ «δὲν εἶναι» ἡ θεωρία τοῦ Ἀμερικανοῦ καθηγητοῦ, δὲν εἶναι «ἡ ἀρχή» τοῦ σύμπαντος, ἀφοῦ τῆς ἐκρήξεως προϋπῆρχε κάποια ὕλη. Ἀλλὰ καὶ δὲν ἔχει σημασία τὸ ὅτι μένει ἀναπάντητο τὸ ζήτημα τῆς ἀληθινῆς «ἀρχῆς».

Μιὰ φορά, ἕνα ἐρευνητικὸ παιδὶ ζήτησε ἀπὸ τὸν πατέρα του, ἀντὶ γιὰ παραμύθι, νὰ τοῦ πῆ «πῶς ἔγινε ὁ κόσμος». Καὶ προσέθεσε: «Ἀπὸ τὴν ἀρχή». Σὲ λίγο, σὰ νὰ μὴν ἦταν ἱκανοποιημένο, πρόσθεσε ἀκόμα: «Ἀπὸ τὴν ἀ ρ χ ὴ τῆς ἀ ρ χ ῆ ς...»

Δὲν μᾶς δίνει λοιπὸν ὁ σοφὸς καθηγητὴς «τὴν ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς». Εὐτυχῶς, ποὺ οἱ μικροὶ πιστεύουν σὲ κάθε θεωρία καὶ οἱ μεγάλοι δὲ ρωτοῦν καθόλου...

ΚΑΜΗΛΟΣ ΚΑΙ ΚΑΜΙΛΛΟΣ

Στὸν ἀθηναϊκὸ τύπο, ἐπὶ δύο μῆνες, γίνεται ἀπὸ διάφορους ἐπιστολογράφους μιὰ ἐπίμονη συζήτησις: Ὅταν ὁ Χριστὸς εἶπε πῶς «εὐκολώτερον ἐστὶ κάμηλος διὰ τρυμαλιᾶς ραφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιος εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν», εἶχε ὑπ' ὄψει του τὴν γκαμήλα ἢ τὸ καραβόσκοινο; Ἡ μιὰ μερὶς ὑποστηρίζει ὅτι ἐπρόκειτο διὰ σχοινὶ (κάμιλλον), ἀφοῦ γίνεται λόγος περὶ βελόνης (ραφίδος) καὶ καθίσταται ἔτσι προφανὲς τὸ ἀδύνατον τοῦ περάσματος ἑνὸς χονδροῦ ναυτικοῦ σχοινιοῦ. Ἡ ἄλλη μερὶς ὑποστηρίζει ὅτι πρόκειται γιὰ τὸ ζῶο καὶ ἀναφέρει ὅτι καὶ σὲ ἄλλες θρησκεῖες ὑπάρχουν ὅμοιες παραβολές, ὅπου ἀντὶ γιὰ γκαμήλα ἀναφέρεται ὅτι εἶναι δύσκολο νὰ περάση ἐλέφαντας ἀπὸ τρυμαλιὰν ραφίδος. Τρίτη μερίς, ὑποστηρίζοντας τὴν ἄποψι τοῦ ζώου, λέγει ὅτι δὲν ἐπρόκειτο νὰ περάση ἀπὸ βελόνην, διότι οἱ Ἄραβες ἀποκαλοῦν «ὀπὴν βελόνης» τὸ πορτάκι τῆς μεγάλης πόρτας τῶν ἀγροκτημάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν σπιτιῶν, ἑπομένως ἂν ἀπὸ ἐκεῖ μπορεῖ νὰ περάση μιὰ γκαμήλα, ἄλλο τόσο μπορεῖ νὰ περάση καὶ πλούσιος, δηλαδὴ σκλάβος στὸ χρῆμα του,

μέσα στὸν παράδεισο. Οἱ ἀνήκοντες σὲ κάθε μερίδα ἐπικαλοῦνται τὰ λεξικὰ καὶ ἄλλα στοιχεῖα. Ἀπὸ ὅλη τὴ συζήτησι, ἔχομε τὴν ἐντύπωσι ὅτι βγαίνει ἐνισχυμένη ἡ ἄποψις τῆς γκαμήλας.

Ὅσο γιὰ τὴν πνευματικὴ οὐσία τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἄλλο ζήτημα... Ποιὸς σκοτίζεται ;

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

*

Πένθη

ΣΤΑΥΡΟΣ ΣΚΟΠΕΤΕΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΕΟΥΔΕΣ

Ὁ θάνατος ἀφήρπασε δύο ἐκλεκτὰ μέλη τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ πνευματικοῦ κόσμου.

Ὁ Σταῦρος Σκοπετεας, διευθυντὴς τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς καὶ ἐπιμελὴς ἐρευνητὴς τῆς ἐθνικῆς μας ἱστορίας καὶ ὁ Ἰωάννης Δεουδές, διευθυντὴς τοῦ Σταθμοῦ Α' Βοηθειῶν τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ἱδρυτὴς τοῦ κοινωνικοῦ αὐτοῦ ἔργου, καθὼς καὶ τῆς ὀργανώσεως τῶν Σαμαρειτῶν καὶ γραμματεὺς τοῦ ὀργανισμοῦ ἐθελοντικῆς αἱμοδοσίας, δὲν βρίσκονται πλέον ἀνάμεσα στὴν ἀθηναϊκὴ κοινωνία, τὴν ὁποίαν ἐλάμπρυναν μὲ τὸ γεμᾶτο φῶς καὶ ἀγάπη ἔργο τους. Ἐθρήνησαν τὴν ἀπώλειά τους ἰδιαιτέρως αἱ πνευματικαὶ ἀδελφότητες τοῦ «Ὑψηλάντου» καὶ τοῦ «Φοίνικος», τῶν ὁποίων οἱ μεταστάντες ἦσαν πολύτιμοι κρίκοι. Συμμετέχει δὲ στὴν γενικὴ θλῖψι καὶ ὁ «ΙΛΙΣΟΣ», τοῦ ὁποίου ἀμφότεροι ἦσαν καλοὶ φίλοι καὶ συνδρομηταί.

Συνδρομαὶ 1958

Βασικὴ συνδρομὴ δρχ. 30.—
Συνδρομὴ φιλίας δρχ. 50.—
Ἐξωτερικοῦ δολλάρια 2.—

ΕΓΓΡΑΨΕΤΕ
Ο ΕΝΑΣ ΑΛΛΟΝ ΕΝΑ
Γίνετε καὶ σεῖς
«Συνδρομητὴς Φιλίας»

ΠΡΟΣΟΧΗ!

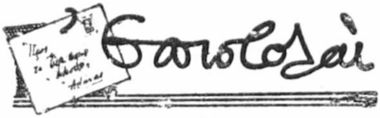
Ἡ διεύθυνσις «ΙΛΙΣΟΥ»:
Κον Κωστῆν Μελισσαρόπουλον

α) Δι' ἁπλᾶς ἐπιστολάς: Εἰς Φιλοθέην—Ἀθήνας.

β) Διὰ συστημένας ἐπιστολάς: P. R. Κεντρικοῦ Ταχυδρομείου, Ἀθήνας.

γ) Δι' ἐμβάσματα ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν: P. R. Κεντρικοῦ Ταχυδρομείου, Ἀθήνας.

δ) Δι' ἐμβάσματα ἐντολῶν Ἐθνικῆς Τραπέζης: Κεντρικὸν ΕΤΕΑ, Ἀθήνας.

Κλ. Κωνστ., Ἐνταῦθα. Τὸ «Ταξίδι τῆς μικρῆς ψυχῆς» καὶ «Ὀρφέας καὶ Εὐρυδίκη» ἔχουν τεθῆ ὑπ' ὄψιν τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς. **Ἠλ. Θλιμ. Θεσ)νίκην.** «Ἡ Πρακτικὴ Γιόγκα» καὶ τὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰς «Upanishads» ἔχουν ἐπίσης τεθῆ ὑπ' ὄψιν τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς. **Ἰ. Χατζ. Αἴγυπτον.** Ὁμοίως τὸ ἄρθρον «Περὶ Ταρώ». **Μ. Τρουλ. Θεσ)νίκην.** Ὁμοίως ἡ «Δήμητρα καὶ Περσεφόνη».

Σ. Γλυκ. Κέρκυραν. Ἐλήφθη τὸ ὑπόλοιπον τῆς συνδρομῆς σας. **Ἠλ. Βεν. Καλάμας.** Ἀπεστάλησαν τὰ βιβλία καὶ οἱ τόμοι ΙΛΙΣΟΥ. **Ἀπ. Θεοδ. Μελία.** Ἐλάβομεν συνδρομὴν φιλίας. Εὐχαριστοῦμεν. Γνωρίζομεν τὸ ἐνδιαφέρον σας. **Ἀ. Βλάχ. Ἐνταῦθα.** Ἐλάβομεν συνδρομάς, εὐχαριστοῦμεν, καθὼς καὶ διὰ τὰς εὐμενεῖς κρίσεις σας. **Τάκ. Δόξαν, Πύργον.** Τιμητικὴ ἡ βιβλιοκρισία σας διὰ τὸ «Φῶς στὴν Ἀτραπό». Ὁ κ. Κ. Μελισσαρόπουλος σᾶς εὐχαριστεῖ θερμῶς, ἀλλὰ δὲν θὰ ἤθελε νὰ δημοσιευθῆ εἰς τὸν ΙΛΙΣΟΝ.

ΑΚΡΙΒΕΙΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομηταί, οἱ ὁποῖοι λαμβάνουν τὸν ΙΛΙΣΟΝ μὲ ἐσφαλμένως ἀναγεγραμμένην τὴν διεύθυνσίν των, ἢ δὲν λαμβάνουν διόλου, ὅπως μᾶς γνωρίζουν ἀμέσως τὴν ἀκριβῆ των διεύθυνσιν, διὰ νὰ μὴ σημειοῦνται ἀπώλειαι τῶν ἀποστελλομένων τευχῶν.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἰφιγένεια Φράγκου: Τὸ φῦλον καὶ τὰ συναισθήματα μειονεκτικότητος
Πέτρου Γλέζου: Φθινοπωρινὴ Ἐξοχή, διηγήματα
Ρίτας Μπούμη—Παπᾶ: Ὁ Παράνομος Λύχνος, ποιήματα
Λάμπη Λούκου (Πάτρα): Λῶθε ἀπ' τὸν Παράδεισο
Βασ. Σιναπίδη (Χαλκίδα): Τὸ Τραγοῦδι τῆς Κύπρου
Νίκ. Τσούρα (Πύργος): «Τάκης Δόξας»

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ἐλάβαμε τὰ κάτωθι Περιοδικὰ καὶ Ἐφημερίδες:
Ἀρχιτεκτονικὴ
Ἐφημερίδα τῶν Ποιητῶν
Φιλολογικὴ Ἐπιθεώρησις
Ἑπτανησιακὰ Φύλλα
Κρητικὴ Ἑστία
Ὁ Κόσμος τῆς Ψυχῆς
Ἐπιστημονικὰ Χρονικὰ
Ἡ Φωνὴ τῶν Νέων (Πύργος)
Νέος Δρόμος
Ἐλεύθερη Θράκη
Φωνὴ τοῦ Αἰγίου
Παρατηρητής—Κύπρου
Σουδανικὰ Νέα—Χαρτούμ
Ἑλληνισμός—Νέας Ὑόρκης
Οἰκογένεια—Μελβούρνης
Le Lotus Bleu—Paris
Clarté—Bruxelles
Alba Spirituale—Roma
The Link—Cape Town
The Theosophist—Adyar
Theosophical News and Notes—London
The American Theosophist—Wheaton—Ill
The Canadian Theosophist—Toronto
The Theosophical Review—Varanasi
Theosophy in Australia—Sydney
Theosophy in New Zealand—Auckland
Theosophy in Action—Holland

Τὰ 25 χρόνια τοῦ Πρακτορείου Πνευμ. Συνεργασίας

ΕΚΛΕΙΣΑΝ τὸν μῆνα αὐτὸν 25 χρόνια ἀφ' ὅτου ἱδρύθηκε ἀπὸ τὸν γνωστὸ λογοτέχνη Μάριο Βαϊάνο τὸ «Πρακτορεῖο Πνευματικῆς Συνεργασίας» ἕνας ἰδιωτικὸς ὀργανισμὸς ποὺ σ ὅλο τὸ διάστημα αὐτοῦ τοῦ καιροῦ κατηνάλωσε τὶς δυνάμεις του γιὰ τὴ διαφήμιση τῆς λογοτεχνίας μας, τῶν συγγραφέων μας καὶ τοῦ ἔργου των, μὲ μοναδικὴν ἀφιλοκέρδειαν.

Χιλιάδες βιβλία ἐπέρασαν ἀπὸ τὴ διαχείρηση τοῦ «Πρακτορείου Πνευματικῆς Συνεργασίας» ποὺ διεσκορπίστηκαν ἐδῶ καὶ κεῖ, τόσον στὴν Ἀθῆνα, ὅσο στὴν ἐπαρχία καὶ στὸ ἐξωτερικὸ μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπόν, νὰ γίνη λόγος γιὰ τοὺς συγγραφεῖς των, να διαφημιστῆ τὸ ἔργο τους καὶ νὰ προβληθῆ ἡ μικρὴ ἢ μεγάλη προσωπικότητά των σὲ τρόπον ὥστε νὰ μὴν περάσουν ἀπαρατήρητοι καὶ χαθῆ ἡ κάποια ἀξία ποὺ παρουσιάζουν στὸ βιβλίο τους αὐτό Μέσα στὸ χρονικὸ διάστημα τῶν 25 αὐτῶν χρόνων οἱ Ἀθηναῖοι κριτικοὶ καὶ μαζὶ μ' αὐτοὺς καὶ οἱ ἀναγνῶστες των ἔμαθαν πολλοὺς ἀπὸ τοὺς λογοτέχνες, ποιητὲς καὶ διανοουμένους τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ τῆς ἐπαρχιακῆς Ἑλλάδος, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους, ὕστερα ἀπὸ τὴ σεμνὴ καὶ δειλὴ παρουσίασί τους διὰ μέσου τοῦ πρώτου, ἢ τοῦ δευτέρου τους βιβλίου, σήμερα κατέχουν ἀξιόλογη θέση στὰ Γράμματα, τὴν Ἐπιστήμη, τὴν Διανόηση καὶ γενικὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ τοῦ τόπου.

Γιὰ νὰ ἐπιτύχη ὅλα ταῦτα τὸ «Πρακτορεῖο Πνευματικῆς Συνεργασίας» καὶ νὰ φέρη σὲ πέρας τὸ πρόγραμμά του, ἐπιβάλλοντας τοὺς σκοπούς του καὶ τί δὲν μετεχειρίσθη! Πρῶτα—πρῶτα ἐδημιούργησε πνευματικότητα ἐκεῖ ποὺ δὲν ὑπῆρχε ἢ ποὺ ὑπῆρχε ὀλίγη, ἐκαλλιέργησε τὸ ἔδαφος καὶ ἔκαμε τὸν ἐπαρχιακὸ Τύπο καὶ τὸ Ραδιόφωνο νὰ ἐνδιαφερθοῦν καὶ νὰ προσθέσουν καὶ τὰ παραγκωνισμένα Γράμματα — Καλὲς Τέχνες ὡς ἀπαραίτητα στὰ περιεχόμενά τους. Οἱ περισσότερες τῶν ἐφημερίδων τῶν μεγάλων ἐπαρχιακῶν κέντρων (Θεσ)νίκη, Πάτραι, Καλάμαι, Καβάλα, Λάρισα, Βόλος κλπ.) ἐδημιούργησαν φιλολογικὲς καὶ καλλιτεχνικὲς στῆλες καθ' ὑπόδειξή του, ποὺ ἐτροφοδοτοῦντο μὲ εἰδικὰ πνευματικὰ εἰδησεογραφικὰ δελτία, φιλολογικὴ ὕλη καὶ βιβλία, τὰ ὁποῖα ἔγιναν ἀφορμὴ νὰ φανοῦν πολλοὶ κριτικοὶ ἀπ' τὴν ἐπαρχία ποὺ συναγωνίζονται τοὺς Ἀθηναίους μὲ τὴν διϋλισμένη τους σκέψη καὶ τὶς ἀκριβοδίκαιες παρατηρήσεις τους.

Τὸ ἴδιο γίνηκε καὶ μὲ τὸν Τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὅπου περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες (Ταχυδρόμος, Ἡμέρα, Ἀνατολὴ Ἀλεξανδρείας, Φῶς Καΐρου, Ἐλευθερία, Κύπρος, Ἔθνος, Παρατηρητὴς Κύπρου κ.ἄ.) ἐτέθησαν στὴν ὑπηρεσία τοῦ Πρακτορείου τούτου, καὶ διαφημίζουν στὸ κοινὸ τοῦ ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ τὰ ἐπιτεύγματα τῆς καθαυτὸ Ἑλλάδος.

Μὲ τὴν καινούργια περίοδο τοῦ «Πρακτορείου Πνευματικῆς Συνεργασίας» ὁ κ. Βαϊάνος σκέφθηκε νὰ ἀγκαλιάση στενὰ τὶς Εἰκαστικὲς Τέχνες. Ὡς τώρα οἱ ζωγράφοι μας ἔβρισκαν τὴν ἴδια στοργὴ καὶ τὴν κατανόηση ὅπως καὶ οἱ ἄνθρωποι τῶν Γραμμάτων. Οἱ ἐκθέσεις των ἐνισχύοντο καὶ διεφημίζοντο τόσο στὸν ἐδῶ Τύπο ὅσο καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τώρα τὸ «Πρακτορεῖο Πνευματικῆς Συνεργασίας» ἀπεφάσισε τὴν διοργάνωσιν μιᾶς σειρᾶς ἐκθέσεων ὧν οἱ δυὸ πρῶτες ἔγιναν κι' ὅλας. Δύο ὁμάδες γυναικῶν ζωγραφων 22 καλλιτέχνιδες ἔδωσαν δείγματα τῆς πιὸ καλῆς των ἐργασίας καὶ μιὰ νεωτέρα ποὺ θὰ τὴν παρουσιάση εἰδικὴ Καλλιτεχνικὴ Ἐπιτροπὴ θὰ φανῆ στὸν ὁρίζοντα γιὰ νὰ δώση τὸ παρὸν τῆς αὐριανῆς Καλλιτεχνικῆς γενεᾶς.

***

Μὲ τὴν πολύπλευρη αὐτὴ καὶ τόσο γόνιμη ἐργασία, ὁ κ. Μάριος Βαϊάνος εἶναι δικαιοῦχος στὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ πνευματικοῦ κόσμου.

Ἡ ὑγεία εἶναι τὸ κλειδὶ τῆς εὐτυχίας ... και το κλειδὶ τῆς υγείας εἶναι ἡ μπυρα. Ἡ μπυρα σοῦ χαριζει δυναμη καὶ υγεια. Ἡ μπυρα σὲ κανει να ζῇς, να γελᾷς, ν' ἀγαπᾷς ... να ερωτευεσαι τὴν ἴδια τὴ ζωή. Γιατὶ ἡ μπύρα εἶναι ἡ τροφη, ὁ δημιουργὸς τῆς μυϊκῆς δυναμεως, ὁ χτιστης τοῦ ἐγκεφαλου καὶ τοῦ σωματος. Ἡ χρυσαφένια μὲ τὸ ὡραῖο της ἄρωμα μπύρα θα σε ὠφεληση πολυ

ΠΙΝΕ ΥΓΕΙΑ-ΠΙΝΕ ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ ΦΙΞ!

"ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ"

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: ΠΑΤΗΣΙΩΝ 204, τηλ. 872—454

Annie Besant: Μελέτη ἐπὶ τῆς συνειδήσεως	Δρχ.	25
» Πρὸς τὴν Μύησιν	»	10
» Μετενσάρκωση, μετ. Τιμ. Βρατσάνου	»	15
» Κάρμα, μετ. Τιμ. Βρατσάνου	»	15
C. W. Leadbeater: Οἱ Διδάσκαλοι καὶ ἡ Ἀτραπὸς	»	30
» Η κεκρυμμένη ζωὴ ἐν τῷ Τεκτονισμῷ	»	30
» Τὰ ἀρχαῖα Μυστήρια καὶ ὁ Τεκτονισμὸς		100
C. Jinarajadasa: Ἀπόκρυφος ἐξέλιξις τῆς Ἀνθρωπότητος		35
H. P. Blavatsky: Εἰς τὴν χώραν τῶν Γαλάζιων Βουνῶν	»	10
Z. Van der Leeuw: Θεοὶ ἐν ἐξορίᾳ	»	5
Sir Ed. Arnold: Τὸ φῶς τῆς Ἀσίας, μετ. Τιμ. Βρατσάνου	»	30
Ἡ Μπαγκαβάντ—Γκιτά, μετ. Τιμ. Βρατσάνου	»	30
Τιμ. Βρατσάνου: Τὸ Θεοσοφικὸν ἔμβλημα	»	5
Ἀντ. Ἀδριανοπούλου: Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ζωή	»	30
Κωστῆ Μελισσαροπούλου: Ὁ Ἰησοῦς, ἀπὸ τὴν ἄποψι τοῦ ὀρθολογισμοῦ καὶ τοῦ μυστικισμοῦ	»	20
» Προσωκρατικοὶ φιλόσοφοι καὶ Θεοσοφία	»	20
» «Ἀγνώστῳ Θεῷ»	»	5
» Ὁ Κομήτης—θέατρο ἰδεῶν	»	10
Φῶς στὴν Ἀτραπό, μετ. Κωστῆ Μελισσαροπούλου	»	10
Περικλέους Ἐπιτάφιος—Διακήρυξη ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων	»	10
Krishnamurti: Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου	»	5
» Τὸ Βασίλειον τῆς εὐδαιμονίας	»	15
» Ἡ πηγὴ τῆς Σοφίας	»	10
» Δελτίον Ἀστέρος 1930—1933, τὸ ἔτος	»	15
» 12 ὁμιλίαι εἰς Ὀχάϊ, 1934	»	20
» 10 » » 1954	»	15
» Στοχασμοί, 1957	»	50
Ἀγλαΐας Ζάννου: Ποιήματα	»	15
Λάμπη Λούκου: Ἥλιος στὴ νύχτα	»	12
» Δῶθε ἀπ' τὸν Παράδεισο	»	15

Τιμὴ τεύχους δραχ. 10